Auctores octo cum glossa
P. II: Theodulus: Ecloga,
[Strassburg, Jo. Knobloch, ca 1510] 4°.

Cop. 5 I-82, Pr. 8818

GW III 40

THEODOLVS CVM COMMENTARIO

PROLOGVS

Incipit prologus in Theodolum.

e Thiopũm terras iam feruida torruit estas
In cancro solis dum voluitur aureus axis.

Multi licet magno excellenti ingenio viri ad præsentis libelli expositionē se applicauerunt. tñ haud iniuria labor iste quem aggredior superuacuus atq̃ supfluus videbitur. dabo equidem operam quantũ magis valuero quominus superfluus reperiar: nec intendo quouis modo ab his quę ab alijs bene conscripta fuerunt ex arrogantia recedere. Scio nãq̃ dicente comico nihil esse iam dictum quod non sit dictum prius quare equũ est & nos cognoscere atq̃ ignorare que faciunt veteres: sic faciunt noui. Erit ergo modus ꝓcedendi talis: quia primo p̄mittitur textualis sententia. Deinde si opus fuerit amplior materie determinatio. & dicet̃ vnde originaliter sumpsit exordiũ. Demũ litteralis constructio & terminorũ grãmaticaliũ expositio nõ euagando aliquo modo extra materiã allegando alias fabulas. vel historias: quia ex talibus in se honestissimis quidē p̄sens liber totus cõtexit: Et ne a cõmuni & approbato inchoandi modo recedatur: vidende sunt causę operis & aliqua alia ad intellectum pleniorē conferētia. Causa igitur materialis est multitudo historiarũ biblie & figmentorũ poetarũ hic positorũ. vel causa materialis siue subiectũ est victoria veritatis supra falsitatē: quia circa illud versatur totũ opus. Causa formalis est duplex scilicet forma tractandi quę est modus agendi narratiuus: ꝓbatiuus: & cõfutatiuus. & forma tractatus quę est diuisio libri ꝑ partes principales: & illarũ subdiuisio ꝑ particulares. Causa efficiēs ē pene ignota. dicũt tñ aliqui ꝙ Theodolus ipm cõposuit. Alij dicũt ꝙ Ioãnes Chrysostomus doctor theolog⁹ eminētis sciētię. Alij dicũt alit̃. sed sup hoc nõ est curandũ multũ. Et ego credo ꝙ theodolus nõ sit ꝓpriũ nomē auctoris: sed nomē nouiter inuentũ & fictũ f̄m ꝓprietatē rei & materie: sicut in comedijs dauus quasi dãs vana. Causa finalis est vt videat̃ q̃liter a pseudo p̄dicatoribus & puersis hoĩbus veritas ipa sępe crimineṫ: tñ ipa vincit falsitatē. Ex q̄ patet vtilitas opis. Hortamur eñ in isto libello amare veritatē & fugere falsitatē & mēdaciũ: & credere ꝙ falsitas a veritate superat̃. ideo dicit Hiero. Vos nobiles aut ignobiles hæc est cõditio veritatis, vt eã semp inimicicię ꝑsequũtur: sic ꝑ adulationē punitiose amicicię cõsequũtur. & Chry. sup Matt. Nõ solũ ꝓditor veritatis est qui mendaciũ ꝓ veritate loquit: sed qui nõ libere ꝓnunciat veritatē quã ꝓnũciare oportet. Intētio etiã patet ex eodē. Titulus est talis. Incipit liber vel egloga Theo

doli. Et iste titulus innuit ꝙ Theodolus sit nomē auctoris. Vel dicatur sic. Incipit Theodolus vt Theodolus sit nomen huius ęgloge. sicut eunuchus nomen vnius comedię: sicut etiā tragedie ꝓprijs nominibus nominantur: sicut etiā intitulatur quelibet ęgloga Virgilij. Dicitur aūt Theodolus a theos quod est deus & dolus doli: quia in hac ęgloga agitur de veritate quę est ipemet deus: deus ē prima veritas: & de dolo. i. falsitate. Et ꝓ latiori declaratiōe sciendū est ꝙ ęgloga dicit esse vana descriptio buccolicorū: & est materia humilis, mores ꝑdicās per introductionē rusticarū personarū, vt pastorū: & dicitur ab egle quod est capra: & logos sermo quasi sermo caprin⁹. i. humilis: vel quia a capris & talibus ruralibus possessiōibus talis sermo sumitur. Et glosę cōmunes solēt sic distinguere tria genera ęglogarū: sed non videtur mihi salua reuerētia auctoris, ꝙ illa distinctio sit bene posita, aut consona dictis poetarū: ideo eam omitto. Vlterius considerandū est ꝙ inter omnes ęglogas & Virgilij & Francisci petrarche & aliorū: ista ęgloga videt̄ esse honestior: fructuosior & maiori artificio cōposita: & grauioribus sententijs plena: ideo merito vsus habet, ꝙ eam addiscāt iuuenes. & cōposuit auctor ad similitudinē vnius virgiliane quę incipit. Dic mihi dametha cuium pecus. Et hic recte idem ordo & modus ꝓcedendi obseruatur. hic seruat auctor legem amabei carminis sicut ibi. Pro quo sciēdum est ꝙ amabeum carmen sic dictum est ab inuentione. dicitur autem id in quo introducūtur persone altercantes. Et prima eius pars pro libito incipit. Secūda vero plus semper & maius vel cōtrariū aliquid vnde Seruius sic diffinit carmē amabeum, quod est, quotiēs qui canunt equali numero versuū vtūt̄: & ita se habet ipsa r̄nsio: vt aut maius aut contrariū aliquid dicatur. Vnde hic introducuntur tres persone scilicet pseustis. alithia: & phronesis. Per pseustim intelligimus falsitatē: quia pseudo est falsus propheta vel prędicator. per alithiam intelligimus veritatem: & dicunt aliqui alithiam. Et dicit̄ de alo is. & theos quod est deus. & per phronesim intelligit̄ sapientia vel prudentia. Et ꝓ isto aduertendū est ꝙ per pseustim possumus intelligere synagogā siue diabolū vel tempus ante tp̄s gratię. ꝑ alithiam ecc̄iam christianorū: cuius caput est christus & vicarius eius & minister est papa. Vel intelligimus filiū dei vel tp̄s gratię: quia lex noua vincit cerimonialia & figuras veteris legis. chr̄s vincit diabolū & infernū spoliauit. & tp̄s gratię dedit quod est tēpus aliud a tpe legis antiq̄: sic magis theologice declarādū eēt. Et ex hoc patz fruct⁹ qui latet sub hac ęgloga. & qualiter intelligi potest. Patet etiam quid intelligat̄ per ꝑsonas introductas sicut in Virgilio per dametā menalcā & palemonē: alię persone intelligūtur. Iste liber supponit̄ vel subalternatur theologicę scientię quantū ad moralem partem ipius

vel potius ethicę: hoc est morali philosophiæ: quia mores nostros cōponit & instruit. Istis p̄missis descēdo ad textum. ¶ Sciendum est ꝙ prima diuisio textus diuidit̄ in duas partes principales: in proemium scilicet vel exordium: & in narrationē vel tractatū. Secunda ibi. Primus chretheis &c. Et ista alias subdiuiditur. Prima quę incipit. Ethiopū terras: diuiditur in duas partes. Primo describitur tempus in quo facta est disputatio ista vel altercatio īter pseustim & alithiam. Secundo describit statum: dispositionē & modum vtriusq̧. secūda ibi. Cōpulerat q̧ suas. Et anteq̧ littera exponatur. p̄mittēdū est vnū quod dicit Brito in sua summa theologicæ scilicet ꝙ sacra scriptura quattuor modis exponitur. s. historice: allegorice: anagogice: & tropologice. Historia vt dicit Isido. primo ætymologi. est narratio rei gestę per quā ea quę in p̄terito facta sunt cognoscūtur. Allegoria est tropus quo aliud significat̄ q̄ dicatur. Item Donatus in barbarismo. vnde Allegoria est de vno ad aliud sermonis transsumptio. Et dicitur ab aloes quod est alienum & gore dictio vel locutio: quia aliud dicitur & aliud intelligitur. vnde allegoria multis modis sumitur. Quandoq̧ a persona: vt Isaac significat christum. Quādoq̧ a re quę non est persona: vt aries occisus significat carnē christi passam. Quandoq̧ a loco: vt christus p̄dicaturus ascendit in montē: vbi eminentia loci significat sapientiā eius: eloquentiam vel excellentiā. Quādoq̧ a numero vt app̄hendēt septem mulieres virum vnū. i. septē dona gratiarū. Quādoq̧ a tpe: vt nō sit fuga vr̄a in hyeme. i. gelicidio charitatis. Qn̄q̧ a negocio vel facto: vt interfectio Golie a Dauid interfectionē diaboli a chr̄o significat. Anagogia sicut dicit̄ in ꝓlogo eiusdē: spēs est allegorie sed differētia est: quia allegoria est mysticus sensus ꝑtinēs ad militantē ecclesiam. Anagogia vero est mysticus sensus pertinēs ad triūphantē eccl'iam. Vn̄ anagogia est locutio de terrenis: q̄ ꝑ terrena dat ītelligere supcelestia. vt in illis verbis ap̄li. Hierusalē quę sursum est mater nostra. Et dicit̄ ab ana quod est sursum & gogos ductio. Tropologia est sermo conuersus ad edificatiōem aīę, & morum bonorū informationē. Et dicitur a tropos quod est conuersio & logos sermo. Sicut cū dicitur ꝙ per hoc ꝙ Dauid interfecit Goliam: intelligitur ꝙ hūilitas deijcit superbiā: & sapientia vincit certitudinem. Et vt quattuor prædicta breuiter compræhendas: historia docet factum: tropologia faciendum: allegoria credendum vel intelligendum: anagogia præparandum. Exemplum in hac dictione hierusalem. historice enim nomen est cuiusdā ciuitatis. tropologice typus est animę fidelis. allegorice figura est ecclesię militantis: anagogice typum gerit ecclesiæ triūphantis. Ideo ista pręmittūtur: vt sciatur ꝙ aliquādo textus erit

exponendus historice aliqñ allegorice:& sic de aliijs. quibus pmissis insistẽdũ est ad expositionẽ textus. Dicit ergo ꝙ christus in quo primo cepit esse disputatio,& lis iter veritatẽ & falsitatẽ fuit tẽpus estiuũ in quo adurũtur terrę ethiopum,ppter excessiuũ feruorẽ in mense Iulij,in quo solis aureus axis dicit̃ volui & moueri in cancro signo celesti.Ista est textualis sentẽtia in qua oportet videre mysticum sensum latentẽ sub cortice:& põt esse duplex. Primus est,ꝙ estus & furor pctõrum iã effecerat hoĩes nigros sicut ethiopes & denigratos vicijs & sceleribꝰ qñ aureus ille & diuinꝰ axis solis.hoc est filius dei: qui est sol verus iusticię volutus est in vtero virginali per incarnationẽ.Secũdus sensus est iste,feruor tpis tribulationũ & psecutionũ iam labefactus vulnerauerat & cruciauerat fideles:qñ caro christi pciosa & aurea dignata est volui & cõuersari in hoc mũdo retrogrado gradiẽdi retro a veritatis trãmite. sequit̃ cõstructio ¶ Con. estas feruida.i.calida.torruit.i.torruerat. iam terras.i.regiões. & patriam ethiopum.i.illorũ populorũ.dum axis aureus.i.splendidus & lucidus ad modũ aurei solis qui est planetarũ lucidissimꝰ: voluit̃.i.mouetur in cancro.i.in hoc signo celesti: vel ly solis põt construi cum ly cancro.Et sic patet ex dictis:sicut per estatẽ debemus intelligere: vel potius quid per ethiopes:quid per solẽ:& quid per cancrũ:ideo cõstruendo illud nõ reperitur. ¶ Circa istam litterã est aduertendũ ꝙ auctor noster vtitur hic quadã figura quę dicit̃ chronographia: ꝗ interp̃tatur tẽporis descriptio:sicut poetę frequẽter tẽpora describũt Vnde est illud Chronographia solet certũ describere tẽpus. Itẽ qñ exponitur torruit.i.torruerat ponit̃ tẽpus,p tẽpore: & est alia figura locutionis quę dicitur antithesis.iuxta illud. Sæpius audiui tẽpus p tempore poni.Item ſm aliquos quando dixit textus aureus axis solis est synecdoche locutiõis: quia ibi p axem solis intelligitur ipse sol qui in singulis mẽsibus signa peragrat & mouetur in eis. Et qualiter hoc intelligitur videatur in tractatu de sphera: quia illud declarare hic esset friuolum & superfluum: & mittere falcem in messem alienam.quia hic sunt tm̃modo poeta,historicus,& grammaticus. Et sic ergo in hoc textu ponitur pars pro toto:iuxta illd'. Si partem sumas pro toto vel viceuersa:Synecdochen facias &c. Postremo inspiciendum est aliqualiter expositioni grammaticali singulorum terminorum istorum primorum versuum & in seqũtibus terminis:licet iste possent interim declarari:sed quoniam hoc esset nimis,plixum:ideo tm̃modo tangam difficiliores dictiones: de quibus & etiam de aliijs si latius videre quis voluerit videat Papiam. Huguitionem.Britonem. Catholicon.Breuiloquum & similes.Ethiopum hic & hęc ethiops nomen gentile deriuatur ab ethiops. vnde dicit

Hugui. Ethiopes dicti sũt a filio Cham: qui vocat⁹ ẽ chus a quo ori ginem traxerunt: chus enim hebraica lingua ethiops interpraetatur inde dicitur ethiopius. pia. pium. ethiopicus pica. picum. Vnde ethi opia interpraetatur tenebre. &c. Terra: dicitur a tero teris: quia assi/ due teratur: vel a torreo: vt dicit Catholicon: quia siccitate torreat: vel dicitur quasi rastris trita: & est etymologia. Et inde dicitur terre/ us rea. reum. de terra existens: & terrenus & terrestris. & terrosus sa. sum. Et appellatur terra arida ad distinctiõem: quia naturalis sua p/ prietas est siccitas: vt dicitur. ij. de generatione. Alia multa ipse Ca/ tholicon dicit. Iam est aduerbium temporis: & componitur. etiam iamiam iamq̃. vt Ebrardus. Feruid⁹ feruida. feruidum. i. calidus ca lida calidũ. & inde feruiditas. & dicitur a ferueo ferues. significat bul lire: calefieri: estuare. Et dicitur ferbeo quasi fos habeo per etymolo giam. Priscianus dicit q̃ ferueo & feruo habent idem preteritum. s. ferui: inde feruo. & habet cõposita efferbeo vel efferueo: deferueo: conuerueo. & ab eo dicuntur inchoatiua. Torreo res. rui. tostum. i. ruere: assignare: siccare: cremare: vl' vertere siue voluere. iuxta illud Qui torret: voluit: siccat: cremat: assat & vrit. Item Catho. Inde tor rẽs tis. torresco scis. Torris. Titio gallice: tison. Ignit⁹ stipes auo tor riculus. Inde torrid⁹ Estas ab estu: & est calida & sicca pars anni. Et sunt quattuor partes. Iuxta illud compoti. Ver petro &c. Vnde Ca tholicon. Dat clemens hyemem: dat Petrus ver cathedratus. Estuat vrbanus: autumnat Bartholomeus. Inde estiualis nomẽ denoĩna/ tiuum. Inde estifer & estiuus. Cancer equiuocum est vt dicit Ebrar dus. Hic accipitur cancer pro signo zodiaci. vnde dicit Papias. Can cer est quartum signum dictus. quia cum ad eum sol veniat retro graditur in modum cancri. & allegat Catholicon. hec metra. Est ani mal signum cancer viciumq̃ malignum. Cancer eris morbus: can cer cancri stellaq̃ piscis. De isto signo latius tractatur in de spera & de alijs. Sol planeta lucidissim⁹. quia sol⁹ luceat. Inde solan⁹ & sub solanus. Inde solsticium & obsequium. voluo notum est. inde vo lubilia. & habet multa composita. scilicet auoluo: conuoluo & re/ uoluo &c. Inde voluto tas. frequentatiuum. Aure⁹ illud est quod est totum de auro. Aurum dicitur ab aura ſm Britonem. & aureus quod in superficie tm̃. Et dicitur deauro auras: inde auricalchum: & auricomus qui habet aureos capillos. Axis celi est septentriona lis linea recta per mediã pilam sphere. ſm Papiam: & sumitur pro parte rote. & est masculini generis.

Cõpuleratq̃ suas tilie sub amena capellas
Natus ab athenis pastor cognomine pseustis

Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua

Pellis panthere cui corpus texit vtrunq;
Discolor, & rigidas perflauit fistula buccas
Emittens sonitū per mille foramina vocum.

¶ Hec est secunda pars huius ꝓlogi: que diuiditur in tres partes. Primo describit status pseustis gestus & labor. Secūdo stat⁹ alithie: vbi ostēditur ꝙ alithia excellebat in istis pseustim. Tertio in hoc pseustis indignatus increpat alithiā: & eam ad certamē & disputationē puocat. Secūda ibi. Ad fontē iuxta &c. Tertia ibi. Nō tulerat pseustis. Dicit ergo in prima parte liberaliter ꝙ pastor quidā atheniensis natione dictus pseustis cognomine, cōgregauit capellas suas sub arbore tilie & amena & delectabili. cui⁹ pastoris corp⁹ coopertū erat pelle panthere, animalis variorū colorū, & vehemēter cū fistula resonabat, emittēdo varios sonitus per foramina fistularū. Intelligitur sic ꝙ pseustis. i. diabolus vel falsitas. natus ab athēis ciuitate grecie ī qua grecia semper fuerunt dolosi & cauti homines. iuxta illud Virgi. ij. ęnei. d' vlixe. Ille dolis instructus & arte pelasga. i. greca. & istd' aut nulla putaris dona carere dolis danum. i. grecoꝝ. Iste ergo pseustis cōgregauerat homines vicijs fetidos & infectos. sicut caprę fetide sunt sub amenitate & delectabilitate huius mūdi, q bene cōparatē tilie arbori infructuose: quia quicquid est in mūdo aut est cōcupiscētia carnis: aut superbia vitę. vt dicit scriptura. Induebatur pelle panthere discoloris. i. habebat animū habituatū in diuersis fallacijs. Et tunc fistulatio istius fecit inflatas buccas rigidas. hoc est dulcedo apparens suarū blanditiarū fecit homīes inflatos superbia & rigidos per obstinationē in peccatis. Et ille pseustis mittebat ṗdicationes suas falsas per mille diuersitates fraudum: imo per infinitas quibus allicie bantur auditores, & erectos decipiebat, & cōducebat deceptos superbos faciebat: & superbos obstinatos in malicia in gehēna detrudebat, & conducebat vbi nullus ordo &c. ¶ Const. ꝙ ꝓ &. pseustis. i. ille vir falsus natus ab athenis. athene nomē est ciuitatis in grecia: vbi primo fuit hecalma Parisiēsis vniuersitas, de qua ciuitate romā trāslata est. de roma Parisius situata: vbi concedente Iesu christo vsq; ad seculi finem ab eo gallorū regnum celeberrimū & christianissimū dicetur & florebit. Et dicitur ab a quod est sine & thanatos quod est mors castor cognomine: quia erat verus sed mercēnarius sicut sunt multi pastores nostri tēporis tm̄ cognomine & nō vero nomine: quia animā suā nō ponūt ꝓ ouibus: cōpulerat. i. aggregauerat. Dicit em̄ compellere quasi simul ī vnū pellere: suas capellas. i. paruas capras: & est diminutiū. sub amena: & tenet neutraliter. i. sub delectationes & oblectamina: tilie arboris inutilis. cui. s. pseusti: pel/

lis discolor panthere illius animalis colorati diuersis coloribus:id'o dicitur a pan:quod ē thorum & etheron varium:texit.i. cooperuit vtrūq3 corpus.i.corpus & animā:vel.i.vtrāq3 partē corporis:hoc est mēbra & partes christi:fistula.i.tale instrumentū musicum:perflauit buccas rigidas.i.flauit buccas rigidas.i.per duo labia vel per ora eius .Et est hic hypallage figura:quia agens ponitur ꝓ patiente. id'o intelligitur sic.i.bucce rigide ꝑflauerunt fistulā.iuxta illud. Si dicatur agens patiēs res vel viceuersa:fiet hypallagiū &c.fistula inquā emittens sonitum per mille foramia vocū. ponitur numerus finitus ꝓ numero infinito:decetero vt opus breuius fiat. Exponendo textū notabo difficultates textuales in quolibet verbo & vbi expedit dictionum deriuatiōes vbi distinctius poni possunt. vnde amenum dicitur ab a quod est sine & mene quod ē defectus. Natus de nascor dicit̄.pastor a pascēdo cognomine: quasi cognationis nomen pseustis.i.falsitas.inde pseudo.i.falsus.ꝓpheta.& est epiceni generis. Alio modo dicit̄ panther. Corpus quia quasi cordis opus.i.custodia: vł dicit̄ a corrūpendo. vtrūq3 de vter ra.rū.qd' est idē sicut quis q̄ qd' Discolor cōponit̄ de dis & color ris. & est cōis generis. Rigidas de rigeo ges. Fistula a phonos sonus. Emittēs.i.extra mittēs:de e & mitto mittis. Sonitū de sono as. Mille nomē numerale & indeclinabile bene reperitur milia declinabile. Foramia dicit̄ a foras. Vox de voco as.inde vocalis:inde vocifero as.sed quia ista sunt satis clara licet sint vtilissima tacebo talia:quia si taliter omnia dicenda ponerentur opus esset nimis magnū & fastidiosum.

Ad fontem iuxta pascebat oues alithia
Virgo decora nimis Dauid de semine regis
Cuius habēs citharā fluuij percussit ad vndā
Substiterat fluuius tāta dulcedine captus
Auscultando quasi modulātis carmina plectri
Ipseq3 balantū grex obliuiscitur esum.

¶Ista est secunda particula in qua describit̄ status & gestus alithie:& ōndit̄ excellētia eius sup̄ pseustim: vñ inuidia pseustis in eā cōflauit Dicit̄ ergo textualr̄ sic. Alithia v̄go pulcerrima d' genere regis Dauid orta custodiebat gregē ouiū iuxta fontē & gerebat citharā Dauid cū qua tā melodiose ludebat vt fluuius melodia citharę s.sterceret cursum suū quasi auscultādo carmina melodiosa quę p̄ eā in illa cithara canebant̄:& ideo ita dulciter canebat q̄ etiā grex suus oēm cibū pre dulcedine melodię negligebat. Exponēdo & applicando p̄

hypallage

alithiā ītelligimus eccl'iam vel veritatē: vt sic dicatur ꝙ eccl'ia vel vera p̄dicatio pascebat oues suas: hoc ē fideles chr̄ianos simplices simplicitate colūbina: & mites cibo sp̄uali: quia nō ī solo pane viuit hō: sed ex omni verbo qd' ꝓcedit de ore dei. Et erat iuxta fontē. s. baptismi: quia tūc cepit esse tp̄s gratię. Tūc aūt diuina lege & euāgelica instruebant̄ simplices p apl'os: & ita eccl'ia erat nimis pulcra: sicut in cāticis canticorū clare & pulcre ponitur. Et ista descēdit de genere Dauid: quia chr̄s fuit natus de semine Dauid ꝟm carnē. Et dicebat̄ habere citharā Dauid: hoc est psalteriū vel alia p̄cepta vel documenta salubria ꝓphetarū: & cū hac cithara pcussit. ad vndā: hoc est ad populū p̄dicādo nouā legē: vt vetus lex dimitteret̄. Et tūc populus audiens dulcedinē & sanctitatē. & mysteria istius legis substitit: nec ꝓcessit vlterius in veterē legē cognoscēs hāc esse sanctā & tenendā. Et tunc grex fideliū dimisit esum secularium voluptatū: & cessauit a pctis & coluit deū incarnatū. Manifestū est ꝙ hic & vbiq̄ tangūtur multae & ardue materię theologicę quas non oportet hic tractare: sed sufficit ita celeri pede quantū sufficit ad ꝓpositū trāsire. Const. Alithia virgo decora nimis. i. multū decora & pulcra: pascebat. i. nutriebat oues ad fontē iuxta. s. locū ī quo erat pseustis. Et p hoc ōndit̄ ꝙ bonus pastor debet esse ꝓpe gregē suū qd' est cōtra p̄latos qui dimissis ouibus ad seculariū principū curias veniunt: lucri: pompę & honoris causa. vn̄ tn̄ principes ip̄os: nō q̄ recta sunt facere: sed etiā ad nefanda & magna pctā instruunt & dirigunt. ista dico de semine. i. de genere Dauid regis: de quo inferius dicetur: cuius. s. Dauid habens citharā: percussit ad vndā. i. ad aquā fluuij. fluuius captus tāta dulcedine quanta est sonitus citharę substiterat. i. arrestauerat vel quietus manserat: quasi auscultādo carmina. cantilenas & dictamina plectri id ē lyrę modulātis. i. dulciter: & ꝟm melodiosos musicę modulos resonātis. ꝙꝓ & ip̄e grex cōgregatio est paruorū animaliū. ideo sequitur balātū. i. ouiū. dicitur a balo as. quod significat clamare: & ptinet ad oues sicut grunire ad porcos: obliuiscit̄ esum. i. cibū vel comestionē. & dicitur ab edo edis

Non tulerat pseustis: sed motus felle doloris
Litoris alterius ꝓclamat ab aggere tutus
Cur alithia canis rebus stultissima mutis
Si iuuat vt vincas mecū certare potestas
Fistula nostra tuum si vincas cedat in vsum
Victa dabis citharā: legē coeamus in equā.

¶Ista est tertia particula q̄ sic diuiditur. Primo pseustis indignātis & inuidētis ponit̄ ꝓuocatio qui alithiā ꝓuocat ad certādū secū pigno re: posito ꝙ victor lucraret̄. Secūdo ponit̄ prudēs alithię r̄nsio: & ꝓuocationis exauditio. secūda ibi. Illa refert. Primo dicit̄ litteraliter dū vidit pseustis alithiā pascentē dulciter & modeste reficientē suum gregē: & vidit etiā gregē attentissimū ad carmina eius. ip̄e nō potuit amplius irā suā cōtinere: sed ip̄e iratus & illi inuidēs ab aggere & litore suo clamare cepit dicēs. Quare imprudētissima alithia cōsumis laborē tuū inutiliter canendo corā brutis: mutis & insensatis rebus. Volo si placet tibi tecū certare: & si me deuiceris habebis fistulā nostrā qua vti poteris ꝓ libito. Sin aūt supra te victoriā habuero: habebo tuā citharā. Et idcirco nūc cōgregemur & incipiamus decertare & disputare: cōtinuādo intellectū iā p̄tactū. Postq̄ȝ vidit diabolꝰ chr̄ianos velle parere eccl̄iæ cōmotꝰ: inuidia existens: lōge distans a veritate clamare incepit. o ecclesia tu debes reputari stultissima: ex q̊ operationē meā deseris. Quare p̄dicas rebus mutis: hoc est chr̄ianis. quia muti vidētur respectu ꝓphetarū vel garrulitatū philosophorū gentiliū naturaliter tm̄ sapientiū & carnaliter. vel multis: hoc est stultis & ignaris. quia a secta mea recedūt. Si vis me expellere: & legem meā destruere disputemus īter nos. & si victoriā habueris mihi subditi tibi obediēt & ecōtra. ¶ Cōst. pseustis nō tulerat. i. pati nō poterat: quin inuideret: sed ip̄e motus. i. cōmotus: felle. i. amaritudīe doloris: ꝓclamat. i. ꝓcul exclamat ab aggere. Agger vt dicit Brito scd'm Papiā dicit̄ strues: cōgeries: moles: monticulus. Et dicit̄ ab aggregādo. vel est cuiuslibet rei aceruatio vnde fossę & valles pn̄t repleri. Et scd'm Huguí. dicit̄ ab aggero aggeras. i. adunare vel accumulare. alterius litoris. O alithia stultissima: cur. i. quare: canis. i. p̄dicas: rebus mutis. i. hoībus ignaris & stolidis q̄ te audiūt. Si iuuat. i. si placet vel delectat: vt vincas: mecū potestas est tibi data: certare. i. disputare mecū: fistula nostra cedat. i. accedat vel veniat in tuū vsum si vincas me & tu victa a me dabis mihi citharā tuā: ergo coeamus. i. simul eamus: vel congregemur & subeamus in ęquā legē. i. in equū certamen posito pignore a quolibet.

Illa refert nec dicta mouēt nec p̄mia mulcēt
Me tua: nūc adeo: quia vulnere mordeor vno
Quo res cunctȝ cadit nisi testis sedulus assit
Si victus fueris non me vicisse fateris.

¶Ista est secunda particula quę sic diuiditur. Primo alithia certamen admittit & pseustim exaudit. Secundo ipsa iudicem petit & elegit.

secũda ibi. Sed quia mutari nescit&c.primo dicit.O pseustis ego nõ multum moueor ꝓpter verba tua:quia nec tua dicta nec te reputo vel timeo:nec tua munera vel pignora me ad certãdũ alliciũt. Sed retrahor ab hoc actu:& actũ differo: quia nullus est qui tanꝗ̃ testis vel iudex idoneus litẽ nostram terminare posset & audire:quia lice ret tibi negare te a me deuictũ si victus fueris. Aduertẽdũ est ꝙ per hoc ꝙ dicit̃ hic: nec dicta nec p̃mia &c. datur documentũ ꝙ iudex nõ debet esse acceptator psonarũ:nec placari prece vel p̃cio: iuxta il lud Esopi.Non erat acumẽ iudicis. vnde dicit Augu. in quodã ser/ mone.Absit dñe vt in tabernaculo tuo ꝓ paupibus accipiãtur pso nę diuitũ.aut ꝓ ignobilibus nobiles. qui potius infima mũdi elegi/ sti vt fortia queꝗ̃ cõfunderes.Et in lib.Deut.dicit̃. Deus est magnꝰ potẽs & terribilis qui psonã nõ accipit nec munera.Itẽ cõsiderandũ est circa textũ ꝙ sicut Isido.de summo bono. Testis falsidicus tribꝰ est psonis obnoxius.Primo deo quẽ piurãdo cõtẽnit. secũdo iudi ci quẽ mentiẽdo fallit.postremo innocẽti quẽ falsus testis ledit. Ideo bene dicit hic sedulus.Multa de ꝓprietatibus iudicũ & testiũ dicũt iu ristę.¶ Con st.illa.s.alithia refert.i.rñdet:ne tua dicta.i. verba mouẽt me ad irã:nec tua p̃mia quę ꝓponis mulcẽt.i.mitigãt: fallũt: alliciũt. adeo.i.intãtũ.ꝗ̃.i.inꝗ̃tũ ego mordeor .i. crucior & torqueor vno vulnere:vno scrupulo & vna punctiõe.Si textꝰ habet ꝙ vulnere: tũc ly adeo ponitur ꝓ certe.quo res cũꝗ̃.i.quocũꝗ̃ res.Hęc est figu ra quę dicit̃ themesis quę habet fieri quãdo dictio diuidit̃ & ĩter par tes eius alia dictio interponit̃:iuxta illud.Dat themesis binas in par tes dictio secta &c.quocũꝗ̃ loco res cadit.i.euẽtus iudicij tendat: ni si testis sedulus.i.iustus diligẽs & rectus.quasi sine dolo assit.i. p̃sens sit si fuerit victus a me:non fateris.i.fateberis: tẽpus pro tpe:me vi/ cisse te &c.

Sed quia mutari nescit sententia veri
En adaquare gregẽ simul & releuare calorẽ
Nostra venit phronesis, sedeat ꝓ iudice nobis.

¶In hac parte alithia iudicẽ eligit phronesim. Et diuiditur ĩ duas par tes.Primo phronesis eligit vt causam & litẽ decidat & terminet. Se/ cundo excusatiõe præmissa onus iudicis sibi phronesis assumit. Se cunda ibi.Tunc mater &c.Item prima in duas. Primo alithia phro nesim tanꝗ̃ iudicẽ nomĩat.Secũdo pseustis eam acceptat. secũda ibi Pseustis ad hęc.Primo dicit alithia: quia oportet nos habere iudicẽ & quasi veritas nõ potest vinci vel mutari.Ecce video phronesim quę adducit gregẽ suũ ad aquã ad refrigerandũ & bibendũ seu po tandũ ipa sit iudex & cõpromittamus in eã:& arbitretur ipa ꝓ libi

to & arbitrio terminet litē nostrā. Et ex isto textu eligit̄ vna ꝑprie/
tas boni iudicis. Debet em̄ bonus iudex esse prudēs. Nā phronesis
interp̄tatur sapiēs vel sapientia: nec debet puerti amore vel odio vt
dicit̄ in ꝓemio rhetoricę Aristo. vn̄ quidā. Iudicis est recti nec mu/
nere nec p̄ce flecti. ip̄e em̄ debet esse tanq̄ ius incarnatū. Et sicut lin/
gua libre: indifferens inquantū est ex se ad vtrāq̄ partē. Et de igno
rantia iudicis dicit Aug. lib. xix. de ciuitate dei. Ignorātia iudicis plæ
rūq̄ est calamitas innocētis. Glosę cōmunes tractāt de ꝑsonis requi
sitis ad iudiciū. Sed istud omitto: quia imp̄tinēs est ꝓposito. ¶ Con
strue. Sed quia sentētia veri. i. veritatis mutari nescit. en. i. ecce gaudē/
ter dicit hoc nr̄a phronesis quę est quasi mater sapiētię: & ip̄a sapien
tia venit adaquare. i. ad aquā ducere gregē suum: & releuare simul
eius calorē: ergo ip̄a sedeat nobis ꝓ iudice. i. loco iudicij & tanq̄ ar/
bitrarius vel arbiter.

Pseustis ad hec video q̄ eā sors detulit vltro
Huc ades o phronesi nam sufficit hora diei
Vt tuo iam nostro postponas seria ludo.

¶ In hac parte pseustis acceptat phronesim ī iudicē: & dicit sic. Ego
credo q̄ a casu vel fortuna nunc ip̄a venit. Ideo o phronesis rogo
velis interesse nr̄o certamini: quia statim finiemus & expediem⁹ in/
fra vnū diē: & ideo supplico quatinus postponas nūc ꝓpria negō
cia nostrę disputatōi: & dimissa re ꝓpria nos audias. Aduertēdū est
q̄ in hoc textu primo ponit̄ causa quare cōsenserint in eā: quia nō
erat verisiłe q̄ alithia eā venire fecisset. Et ita pseusti nō erat suspecta
quia a casu illuc venerat. & si suspecta esset recusari posset: nec esset
iudex idoneus. Secūdo ponit̄ supplicatio qn̄ dicit. Huc ades. Ter/
tio ponit̄ causa ꝓpter quā moueri debet phronesis ad exaudiendū
eum: quia dicit pseustis illud certamē terminari in vno die. Quarto
supplicatio subiūgit̄ q̄si rn̄dēdo obiectiōi quā posset p̄tēdere phro
nesis qn̄ dicit̄. Vt tua iā nr̄o &c. Et hic sciēdū est q̄ valde multi text⁹
habent p̄ponas: tn̄ textus debet esse postponas: aliter sentētia nullā
esset. Et istud metrū siue etiā istud v̄bū recte scriptū ē ab egloga vir
gilij ad cuius exēplar & siłitudinē p̄ñtē auctor cōscripsit q̄ icipit for
te sub arguta: in q̄ vtit̄ carmine ameno & tali genere carmīs: sicut
in alia allegata. s. dic mihi dametha: qa iste due sl̄ scripte eadē lege car
minis. Vn̄ in ista forte etiā hr̄ istud metrū. Post humi tn̄ illorū mea
miseria ludo. ¶ Cōst. pseustis dicit vł ait ad hec verba alithię hic de/
est verbū necessario requisitū: & est eclipsis figura. iuxta illud. Dici/
tur vni⁹ verbi defectus eclipsis &c. video q̄ sors. i. fortuna obtulit
id ē adduxit vltro. i. sponte: sic q̄ nō vocata est eā. s. phronesim. O

phronesis ades.i.sis p̄sens vt postponas iam.id ē modo:tuā seria.i. tua negocia seriosa & vtilia tibi nostro ludo.i.nostre liti & disputati oni.nā ꝓ quia hora diei sufficit.hoc est vnica hora diei:& hoc ē vn⁹ dies integer.& hoc videt̄ melius.vt patet in fine libri vbi innuit solem iā tendere ad occasum.Et ista clausula pōt p̄cōstrui vltimo v̄su

Tūc mater phronesis:adaquato me grege quamuis
Accelerare domū iussisset vterq̄ parentū
Nō dubito penas si quicquā tardo paratas
Leta feram talis presumens gaudia litis

¶Hic phronesis suscipit onus audiēdi litem & ferēdi iudiciū quāuis haberet legitimā causam recusatōis.Et diuidit̄. primo sit hoc. secūdo ipa vt habens autoritatē imponit eis legē.Primo sic: q̄uis vterq̄ parentū mihi distincte p̄ceperit:vt adaquato grege celerit̄ domū reuerterer.et nō dubito penas mihi ab eis p̄paratas siqd tardauero tñ ego leto & iocundo animo sufferam ꝑcipiendo gaudia magna ab hac disputatiōe vestra. Aduertendū etiā q̄ hic ꝑ phronesim intelligimus ecclesiam hāc militantē.cuius pater est chr̄s et caput.mater vero illa celestis ecclesia triūphās.ideo dicit phronesis. licet parētes mei iusserint me q̄cito grege adaquato.i.grege chr̄iano baptizato trāsire ad domū & patriā illā celestē q̄ est nostra māsio vt dicit ap̄s.ad quā sine baptismo trāsiri nō pōt.tñ si aliq̄diu versor hic ī terris certādo cōtra mūdū carnē et demonē ñ dubito penā mihi infligi.imo poti⁹ spero leta gaudia.quia quāto aliqs pl⁹ virilit̄ pugnauerit cōtra hostes istos familiares & neq̄ssimos:tāto maiorē gl̄iam expectare debet.in qua vt d̄r in seq̄ntia. nec lāguor nec senium nec fraus nec terror hostiū:sed vna vox letantiū.¶ Cōstrue. phronesis mater ait sup. viso cōpromisso facto in causa.q̄uis vterq̄ parētū nostroꝝ iussisset me accelerare.i.celeriter ire domum.& hoc dico grege meo adaquato.i.ad aquā deducto.nihilominus si tardo quicq̄.id est.aliqualiter nō dubito penas mihi paratas.Sed ego p̄sumēs pōt teneri in bona significatōe.i.cōfidens. vel in mala.i.me presumptuose hñs ñ obediēdo pentib⁹ quasi aliquid añ & cōtra preceptū sumēs leta ferā gaudia litis tal̄.i.certamis ꝉ disputatōis & alt̄catōis

Perge prior pseusti: quia masculus illa sequaci
Equabit studio:tetras sit in ordine vestro
Pythagore numerus:sol augeat obsecro tēpus

Ista ē vltia ps isti⁹ prologi in qua īponit̄ lex & ordo dicēdi disputātib⁹ & d̄certātib⁹ vel litigātib⁹.& diuidit̄.prīo lex īpōit̄.sc̄d'o factū

per eos executiōi mandatur. secūda ibi. Primus cretheis. Dicit enim phronesis ordināndo eos & legē īponendo. O pseusti: quia tu es vir vir aūt est dignior muliere: idᵒ primo incipies litem p̄ponendo in mediū quid volueris: deinde te sequet̄ alithia & quilibet vestrum in dicēdis numerū quaternariū obseruabit qui ē nūerus pythagore & ego oro ꝙ sol augeat tp̄s & spaciū motus sui: vt lis vestra a p̄te ter/minari possit. Hic q̄rere posset aliquis quare vult phronesis ꝙ pseustis incipiat primus. Dicit ꝙ sicut claritas est placidissima post nubi/la: ita veritas post falsitatē. Alia ratio est vt apparentius victoria veritatis appareat. quia falsitas habuit p̄rogatiuā primo ꝓponēdo & per hoc irritandi veritatē ad respondēdū iuxta legē carminis ama/bei: dicēdo plus vel maius vel cōtrariū. vt in pluribꝰ: tamē licet hoc ita sit: pseustis: cui datus erat prior locus deuincitur. Aduertendū est ꝙ per pseustim possumus intelligere tempus quod precessit tēpus gratię quod intelligitur per alithiam quę illud tēpus insequitur va/cando bonis operibus. & vtendo maxime doctrina quattuor euā/gelistarū in qua cōtinetur tota lex nostra & etiam amplectēdo quattuor virtutes cardinales. prudentiā: iusticiā: fortitudinē: & temperā/tiam. Item sciēdū est ꝙ vt dicūt glosę: pythagoras philosophus trāsiens iuxta fabricā audiuit quinq̧ malleos. quintū deposuit. & ibi optimā cōsonātiā & ꝓportionē in sonis repperit: & iuxta diuersam ꝓportionē soni illorū malleorū inuenit quattuor principales consonantias. s. diatesseron diapente &c. & dicit Boe. ꝙ pythagoras inue/nit artē musicæ. Item considerandū est circa illud nomē tetragrāmaton: vt dicit Brito. in summa est nomen dn̄i: ineffabile: quattuor lit/terarū. Ioth. heth. vau. he. Et dicitur a tetras quod est quattuor & grāma littera. Et exposuit glosa. Exodi. xxviij. sic He iste. Ioth p̄ricipiū heth passiōis: vau vitę: quia christus est principiū vitę in Adam a/misse quā sua passione restaurauit. Cōstrue. O pseusti perge. i. ꝓcede ad disputandū prior. i. ante alithiā: quia scilicet es masculꝰ. i. vir & dignior illa. s. alithia equabit. i. equaliter sequetur: ī studio sequaci. s. disputationis. tetras. i. quaternarius numerus. s. versuum pythagore il/lius philosophi sit vestro ordine. i. dicendorū. Et vt disputatio ista perfecte possit cōpleri. ego obsecro. i. rogo deū: vt sol augeat. i. ꝓ/trahat nobis tēpus. s. diei.

p Rimus cretheis saturnus venit ab oris
Aurea per cunctas disponēs secula terras
Nullus ei genitor nec quisquā tp̄e maior
Ipso gaudet auo superū generosa ꝓpago.

¶Finito ꝓlogo in quo intẽtio actoris aperta est:& modus ꝓceden-
di per phronesim limitatus: restat expedire pro viribus partẽ princi
palẽ quę continet disputationẽ inter pseustim & alithiam. Pro quo
sciendũ est ꝙ tota disputatio consistit in adductione fabularũ poe-
ticarũ & historiarũ sacrę scripture. & ſm exigentiã fabulæ quæ prę
cedit subiũgitur historia vel maior vel cõtraria: vel potior iuxta le
gem istius carminis. & fabulę non habẽt ordinẽ inter se: nisi ꝓ quan
to habent respectum ad historiã sequentẽ. ideo nõ ponitur diuisio
fabularũ: sed historię diuidẽtur: & libri diuisio attẽdetur penes histo
rias: & penes diuersos actus disputationis. Hæc pars diuidit̃. Primo
pseustis ponit fabulã. Secũdo alithia historiã correspondentẽ. secũ/
da ibi. Incola primus homo. Dicit ergo textualiter. Saturn⁹ primus
deorũ venit a regionibus cretensibus: & adeo cõposite & pruden/
ter rexit subditos ꝙ secula dicta sunt aurea. Nõ habuit saturnus iste
patrẽ nec maiorẽ se: & ideo ipse est auus aliorũ deorum supernorũ
Hæc fabula sumitur originaliter ex primo metamorphoseos: vbi
Ouidi. distinguit quattuor etates mũdi. Prima fuit aurea: cui prefuit
Saturnus. secũda fuit argentea. tertia erea. vltima est de duro ferro.
De prima dicit sic. Aurea prima facta est etas &c. vbi publicę singu
la describit. Pro latiori intellectu aduertendum est ꝙ Saturni descri
ptio est talis. Saturnus depingitur homo senex: curuus: tristis: palli/
dus: qui in vna manu falcẽ tenet: in eadẽ draconis imaginẽ qui den-
tibus mordet: eandẽ ꝓpriã & applicat. cũ altera manu filiũ paruulũ
ad os cum dẽtibus ꝓprijs eum deuorat. quattuor iuxta se habebat
liberos. iouem: iunonem: neptunum: & plutonem. Et iupiter am/
putauit virilia patris. Mare erat pictum ante ipsum in quo proijcie
bantur virilia: ex quibus venus nascebatur: iuxta ipsam erat ops
vxor eius quę opem om̄ibus ferebat. Hæc fabula varijs modis ex-
põitur. Vnde historia est res gesta ꝙ Saturnus fuit rex crethe: & ab
vno filiorum suorum expulsus est a regno. Et ista historia exponi
tur applicando ad Astronomiam. Nam Saturnus primus est pla/
netarum. tardus & maliuolus. Vel per Saturnum intelligitur tẽpus
quodlibet quattuor filios. id est quattuor partes principales habens
& dicitur comedere filios: quia quicquid nascitur in tempore consu
mitur etiam in tempore: & omnia sicut vestimentũ veterascent: vt
dicitur in Psal. Ista tanguntur per glosas communes hic & in græ-
cismo in illo textu: Saturnus genuit tres &c. ideo quantum possibi-
le est omnia ad mores erunt applicanda. Saturnus potest significa/
re aliquem malum superiorem vt principem terrenum vel prela/
tum & tyrannũ: qui describitur senex. i. antiquatus in malicia & cur-
uus a recta via. & tenet falcem qua mediante affligit: torquet & de-

pauperat subditos. & dicitur ideo eos comedere per tyrannicas & indebitas exactiones. & secū tenet tales dracones. i. iniquos & pessimos satellites. & dicitur habere opem. i. opum & diuitiarū copiam vxorem: quia omnē subditorū substantiā exhauserūt. Et accidit ꝙ frequenter iupiter: hoc est populus subditus ei insurgit in eum & expellitur a regno suo: & sic castrari ꝑ filios dicitur. & virilia in mare dicūtur proijci: quia tota voluptas in amaritudinē cōuertitur sicut equū est. Alio modo posset exponi fabula. & iste modus latius ab alijs declarat: sed quia inquantū possibile erit sum breuitatē ꝓsecuturus: ideo illud sufficiat. ¶ Const. Saturnus. i. ille rex vel deus primus: venit ab oris. i. regionibus. & scribit oris sine h. iuxta illud metrū. Oras mund⁹ habet nox horas: hęc classis au ras. Cretheis. i. cretenibus nomē gentile a creta dictū: disponens secula aurea. i. ꝓciosa splendida & mūda & fertilia: per cūctas terras. nullus genitor. i. pater fuit ei ex quo est primus deus: nec quisꝙ fuit maior ipso tēpe: & ideo ꝓpago. i. ꝓgenies: generosa. i. nobilis: superū. i. superorū ꝑ syncopam: gaudet ipso saturno auo: auus est pater patris.

Incola primus homo fuit in viridi paradiso
Coniuge viperiū donec suadente venenum
Hausit: eo cunctis miscendo pocula mortis
Sentit adhuc ꝓles: quod cōmisere parentes.

¶ Hic alithia quasi respondendo ponit historiā. Ista pars diuiditur multipľr. Primo em̄ ponit lis inter istos. Secūdo sentētia phronesis ibi. Mortales cuncti &c. Itē prima in duas. primo ponit altercatio. secūdo auxilij imploratio: & victorię cōfessio. secūda ibi. Egregiā sobolē. Item ponitur prima disputatio neutra parte debilitata. secūdo ponitur debilitatio alterius partis. s. pseustis: ibi Quadrupedes phebi. Item prima in duas. primo ponūtur illa quę gesta sunt in tribus etatibus. secundo in duabus. secūda: ibi. Nomīa &c. Et capit hic etas sicut dicit ꝙ septē sunt etates mūdi. Prima ab Adā vsꝙ ad Noe &c. Nomina &c. potuisset signari pars illa in qua tāgit debilitatio pseustis & eius desperatio vsꝙ ad finem. prima in duas. primo ponuntur gesta tēpore legis naturę ꝑ duas etates. secundo gesta tertie etatis in cui⁹ initio secunda circūcisio data est Abrae: ibi Limite &c. Itē prīa in duas. primo de prima etate. secūdo ď secūda: ibi. Vltio digna dei Item prima in duas: primo ponuntur historię de Adam & filijs suis. secūdo de Enoch: ibi Enoch iusticię. Itē ponitur primo historia ď Adā per se. secūdo de filijs: ibi. Immolat ań deū. Itē primo describit status ante peccatum. secūdo status & miseria post lapsum: ibi. Exu/

lat. Multe istarum partium subdiuidi videbuntur inferius. sed ista est diui sio & sententia in generali istius egloge. Dicit ergo in prima parte sic. quod Adam primus parens noster creatus est a deo de limo terre: inhabi tauit paradisum terrestrem. & monitione eue vxoris sue ipse transgres sus est preceptum domini quando comedit de fructu ligni vite. Vnde ipse mortem pro se & pro posteris & peccatum & miserias multas consecutus est. Hec historia originaliter describitur Gen. ij. Et certum est quod plurima possunt recitari & in aliis que tanguntur per magistrum Nicolaum de lyra & per alios doctores & expositores biblie. sed ista remittuntur ad docto res superioris facultatis. scilicet theologice. & breuiter repetenda est historia dimissis altioribus speculationibus: etiam doctoribus qui de creatione ade & de peccato eius & talibus super libro sententiarum determinauerunt. Historia ergo talis est. Deus creauit hominem de limo terre vt esset fu turus particeps sue glorie & bonitatis. & eum posuit in paradiso volu ptatis. & produxit ibi omne lignum pulcrum visu et suaue ad vescendum. produxit etiam lignum vite in medio paradisi: & lignum scientie boni & ma li. precepitque ade dicens. De ligno scientie boni et mali non comedas. In quocunque enim die comederis ex eo morte morieris. Tunc immisit soporem in Adam: & de costa eius formauit mulierem. scilicet euam. Postquam hec facta sunt: dicitur in capitulo sequenti. diabolus ille serpens tortuo sus dixit mulieri. Cur precepit vobis deus vt non comederetis de omni ligno paradisi. Nequaquam morte moriemini. Et tunc ipsa accepit fru ctum vetitum & comedit & dedit viro suo qui etiam comedit. Vnde effecti sunt transgressores mandati dei. ¶ Aduertendum est quod adam tunc peccauit tribus viciis. iuxta illud. Ter vincitur adam: primum gula gloria vana. Cupido: dum comedit vetitum gula vincit. Gloria decipitur altissimo dum similatur. Cupido: subiit dum omnia scire cupiuit. Item in his ver sibus notantur incomoda que incurrimus propter peccatum ade. Mors morbus: calor: frigus: sitis: esuriesque. Cura labor vite domini sunt octo sagitte. ¶ Construe. Primus homo. scilicet Adam fuit incola. id est inhabitans: de incolo lis. in paradiso. paradisus dicitur a para quod est iuxta & disis stella. & est locus terrestris amenissimus viridis propter arbores. donec coniuge sua. scilicet eua: suadente. id est hortante: hausit venenum viperium. id est serpentinum. dicitur de vipera serpente: miscendo eo. id est inde vel ideo: pocula mortis cunctis hominibus. proles. id est posteritas: sentit. id est percipit adhuc illud quod parentes nostri commisere. quia ibi non fuit tantum peccatum omissionis sed commissionis. Aliqui per serpentem intelligunt demonem. per euam sensualita tem. per adam rationem. per esum pomi secularem delectationem. & satis apte. Ecce ex dictis apparet conuenientia fabule precedentis & etiam istius historie quia sicut saturnus primus fuit deorum. ita Adam primus hominum. Et adam expulsus est de paradiso sicut saturnus a regno. vt patebit.

Splendorē tanti non passus iupiter auri
Expulit illatis patrem crudeliter armis
Discolor argento mundi successit imago
Etiam primatum dedit illi curia diuum:

¶ Hic ꝓ libito pseustis ponit fabulā: & dependet ex prima oīno. vt patet ex dictis. Diuidit ergo sic. Primo ponit fabula. secūdo historia correspōdens & quasi a pcedenti etiā depēdēs: ibi statim. Exulat eiectus. Et vbiqꝫ taliter posset diuidi historia. cōtra fabulā: sed decetero talis diuisio omittet. Dicit ergo textus qꝫ iupiter nō potuit pati splēdorē aurei secli: vel patrē suū tātū aurū & tot bona possidere: sed ī eū insurrexit: & regno eum priuauit. Et tunc incipit secūda etas quę dicta fuit argentea. & tūc iupiter fuit effectus summus deorū. Hæc fabula tāgitur in primo metamorpho. vbi dicitur postqꝫ saturno tenebrosa in tartara misso. sub ioue mūdus erat subijt argētea ꝓles: & ibi describuntur pulcri mores hoīm isti⁹ etatis. Vn̄ expositio patet ex dictis. Alij exponūt naturaliter per saturnū tp̄s: p iouē etherē superiorē: p iunonē ei⁹ cōiugē aerē: p neptunū aquā: p plutonē terrā intelligētes. Alij astrologi vt vere iupiter sit planeta beniuolus imediatus saturno qui tēperat eius seuiciā. Sed vt fabula applicet ad mores: primo sentētia fabulę pmittēda est: secūdo exponēda. Iupiter qui celū dicit regere pingit hō in throno eburneo sedēs & tenēs sceptrū in manu: in altera mittit fulmīa & cōprimit sub pedibus gigantes fulminatos. Iuxta eū erat quędā aquila volās: & inter pedes suos puerū pulcerrimū rapiebat. Ita dicūt poetę. Exponat ista fabula. Primo per iouē intelligēdo deū omnipotētē qui regit oīa & fulmina: elatus p superbiā: vel pōt intelligi bonus platus vel princeps qui debet habere istas ꝓprietates: debet em̄ sedere ī throno maiestatis suę gerēs virgā iusticię & fulmina aspere correctōis: corrigendo criminosos & tyrānos rephendēdo. Et iō cōpescere dicit gigātes .i. tyrānos & eccl'iarū oppssores. ne celū: hoc est eccl'iam expugnare psumāt: quia princeps habet iuramētū & obligationē ad ꝓtegēdū ecclesias & eccl'iasticas psonas. p aquilas ītelligunt viri prudētes: discreti: clari: & vidētes p prudentiā qui debent pueros .i. simplices subditos sursum erigere p cōtēplationē: exeūdo a ꝓfundo viciorū ad altitudinē virtutū. Posset etiā exponi de malis principibus: qui fulmina rapinarū & ferocitatē gerūt &c. Ad ꝓpositū oīm istoꝝ & similiū pn̄t adduci ferocitates scripturę & sctōrū dicta gratissima & pulcerrima: sed hęc pauca breuitatis cā sufficiāt. ¶ Con. Iupiter non passus splēdorē tāti auri expulit crudeliter patrē .i. saturnū a regno. & hoc

dico armis illatis.i.contra ipm latis:imago mūdi:discolor.i. diuersi coloris ab imagine alterius mūdi vel etatis:successit argenteo:& curia diuū.i.deorū per syncopā. iuxta illud. Syncopa de medio tollit quod epenthesis auget:dedit illi primatū.i.dominiū. & declinat hic primatus tus.tui. Et dicitur primatus de primas tis.

Exulat eiectus de sede pia protoplastus
Ac cinis in cinerē naturę mutat honorem
Ne tamen eterni temeremur stipite pomi
Flāmeus ante fores vetat ensis adire volentes.

¶Hic alithia subiūgit historiā correspōdentē & describit status post pctm. Et dicit sic ꝙ Adā primus parēs post trāsgressionē pcepti dei expulsus est a paradiso in quo erat. & sic honor.i.integritas naturæ suę mutatus est in cinerē: hoc est in mortalitatē & miseriā. Et ab illo tpe angelus cū ense igneo custodit portā paradisi: ne quis introeat. Hęc historia scribit Gen.iij. vbi dicitur ꝙ postq̄ Adā & Eua gustassent fructū vetitū cognouerūt se nudos & fecerūt sibi de folijs perizomata.i.quædā tegmina corporis. Et dicit dn̄s vocādo Adā: vbi es. Ipse em̄ cū Eua abscōderat se. Quare comedisti de ligno. Et r̄ndit Adam. Mulier quā dedisti mihi sociā fecit vt comederē. Et mulier dixit ꝙ serpens eam deceperat. Tunc maledixit deus serpenti: & dixit mulieri. Mulier multiplicabo erūnas & cōceptos tuos: in dolore paries filios tuos: & sub viri potestate eris. Et tu Adam. maledicta erit terra in opere tuo: in laborib⁹ comedas. spinas & tribulos germinabit tibi terra: & comedes herbas terrę. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et tūc expulsi sunt de paradiso voluptatis: & posuit deus cherubin ad custodiendū viā ligni vitæ. Et hęc sunt verba textus: quę qm̄ charisma frustra a sacris eloquijs recederē. Ex quo patent incōmoda grauia peccati Ade. quia prius eramus immortales nūc aūt mortales. Expositio vltimi versus potest esse: vt per gladium igneū intelligatur ignis inferni qui paratur volentibus temere introire hierusalē celestē. qui.s. ducūt in bonis dies suos: & ipi in puncto ad inferna descēdūt. ¶ Cōst. ꝓtoplastus.i. primus homo. a protos primū & plasma formatio: quasi primus formatus: eiectus.i. expulsus de sede pia paradisi. exulat: exulo est verbū neutropassiuū qa sub voce neutrali habet significationē passiui.i. exul fact⁹ ē. ac ꝑ &: & cinis.s. hō qui de cinere.i. de limo terrę factus fuerat: mutat honorē naturę suę i cinerē.i.i miseriā & vilitatē: tn̄ ne temeremur.i. temerarij efficiamur: stipite eterni pomi. scilicet volēdo cōtra voluntatē dei capere de ligno vitę. stipes dicitur quasi stans pes. ensis q di/

citur rhophea flameus.i.igne⁹ existēs an̄ fores.i.ante portas:& caret nominatiuo:datiuo & vocatiuo singularibus. vetat hoīes volētes adire.Ecce apparet cōuenientia historię & fabulę.

Egregio cycropi debetur causa litandi
Ille bouis primo rimatur viscera ferro
Sacra ioui statuit q̄ posteritas celebrauit
Condidit athenas adiuuit nomine pellas.

¶In hac p̄te pseustis p̄ponit aliā fabulā dicēs sic:narrādo. Cycrops rex primo ordinauit boues imolari ad sacrificandū baccho. & ipsum posteri imitati sunt.Edificauit ciuitatem atheniensem cui pallas nomē imposuit.Hanc fabulā videtur tāgere Virgilius in principio georgicorū:vbi iuocat varia numina:& dicit sic. Tuq; o cui prima frementē fodit equū.Magno tellus percussa tridēti neptune.Vn̄ cycrops dicitur rex in gręcia:qui cōdidit atheniensem ciuitatē.Et cōtentio fuit inter palladē & neptunū de impositiōe nomīs. quibus dixit Iupiter q̄ ille qui p̄ mortalibus melius munus d' terra p̄duceret imponeret nomē vrbi. Neptunus percussit terrā cū tridēte virga sua & exiuit equus.& percussione palladis exiuit ramus oliue.Et iudicatū est q̄ pallas nomē imponeret.quia per oliuā pax designat᷑: & vt in alexādreide dicitur:Pace ostendit nil tutius esse:quia pax est breue verbū cōtinens oē bonū.Vn̄ ista ciuitas diuisa est in tres partes .s.in naualia:artes & ariopagū in qua studebāt philosophi.& inde Dionysius dictus est ariopagita.Sic aūt cōiter exponit:per cycropē itelligitur opulētia quę ciuitatē illā cōdidit: sitā in loco fertili.Vn̄ cōtentio fuit vtr̄ i illa citate mag⁹ eēnt studētes philosophi q̄ mercatore: finaliter visum est q̄ magis dedicāda erat philosophis: & ideo dicitur pallas (quę ē dea sapiētię) imposuisse nomē.Quia vero de palla de quę alio nomine minerua dicitur.hic fit mentio. vidēda est eius descriptio.vnde pallas nata de cerebro iouis pingitur in similitudine vnius domine armate:cuius caput tegebatur casside cū crista:& tenet lanceam in dextra:in sinistra scutum crystallinū: in quo depingebatur caput monstruose gorgonis crinitum serpētibus: & habet oculos splendētes:vestes triplici colore:iuxta se est oliua & desuper auis volitans:quę dicit᷑ noctua.Et dicit Fulgētius in lib.mithologiarū.Minerua vel pallas sapientiam significat quæ a ioue.i.a patre luminum deriuatur.vt habetur Ecclesi.i. Omnis sapientia a domino deo est. Dicitur armata: quia sapiēs multiplicem habet armaturam virtutum.Habet scutum fortitudinis & sapientię. & habet lanceam rectitudinis vel iusticiæ.galeam sobrietatis & temperantiæ:oliuam

pietatis & misericordie. Noctua significat humilitatē cōtrariā iactā
tie que se ostētat. Et habet triplicē vestē. quia debet habere etiā tres
ꝟtutes theologales. s. fidem spem et charitatē. inter quas dicit apl'us
maior est charitas. ¶ Cōstrue. causa litādi. i. sacrificādi: a q̊ dicit' litus
quia in litorib⁹ sacrificabat': debet' cycropi egregio. i. nobili quasi ex
tra gregē cōmuniū hominum ꝑ veram animi nobilitatem elato.
quia vt dicit' in Alexandreid'. Nobilitas sola est animū q̄ morib⁹
ornat: vt dicit Boetius de cōsolat'. philosophie. Nullus degener ex
tat nisi in vicijs peiora fouens ꝓpriū deserat ortū. Et ideo exclamat
Quid strepitus genus & ꝓauos. Vera em̄ nobilitas a virtute profi
ciscit' sicut seruit⁹ a vitio & indiscretōne. vt dicit' in primo politice.
Ista sunt incidentaliter dicta de nobilitate. Ille. s. cycrops rimat'. i. ꝑq'
rit viscera. i. intestina. declinat' in singulari tm̄ in ablatiuo dicēdo vi
scera bouis ferro. i. cū ferro supple ip̄e statuit. i. ordinauit sacra iouis
id ē sacrificia illi deo que sacra posteritas. i. seq̄la hoīm celebrauit. cō
didit. i. cōstruxit athenas. i. ciuitatē grecie. caret singulari numero. hic
habet primā lōgā. pallas ista dea adiuuit ip̄m nomine. i. imponēdo
nomen ciuitati.

Immolat ante deū cain de semine frugū
Frater abel iustus dedit acceptabile munus.
Sponte ferēs agnū talis decet hostia christū
Ense cadit fratris: loquitur post funera sanguis

¶ Hic alithia subiungit historiā de filijs ade: & dicit ꝙ Cain sacrifica
bat fruges ad honorē dei. & frater eius abel q erat iust⁹ & rect⁹ sa/
crificabat agnū. cuius sacrificiū fuit deo gratū. & ideo frater suus ꝑ
inuidiā eum interfecit. vnde sanguis clamauit ad dn̄m ꝓ vindicta.
Hec historia ponit' Gen̄. iiij. c. vbi dicit' ꝙ Adā cognouit euā carnali
ter. & genuit primo Cain. & secūdo Abel. Contigit autē ꝙ Cain q
erat agricola sacrificabat & deo munera offerebat. & Abel similit'
de primogenitis gregis sui obtulit. quia pastor. & deus respexit et
acceptauit munera Abel & nō alteri⁹. Vn̄ iratus cain egressus est in
agrū cū fratre. & consurrexit in eū: & occidit eū. Et dixit dominus.
Vbi est Abel frater tuus. q rn̄dit: nescio. nunquid custos fratris mei
sum. Et dixit dn̄s. Quid fecisti. vox sanguis eius clamat ad me d' ter
ra: Nunc ergo maledict⁹ es suꝑ terrā. cum operatus fueris terrā nō
dabit fructus suos. vagus & profugus eris super eā. Et egressus a fa
cie dn̄i inhabitauit orientalē plagā. & cognouit vxorē suā. & genu
it enoch. & cōstruxit ciuitatē dictā enoica. Per cain possunt intelligi
iudei qui male deo sacrificabant. Per abel intelligimus christū quem

iudei crucifixerūt. et compat̄ agno sine macula. & tal' hostia fuit deo patri accepta. Aduertendū est hic ꝙ alithia videt̄ reprehēdere pseustim qui dixerat ꝙ cicrops primus sacrificauerat. & ipa dicit ꝙ cain & abel: vt patet ex predictis. Hic esset locus inuehēdi contra gen⁹ humanū et contra pctm̄ protoplasti. Vnde inuidia in filios: superbia ferocitas & omnis malicia deriuate sunt. ¶ Cōst. Cain fili⁹ ade imolat. i. sacrificat ante deū de semi e frugū. Declinat̄ hec frux scd'm artē. scd'm vsum caret tribus casibus in singulari. sicut p̄ces. Et d'ra frue do. Abel frater suus dedit munus acceptabile. i. gratū & acceptum deo. ipse inq̄ abel: ferēs. i. portās ad sacrificiū agnū sponte: talis hostia. i. tale sacrificiū decet christū. abel cadit. i. moritur ense fratris sui cain. Aliqui dicūt ꝙ eū occidit cū maxilla equi. alij ꝙ eū suffocauit Sanguis loquit̄. i. clamat ad dn̄m post funera. i. post mortē ipsius.

Lichaon arcas celestes prouocat iras
Quādo suas edes inuasit iupiter hospes
Fallere tentādo nomen iouis exuit ergo
Corpus et os hoīs seuit lupus asper in arūis

¶ In hac parte pseustis incipit scd'm beneplacitū suū. & dicit ꝙ quidam hō de arcadia dictus lichaon iouē ad irā contra se ꝓuocauit: quia voluit tētare vtrū iupiter qui suus hospes tūc erat esset verus deus. & ideo corpe hoīs deposito in lupū asperꝝ commutatus ē. Ista fabula ponit̄ in primo metamor. vbi narrat Ouid. in textu qui incipit. Contigerat vestras infamia tpis aures &c. ꝙ iupiter specie hūana assumpta de summo celo descēdit vt mores hominū cōspiceret & terrā. tandē multis regionib⁹ trāsactis in arcadiā descendit. & in domo lichaonis regis hospitatus: & dedit signa p que gens omnis scire poterat ꝙ esset ipse deus. Lichaon tn̄ nō credidit sed illud expientia discere voluit. & parauit iouem de nocte occidere & in menia sua sibi ꝓposuit artus hūanos cuiusdā viri quē occiderat. & ps erat decocta igni. pars ꝟo aqua. Qd' dū iupiter pcipet: mutauit eū i lupū Vn̄ territus ille fugit: nactusq̄ silētia ruris exulat &c. Historia. Lichaon iste hospites interficiebat. & regē iouē voluit etiā de nocte interficere & antea p̄ venenū: sed ipse euasit. Vnde postea cū exercitu potenti deuastauit patriā isti⁹: & factus est vespilio in siluis & in agris. Aliter p lichaonē possum⁹ intelligere populū iudeoꝝ qui occidit deum qui assumpserat hūanā carnem per incarnatiōis gl'iam. Vn̄ ipi effecti sunt fugitiui et profugi & vagabundi p totum mundū Vel lichaon fuit herodes qui multos pueros interfecit. et nō potuit occidere deū incarnatū. ¶ Const. Lichaon. i. ille rex in primo meta

mor. Prima d'lichaon corripit̃ quãdo dicit̃ motus feritate lichaon arcas scilicet existẽs de arcadia. & est nomen gentile: puocat. i. irritat iras celestes quãdo iupiter hospes suus. iuxta illud. Hospes qui recipit &c. inuasit suas edes. i. suas domos. iuasit: hoc est iuit in suas edes puocat inquã tentãdo fallere nomẽ iouis: ergo iste lichaon exuit. i. deposuit: corpus & os. i. faciẽ. ibi ponitur pars hoĩs p toto per synecdochen. lupus asper existẽs seuit. i. furit: in aruis. i. in campis

Enoch iusticię polluto cultor in orbe
Raptus de terra nulli comparuit vltra
Iudicis aduentũ fidens athleta secundũ
Leuiathan cõtra socio precedet helia.

¶ Hic alithia ponit historiã suã. & sicut pseustis loquit̃ de hoĩe pessimo: ita alithia loquitur de optimo cultore equitatis: & sic dicit contrariũ dicto pseustis. Dicit ergo textualiter q̃ Enoch homo colens iusticiã: licet cõseruaret̃ cum hoĩbus pollutis vicijs: raptus est a terra miracl'ose: nec vnq̃ postea alicui apparuit: sed occurret antichr̃o & cõtra demonẽ certabit cũ Helia socio suo. De Enoch tãgitur Gene. vi. quia vt dictũ est prius. & in eodẽ ca. ponit̃ liber generatõis Adã & dicit̃ ibi: quia iareth vixit cẽtũ sexaginta & duobus annis & genuit Enoch: & Enoch vixit sexaginta annis & genuit Mathusalem. & postea vixit trecẽtis annis. & facti sunt oẽs dies eius tricẽti & sexaginta quinq̃ anni & ambulauit cũ deo: & nõ apparuit: quia tulit eũ deus: & sic patet q̃ Enoch fuit vir sanctissimus añ tp̃s legis. Helias sub tẽpore legis in curru igneo raptus est a deo. Isti expectãt aduẽtũ antichr̃i: quia cõtra eũ dimicabũt & eũ deuincẽt p̃dicatiõe. Exponẽdo allegorice. isti qui resurrecturi sunt designant chr̃i resurrectionẽ vel christianos qui debent resistere antichr̃o: hoc est hereticis scismaticis quos seducit leuiathan: hoc est diabolus: & instruit puersis doctrinis. Aduertendũ est q̃ hic seruat̃ lex carminis amabei: quia hic dicit̃ cõtrariũ illi quod dictũ est prius p alithiã. Est tñ similitudo & conuenientia quędã: quia sicut cõtra naturã fuit hoĩem fieri lupũ: ita cõtra naturã est hoĩem in celũ rapi. Itẽ sicut Enoch nõ amplius visus est: ita nec lichaon inter hoĩes amplius cõuersatus est. Cõstrue. Enoch iste vir cultor: a colẽdo dicit̃: qui colẽs est: iusticię in orbe. i. in mũdo orbicl'ari & rotũdo qa t̃ra ẽ rotũda polluto. i. macl'ato crimĩbus raptus d' t̃ra: nulli p nõ & vlli: cõparuit vltra. i. postea. Iste dico athleta. i. pugil fidẽs. s. in deo & securus p̃cedet scd'm aduẽtũ iudicis. i. dei. vnde duplex est aduentus. Primus qñ deus assumpsit carnẽ nostrã. Secũdus in die iudicij vbi tremebunt angeli & archangeli cõtra leuiathã. i. cõ

tra antichristū. de antichristo possent hic multa dici quę dimittuntur

Venit ab oceano submergēs cuncta vorago.
Tellus cessit aquę perijt quod vixerat omne
Deucalio hoīes prærterquā nemo supstes
Cum pyrrha iactis renouauit cōiuge saxis.

¶Hic pseustis narrat aliā fabulā di. ꝙ a magno mari pcessit quodā diluuiū ex q̄ oīa viuētia perierūt: & terra fuit totaliter aquis coo perta. & mortui sunt oēs hoīes pter deucalionē & pyrrhā coniugē suā qui per iactū lapidū nouū seculū reparauerūt. Hæc fabu. ponit in primo de trāsformatis ab Ouidio qui dicit ꝙ summus deorū iu piter in pñtia consilij celicolarū dixit. Perdendū est mortale genus: quia ipm tātis vicijs erat deturpatū ꝙ vltio fm rigorē diuinę iustiçię sumēda erat. Et finaliter cōclusit ꝙ pena placet gen⁹ mortale sub vndis pdere: hoc est diluuio aquaꝝ puniendū qđ factū est: & dum oēs vrbes arua siluę & alia quęcūq; sub aqua laterēt solus deucalion cū pyrrha cōiuge ī parnaso monte altissimo cōseruatus est. Et cepe rūt isti orare nymphas & alia numina. & semideos fatidica quidnā agere deberēt p restauratione generis humani. Et istius dee oraculū vel respōsum fuit: ossaq; post tergū magne iactate parentis hoc est Vos o deucalion & pyrrha accipite ossa magne parentis & ea post tergū pijcite: & quia illud rñsum erat obscurū diu dubitauerūt qđ hoc esset. Tandē dixit deucalion ꝙ magna parens erat terra. & lapi des sunt ossa terrę. & tūc piecit ipe lapides post tergū ex quibus na ti sunt viri: & ex lapidibus iactis per pyrrham nate sunt mulieres. & tūc cessauit diluuiū: & taliter seculū repatū fuit Illud diluuiū fuit pti culare in thessalia: & nō vniuersale: sicut illud loquit̄ in textu sequēti Naturaliter per deucalionē possumus ītelligere calorē: & p pyrrhā humorē: ex quibus oīa generātur scđm naturales philosophos: ita dicūt glosę cōes. Aliter pōt exponi & explicari fabula ꝙ illi qui de lapidibus fiunt hoīes: sunt illi qui de rusticis & media plebe fiūt magnates & q̄si nobiles cōtra documētū Aristotelis ad alexandrū macedonē: quia tales fiūt seuiores & truculētiores aspide: quia cru descūt inopes dū veniūt ad opes. Nā fiūt nerones miseri facti locu pletes. & istos deucalion. i. de⁹ piecit post tergū: qa de salute istoꝝ ti mēdū ē cū sp naturā primā & illiberalitates retineāt. Vel diluuiū si gnificat abundantiā vicioꝝ quā si qs vult euadere debet pnasum. i. mōtē cōtēplatiōis ascēdere cōsiderādo se & fragilitatē suā: & tūc de bet ire ad tēplū themis. i. ad eccłiam ad audiēdū sermonē dei & pce pta eccłię q̄ sūmatim cōphēdunt̄ in dilectiōe dei & pximi. Et debet

ſapides:hoc eſt carnales motus deponere qui ſunt cõuertendi in homines.i.in rõnabiles motus & regulatos rõne. Cõſtrue. Vorago.i. diluuiũ a voro voras ſubmergens cũcta:venit ab oceano.i. a magno mari.Et dicit̃ ab oxin quod eſt velox & amnis quod eſt aqua: tellus.i.terra:ceſſit.i. locũ dedit aque omne ens quod vixerat.i. vitã habuerat ꝓut deucalion.i.iſte vir p̃ter quẽ.i.q̊ excepto:nemo.i. nullus homo fuit:ſup̱ſtes.i.ſup̱uiuẽs:renouauit.i.reſtaurauit:cũ pyrrha cõiuge.i.vxore ſua.hoĩes hic tenetur in genere cõmuni:& hoc dico ſaxis.i.lapidibus iactis per eos.& dicitur de iacior ris.ſum vel fui.

Vltio digna dei fontes dirupit abyſſi
Octauũ Noe ſeruans in partibus arce
Amodo ne talem patiantur ſecula cladem
Viſibus humanis per nubila pãditur iris

¶Hic alithia rñdendo ponit hiſtoriã ſuã: & diuidit̃ in duas partes. Primo deſcribit̃ diluuiũ.ſecũdo cõſtructio turris babylonię.ſecũda ibi.Poſteritas Ade.Itẽ ponit̃ diluuiũ.ſecũdo ſedatio eius. ſecũda ibi. Coruũ ꝑfidie.dicit ergo ſic.de⁹ vltionẽ volẽs accip̱e de peccatis hominũ.aperuit omnia flumina & fontes & cauſauit diluuiũ.vñ ſubmerſi ſunt oẽs p̃ter Noe qui cõſtruxit arcã Noe:vbi octo perſone tm̃modo liberate ſunt.Et ne decetero mũdus talẽ penã ſuſtineat arcus celeſtis nobis p̱ nubes oñditur.Sciendũ eſt ꝙ iſta hiſtoria eſt dependens a p̃cedẽtibus: vt patet intuenti: & extrahitur a lib.Geñ.vñ Geneſis. vi. tractatur de cauſa diluuij & factione arce. & in.vij. de ingreſſu in arcã & de diluuio.vñ legitur ibi ꝙ poſtq̃ genus humanũ multiplicatũ fuit.vidẽs deus ꝙ multa malicia hoĩm eſſet in terra & cuncta cogitatio cordis eſſet intẽta ad malũ omni tẽpore:penituit eũ ꝙ hoĩem feciſſet:& dixit dñs ad Noe. Fac tibi arcã de lignis leuigatis: & ingrediaris arcã tu & filij tui: vxor tua & vxores filiorũ tuorũ:quo facto factũ eſt diluuiũ: & tota terra fuit cooperta aquis: & deleuit deus oĩa viuẽtia p̃ter illa quę ſecũ poſuerat Noe. Et aquæ diluuij ſteterũt ſup̱ terrã centũ quinquaginta diebus:& ſedato diluuio:vt dicit̃ in cap̃.ſeq̃nti.poſuit dñs arcũ in nubibus qđ fuit ſignũ federis inter deũ & terrã vt nunq̃ interficiat̃ oĩs caro ab aquis. Ex hac hiſtoria oñditur rigor diuinę iuſticię in punitiõe ſcelerũ p̱ diluuiũ facta.ſecũdo p̃miatio vel remuneratio bñ acte vitę in ſaluatiõe Noe & ſuorũ.tertio ꝓmiſſio liberalitatis diuinę qñ poſuit arcũ &c. Et hęc tria pulcra ſermone latiori declarãda eẽnt niſi breuitatem elegiſſem. Allegorice exponẽdo p̱ Noe intelligit̃ filius dei:p̱ arcã eccleſia:quia deus qui humanũ genus redimere voluit:miſit Noe.i.filiũ

suũ in terrã & iussit vt fabricaret arcã.i.eccł'iam suo sanguine: & cõ/secraret de lignis planis: hoc est hoĩbus ꝓbis sine viciorũ asperitate & ligata fuerũt ad inuicẽ ligna bitumine tenacissimo.i. vinculo charitatis & dilectiõis: & facta est arca cõtra diluuiũ pctõrũ nostrorum vt saluaremur & a morte ećna liberaremur. Iris autẽ significat sacrã scripturã: quia ex radijs solis iusticię efficit̃ & calorẽ accepit multiplicẽ.i. fructũ & sensum multimodũ: quia vt dicũt docto. nulla est veritas quin in ea in sacro canone biblię p spũmsctm̃ posita fuerit. Circa ista notẽtur ista metra. Tẽporibus tres esse tribus cognouimus arcas. Prima Noe. Moysi fuit altera. tertia chr̃i. Lignea prima. secunda metallica. tertia vẽtris. Octo prior: tria posterior: tulit altera solũ. Cõstrue. vltio.i. vindicta dicit̃ ab vlciscor: digna dei dirupit.i. rũpendo aperuit fontes abyssi. Abyssus ẜm Catholicon dicit̃ ꝓfunditas aquarũ impenetrabilis vel spelũca aquarũ latitãtiũ. Et dicit̃ quasi sine bysso.i. sine cãdore vł quasi a disperso: quia ad ip̃m tanq̃ ad matrẽ oẽs aquę reuertunt̃. Iste dico deus seruans Noe octauũ in p̃tibus arce. arca ẜm Britonẽ dicit̃ ab arceo ces. quia arcet visum & manũ: & inde arcarius qui custodit vel facit arcas. & arcarius iris.i. arcus celestis: de iride & eius ꝓprietatibus. & de modo p quẽ causat̃ videat̃ in.iij. metherorũ vbi materia ista ad longũ tractat̃: & poeticę p̃ Virgiliũ in.iiij. ęnei. panditur.i. monstrat̃: humanis visibus p nubila.i. p̃ nubes ne secula nostra patiant̃: amodo.i. decetero: talẽ cladẽ.i. pestilentiã. Cõuenientię fabulę & historię sunt euidẽtes: & alithia videtur hic corrigere assertionẽ pseustis in textu p̃cedenti.

Ideos lepores puer exagitat ganimedes
Quẽ iouis arreptũ deuexit in ethera sursum
Armiger ablato diuum concesserat ordo
Nomen pincerne quod possedit prius hebẽ.

¶ Hic pseustis ꝓpoĩt aliã fabulã cõtinuãdo disputationẽ ĩceptã. & dixit ꝙ dũ quodã die quidã puer vocatus ganimedes fugaret lepores in ida silua troiana. aquila auis iouis assumpsit eũ & sursum ad iouẽ detulit. vbi loco hebes pincerna iouis effect⁹ est. Ista fabula recitat̃ ab Ouidio. iiij. metamor. vbi dicit̃. Rex superũ quondã frigij ganimedis amore arsit. elegãtissime & cõpẽdiose a Virgilio. v. ęnei. vbi dicitur in textu. Intextusq; puer frondosa regit̃ ida. Et sequitur. Quẽ p̃bes ab ida sublimem pedibus rapuit iouis armiger vncis &c. Vnde ganimedes puer fortissimus filius laomedontis regis troiani nimiũ a ioue fuit dilectus. & aquila ẜm mãdatũ iouis fuit raptus & stellificatus: & est factus pincerna iouis. Et ip̃e aquarius dicitur: quia

aquã fingit fundere sup man⁹ deorũ. Rei veritas fuit ganimedes filius trois regis troie fuit a ioue rege & filio saturni patrẽ ꝑsequente cõtra naturã dilectus. Naturaliter vel physicę exponit: vt semp per iouẽ intelligamus aerẽ superiorẽ: & aquila dicit armiger iouis: tũ ꝓpter caliditatẽ naturę suę. tũ ꝓpter altitudinẽ volatus sui & ganimedis: vt tactũ fuit fit aquari⁹. Et iste dicit reprimere & tẽperare sua humilitate calorẽ supioris etheris. Præter ista dicit aliter: ꝙ aquila significat plenitudinẽ sapię. ganimedes significat euãge. Ioannẽ & gratiosum: quia aquila: sublimitas: claritas vel cõtemplatio ipm in celũ rapuit inquantũ locutus est ꝓfunde de celestibus. Et efficitur pincerna deorũ. i. platoꝝ & alioꝝ qui ab eo hauriũt aquã sapiẽtię. Postremo iupiter põt significare filiũ dei. ganimedes humanã naturã quã ipse hic nobiscũ assumpsit & i celos portauit. Cõstrue. puer ꝓprietates puerorum tanguntur hic & in istis versibus. Sunt pueri puri parui modico satiati. Ludunt cõformãt cito dant cito pacificãtur. Hic notãtur septẽ ꝓprietates pueroꝝ cõtra septẽ vicia capitalia. ganimedes exagitat. i. fugat: lepores ideos. i. troianos ab ida silua troię. quẽ arreptũ violẽter raptũ armiger iouis. s. aquila deuexit sursum in ethera: accusatiuus est græcus. ordo diuũ. i. deorũ: cõcesserat illi ablato per aquilã nomen pincernæ: dicitur quasi penu cernẽs ętymolo. est ꝙd hebe illa puella possedit prius.

Coruum perfidie damnant animalia queqꝫ
Nuncius inclusis quia noluit esse salutis
Ore columba suo ramum viridẽtibus vltro
Detulerat folijs superest armenia testis.

¶ Hic rñdet alithia & ponit historiã continentẽ sedationẽ diluuij & cessationẽ. Et dicit ꝙ oĩa aĩalia cõdemnãt coruũ. vt pfidũ: quia illis qui in arca ĩclusi erãt salutẽ nũciare nõ voluit: sed colũba ad eos detulit ramũ viridẽ. Et istud factũ fuit in armenia vbi sup isto testimoniũ queri põt. Hęc historia cõtinuat q̃ ĩcepta fuit prius: ibi. Vltio &c. & habet originaliter Gen. viij. vbi agit de sedatiõe diluuij & missione corui & colũbę: & egressu Noe de arca. Et dicit ibi ꝙ recordat⁹ est dñs Noe. & clausi sunt fontes abyssi. & requieuit arca mẽse septimo. xxvij. die mẽsis sup mõtes armenie: & aperiẽs Noe fenestrã arce emisit coruũ qui nõ reuersus est. Deinde misit columbã: vt videret si cessassent aquę sup faciẽ terrę. Et cũ nõ inuenisset vbi requiescere pes eius reuersa est. Et expectãs Noe p septẽ dies iterum eã emisit & illa redijt in vespe portãs ramũ oliue virẽtibus folijs. & sic intellexit Noe ꝙ cessassent aquę. Et iussit deus ꝙ ipe & oĩa aĩalia egrede

rent de arca. Et dixit. crescite & mltiplicami. Et fecit Noe altare dn̄o & sibi sacrificauit. Arca est eccl'ia: coruus significat carnales & tēporales qui tm̄ terrenis adherēt. Columba vero significat simplices & iustos qui sunt veri filij eccl'ię. Corui sunt illi qui adherentē tm̄ diuitijs eccl'ię terrenis. nil sapiētes q̄ sunt Iesu chr̄i: nec sentiētes nisi scd'm hominē exteriorē: & isti sūt fraudulēti admodū corui & rauci: quia nihil sanctū pferunt. & tales nō sunt vere filij eccl'ię: sed quasi spurij & illegitimi: & merito ab oībus chr̄ifidelibus cōdemnādi: quia sunt nigri sicut coruus. i. denigrati vicijs & ambitiōe: & arcā eccl'iæ deserūt & christū: adherentes quasi imobiliter & pniciose vni creaturę. Sed veri filij dei designātur p columbā qui pure simpliciter & sine exquisitione fraudū pcedūt & viuūt: nec adherēt cadaueri: sed reuertūtur ad arcā: hoc est ad christū. & deferūt ramos oliuę: hoc est bonos fructus & dulces: tā in doctrina q̄ in bonis eorū opibus. Cōstrue. cuncta aīalia dānant coruū perfidie. i. de pfidia. Cōstructio est gręca: qa gręci carēt ablatiuo loco cuius ponebāt gtm̄: quia ipe noluit esse nūcius salutis inclusis in arca. Colūba detulerat vltro suo ore ramū folijs viridentib⁹. armenia. i. ista patria vl' ille loc⁹: supest. i. remanet testis p̄dictoꝝ. Hæc historia cōuenit cū fabula p̄missa: quia sicut aquila fuit nūcius iouis: ita columba inclusis in arca.

Surrexere viri terra genitrice creati
Pellere celicolas fuit oībus vna volūtas
Mons cumulat mōtē: sed totū mulciber hostē
Fulmine deiectum vulcani trusit in antrū.

¶ Hic pseustis arguēdo cōtra alithiā aliā ponit poeticā narrationem dicēs. Quidā viri de terra geniti voluerūt vnanimiter insurgere in deos: & vt hoc facerēt montē supra montē posuerūt: sed iupiter rex celicolarū oēs illos cū fulmine vulcani deiecit & pstrauit. Hęc narratio tāgitur in primo metamorphoseos vbi de gigantibus qui affectarūt celeste regnū loquit. De ista gigomachia dicit Tulli⁹ in lib. d' senectute. Quid em̄ alid' est gigantū modū pugnare cū dijs q̄ naturę repugnare: vel p gigātes corpus intelligimus & sensualitatē: & p deū aīam vel rōnē: qa dicit philosophus. alid' est i nobis. s. appetit⁹ sensitiuus qui sp aduersat' rōni: & ipa rō. historia fuit q̄ isti fuerūt qdā potētes hoīes qui pugnauerūt cōtra iouē rēgē. Iupiter ascēdit per rupta mōtiū: & alij māserūt in vallibus: vt ascenderēt in montē construxerūt magnas machīas. & dicti sunt habere pedes serpētinos: qa videbant' rapere ad mōtē: & eos oēs iupiter obruit cū lapidib⁹ deorsum missis. Istd' p̄t aliter exponi & applicari: vt gigātes sint auari &

ambitiosi & superbi qui ad apices p̃lationis & damnatiõis ascẽdere volũt.iuxta illud Esa.xiiij. ascendã in celũ sup astra celi: & exaltabo soliũ:similisq̃ ero altissimo:& vt tales ad altitudinẽ taliũ statuũ pue nire possint aggregãt agros ad agros.pecuniã ad pecuniã&c.cõtra quos dicit Esa.v.ca. Ve qui cõiungitis domũ ad domũ: agrũ agro copulatis:& volunt deos.i.iustos & pbos officiarios remouere & loco eorũ inthronizari:sed de9 gl'iosus sæpe eis mittit fulmẽ: hoc ẽ mortẽ vel tribulationẽ:& sic deijciũtur de gradibus suis & statu: & detrudunt in loca obscura sub terra:scilicet in infernũ. Aliter celum est eccl'ia quã tyrãni & scismatici impugnare nõ cessant:& nitunt ra pere cõtra eos pedibus:hoc est afflictiõibus serpẽtinis & puersis: tñ deus semp eã ptegit & nunq̃ deserit. Cõst. viri creati.i.pducti.terra id ẽ a terra:genitrice.i.matre:& ideo dicuntur terrigene: surrexere.i. surrexerũt p superbiã aduersus deos:vna volũtas fuit oĩbus.pelle re.i.expellere a celo.celicolas.i.deos celũ colẽtes: & ergo mons vn9 cumulat aliũ montẽ:sed mulciber.i.vulcan9 faber iouis quasi mul-cens ferrũ cũ imbre:vel mulciber.i.iupiter:trusit.i. cũ violẽtia indu xit:in antrũ.i.in foueã sub mõtib9:totũ hostẽ.i.oẽs hostes:deiectũ.i. deorsum.fulmine vulcani.i. istius fabri iouis. Vulcanus deus ignis & fulminũ depingebat ĩ similitudinẽ fabri deformis & claudi mal-leũ tenẽtis & impulsu deorũ de celo inferius descẽdẽtis.& põt signi-ficare quẽlibet tyrãnũ & raptorẽ vel auctorẽ: sed ista nõ est materia p̃sentis particule:ideo supersidendũ est.

Posteritas Ade summa babylonis in arce
Turrim cõstruxit quę celũ tangere possit
Excitat ira deum confusio fit labiorũ
Disperguntur ibi nomẽ nõ excidit vrbi.

¶Hic alithia rñdet ponẽdo historiã correspondentẽ fabulę p̃cedẽ-ti:quasi fallacẽ assertiõem historię:narratiõis cõfutando veritatẽ: & quasi semp obseruatur iste modus. Dicit ergo sic textualiter. poste-ri qui ab Adam descenderunt:cõstruxerunt turrim quandã baby-lonicã adeo altã:vt celum possent contingere:propter quod deus puocatus in irã cõfudit & mutauit eorũ idiomata:& sic ip̃i dispersi sunt:& ciuitas adhuc retinet nomẽ cõfusiõis. Hęc historia tãgit Geñ. xi.ca. vbi innuit diluuio cessante.timẽtes aũt hoĩes ne veniret aliud pposuerũt facere turrim altissimã:& dixit vnusq̃sq̃ ad pximũ suũ Venite faciemus lateres & coquemus eos igni & habuerũt lateres p saxis:& bitumẽ p cemẽto & disponebãt facere turrim:cui9 sum-mitas ptingeret vsq̃ ad celũ:hoc vidẽs de9 cõfudit linguas eorũ:ita

vt nõ intelligeret vnus vocẽ ꝓximi sui: & sic non amplius edificaue rũt illã turrim. Et vocatũ est nomẽ eius habel: quia ibi cõfusio labio rũ vniuersę terrę facta est. Et isti dispersi sunt sup faciẽ oĩm regionũ. Exponitur sic. Nemrot vir erat de genere Noe. & cõgregauit illũ populũ ad expeditionẽ illius operis: & significat diabolũ qui volu it ponere sedem suã in aquilone & esse similis altissimo: sed cũ deus cũ suis cõplicibus cõfudit & dispersit. & misit in tenebras exteriores Ex isto textu patet ꝙ deus nullũ crimen dimittit impunitũ: quia da/ to ꝙ homo permittat̃ aliqñ viuere voluptuose ẜm carnem: & ẜm mundũ: & ẜm spũm: finaliter cõfunditur a deo & ꝓsternitur in in/ fernũ. maxime si talis voluerit pseuerare: & se nimis p superbiã ex/ tollere: quę est radix oĩm viciorũ & mater: de qua dicit Augu. in q̊ dam sermone. Vermis diuitiarũ est supbia. Difficile est vt nõ sit su/ perbus qui diues est. tolle superbiã diuitię nõ nocebũt. & Hugo di. Supbia est elatio viciosa quę inferiora despiciẽs supioribus & pau/ peribus satagit dominari. Ideo quidã egregius versificator dicit. Si tibi copia: si sapiẽtia formaq; detur. Sola supbia destruit om̃ia si do minetur. Talia metra aliquã grauẽ aut moralẽ sententiam continẽ/ tia nõ sunt despiciẽda: licet nõ cõferãt a trito auct. Aduertẽdũ est ꝙ duę sunt ciuitates. Vna est ciuitas dei quę fit & construit̃ ex amore & dilectione dei vsq; a cõtemptũ sui. Alia est ciuitas diaboli quę fit ex amore sui vsq; ad cõtemptũ dei. Et istud pulcre tractatur p beatum Augu. p totũ decursum lib. de ciuitate dei. Vlterius sciendum est ꝙ babel interp̃tatur cõfusio. & idem babylon & babylonia. vnde vt di. Hiero. Babylon ẽ metropolis chaldeoꝝ: & erat mirabilis magni tudinis & eius muri: & ibi dominat⁹ est Nabuchodonosor rex po tentissimus: & fuit destructa a Medis & Persis: & postea fuit edifica/ ta. Duę ciuitates apd' medos dicitur facte ex ea videlicet Thesofon tes & Seleucia. vnde Medi & Persi erant subiecti babylonis & chal/ deis: sed postea exigente eorũ superbia destructa est a Cyro & Da/ rio regibus. vnde super istud Esaie. lxvij. Veniẽt ibi subito hęc duo in die vna sterilitas & viduitas. Dicit ergo glosa subito. i. improui/ so veniente Cyro & Dario. ¶ Const. posteritas. i. sequela: & dicitur a posterus: A de cõstruxit. i. edificauit turrim in arce. i. altitudine: sum ma babylonis quę possit tangere celum: celum dicitur quasi caelum vel casa elios. i. domus solis: vel dicitur a celando. ira excitat. i. com/ mouet deum. Vbi patet ꝙ deus dicitur irasci. iuxta illd' Psal. Domi ne ne in furore. Et est antropospatos & hũane passionis impropria dei attributio. & de ira dei fecit Lactantius vir eloquentissimus vnũ librum. Confusio labiorum fit. labium dicitur a labẽdo: ipsi disper gunt ibi nomen: non excidit, id est non cecidit: & dicitur ab ex & ca/

do: vrbi.i.illi ciuitati babyloniȩ. Conuenientia & contrarietas patet de se.

Fulmina cyclopes iouis imperio fabricantes
Peone percusso morti decreuit apollo
Mox deitate sua superũ spoliatus in ira
Admeti curam pecori suscepit agendam.

¶Hic pseustis ĩcipit argumentari narrãdo aliã poeticã fabulã. & dicit sic breuiter ꝙ apollo morti adiudicauit cyclopes. qui fabricãt fulmina iouis: quia iupiter fulminauerat cyclopẽ phȩbi filiũ quaꝓpter apollinẽ iupiter sua deitate priuauit: & tũc seruauit gregẽ admeti regis. Hȩc fabula quantũ ad Peonem vel ad Eusculapiũ filiũ phȩbi tãgitur in.ij. Metamor. post mediũ: & quantũ ad Apollinẽ qui pascebat gregẽ: tangit̃ adhuc circa finẽ. & ibi ingredit̃ fabul. qualiter mercurius phȩbo rapuit vaccã. Sed ꝓ textu p̃cise aliјs omissis tanꝙ impertinẽtibus ꝓ intellectu textus sciẽdũ est ꝙ Iupiter fulminauit peonem qui dictus est Esculapius: quia ad p̃ces Diane suscitauerat Ipolitũ mortuũ. & ideo phȩbus interfecit ciclopes qui fulmina fabricauerant. vnde iratus iupiter ip̃m sua deitate spoliauit: & ip̃e pastor admeti regis effectus fuit. dicũt aliqui s̃m historiã Apollinẽ fuisse filiũ iouis: quia tacitus iouis aduersarјs fauebat a patre relegat⁹ est: & in familiaritatẽ admeti recept⁹. Physi. exponendo phȩbus. i. solẽ pater peonis. i. fructũ terrȩ qui viuificãt famelicos. Iupiter. i. ignis: vł ether superior fulminat & exurit fructus terrȩ. & phȩbus interfecit ciclopes. i. nubes: & aeris indispositiones exhalãdo talia. Ita dicũt glosȩ cõmunes per quas semꝑ intelligo glosam quæ incipit. Eglogarũ tres sunt partes. Vltra ista dicẽda sunt alia. Phȩbus: hoc est sol iusticiȩ dei filius interfecit & maledixit diabolo serpẽti tortuoso: qui fabricauerat fraudes per quas filius suus: scilicet Adam mortuus fuerat: ideo dij scilicet pater filius & spũsctũs: qui sunt vnus deus in essentia: & trini in personis s̃m fidem filiũ dei spoliauerũt deitate sua inquantũ ipse incarnatus est. aliter. Illi qui fabricant fulmina sunt baliui & alij executores iusticiȩ: . & ideo illi qui tales ledunt sunt grauiter puniendi. Consequẽter quia hic fit mentio de apolline. tangẽda est eius descriptio. Apollo quart⁹ deoꝝ pingitur sub forma iuuenis: nũc formam puerilẽ habentis: nunc muliebrẽ sub capite gerit tripodẽ auri In vna manu habet pharetrã. arcum & sagittas & in altera citharã. Sub eius pedibus monstrũ pingitur habens corpus serpentinũ: & habens capita lupinũ: caninũ: & leoninũ: iuxta ip̃m est laurus picta: coruus suꝑ eũ volitabat sub lauro iouem musȩ choreas ducunt. Et

pheton serpens vna sagitta Apollinis trāsfiguratur. Exponatur sic. Apollo est sol iusticię christus qui semp iuuenis est per puritatē & sāctitatē. habet tripodē: hoc ē animā corpus & deitatē: citharā qua nostros languores & miserias releuat: habet arcū quo malos corripit Iste occidit phitonē serpentē. s. diabolū. amat coruos. i. religiosos tāq sibi dedicatos. habet inde laurū arborem crucis. sibi assistūt musę nouem. i. nouē ordines angelorū: & iste dicitur deus ingenij & diuinatiōis. Aliter eū poetę aliqui describūt. Pingitur em iuuenis armatus habēs comas delatus in quadriga & agitatur equis & litteris exaratur: sibi musę ministrāt circa eū sunt lauri: & habet coruū secum. Istud sic exponi pōt. Phębus iste est tyrannus iuuenis qui ppter insipientiā habet arma crudelitatis comas: hoc est ornatus pomposos & supfluos. defert i quadriga per superbiā tumultuosam: circūdat equis magnifice & pompose habet musas: hoc est musicos: mimos & histriones: circūdatur lauro: hoc est voluptate mūdana: habet secū coruos: hoc est puersos satellites. Const. apollo decreuit. i. adiudicauit inde decretū & decretales. morti ciclopes pplos vł gigātes. fabricātes fulmina imperio. i. pcepto iouis summi deorū: & hoc dico peone. filio suo pcusso. i. mortuo. mox. i. statim ipe spoliat9 sua deitate: in ira. i. p irā: hic est figura. s. pthesęos paralāge. i. positio ppositionis p ppositiōe: vt ibi primo ęnei. Multa sup priamo &c. i. de priamo: superū. i. superorū. superū declinat ntō supera rū. & caret masculino genere sicut cętera & infra: suscepit curā pecori admeti. i. per ipm regendā: ducendam: custodiendam.

Limite iussus abrā patrio discedere Sarā
Assumpsit sine spe sobolis sibi concipiende
Tandem cōfectis etate creatur herilis
Filius: & lactat sua quā natura grauabat.

¶ Postq in pcedētibus posita sunt gesta tpe legis naturę p duas etates: hic cōseqnter ponunt gesta tertię etatis: i cui9 initio circūcisio data est abrae. Et prio fit qd dictū ē. Scdo descēdit ad tps legis. scda ibi Rapt9 aquis moyses. Et ne ignoret istd in q fundat diuisio pricipalis sciēdū est q sunt septē etates mūdi. Prima fuit ab Adā vsq ad Noe cui9 vesper. i. finis fuit diluuiū. Secūda fuit a Noe vsq ad Abraā: cuius finis fuit cōfusio linguap in septuaginta idiomata. Tertia fuit ab abraā vsq ad Moysen: cuius finis fuit praua vita saulis. Quarta fuit a moyse vsq ad trāsmigrationē babylonis: cuius finis fuit dissensio regū qn ipi ducti sunt in babylonē captiui. Quinta a trāsmigratione babylonis vsq ad Dauid. cuius finis fuit priuatio iudeorū are

gno:qn̄ dixerunt non habemus regē nisi cesarē. Sexta fuit a Dauid vsq3 ad christū:cuius vesper siue finis erit resurrectio mortuorū: q̄ premisso redeamus ad diuisionē. Prima pars igitur diuiditur in duas partes. Primo agitur de tribus patriarchis diuisim. Secundo de duodecim simul:ibi. Venditur in seruū. Primo iterū agitur de Abraam & filio suo. Secūdo incidētaliter de destructiōe sodome. secūda ibi. In cinerē sodomas. Tertio agitur d' Iacob:ibi. Item primo de Abraā. secūdo de Isaac filio suo. secūda ibi. Heredis forma. Ita ꝓbabiliter pōt diuidi textus iste:possibile est etiā q̄ alia posset reperiri diuisio magis subtilis & artificiosa que remittetur ad theologos: ido ista taliter qualiter inuēta sufficiat & ꝓbabiliter sustineat. Dicit ergo in prima particula sic. Abraā iussus a deo recedere a patria. secū duxit Sarā vxorem suā sterilē que in senili etate filiū peperit & lactauit Hec historia scribitur originaliter. Gen̄. xij. ca. circa prin. vbi di. dn̄s Abrā. Egredere de terra tua: & de domo patris tui:& veni in terrā quā monstrauero tibi. Septuaginta sex annorū erat Abrā & tulit secū vxorē Sarā. & Loth filiū fratris: vt irent in terrā chanaā. De ꝓmissione Isaac habet Gen̄. xv. de secūda ꝓmissiōe. xviij. de partu & cōceptione Isaac Gen̄. xxi. vbi dicitur q̄ Sara cōcepit & peperit filium in senectute sua sicut ꝑdixerat ei deus. & creuit puer Isaac & ablactatus est a matre sua scilicet antiqua. Vnde quia Abraā credidit angelo nunciāte sibi ista. ideo addita est sibi in noīe suo vna littera dicēdo. Abraā. i. pater multarū sup. gentiū. Et quia Sarai nō credidit sed derisit:ideo de noīe eius ablata est vna littera & vocata est Sara. Iste Abraā est filius dei qui in hoc mūdo iussu patris summi descendit qui nō potuit cōuertere iudeos:& ideo in aliā patriā recessit & filiū genuit & alias nationes ad fidē cōuertit. ¶ Constru. Abrā dissylabū est:& interꝑtatur pater:iussus discedere limite patrio assumpsit Sarā sine spe sobolis cōcipiende. i. sobolis habende. quia ista erat sterilis:tandē. i. finaliter post longū tempus:filius herilis. i. heri: hoc est dn̄i:vel herilis dicitur qui genitus est a patre legitimo & matre legitima creatur. i. ꝓducitur:gignitur vel cōcipit. illis cōfectis. i. grauatis repletis etate senili. & Sara lactat:lactare actiuum est significat puero prebere mammā. lactare vero etiā significat lac sugere. vn de ponit Ebrardus in grecismo suo:vt ibi in Psal. Ex ore infantiū & lactētiū:filiū suū lactat quā Sarā matrem suam:natura. i. senilis etas grauabat ꝓpter onus lactandi & nutriendi eū. Ista historia cōuenit cum fabula ꝑambula:quia sicut apollo spoliat⁹ est deitate:ita Abraam patria sua.

Dedalus aptatis liquidū secat aera pennis
Filius insequitur fragilis sed cera liquatur

Et cadit in pelagus gemuit sub pondere fluctus
Ille sui compos brumales attigit arctos.

¶In illa parte incipit pseustis iuxta libitũ suũ dicẽs. Dedalus sibi pennas aptauit quibus ꝑ aera delatus est. sed filius eius icarus ipam insequens mediũ tenere nesciuit: sed pẽnarũ cera liq̃facta ipse in mari cecidit. Hæc fabula describit a Virgi. in princi. sexti ęnei. vbi di. Dedalus vt fertur fugiẽs minoia regna &c. Eã quoq; describit Ouidi. in lib. de arte amatoria late. & ĩ octauo d' trãsformatis post principiũ. Fabula est dũ minois rex crethẽsis esset in obsidiõe athenaꝝ ꝓ filio suo interfector pasiphe vxor eius cõcubuit cũ tauro: & effigiẽ vacce sibi assumpsit & cõcepit minotaurũ. i. illud monstrũ qd' ꝓ media parte erat bos & ꝓ alia media parte erat vir. Hoc vidẽs rex fecit fieri a dedalo artifice subtilissimo laberinthũ. i. domũ diuersis ambagibus innexã: & ibi inclusus est minotaurus: & dabãtur athenienses singulis annis deuorãdi ab eo. Veritas est vt dicũt ꝙ taurus notarius regis cõcubuit cũ regina: & ista fabula põt inuehi cõtra vilem & horrendã: imo inexplicandã impudiciciã aliquarũ mulierũ. Et ex illa fabula etiã põt dari documentũ principib9 ne nimis diu vxores suas deserãt: ne dent eis occasionẽ peccãdi. Aliter dicit' ꝙ ista regina est aĩa quę absente rege. i. christo neglecto ꝑ pctm̃ fornicat' cũ tauro id est diabolo. Descendẽdo ad textũ postq; ad noticiã minois regis deuenisset. Dedalũ fuisse cãm cõcubitus vxoris suę cum tauro: iussit rex: vt ipe cũ filio suo icaro in laberintho includeret'. sed ipe ꝑ industriã suã sibi alas applicauit: & sic cũ filio euasit. Per Dedalũ intelligimus pctõrem quẽ minois: hoc est diabolus implicat: & illaqueat in laberintho negocioꝝ mundanorũ a q̃ nõ põt se euoluere nisi per alas cõtemplatõis trãscẽdo & trãsuolãdo hoc mare tẽpestuosum. i. hũc mundũ. Textus dicit finaliter ꝙ nõ obstãtibus monitiõibus dedali sup modo volãdi icarus filius eius patris ꝑcepta cõtẽpsit: & ita alte volauit ꝙ pennis & cera liquefactis decidit in mare: qd' dicit' ab eo icareũ. De isto dicit quidã metrificator. icare nate bibis & iã sine patre peribis. Iã dicit tibi vis medio tutissimus ibis. Facile est eligere duos sensus morales. Primus est de obediẽdo parẽtibus: sapientioribus & supioribus. Secũdus est de tenẽdo mediũ: quia vt dicit philosophus. Virtus cõsistit in medio. Iste dedalus est deus summus fabricator mũdi: quilibet christianus est filius eius. Vñ cũ ipe deus celos ascẽderet monstrauit primo filio suo homini christiano viam volãdi ad celos per mediũ virtutũ exeundo hũc mundũ ꝑ cõtemplationis alas: sed quidã nimis basse volãt ꝑ auariciã: inuidiam &c. Alij vero nimis alte per superbiã: & tales descẽdũt in mari: hoc est

in infernum. Conſtrue. dedalus iſte vir ſecat.i.ſcindit & diuidit aera.
Accuſatiuus grecus eſt.i.aerē. & dicit̄ ab a quod eſt ſine & er.i.lis: qua
ſi ſine lite ventorū ꝑ antiphraſim: liquidū.i.purū & clarū. quia aer ē
diaphanus ſ̄m philoſophos: pennis ſuis filius icarus inſequit̄ eum
ſed cera fragilis: qua cōpacte & cōiuncte erant ale ſue: liquatur.i. flu-
it: diſſoluitur: decurrit: deficit & cadit in pelagus.i.in mare. Et dicitur
quaſi penitus latēs per etymologiā perpellēdo fluctus maris: gemu
it in p̃terito. & ē triſſyllabū: ſub pondere illius. ille dedalus cōpos.i.
ordinator & cōpoſitor ſui.i.ſui voti: vel ſcd'm libitū ſuum volans
attigit ſine n in preterito. arctos ſtellas brumales. frigidas. vnde bru
ma. Arctos eſt ſeptētrio: vel eſt ſtella vrſe in ſeptentrione poſita: &
nunq̄ tēdit ad occaſum: ſed ſemꝑ oritur circa polum arcticū. & iſte
ſtelle ſt̄ ples que dicūt̄ maior vrſa & mīor vrſa ſcd'm aſtrologos.

Heredis forma non eſt motus patriarcha
Quin mactaret eum niſi vox emiſſa deorſum
Parcere iuſſiſſet: rapitur qui cornibus heret
In dumis aries patrem ſequitur ſua ꝓles.

¶ Hic alithia ponit hiſtoriā q̃ depēdet ex p̃cedēti dicēs: ꝙ patriarcha
Abraā nō fuit adeo pietate paterna ꝓpter formā filij cōmotus: qn
ipm mactare & īmolare ꝓmptus eſſet: niſi vox deſurſum miſſa iuſ
ſiſſet eū dimittere. & loco eiꝰ arietē imolare. Iſta hiſtoria ſcribit̄ Gen.
xxij. vbi narrat̄ ꝙ deus tētauit Abraā & dixit ad eū. Abraā abraam
Qui rn̄dit. Aſſum. Et dn̄s ait illi. Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis
Iſaac: & offer ipm mihi in holocauſtū: hoc eſt ſacrificiū ſuꝑ vnū mō
tiū quē mōſtrauero tibi. Abraā itaq̄ hoc audito ſe diſpoſuit & ſtra/
uit aſinū ſuū ducēs ſecū duos iuuenes & filiū ſuū tulitq̄ ligna holo/
cauſti & impoſuit ſuꝑ Iſaac filiū ſuum. ipe aūt portabat in manibus
ignē & gladiū. Et cū ꝑgerent ſil' dixit Iſaac patri ſuo. Pater mi. At ille
rn̄dit. Quid vis fili. Ecce inqt ignis & ligna vbi eſt victima holocau
ſti. Dixit ille. dn̄s ꝓuidebit ſibi victimā holocauſti fili mi. Deīde col
ligauit filiū ſuū & poſuit ſuꝑ ſtruē lignorū: & accepit gladiū vt imo
laret filiū ſuū. Et ecce angelus d' celo clamauit ei dicens. Abraā abraā
Qui rn̄dit. Aſſum. Dixitq̄ ei. Non extēdas manū tuā ſuꝑ puerum:
nec facias ei quicq̄. nūc cognoui ꝙ times dn̄m. Leuauit Abraā ocu
los ſuos & vidit arietē inter vepres herentē cornibus: quē aſſumens
obtulit in holocauſtū ꝓ filio ſuo. Et cōſeq̄nter cōmendat̄ iſte: & ſibi
bn̄dicit. Ibi inſtruunt̄ parētes diligere filios ſuos: ſed ꝓpter deū. & er
ga deū. magis diligere: vt ſemꝑ ſint ꝓmpti etiā de ꝓprijs filijs diſpo
nere ſ̄m bn̄placitū dei. Eſt ergo reprobatus amor q̊rundā parentū

inordinatus adeo: vt nō audeāt: imo nec pmittāt filios castigari vel corripi virgis & verberib⁹: ex qua re q̄ grauia reipubli. & fidei orthodoxe incōmoda puētura sint experiētia discere possumus. Nec si mulier illa pbitate & bonitate cōspicua mater sancti Ludouici regis quondā huius chrianissimi gallorū regni filiū suū ineruditū aut indisciplinatū pmittebat: sed eū diligebat & monitiōibus salutarib⁹ instruebat. inquiebat sepissime. Mallē te mortē incurrere tpalē q̄ p vnū mortale pctm̄ te tuū offendere creatorē. Quod a vobis generosissimi principes totis vitę vestre tpibus corā vestre mētis oculis incidere debet: vt sic hæc clarissima domus frācię: fidei catholicę religionis christiane ptexit semp existat. p q̄d maior honor atq; meritū vobis apud hoīes pcurabit quasi totū orbē terrarū ab orientali plaga vsq; ad occidētalē: & a meridionali vsq; ad septētrionalē: vastis & potētibus vestrorū bellorū impetibus pdomueritis. Et sciūt pedagogi q̄ difficile sit hodiernis tpibus pueros suos adolescentes & alios bn̄ regere quin vbiq; parētes siue iure siue iniuria liberis credunt. Hic ergo equidē plixissimā atq; amplissimā orationē si locus pateret cōtexerē. sed hāc hactenus taceo. Per Abraā intelligit pater ille noster celestis gloriosus qui filio etiā pprio nō pepcit. Isaac īterpretat risus: quia chro adueniēte fuit risus & exultatio vniuerse terre. Vn̄ iste filius nō mortuus ē scd'm deitatē: sed aries mortē passus ē hoc est chrs scd'm carnē. ¶ Cōst. patriarcha. i. abraā dicit a pater & archos princeps nō est mot⁹. i. cōmotus forma. i. ppter formā heredis. i. filij sui. iuxta illd' apl'i. Fili⁹ ergo heres qn ipe mactaret. i. occideret eū filiū: nisi vox angelica missa deorsum a celo ad terrā iussisset. i. p̄cepisset pcere filio suo. Aries dicit ab ares q̄d ē v̄tus: vel ab ara p altari q adheret cornibus. i. diuitijs rapit. i. ab ipo capit p imolādo patrē. s. abraā sua ples sequit. i. fili⁹ suus insequit: hoc ē caro hūana insequit chrm. Nota hic general'r istā cōclusionē isti⁹ vltime pticule q̄ accipit p accusatiuū casum: vt relatio seqns habeat locū iuxta illā regulā alexādri in suo doctrinali in tractatu de cōstructiōe. Cūq; relatiuis &c. Cōueniētia est inter hāc historiā & p̄cedentē fabulā vel similitudo seu portio: qa sic fiebat mētio d' p̄re & filio: ita hic. Et alibi. Dedalus edocuit filiū suū artē qui mortuus est. hic Abraā volebat occidere filiū suū: vt patet ex prædictis.

Phillis amore graui demophōtis capta superbi
Mutat flebiliter rigidum p corpore suber
Ille reuersus eo truncū rigat ore supino
Occurrit folijs vt senserat oscula phillis.

¶In hac parte pseustis ꝓponit talē fabulā siue poeticā historiā. Nō
ēm semꝑ ea quę per pseustim dicūtur sunt ficta oīno & fabulosa:qa
qnq; narrat historias:licet poetico tegmine coopertas vel palliatas.
dicit ergo ꝙ phillis amore demophōtis misere ꝑdita ī arborē amy
gdalū cōmutata ē.qd' dū demophon egrediēs ꝑciperet: cepit oscu/
lari lignū quod sibi suis folijs & sua agitatiōe sibi occurrere videba
tur.Ista fabula ponit̄ ab Ouidio in lib.de remedio amoris:vbi dicit
Perfide demophon surdas clamabat ad vndas &c.Et idē Oui.tan/
git eā in.ij.ep̄la.lib.heroidū ibi.Hospita demophon tua te redēpta
phillis. Vltra ꝓmissum tp̄s abesse queror.Vn̄ demophon filius the
sei atheniensis regis rediēs de bello troiano per vnā hyemē remāsit
in terra in qua regnabat licurgus habens filiā speciosam phillidā q̄
istū amare cepit.Hyeme trāsacta voluit demophon redire ad pa/
triā:fide tn̄ p̄stita phillidi ꝙ infra certū terminū p̄fixum rediret. Sed
ꝓpter vehemētes maris ꝓcellas in illo termino nō potuit redire q̄/
propter phillis mortua est p̄ nimio dolore: & vt dicūt in amygda
lū trāsformata:quia ꝛm rei veritatē ipsa ꝓpria corrigia ad arborē se
suspendit:& veniēs demophon corpus mortue deosculabatur &
ip̄m sepeliuit.Physice pōt exponi fabula. Nota ꝑ demophontē so
lem.ꝑ phillidā quālibet arborē intelligimus. demophon cōcubuit
cum phillide morā faciēdo:quia sol arbores pullulare facit.Et ī hye
me arbores mutāt corpus in rigidū suber:quia nullos fructus ge/
runt: sed solū habēt rigorē corticis.& in reditu demophontis.i. so/
lis in signis estatis:phillis sentit oscula eius:quia tunc arbores fructifi
cant & crescūt.Ad litterā:ista narratio introducēda est ad detestādū
amoris libidinosi impatientiā qui amantē oīno a vita sp̄uali dejcit
& in rigidū suber mutat.i.ip̄m induratū in illo pc̄ō carnali. Et ideir
co iste amor fugiendus est:sicut pulcre & late docet ip̄m vitare Na
so in toto discursu li.de reme.vbi artificialiter & ornate præsentem
materiā pertractat.Vnum est tamen quod hic notari volo ad dete
statiōem libidinis & voluptatis quod scribit Cice.iij. de sene.Inquit
enim post alias supra adulteria:& oē tale flagitium nullis alijs ex/
citari illecebris nisi voluptatibus.Et cōcludit di. Quocirca nihil esse
tam detestabile q̄ voluptas.Impedit enim cōsilium voluptas rati/
oni inimica est & mēti.Et vt ita dicam perstringit oculos: nec habet
vllum cum virtute cōmercium.Constr.phillis illa mulier.hęc phil/
lis declinatur gtō huius phillidis vel dos.capta.i.irretita graui & in/
ordinato amore demophontis:mutat.i.mutando accipit. flebiliter
rigidum suber.dicit Ebrardus:pars prior est cortex:liber altera:ter/
tia suber. Vnde ꝛm Papiam suber neutri generis dicitur arbustula
vel eius cortex:vł est cortex suberiei arboris ꝛm Catholicon ille sci

licet demophon reuersus eo rigat truncū arboris ore supino: phil/lis occurrit sibi folijs suis: seu ꝑ tanq̄: senserat. i. perceperat oscula si/bi porrecta ab amasio suo.

In cinerē sodomas soluēs diuina potestas
Ob pactum patrui Loth parcere cogitat vni
Seruat eū segor: sed perfida vertitur vxor
In salis effigiē lambunt animalia cautem

¶ Hic alithia ponit suā historiā di. ꝙ punitōe diuina sodoma & aliꝗ ciuitates funditus dissolute sunt & euerse. Sed ꝑpter pactū quod fe/cerat deus cū Abraā patruo Loth: ipse loth liberatus est & in segor ciuitate receptus. sed vxor eius versa est in lapidē quā aĩalia lam/bunt. Hæc historia originaliter habeť Gen̄. xviij. ca. vbi legiť ꝙ do/minus dixit ad Abraā. Clamor sodomorū & gomorreorū mul/tiplicatus est: & peccatū eorū aggrauatū est nimis: descendā & vide bo vtrū clamorē qui venit ad me ope cōpleuerint: & dixit ille. Nū/quid ꝑdes dn̄e iustū cū impio: & dixit. Si fuerint quinquaginta iusti nunquid simul peribunt. Et dixit dn̄s si fuerint quinq̄ginta dimittā omni ppl'o ꝑpter eos: & cōsequēter dixit. Nō delebo ciuitatē etiā si fuerint quadraginta quinq̄: imo quadraginta: imo triginta. Et si ibi inuēti fuerint viginti nō interficiā ꝑpter illos. Et dixit adhuc Abraā Obsecro ĩquit ne irascaris dn̄e si loquar adhuc semel. Quid si ibi in/uenti fuerint decē. Et dixit dn̄s. Non delebo ꝑpter decē. Et misit du/os angelos ad ciuitatē illā: vt ꝑciperet Loth ꝙ recederet. Sed eos pul cerrimos vidētes ciues violauerūt domū Loth volētes eos cogno scere. Et dixerūt angeli ad Loth. Oēs qui tui sunt educ de ciuitate hac quia delebimus locū istum. Surge tolle vxorē tuā & duas filias tuas ne vt pariter pereas in scelere ciuitatis. Et angeli eduxerūt illos & di xerūt. Salua animā tuā & noli respicere post tergū. Igitur egressus ē Loth sup terrā: & Loth ingressus ē segor. Et dn̄s pluit sup sodomā & gomorram sulphur & ignē. & subuertit has ciuitates & oēm ani mā viuentē circa regionē vniuersos habitatores vrbiū: & cūcta ter rę virentia. Respiciensq̄ vxor eius post se: conuersa est in statuā salis Ex hac historia patet ꝙ vile & abominabile execrandū & deo exo sum est istud nefandū crimen cōtra naturā: qđ nūc appellať sodo/miticū qđ vix homo in cōfessiōe etiā dicere auderet: vt sciūt illi qui audiūt cōfessiones & cōsciētias hoĩm diligēter inquirūt: & peccantē sic cōtra naturā iubēt leges igne cremari. Vn̄ etiā de viris gabaa vo lentibus abuti interfecti sunt quadraginta. & . xxx. milia & centū vi/ri: vt habeť Iudicū. xxi. Ex istis multis historijs & fabulis patet dete/

ſtatio luxurię: de qua dixit Greg. Luxuria mētē excruciat: rationē excecat: corpus maculat: huic ſeruiūt cecitates mentis: & incōſideratio amoris ſui: odiū dei deſperatio ab eterno. Exponēdo hiſto. allegorice ꝑ ſodomas intelligimus peccatores carnales. Ille quinqꝫ ciuitates quę delete ſunt ſignificāt quinqꝫ ſenſus corporis: quę oēs ſubuertuntur & excecant. Per Loth intelligūtur virtuoſi & cōtēplatiui qui contemnūt carnē & intrant ſegor ciuitatē. i. hieruſalē celeſtem. vxor eius. i. vita actiua mutatur in lapidē ſalis. i. in cōcupiſcētiā boni. Vel intelligi pōt penitentes q ſtatim reuertūtur ad pctā. Conſtrue. poteſtas diuina ſoluens. i. diſſoluēs ſodomas ciuitatē illā in cinerē cogitat parcere Loth iſti viro ad ſenſum dictū. ob pactum. i. ꝓmiſſum. patrui ſui ſcilicet Abraā: patru⁹ eſt frater patris alicuius. & dicit̄ a patre ſegor illa ciuitas: ſeruat. i. cuſtodit eū. ſ. Loth: ſed vxor perfida. i. infidelis: quaſi ſine fide vertitur. i. mutatur: in effigiē. i. in ſimilitudinē ſalis: aīalia lambunt. i. lingunt. cautem. i. illū lapidē. & dicitur a cauendo. Conueniētia fabulę & hiſtorię eſt: quia ſicut phillis mutata eſt in arborē: ita vxor Loth in lapidem.

Argolicas contra bellans acies citherea
Titide manibus dea ꝑtulerat graue vulnus
Deplorant ſocij commiſſa ducis furioſi
Nā facti volucres acuūt ꝓ dentibus vngues.

¶In hac pte pſeuſtis ꝓponit argumentādo fabulā talē di. textualiter ſic. Ven⁹ dea ꝓ troianis aduerſus grecos pugnabat: quā pcuſſit diomedes grecus ꝓpter cuius culpā ſocij in aues ſunt trāſformati. Hāc fabu. recitat Ouidi. in. i. de remedio amoris vbi dicit̄. Non ego titides &c. Vnde ꝓut ſępe Virgi. in ęneid. Eneas fuit filius veneris & anchiſe qui dū pugnaret cōtra diomedē grecū mater ſua auxiliū ei tulit: quia venus ſe interpoſuit ī nube: & vulnerata eſt a diomede. Illa aūt vxorē illius meretricē fecit: & poſt multos annos dū redirent de bello mutauit ſocios in aues: quia adhuc hodierno die ſeruāt in gręcia templū diomedis. Et audiui qꝫ Augu. dixit illas aues eſſe demones qui nō permitūt aliquē niſi graecū intrare illud templū. Hiſtoria fuit qꝫ venus fauebat troianis: quia ipi erāt luxurioſi diomedis ſocij effecti ſunt pdones & viſpiliōes. Diomedes ſignificare pōt virū caſtū. eneas mollē & luxurioſum. Si velit aliquis noſcere illud bellū troianū famoſam legat hiſtoriā breuē Daretis frigij: vel ꝓlixam guidonis de colūna meſſana & Virgilij. ij. ęnei. Qm̄ de venere mētio facta eſt: ideo ꝗ eius deſcriptionē videamus. Deſcribit̄ itaqꝫ venus: pulcra puella nuda natās in mari: tenēs in dextera cōcham ma/

ximā ornatā rosis: quā colūbe comitātur. Ea autē data est vulcano in vxorē deo ignis turpissimo: sibi astāt tres puellę q̄ vocātur gra/tiæ: & duarū facies ad ip̄as reuerse sunt: & vna vertit in cōtrariū: habet aūt cupidinē & filiū allatū secū sagittantē apollinē arcu & sagitta q̄propter dn̄s turbatis puer fugiebat ad matris gremiū. Iste ꝓprie/tates attribuunt̄ isti planetę ab astrologis: de quo plura dicere non est p̄sentis speculatiōis. Ista dea f̄m Fulgentiū mitologiarū scripto/rē significat p̄sonā luxuriosam q̄ dicit̄ fœmina ꝑpter molliciē & va/riabilitatē: nuda ꝑpter indecentiā natat in mari. i. voluptat̄ in delitijs & ideo dicit̄ genita in mari: quia ab opulētia & saturitate generat̄. te/net cōcham cū qua canit̄ in choreis: nutrit colūbas. i. luxuriosos: diligit rosas. & tales lasciuias. Cupido est filius eius: quia venus ꝓduxit cōcupiscentiā carnis: qui q̄n̄q; apollinē: hoc est viros iustos vulne/rat stimulis carnis. Iste cupido est amor carnalis: qui pingit̄ alatus q subito venit & subit animū. Cecus est vt dicit̄. iiij. ęnei. & ceco capit̄ igni: quia hoīes cecos & oblitos sui efficit. Ista sunt faciliter applicabilia ad mores in ista materia ¶ Const. citherea. i. venus. textus cōes habent citharea p a in sc̄d'a syllaba: sed credo debet habere citherea p e quia dicit̄ a cithereo mōte in q̄ venus colit̄. & oēs poetę ponunt vt dicūt cythereū bellās cōtra acies. i. exercit⁹: agricolas. i. gręcas. Agros est nomē ciuitatis gręcie a qua dicunt̄ agri argiui: & argolici. i. græci: ꝑtulerat. i. sustulerat: graue vulnus manibus titide. i. diomedis. Titi/de est nomē patro. mascu. gene. & prime declinati. & est filius vel ne/pos thidei socij eius: plorāt missa. i. p̄dā: dulcis. i. diomedis: furiosi. i. insani ꝑcutiēdo venerē. nā ꝑ quia: quia ip̄i facti volucres. i. aues acu/unt vngues ꝓ dentibus. i. loco dentiū habent vngues: & isti de diui/tibus facti sunt pauperes.

Congressus domino Iacob luctamine longo
Neruos amisit femoris dum cedere nescit
Quam plagā veluti gemit' euenisse parenti
Non comedit neruū successio tota nepotū.

¶ Hic alithia narrat historiā suā & dicit lr̄aliter ꝙ Iacob diu luctabat̄ cū angelo. sed ī lucta ꝑdidit vnū neruū sui femoris. & ꝑpter hoc iu/dei nō comedūt neruū. Hęc histo. generalr̄ h̄r Gen̄. xxij. circa finem ca. vbi dicit̄ ꝙ Iacob filius Isaac timēs īsidias Esau fratris sui primo/geniti. ip̄e Iacob a patria sua recessit: & cū ip̄e esset in itinere quadam die vidit scalā a superficie terrę vsq; ad celos: & vidit angelos ascen/dētes & descēdentes. Iacob aūt vnū angelū amplexus est: vt di. text⁹ ibidē: & ecce vir luctabat̄ cum eo vsq; mane: qui cū videret ꝙ eum

ſupare nō poſſet: tetigit neruū femoris eius. & ſtatim emarcuit. & di
xit ad eū. Dimitte me: iam em̄ aſcēdit aurora. Rn̄dit. Nō dimittā te
niſi bn̄dixeris mihi. Ait ergo. Qd' nomen eſt tibi: rn̄dit. Iacob. At il
le. Nequaꝗ̄ iacob appellabit̄ nomē tuū ſed iſrael. qm̄ ſi contra deū
fortis fuiſti: quanto magis cōtra homines preualebis. Interrogauit
eū iacob. Dic mihi. quo appellaris noīe. Et rn̄dit. Quid queris no/
men meū qd' ē mirabile. benedixitꝗ̄ ei in eodē loco. ¶ Allego. Per
angelū intelligim⁹ chriſtū. p iacob iudeos. chriſt⁹ em̄ luctatus eſt cō
tra iudeos multū vt conuerteret eos ad fidē. Patet p magnā ptem
decurſus noui teſtamēti. Et quia ipi noluerūt chri monitionib⁹ obtē
perare pcuſſit eos: et opprobriū ſempiternū dedit eis. Vnde iudei
in die illa in qua chriſtus crucifix⁹ eſt habēt digitū in culo. quia tūc
patiunt̄ fluxum ſanguinis. ideo iude⁹ dicit̄ verpus quaſi verrēs po
dicē. hoc eſt poſteriorē partē. Quod autē chriſt⁹ bn̄dixit iacob ſigni
ficat ꝙ chriſtus multū primo dilexit ſynagogā in antiquis patribus
vt abrae & aliȷs dedit benedictionē. & poſtea ſanguīe ſuo dedicauit
ecc'iam noſtrā: & quia iudei nō crediderunt. ideo ſp ſunt & erūt va
gi & diſpſi per vniuerſam terrā. Aduertendū eſt hic ꝙ iſrael inter
ptatur vir vidēs deū: iuxta illū verſum. Is vir raꝗ̄ videns dicit̄ꝗ̄
elꝗ̄ deus. Et poteſt eſſe nomē declinabile: dicendo. iſrael iſraelis. vel
indecli. ſicut eſt de iſtis. Adā Abraā dauid & cōſimilib⁹. Itē aduerten
dū eſt ꝙ iacob iſte habuit duodecim filios ex qbus proceſſerūt du
odecim tribus iudeoꝝ qui dicunt̄ trib⁹ iſrl̄. Hic propt̄ iſtā mutatio
nē nois iacob poſſet tractari matia de mutatōe nois ꝓpriȷ ipi⁹ pa/
pe in creatōe ſua. q̄ videat̄ p doctrinā decretoꝝ & voluminū illius
ſcientie. mutat̄ em̄ vt ipe intelligat ꝙ eſt nouus hō. & oēm veterem
pellē malicie & mūdane pōpe deſerere debet. ¶ Cōſt. iacob cōgreſ/
ſus: dicit̄ de cōgredior: dn̄o. i. contra dn̄m: longo luctamine amiſit
neruos femoris. i. coxe. dū ipſe neſcit cedere. i. locū dare vel recede/
re. quā plagā fractōis nerui in femore tota ſucceſſio. i. poſteritas ne
potū. i. iudeoꝝ deſcendentiū ab illo p cognatōem vel generatio
nē gemit. veluti p ſicut eueniſſe parēti. i. patri. & ideo ipſa nō come
dit neruū. Cōuenit aūt hiſtoria cū fabula. quia ſicut in fabula pcedē
ti dyomedes vulnerauit venerē. ita hic dn̄s iacob vt patet.

Hypolitus ſeua perit accuſante nouerca
Diſtractus bigis focas agitantibus vndis.
Damna pudicicie non pertulit ira diane
Hypolitū reuocat modo noīe virbius extat.

¶ Hic conſequenter pſeuſtis ꝓponit aliā fabulā ſeu fabuloſam nar

rationē. & ista depēdet ab illa. Dedalus aptatis &c. Dicit ergo textu aliter sic. Hypolitus a nouerca sua accusatus in curru ꝓpe mare fuit distractus. Sed diana pudicicię dea pietate mota fecit hypolitū resuscitare: & sic fuit bis vir. Hæc fabula tractatur. xv. li. metamor. Pro q̄ sciendū est ꝙ theseus filius egei regis atheniensium missus est ad minotaurū: quia singl'is diebus fortes equi atheniēses mittebātur. Erat aūt iste fortis & pulcer. & dilexit adrianā vnā filiarū minois: cuius auxilio & fauore & cōsilio Dedali ip̄e deuicit minotaurum & labe rinthum exiuit. Rapuit aūt iste adrianam & phedriam minois filias vnde derelicta adriana in litore maris duxit secū phedrā & eam duxit in vxorē: qua amore Hypoliti filij thesei de alia vxore ꝑdita nimis & misere exarsit. Sed quia ille sibi cōsentire noluit ip̄a eum accusauit erga patrē theseū dicēs ꝙ filius suus Hypolitus ip̄am vi & violentia voluit opprimere. Egeus pater ipsius thesei qui credidit filiū suum esse deuoratū a minotauro se in mari p̄cipitauit. & factus est deus maris ab ip̄o filius eius petit vltionē de hypolito. Hypolitū ergo posuit in quodā curru supra litus. Egeus aūt emisit phocas per quas equi ꝑterriti cū tāta violentia currum traxerūt ꝙ illius viscera dissipata sunt: qui quoniā ꝓ castitate sua mortuus fuerat: diana misit ad eum Esculapiū qui ip̄m resuscitauit: & ideo dicitur esse virbius. Historia est ꝙ hypolitus fuit quidā miles qui cum quadā die in curru suo iuxta mare trāsiret: subito intumescēte mari vituli cornuti cū alijs monstris apparuerūt vnde territi equi eius sine ordine currere ceperūt. ita vt totaliter corpus eius laceratū est: qui cum ad inferos mortuus ꝑuenisset affuit ibi diana quę eum resuscitauit. Hypolitus pōt dici christus quē equi sui iudei quos antiquitus rexit monstris: hoc est ei⁹ miraculis territi fecerūt eū herere arbori & cruci. & dimiserunt eum mortuū ad inferos: sed diana: hoc est veritas ip̄m resuscitauit: & dicitur virbius. Glosæ dicunt ꝙ per theseum intelligit̄ anima: per hypolitum ingeniū humanū: per phocas intelligimus motus carnales illicitos: qui quādoq̈ detrahunt ingenium humanū in precipitium viciorū: sed diana. i. sapientia & ratio ingenium resuscitat & virtutē reuocat: & iste est bonus intellectus. Et quia hic fit mentio de diana: ideo eius descriptionem videamus. Diana dicitur proserpina luna &c. iuxta illud Ebrardi in ca. de trinitatib⁹ poeticis. Tres triuie sedes proserpina luna diana: & pōt videri in diuersis passibus poetarum. Ista igitur pingitur in sp̄ē vnius domine tenentis sagittā & arcū de corno sequentē venationē & se exercentē circa quā erant chori driadū & nereidū. i. dearū nympharū aquæ arborū montiū & fluminū. Erāt etiā chori satyrorū deorū nemorū. Ista diana pōt significare virginē gl'iosam q̄ armat̄ arcu flexib⁹ misericordię & sa

gittis orātiōis quibus ceruus cornutus.i.diabolus supatur & eā circūdāt chori angelorū & aīarū beatarū:& chori satyrorū cornutorū.i.pctō veniā postulantiū. Vel hęc diana pōt significare meretricē sagittantē p sagittas veneris hoīes fatuos: & habet choros iuuēcularū vetularū & lenonū sibi famulantiū. ¶ Cōst.hypolitus iste vir perit.& hoc nouerca sua.s.phedra:seua.i. crudeli accusante ipm erga theseū prēm suū.ille distractus bigis.biga dicit a bis & iugū iugi fm Catholicon.currus tm a duobus equis tractus: & est biga currus lunę: quia crescit & decrescit. Et triga est Plutonis.quia capit hoīes de tribus etatibus.s.puericia & iuuētute & senectute. Quadriga est solis ppter quattuor tpa anni.& hoc dico:vndis.i.fluctibus & inūdatiōe maris agitātibus.i.cū agitatiōe & cōmotione eminētibus.phoca.i.balena.& est epice.generis.ira diane.i. ipa diana:nō ptulit.i. non passa est dāna pudicicie .i. castitatis:hoc est casti hoīs:q p emphasim figurā dicit pudicicia:sicut emphatice apud Terentiū dauus dicit scelus & nō tm sceleratus:dāna pudicicię.i.nō potuit pati q ille pudicus haberet dānū vel mortē:iō ipm hypolitū reuocat de morte ad vitā.ipe extat modo virbius.i.bis vir factus noīe suo.

Venditur in seruum Ioseph liuore suorū
Ardentis domine dum spernit vota minasq;
Addictus vinclis discussit somnia regis
Et subduntur ei totius regna canopi.

¶ Hic cōsequēter alithia recitat verā historiā. vbi postq; egit de tribus patriarchis diuisim.nūc ait de duodecim simul dicens.Frēs Ioseph inuidia moti frēm suū Ioseph vendiderūt.Et quia vxori phutipharis adquiescere noluit: finxit ipa q eā Ioseph voluerat opprimere:& sup hoc cōquesta dño suo qui pcepit vt mitteret in carcerē ubi somnia regis postea exposuit. & tandē effectus est quasi supior in tota patria illa in egypto.Ista hiistoria satis vulgata originalit scribitur Gen.xxxvij.ca.vbi agit de vēditōe Ioseph p fratres.&. xxxix ca.habet qualiter cōtēpsit hoīem volentē q ipe secū concūberet: & de incarceratiōe eius scribit ibidē.Sed de liberatiōe eius scribit in eodem libro ca.xvi.& cōpēdiose ipam tractādo ibidē dicit q Ioseph cū esset.xv.annorū pascebat gregē cū fratribus suis:accusauit frēs suos crimie pessimo.Israel aūt pater eorū diligebat Ioseph sup oēs eo q genuisset eū in senectute. Vn accidit q ipse somniauit q esset in agro cū fratribus suis: & manipuli fratrū adorabāt manipulū eius. Itē q sol & luna & duodecim stellę adorabāt eum:& hoc audientes fratres sui: & pater eius dixit q ipm oēs alij adorarēt & obedirēt ei.

ceperũt sibi inuidere. Cũ aũt veniret in dothaim cum aliĳs dixerũt
frẽs ad inuicẽ. Ecce somniator venit: occidamus eũ: tñ p orationem
rubẽ pepcerũt illi & clauserũt eũ in cisterna: & eũ nudũ vendiderũt
viatoribus ismaelitis eũtibus in egyptũ: & dixerũt patri ꝙ fera pessi
ma deuorauerat eũ. Ioseph itaq̃ ductus est ĩ egyptũ & seruiuit phu
tiphari eunucho Pharaonis quẽ vxor eius dilexit libidinose: quia
formosus erat: ip̃a igit̃ vocauit eũ in thalamũ suũ & exorauit eum
vt secũ cõcumberet: quod ip̃e renuit. Vñ indignata mulier: timens
ne reuelaret clamãdo dixit ꝙ Ioseph voluerat cum ea p vim cõcũ
bere: ideo missus est ĩ carcerẽ: vbi diuturno tp̃e stetit: & cum eo erat
pincerna & panetarius siue panifex regis. Pincerna autẽ somniabat
ꝙ regi seruiebat & sibi offerebat cyphũ plenũ vino recẽter de vua
exp̃sso: quod somniũ Ioseph exponẽs dixit ꝙ restitueret̃ ad primũ
officiũ. Panetarius vero somniabat ꝙ ferebat panẽ supra suum ca
put: & canes veniebãt & comedebãt illũ. & dixit ꝙ in cruce suspen
deret̃. & ita accidit. Et dum pincerna adduceret̃ de carcere Ioseph di
xit ei ꝙ sui esset memor quãdo esset in officio suo. Sed post multa
tp̃a accidit ꝙ rex somniauit se vidisse in agro vel pratis septem vac
cas pigues & totidẽ macras. & macre destruebãt crassas. Somniauit
etiã se vidisse septẽ spicas fertiles: & totidẽ vaccas. Et illa somnia ne/
scierunt exponere egyptĳ. Sed pincerna memor eorũ quę audiue/
rat a Ioseph in carcere statim illd᷑ regi notificauit. Et adductus est an
te p̃sentiã regis. Et exponendo dixit septẽ vaccas macras significare
septẽ annos steriles: quod audiens rex petiuit qualiter famẽ illã vi/
tare posset & sibi & suis succurrere. Ioseph prudẽs & discretus colle
git tãtũ in fertilibus annis de frumẽto ꝙ sufficeret ꝓ septẽ annis steri
libus. Et ingruente seu imminente caristia. Ioseph vendidit frumen
tum volẽtibus habere & emere. & iussit paleã mitti in quendã fluui
um: quę vsq̃ ad patriã patris sui delata est. quod vidẽs Iacob misit
Beniamin filiũ suũ cũ aliĳs fratribus suis ad patriã a qua videbat̃ ve
nire illa palea. Et cũ Beniamin venisset ad domũ Pharaonis nõ co
gnouit frẽm suũ Ioseph: licet eũ Ioseph bene cognouit: & sibi vẽdi/
dit annonã vel bladũ. Et latẽter abscõdit cyphũ in sacco Beniamin
Et ita recessit. Et dum esset iã remotus a ciuitate Ioseph ip̃m capi ius
sit: & inuẽtus est cyphus: & dixit ꝙ detineret̃ quousq̃ pater eius &
frẽs venirẽt ĩ egyptũ. Et ꝓ illis mãdauit Beniamin. Qui cũ venissent
Pharaoni se obtulit Ioseph: & exhilarat⁹ Ioseph p̃rem suũ festiue re
cepit. Et Iacob petiuit a rege ꝙ daret ei mãsionẽ in loco remoto: qa
nolebat manere it̃ nobiles colẽtes idola: qa ip̃e iude⁹ erat: & soli deo
s̃uire cupiebat. Exponit̃ allegorice sic̃ cõiter dicit̃. Ioseph s̃cat chr̃m
qui somniauit ꝙ sol luna & stellę adorarẽt ip̃m: quia cũ ip̃e crucifi/

geretur ſol eclipſatus eſt & alię ſtellæ:fratres ſui: hoc eſt iudei inuidebant ei:quia erat de ſemine Dauid ſm carnē. Fratres ſui nudauerūt eum tunica talari & polymitai:vendiderūtq; eum hiſmaelitis vi/ginti argēteis. quia iudas vēdidit eū ſcribis & phariſeis ꝓ triginta argenteis.chriſtus noluit obedire dn̄e ſuę.ſ.ſynagoge quę tūc erat domina gentiū terrenorū patrię:& ideo miſſus eſt in carcerē:hoc eſt captus:ligatus & patibulo crucis affixus: & ip̄e expoſuit ſomnia regis hoc ē poſtq̄ ſurrexit a mortuis expoſuit ſacrā ſcripturā: & ſomnia hoc eſt ꝓphetias & dicta ꝓphetarū diſcipulis expoſuit. Quibus fa/ctis regina canopi:hoc eſt oēs natōes ſibi ſubdebant̄. quia ip̄e dn̄s ē omniū & rex regū.Ex hac hiſtoria poſſunt elici multę materię. vna de fidelitate quā debent habere ſeruitores dominis ſuis:ſicut Ioſeph fidelis fuit Pharaoni.ſecunda de remuneratione facienda per dominos ſeruitoribus fidelibus:quia ſicut ſeruus dn̄o obligatur: ita econuerſo dn̄s tenet̄ remūerare ſeruitorē:ſicut Pharao qui p̄fecit Ioſeph toti egypto. Tertia de ſpū ꝓphetię:& de ſomnis & eorū expoſitōe & de quibus tractant doctores theologi.& Albertus magnus d' ſomno & vigilia Ariſto.ſed iſta ſunt ſpeculatiua:& præter ꝓpoſitum. Quarta de dilectione parentū quam debent habere filij ſicut ponit vnū p̄ceptū decalogi:& filij parentibus in neceſſitate cōſtitutis obligantur ſuccurrere:& eis neceſſaria miniſtrare.De quo moralis cato in ethica ſua.Parentes ama.Et etiam alibi in fine primi ca.ſui lib.Di/lige nō egra charos pietate parētes.Quinta materia eſſet de imprudentia deteſtāda multarū mulierū quæ tā illecebris & tā libidinoſis motibus afficiūtur vt adulteriū in ꝓprio corpore cōmittendū ſuos ſeruitores & ſubditos inuitēt. Sexta eſt ex prima parte hui⁹ hiſtorię de inuidia quę eſt viciū uile abominabile & deteſtandū.de qua Hora.i.in vna ep̄la.Inuidus alterius rebus marceſcit opimis. Et eſt inuidia talis cōditōis q̄ ip̄a ꝓpriū auctorē corrodit & punit:ſicut ethna mons ſulphureus ſeip̄m cōſumit & vaſtat. Nā qdē inuidia nihil ē aliud q̄ quę ꝑtinus ip̄m auctorem rodit excruciatq; ſuum.Et pulcerrime deſcribitur in Ouidi.in ij.meta.circa finem: vbi primo de/ſcribit eius domum dicens. Domus eſt imis inualidus antri addi/ta ſole carens nonnulli perurat vento. Triſtis & ignaui pleniſſima frigoris. Et de ipſa inuidia ſubiungit. Pallor in ore ſedet macies in corpore toto.Nuſq̄ tactas acies liuēt rubigine dentes. & alia in hāc ſententiam. Virgilius autem.vi.ęneidos.dicit eam habitare ante ip/ſum veſtibulum.i. introitum orchi.Iſtis ſic poſitis.Cōſtrue. Ioſeph ille vir:eſt nomē indeclinabile:vendit̄ in ſeruū:liuore.i. inuidia ſup. fratrū. & hic pōt eſſe elipſis:dū ip̄e ſpernit.i.deſpicit:vota.i.votiuas preces:q̄ ꝓ &,minas ſuæ dn̄e ardentis ,i. ardore libidinis eſtuantis:

addictus.i.adiudicatus: vinclis.i.vinculis.& dicit a vincio vincis qd idem est quod ligo ligas: discussit.i.discutiēdo exposuit & explicuit somnia regis Pharaonis: & regna toti⁹ canopi.i.egypti: subdūtur.i. subijciuntur ei.s.Ioseph. Hæc historia cōuenit cum fabula pr̨emissa: quia sicut hypolitus noluit consentire nouerc̨ sų. ita etiam Ioseph non obtēperauit dn̄e sų.

Grecorū primus inuestigat grāmata cadmus
Postquā seuit humi dentes septēplicis hydri
Quos nondū fato mersit fortuna sinistro
Ne patiatur idē se simulat esse dracone̅.

¶Hic cōseqnter incipit pseustis ꝓponere aliā fabulā dicens. cadmus primo inter græcos inuestigauit & inuenit litteras postq̄ ip̄e interfecit serpente̅ & dentes in terra seminauit quos fortuna non mersit fato sinistro. Et ne ip̄e deinde pateret: se esse dracone̅ per filiū on̄dit De auxilio cadmi & cōpositione thebarū habet in principio tertij de trāsformatis. per cadmū ītelligimus christū qui a patre agenore: hoc est a deo missus est in exiliū huius mūdi: edificare ciuitatē.i. ecclesiam militantē cōsecrare & querere europam filiā agenoris: hoc est humanā aīam filiā regis celorū captā a ioue.i.a demone. Dicit cōsequenter ꝙ cū cadmus vellet edificare ciuitatē: misit socios suos in siluam vetustā: vt inde aquas viuas afferrent. quibus ioui sacrificaret vbi reppererūt serpētē maximū crocei coloris a quo oēs interfecti fuerūt: sed ip̄m tādē occidit cadmus. Iste serpēs tortuosus est diabolus. Vn̄ cadmus.i.chr̄s misit socios.i.patriarchas & ꝓphetas ad siluā huius mūdi ad hauriendū aquas gratiarū: sed oēs istos serpēs ad infernos detrusit: sed chr̄s post passionē suā oēs redemit a faucib⁹ barratri & ip̄m diabolū taliter occidit. Cadmus iste accepit dentes istius serpētis: & eos seminauit iuxta consiliū palladis. Ex quibus seges clypeatorū virorū orta fuit. quia inde nati sunt armati milites: qui statim se mutuis vulneribus īterfecerūt. Ita chr̄s auulsit artes demonis paratas īterficere quoslibet: & hoīes malos & serpētinos facit iustos & eos in agro eccl̄ie seminauit: qui facti sūt milites strenui fide sicut legitur de paulo. Vel iste serpens significat inuidos & detractores seditiosos qui nō cessant alijs nocere: vel verbo vel facto. & de dentibus istorū nascunt̄ milites vulnerātes se inuicē & occidētes: quia sæpe qn̄ verba istorū detractoria seminant̄ inde veniūt discordi̧ bella. & occisiōes hoīm. Res gesta fuit ꝙ cadmus debellauit atheniēses qui sp̄ tanq̄ serpētes sibi morsu venenoso insidiabant̄. Ip̄e aūt primo fuit simplex: deinde effectus est astutus & prudēs: ideo dictus est

serpens effectus. Iste cadmus primus inuenit lras graecas. vt tāgit in primo versu nostri textus. Vñ habet ista metra. Abraam chaldeas prudēs cadmus quoq graecas. Moyses hebreas carmētis nympha latinas. Circa aliā partē istius textus sciēdū est q i. iiij. metamorpho. circa finē describit mutatio cadmi in serpentē. Itē cadmus pōt significare quēlibet hoīem qui aliū occidit: & superat serpentē. i. tentatiōes demonis & quinq sensibus edificat sue aīe ciuitatē paradisi si in virtute pmaneat: sed aliqñ recidiuat & reincidit in pctm de iusto hoīe efficit pctōr venenosus. & sic dicit mutari i serpentē. ¶ Con. cadmus iste iuuenis prim9. i. ante alios hoies inuestigat. i. inquirit vel inuestigādo iuenit. grāmata. i. litteras: & est nomē grecū grecorū illorū populorum: postq ipe seruit. i. seminauit: humi. i. terre. & ponit absolute in gtō scd'm Priscianū & alios grāmaticos. & sic obseruat vsus dentes hydri. i. serpētis. Et dicit ab hydros qd' est aqua: septēplicis. i. habētis septē plicas quos dentes fortuna: nōdū p nō. & adhuc nō mersit fato sinistro. i. puerso. quia oēs socij cadmi nō fuerūt oēs occisi a serpente. Vel nō mersit fato sinistro: quia i hoīes fuerūt mutati: & istd' nō est fatū sinistrū. Iste cadmus simulat. i. simulādo se monstrat esse draconē. i. serpentē ne patiat idē. vel clausula pōt cōstrui post scd'm versum breuiter illud est satis obscurū & male intelligibile.

Raptus aquis moyses magicas euerterat artes
Omnis enim regio timuit circūflua nilo
Eduxit ciues submersit fluctibus hostes
Mēphios excidiū testatur adhuc mare rubrū

¶ In ista parte alithia subiūgit suam historiā & tractat de tpe legis. Et diuidit ista pars in duas partes. Primo describit qualiter lex data fuit. Secūdo qualiter ppls se habuit in terra pmissiōis. scd'a ibi. Victrici pplo. Itē prima in duas. Primo oñditur q lata est lex. Secūdo describit pcessus ppli per desertū ad terrā pmissiōis. secūda ibi. Offensus Balaā. Itē primo describit legis datio. scd'o dathan chore & abyron murmuratio: secūda ibi. Fata chore miseri. Itē primo educitur ppls de egypto. secūdo ponit idolatria filiorū israel dum daret lex secūda ibi. Insignē vitulū. In prima pte pricipali dicit sic breuiter q Moyses oēs artes magicas destruxit: & oīs patria nilo circūiacēs ipm timuit: & eduxit filios israel de egypto & Pharaonē & alios sibi cōplices submersit. Et istā destructionē mare rubrū testat: expedite sunt multe histo. in lib. Geñ. scripte. Hæc aūt pñs quantū ad illā partē: raptus aquis Moyses. scribit Exo. ij. ca. vbi dicit. Egressus est vir d' domo leui & accepit vxorē stirpis sue. q concepit & peperit filiū. Et

videns eũ elegantẽ abscõdit eum tribus mẽsibus. Cũq; iã celare nõ posset accepit fiscellã scirpeã: & liniuit eã bitumine ac pice: posuitq; intus infantulũ: exposuitq; eũ in carecto fluminis & ecce filia Pharaonis descẽdebat vt lauaret in flumine: & puellę eius gradiebant per crepidinẽ aluei. Et misit vnã ex famulab9 suis quesitũ fiscellã. & reperit puerũ vagientẽ: & vocata est mater & sibi puer traditus est nutriendus. Et adultũ filię Pharaoni tradidit quæ illũ optauit in filiũ & vocauit Moysen: quia d' aqua eũ tulerat. moys em̃ aqua dicit latine Causa aũt ꝓpter quã mater filium exposuerat est: quia Pharao fecit edictũ ꝙ oẽs masculi iudeorũ occiderẽt. Quantũ ad illã clausulam magicas euerterat artes. Histo. habet Exodi. vij. vbi narrat qualiter ex ꝑcepto dei moyses dixit ad Aaron fratrẽ eius ꝙ in ꝑsentia Pharaonis tolleret virgã manu & ꝓijceret eã corã Pharaone. & versa est in colubrũ: quod factũ est: & idẽ fecerũt magi incantatores Pharaonis. Deinde pręcepto dei extendit Aaron virgã sup̃ aquas egypti in ꝑsentia Pharaonis: & tunc lacus & paludes & oĩa versa sunt in sanguinẽ & pisces mortui sunt. Et idem fecerũt malefici egyptiorũ incãtationibus suis. Et induratũ est cor Pharaonis. Ista virga est ĩ sanctissima illa ciuitatũ galie suessionica vrbe in eccl'ia cathedrali .s. in sancto Geruasio: & eam vidi & tenui: & osculatus sum. Vnde cũ quadã die rex ĩ aula sua esset cum suis militibus Moyses cepit coronam regis in capite suo. & cum pedibus eam dilacerauit. Hoc considerantes magi Pharaonis dicebant illum peruersurum fore deos eorum. quod vidẽs rex voluit eum occidere. sed quidam senex ait: nescit quid facit: date ei carbonę ardentẽ & alium extinctum: & videbitis quid faciet & dederunt in manũ: & in ore posuit ardentem: & sic insanum se finxit. vnde semper postea balbutiuit. Legitur vlterius ꝙ cum Moyses iudeum & gentilẽ rixari videret clauso pugno occidit gentilem & eum sepeliuit in arena. Legitur vlterius ꝙ ipse prepositus & custos iudeorum factus est. Iudei autem tunc temporis Pharaoni seruiebant in luto & palea. Moyses vero quendam iudeum stare ociosum vidẽs dixit ei. Amice quid est ꝙ ociosus es & non operaris. Cui iudeus prorumpens in verba contumeliosa dixit: me occidere paras sicut seruum regis pridie occidisti. Postq; hoc audiuit fugit de egypto in ethiopiam vbi erat sacerdos quidã nomine ietro: & ibi eius filiam duxit in vxorem. Postea pręcepit ei dominus vt iret ad Pharaonẽ ad dicendum sibi ꝙ dimitteret populũ suum in pace a terra sua exire. & præcepit ei virgam portare secum & ex ea signa facere. & illud mandatum dei denunciauit Moyses Pharaoni. Circa illam partem eduxit ciues. Sciẽdum est ꝙ materia

istius particule expeditur Exodi.xiiij .vbi determinat̃ de transitu ꝑ
mare & sũmersione egyptioꝝ.vbi dicit̃ ꝙ circa mandatũ dei mo
yses p̃cepit filijs isrl̃ existentib⁹ in egypto ꝙ oẽs recederẽt.qđ et fece
rũt.Sed pharao cũ vniuerso equitatu et currib⁹ suis ꝑsequebat̃ eos
Vnde territi sunt filij israel:quos cõfortauit moyses dicens.Nolite ti
mere.state & videte magnalia dei q̃ factur⁹ est hodie.Quos em̃ nõ
videtis nequaq̃ꝫ videbitis in sempiternũ. Et dixit dñs moysi.Eleua
virgã tuã & extẽde manũ tuã supra mare & diuide illud vt gradiã
tur filij israel in medio maris ꝑ siccũ.& ita factũ est.Egyptij aũt igres
si sũt post eos.sed ipsis fugientib⁹ occurrerũt aque.& inuoluit eos
dñs in medijs fluctibus.Vnde moyses & filij israel carmen dño di
xerũt.Cãtem⁹ dño &c.Vnde hec historia potest applicari. Moyses
significat christũ:& virga est crux que effugauit omnẽ potestatẽ de
monis:sicut ipsa in serpentẽ mutata deuorabat alios serpentes. Ma
re rubrũ significat baptisma qđ fuit effectũ rubeũ ꝑ aspersionẽ san
guinis p̃ciosissimi chr̃i.Pharao cuius cor induratũ erat in peccatis si
gnificat diabolũ. ¶ Aduertẽdũ est ꝙ de⁹ voluit mittere decẽ pla/
gas egyptijs ꝓpter peccatũ pharaõis detinentis filios israel. Et ista
habent̃ Exo.ab.viij.vsq̃ꝫ ad.xij.c.in quo ponit̃ recessus eorũ cũ vl
tima plaga .Et de istis plagis tractant cõmuniter expositores.puta
in illa parte in qua agit̃ de dieb⁹ egris vel de egyptiacis.& allegãtur
ista metra in quibus cõtinent̃.xij.plage pricipales.versus.Prima ru
bens vnda ranarũ plaga secũda.Inde culex istis.post musca nocen
tior istis.Quinta pecus strauit vesicas sexta creauit. Inde subit gran
do post brucus ore nephãdo.Nona tegit solem:primã necat vlti/
ma prolem . Quia vero de ista materia: dicit textus biblie ꝙ deus
indurauit cor pharaonis ideo esset hic tractãda materia de predesti
natione qualiter aliq̄ sunt p̃destinati ad bonum:& aliq̄ predestinati
ad malũ.de qua mat̃ia tractat Boe. v.de cõso.pilolosophie. Et ꝓpt̃
lapsus sapientũ reputat̃ difficillima a theologis & canonistis .& cõ
munẽ hominũ valentiã & intelligentiã exuperãs.ideo merito mihi
tacendũ esse decreui.Ex decursu tamẽ historie clare patet ꝙ de⁹ nun
q̃ꝫ populũ derelīqt.nec peccatores etiã dimittit impunitos.sicut etiã
ꝓbat Boe.Nunq̃ꝫ bonis deesse p̃mia:malis v̓o supplicia.Ideo dicit̃
in psal.Sperantẽ autẽ in dño misericordia circũdabit. & alibi dicit̃.
Confringet dñs virgã pctõꝝ:et iter impioꝝ ꝑibit.deus em̃ suꝑbis
resistit.humilib⁹ aũt dat grãm. ¶ Cõstrue.moyses raptus aquis.id ẽ
ab aquis.euerterat.i.destruxerat:artes magicas. i.incantatorias. & il
licitas . Artes magice sunt artes prohibite. vt geomantia. chiroman
tia.et cõsimiles.et dicit̃ a mago.Est autẽ magus incantator.& astro/
logus & suꝑstitiosus.licet aliquãdo magi dicant̃ a magnitudine sci

tie & in bona significatõe: vt in historia epiphanie vbi fit mẽtio de tribus magis: oĩs regio.i.egyptus circũflua nilo fluuio ibi famoso.i. circa quẽ nilus fluit timuit eum: scilicet Moysen.ipse eduxit.i.extra seruitutẽ egyptiorũ duxit.ciues.s.filios israel: submersit hostes.i. Pharaonem: & alios fluctibus.i.inũdatiõibus maris: mare rubrũ.i. rubeum testatur adhuc.exitium.i.tormentũ & destructionẽ: & dicitur ab excido dis.memphios.i.egyptij.memphis nomẽ ẽ pars egypti: & hic p synecdochen sumitur p tota egypto. ꝙ Moyses eduxit ciues significat ꝙ christus eduxit Abraã & alios patriarchas & patres de domo tartarea &c. Hæc historia cõuenit cum fabula priori: quia sicut cadmus mutatus est in serpentẽ. ita virga Moysi: & sicut cadmus erat dux thebanorũ: ita Moyses filiorum israel.

Summa iouis calidas europe forma medullas
Mouit & in taurũ deitatis vertit amictum
Virgine stuprata nõ passus agenoris arma
Nomen donat ei quod habet pars tertia mũdi.

¶In hac parte pseustis narrat aliã fabulã dicens: qđ iupiter accensus amore europę filię agenoris mutauit se in taurum & corrupit europam: & tertiã partem mundi europam nominauit. Ista fabula scribitur in fine secundi libri metamorphoseos: vbi dicitur qđ iupiter modũ quo europa potiretur considerãs: eã ad armenta patris venientem sciuit. Ipse quoq; se in taurũ candidissimũ trãsformauit: cui virgo sertum inter cornua intexens flores & herbas comedendas dedit: & quasi iocãdo sup taurum mansuetum ascendit: quo facto trãsijt ad mare: & secum europã cornibus suis herentẽ vexit & eã deflorauit. Historia veritas fuit qđ iupiter filiã agenoris regis sidonie vel africe quibusdã munusculis decepit: & in naui in qua erat depicta imago tauri posuit: quia eã sibi pater denegauerat. Physice iupiter est ether vel aer superior qui est calidus. Europa significat aerẽ inferiorẽ humidũ ex quibus mixtis generãtur multa bona p mortalibus. Aliter exponitur. Iupiter.i.filius dei: se mutauit in taurum.i. in hoiem: vt europam.i. animã humanã quã amabat in paradiso collocaret. Et christus bene dicitur taurus. quia immolatus est p nobis in cruce: & istam animã ad aliud lit⁹ scilicet paradisi duxit. Et potest applicari ad insipientiã aliquarũ mulierum quę se pmittunt decipi & deflorari. Et in istius vicij occasione sunt dantes audaciã viri & ad experientiã est videre. Postremo iupiter qui mutauit se in taurum candidum potest significare hereticos: qui singũt se habere puritatem: candorem cõscientię: quia angelus sathane sæpe trãsfigurat

se in angelum lucis. Circa vltimũ versum huius partis sciẽdũ est ꝙ sunt tres principales partes terræ: europa: africa: & asia. Vnde in asia sunt sex regna scilicet nabatheorũ in ortu solis. egyptiorũ circa ethiopiam: persarũ: chaldeorũ. vbi est terra pmissionis: regnũ medorũ & regnũ assyriorũ. vbi condita est babylon. In europa sunt quinqꝫ principalia regna. s. grecorũ: italorũ: germanorũ: francorũ: hyberorum: hoc ẽ hispanorũ. In africa sunt duo. s. maurorũ: & ethyopum Et in his tribus partibus tres ciuitates principales sunt. Roma in europa. Carthago. in africa: & babylon in asia. ¶ Const. forma. i. pulcritudo: summa. i. excellens & egregia europe istius mulieris: mouit id est cõmouit medullas calidas iouis in amorẽ eius: & vertit. i. mutat: amictum. i. cooperimentũ: de amicio cis. tego gis. i. deitatis sue in taurũ virgine. s. europa: stuprata. i. violata: corrupta: deflorata. & dicitur a stupro pras. quod dicit̃ stuprũ. Isti ablatiui sunt absoluti eo modo quo ɜm vsum dicuntur ablatiui poni absolute. iupiter non passus arma agenoris regis. In hoc videtur tangi historia. ipe donat ei scilicet europe nomen quod tertia pars mundi habet: quia dicta est europa.

Insignẽ vitulum cõflauerat ignis & aurum
Ex Aaron digitis insanit turba rebellis
Stirps leui postquã dñi cõpescuit iram
Pontificalis ei datur infula iure perenni.

¶ In hac parte ponit alithia historiã suam in qua tangit idolatriã filiorum israel. Et dicit ꝙ Aaron cum igne fecit vitulũ ex auro quẽ populus iudeorũ adorauit: & quia stirps leui consentire noluit nec idolatrauit: & ideo semper obtinuit dignitatem sacerdotalem. Hęc historia scribitur originaliter Exod. xxxij. vbi habetur ꝙ populus iudeus. quia moram faceret Moyses descendẽdo de monte dixit ad Aaron. Fac nobis deos qui nos pcedant: & Aaron ait. Tollite mihi aurea. i. ornamenta aurea & afferte ad me. Que cũ recepisset aaron formauit opere fusorio: & fecit ex eis vitulum & crediderũt ꝙ ille esset deus qui eduxit eos de terra egypti: & locutus est dñs ad Moysen dicens. Vade & descende: peccauit populus tuus. Cerno ꝙ populus iste dure ceruicis sit: & per Moysen placatus est dñs. Et reuersus est Moyses de monte portãs duas tabulas testimonij manu dei scriptas ex vtraqꝫ parte: & factas opere domini. Et ipe audiens clamorẽ qui fiebat adorando vitulum iratus piecit tabulas de manu & confregit eas: & arripiens vitulũ cõbussit & contriuit vsqꝫ in puluerem: & increpauit Aaron. Sed ad Moysen congregati sunt filij le

ui:quibus ait.Ite & occidat vnusquisq; fratrem suum& amicum & proximum suum.& ita factum est.Et ait. Consecrastis hodie man⁹ vestras domino vt benedictio detur vobis. Aaron significat populum iudeorum. Moyses destruens idola est christus confringēs idola ad que adoranda quandoq; aliqui inducuntur per aurum & bona terrena. Tribus leui est populus christian⁹:qui vero deo obediuit & in ipm credidit.quapropter benedictionem: hoc est gloriā sempiternam ꝓmeretur.Aduertendum est hic ꝙ idolatria est vicium maximum & peccatum: quo quis honorem & cultū exhibet creaturę qui soli deo debetur.& ille cultus dei dicitur latria: iuxta illud.Dulia cōmunis hominiq; deo paratur.Atq; deo soli latria iure datur.Vnde latria quę seruari debet deo & exhiberi.& de fide dicit Aug.de verbo domini.Nulle maiores diuitie:nulli thesauri:nulli honores.Nulla huius mundi maior est substātia quantū fides catholica quę homines peccatores saluat:cecos illuminat:infirmos curat:cathecuminos baptizat:fideles iustificat: penitētes reparat: iustos augmentat:martyres ornat.virgines viduas & cōiugales casto pudore consecrat:clericos ordinat:sacerdotes consecrat:in eterna hereditate cum sanctis angelis collocat.Et in obseruatione fida consistit latria.& per oppositum idolatria.¶ Construe.ignis & aurum conflauerat.id est conflando fecerat vitulum.id est vituli imaginem.insignem.id est ignominiosum & maledictum vł execrabilem.vnde insignis capitur dupliciter: iuxta illud metrum. Nobilis insignis simul ignominiosus.Et pro ignominioso capitur a Terentio in eunucho:vt dicit.Hanccine ego vt tu contumeliam tam insignem accipiant gnato.glosa insignem. id ē infamem vel ignominiosam:ex digitis Aaron illius viri. turba .i. societas iudeorum rebellis contra deum.& secundum naturam propriam insanit celebrando festa ad honorem illius idoli.postquā stirps. id est progenies leui istius viri. nomen est indeclinabile.a quo dicitur Leuita. id est diaconus: sicut ibi Leuita Laurentius.compescuit. id est pacificauit iram domini.id est deum iratum.Infula scd'm Catholicon est fasciola sacerdotał capitis alba in modum diadematis a qua vitte ab vtraq; parte dependent quæ infulam vinciunt. Et infula est vestis vel ornamentum episcopale vel sacerdotale:pontificalis. id est ad pontificem pertinens datur ei.id est stirpi leui iure perēni. id est perpetuo & quasi hereditario. Fabula & historia in hoc conueniunt: quia sicut iudei fecerunt taurum vel vitulum:ita iupiter mutauit se in taurum:& sic iupiter deus fecit se taurum:ita isti adorabant illum tanꝙ taurum.

Vxoris ſtimulos luis amphiarae ſacerdos
Pectore flagrãtis dũ ſplendet bacca monilis
Hauſit eũ ſubito ſpecus ex acherõte ꝓfundo
Mactat eã tenebris orbate dextera ꝓlis.

¶In iſta parte pſeuſtis ponit aliã narrationẽ dicens: ꝙ amphiaraus græcus penas ſuſtulit per ſtimulos & monitiões vxoris ſuę ornate ſplendido monili exiſtente in pectore ſuo: & eum deprecãs: vt iret aduerſus thebanos cum alijs ibi abſorptus eſt a terra & deſcẽdit in acherontẽ: cuius filius matrẽ ſuã interfecit: quia patrem ad eundũ il/luc ĩduxerat. Iſta eſt venuſtiſſima & pulcerrima hiſtoria de bello thebano qđ eleganti ſtilo & faceto noſter deſcribit. Statius in. xij. libro thebaidos. & breuiſſime tãgitur in Ouidi. meta. ix. Et vt ꝗtum facit ad ꝓpoſitũ ſub breuitate narratur. Sciendũ eſt ꝙ in quinto ca. ij. lib. thebaidos quod incipit. Ecce metu. tãgũtur duo portẽta quę cõtigerũt de nuptiarũ ipoꝝ pollinicis & Thidei: & ꝓpẽ monile qđ argia geſtauit. & quod vxor amphiarai maligne cõcupiuit in c. ix. & finali. vij. lib. oſtendiť quõ terra vatem amphiaraũ viuũ in curru bellã/tem abſorbuit qui in infernũ cũ armis & curru viuus demerſus eſt Et incipit iſtud cap. ibi. Tandẽ ſe famulo. Iſta eſt quotatio quam fecit Laurentius cãpanus in cõpendio ꝓſaico huius hiſtorię ab eo cõpoſita. Et hũc Laurentiũ quẽ oculꝰ ĩtueri Pariſius poſſumus credo egregijſſimũ & excellentiſſimũ poetarũ viuentiũ oẽs verſificatores exuperantẽ & elegãtia & põdere metri equabiliſſimo ſicut magiſter Nicolaus de clamãgijs natiõe gallicus: dñi pape Benedicti. xiij. ſecreta/rius cãtor Biocenſis: & oratorũ vel rhetorũ ſidus vnicũ & iubar nitidiſſimũ. Summa hiſtoria eſt iſta. Ethiopes & pollinices filij fuerũt Edippi: qui patre ſuo mortuo cũ vellent cõiter regnare nõ potue/runt: ſed cõcordauerũt ꝙ alter ꝑ annũ regnaret & alter recederet ꝑ annũ: & ĩ fine anni rediret vt regnaret & qui prior regnaſſet etiã recederet: dederãtq; ſortẽ vt ſcirẽt quis prior recedere deberet: & cecidit ſors ſupra pollinicẽ q a patria recedẽs ad adaſtꝝ regẽ grecie venit: cui fataliter in generũ deſtinatus eſt: deſponſata ſibi adaſtri filia argia noĩe. Cũ vero finito anno pollinices repopoſcit regnũ illud ſibi denegat ethiopes. Pollinices vero adaſtrũ ſuũ ſocerũ & titidem qui aliã eius filiã deiphilã noĩe habebat vxorẽ & oẽs grecos mouit ad bellũ cõtra frẽm ſuũ. vñ di. Oui. circa mediũ noni vbi tãgit breuiſſime hãc hiſtoriã. Deflentq; pares in vulnere frẽs. Sed cũ exercitũ heſitantẽ videret ꝓpter amphiaraũ qui erat vnus đ ſeptẽ ducibꝰ & vates erat & bellũ modis oĩbus dehortabať eis vaticinãs malum

vxoꝛ vero pollicinis argia infaustū monile habebat qđ ipa dedit euriphile vxori amphiarai: vt illa maritū suū absconditū reuelaret & ad bellū mitteret. Erat aūt monile tale ꝙ omnibus interitus fuit. Amphiaraus ergo ꝓdit⁹ ab vxore prīo ad bellū vadēs a t̃raviu⁹ absorptus est. Vn̄ almeon fili⁹ eius iratus matrē ī vltionē patris sui interfecit. Veritas fuit ꝙ amphiaraus p̄cibus vxoris sue iuit ad bellū & in palude cecidit. propter qđ matrē occidit filius. sed auuncul⁹ eius Flegreus noīe euripheles filiū qui matrem & sororē occiderat interfecit. Si historia moralizari debeat: amphiaraus .i. aīa existens in hoc mūdo in cōtinuo bello contra carnē mūdum & demonē deceptionibus vxoris sue .i. carnis et appetitus sensitiui cecidit in paludē viciorꝝ: sed hec sensualitas a ratiōe q̄ dn̄ari debet & sibi sensui subijcere fuit occisa. & amphiaraus redijt p sensum virtutis. Ex hac historia patet ꝙ execrāda est ambitio dn̄andi: que fecit vt isti fratres mutuo bellarēt. iuxta illud Ouidij de etate ferrea fratrū quoq₃ gr̄a rata Et istud venit: quia aliqui hoīes sunt adeo excecati bonis tp̄alibus ꝙ in ipsis ponūt felicitatē suā. qđ tn̄ reprobat a philosopho in primo ethico. & in .x. Sil'r a Boe. in scđo & in tertio đ cōsola. philosophie & p totū decursum libri Ecclesiastes. vbi Salomon istā materiā latissime & ꝑfectissime disputat. ¶ Cōst. O amphiarae sacerdos: dicit̃ quasi sacra dās vel quasi sacra docens. vel sacris dotatus. luis .i. ꝑsoluis: puniris moriēdo: sustines stimulos .i. monitiōes stimulātes vxoris tue dū bacca .i. lapis preciosus. scđm catholicō. bacca p duplex c est fructus oliue vel lauri. et ponit̃ pro quolibet fructu precipue siluestri. & etiā ponit̃ ꝓ gēma. vt hic & in auiano. Qđ nitido. ꝑciū cortice bacca daret. & inde baccatus .i. baccis ornatus. Baccha p h est sacerdotissa bacchi. monilis .i. illi⁹ ornamēti. & dicit̃ a monēdo. flagrātis .i. ardentis. iuxta illđ ebrardi. Fla facit ardorē: sed fra designat odorem. splendet. id est. lucet. vel fulget: pectore argie. spec⁹ .i. fouea hausit .i. absorbuit: subito eū .s. amphiaraum. ex acheronte .i. inferno. Et dicit̃ acheron ab a quod ē sine: & chere quod ē sal⁹. ꝓfundo. dextra prolis filij .s. orbate priuato patre .i. almeon filius amphiarai defūcti mactat .i. occidit tenebris eam .s. matrē suam

Fata chore miseri parere monēt meliori
Accipit infernus quē deuorat arida tellus.
Sed deus occulte moysen sepeliuerat ipse
Nec cuiquā hominū dedit indagare sepulcrū

¶ Hic cōsequēt alithia subiūgit historiā suā & dicit ꝙ mors miserabilis chore debet monere quēlibet ad obediendū deo. Nā iste viu⁹

descendit ad inferos. Deinde dicit ꝙ deus Moysen mortuū abscō/
dit: nec ꝑmisit ꝙ aliquis sepulcrū ei⁹ reppererit. Et expediuit auctor
iste prius aliquas historias de Exodo. Hæc autē habet Numeri. xvi.
vbi dicitur. Ecce aūt chore filij Saul filij Leui & dathan atq͡ꝫ abyron
filij Eliab surrexerūt cōtra Moysen. Alij quoq͡ꝫ filiorū israel ducēti
quinquaginta viri ꝓceres synagoge. Vn̄ chore voluit sibi vsurpa/
re sacerdotiū Aaron. Dathan & Abyron volebant esse principes
exercitus loco Moysi. Et Moyses dixit eis. venite cras & afferte thu
ribula vestra & dn̄s ondet quē volet ꝑesse sacerdotio. Sed dn̄s misit
ignē in cōplices Dathan & abyron qui voluerūt resistere Moysi vi
& de facto nō obedire. Postq͡ꝫ cessauit Moyses loqui cōfestim diru/
pta est terra sub pedibus illorū & aperiēs os suū deuorauit illos cū
tabernaculis suis: & vniuersa substātia eorū. & descenderunt viui in
infernū aperta humo: & perierūt de medio mltitudinis: sed & ignis
egressus a dn̄o interfecit ducētos & quinquaginta viros qui offere
bant incēsum. In duobus vltimis versibus huius partis describitur
mors Moysi que habet originaliter Deut. xxxiiij. ca. vbi iussit eum
dn̄s ascēdere montē abarin in montē nebo in verticē phasga cōtra
Hiericho & ibi mori: sicut in monte hor mortuus erat Aaron fra/
ter suus. Et vt in textu nostro dicitur mortuus est: ibi Moyses seru⁹
dn̄i in terra Moab iubēte dn̄o: & sepeliuit eum in valle terre moab
cōtra phasgor: & nō cognouit homo sepulcrū eius vsq͡ꝫ in ꝑsentē
diem: & forsitan ne a iudeis adoraretur vt de⁹ ¶ Const. Fata. fatum
aliquādo sumitur ꝓ diuina dispositione. & inde dicūtur tres dee fa/
tales a poetis iuxta illum versum. Cloto colum baiulat lachesis tra
hit atropos occat. Aliquādo ꝓ morte. vt hic. vel ponitur hic ꝓ in/
fortunio: chore illius viri miseri: monet quēlibet parere. i. obedire:
meliori. i. deo qui est omnibus melior & superior: infernus dicitur
de infra & fernus: accipit illū: quē tellus. i. terra: arida. i. sicca a ꝓpria &
naturali qualitate sua quā sibi determinat in summo: vt patet. ij. de
generatiōe. deuorat absorbēdo eū viuū: sed ipe deus qui illū punie
rat etiā sepelierat. i. sepeliri fecerat: occulte. i. clam secrete Moysen hūc
hoīem. nec ꝓ &: & nō: & nō dedit. i. nō permisit vl̄ cōcessit: cuiq͡ꝫ ho
minū: alicui indagare. i. inquirere & quesitū inuenire: sepulcrū suum
Aduertendū est hic ꝙ h non est littera: iuxta illud Alexā. in suo do
ctri. Versificatores h ꝓ nulla reputabūt. Et ergo ponitur vocalis o
post immediate & sine collisiōe: nec ideo pōt excusari per elipsim
& sic est metheosis spēs metaplasmi ꝗ̄ vti nō licet. licet vti possum⁹
elipsi & synalimpha vt poetæ vtunt: ꝗuis auctor doctrinalis hoc
ꝓhibeat. cui in hoc cōsentio: Hec historia cōuenit cū fabula ī hoc ꝙ
sicut amphiarus fuit absorptus: ita isti de quibus hic loquitur.

Ventilat oestro decoratam cornibus Io
Iuno ferox: & ei tutelam deputat argi.
Donec in effigiem rediit mutata priorem
Mugit pro verbis horrentibus obsita setis.

¶ In ista parte pseustis cōtinuando altercationē suam p libito incipit narrare aliā fabulā di. q Iuno dea exagitabat cū oestro mulierē quā dā dictā Io habētē cornua: cui custos argus fuit deputat9 & fuit mutata in vaccam mugientē: donec iterato in muliebrē effigiē cōmutata fuit. Istius fabule series habetur in primo meta. vbi recitat q Io filia hynachi fluminis a ioue nimiū dilecta fuit que a facie iouis fugiens tandē caligine terras obscurāte a ioue dephensa est cuius pudorē ipe rapuit. sed ne furtiuū eius coitū soror eius & cōiunx iuno pciperet iupiter ipam Io mutauit in vaccā. vñ di. Oui. Bos quoq formosa est. Iupiter pōt significare diabolū qui vt animā decipiat equi nebulis peccatorū ignorātie includit: quia oīs malus & ignorās breuiter efficit ipam animā bestialē. & vita pecudū eligentē: & que sequitur appetitū sensitiuū & nō dictamē recte rōnis. Cōsequēter di. tex. q Io existēs ppe fluuiū patris Inachi vidēs se habere effigiē vacce timuit & oculos ad iouem erexit: & iterū in fœminā rediit: ita anima aliqñ rediens ad sacrā scripturā. vt cū se & suā conscientiā pscrutans repperit se habere cornua superbie & brutales cōditiones. & tūc debet orare deū vt redeat in pristinū statum gratie & charitatis. & sicut pater ei condolebat & cōpatiebatur: ita prelati debent cōdolere peccatoribus: imo & oēs pximi. Vlterius aperit q iuno suspicās aliqđ malū fuisse perpetratū a ioue petiit illā vaccā a ioue: quā ipa tradidit custodiendā argo pastori habēti centū oculos. de quo Ouid. Centū luminibus cinctū caput argus habebat. Sed iussu iouis mercurius cū virga sonifera & cātus dulcedie dormire fecit harpū & eū occidit. & Io liberauit q iterū mutata est a ioue in fœminā. Illud nunc ponit. Iuno significat ecclīam spōsam chri Io iuuenca significat populū chrianū ecclie aplo cōmēdatū. Argus significat quēlibet platū cui cōmissa ē Io ppls chrian9 regēdus. Tales dnt hre centū oculos p prudentiā exactissimā. Mercurius significat adulatores q adulātur platis variis modis. Et hāc artē adulatiōis tāgit Terentianus ille gnato in eunucho. Isti em adulatores excecant & dormire faciunt platos in viciis: sic Io a iurisdictiōe eorum ad iurisdictionem demonis trāsfertur & argus dānatiōe eterna moritur. Aliter argus est diabolus detinēs aīas peccatrices: quas mercurius. i. christus p passionē suā liberauit & p virgā crucis redemit. Qm vero hic de iunone mentio

incidit eius descriptio poetica videat᷑. Iuno est dea regnorū partuū
& diuitiarū: soror & cōiunx iouis quę semp̱ fuit virgo alūna mer/
curij: & pingitur fœmina tenēs in dextra sceptrū regiū: habēs caput
velatū nube: & vestem diuersorū colorū. Iris aūt est eius nuncia: pa
uones pedes eius lambunt: per istā possumus intelligere virginē ce
li & oīm diuitiarū dominā. semp̱ em̄ ipa permāsit virgo & nutrita
est in mari ꝑpter acerbissimos dolores quos passa est. eius caput ve
latum est nube castitatis: vestē habens multiplicis honestatis: eā am/
bit iris sua nuncia quę significat rorē suę misericordię & pietatis. ha
bet sceptrū. quia dn̄a est celorū & regina: pauones. i. sancti viri lam/
bunt pedes eius per deuotionē & oratiōes: vel Iuno pōt significare
eccl'iam sponsam christi. Physice exponēdo Iuno significat interio/
rem aerē. iupiter vero etherē vl' ignē: ideo dicit᷑ vxor eius: quia sibi
supponit᷑ soror: quia sibi approximat᷑. Iris bn̄ sibi attribuitur: quia
in aere gignitur: neptunū dicit᷑ nutrisse: quia vt ex vaporibus videt᷑
nutrisse aerem. Fulgentius p̱ iunonē intelligit diuitias tēporales per
quas ad diuina deuenit᷑: & dicit᷑ habere caput tectū nube: quia diui/
tie abscondunt᷑ & celant᷑ p̱ neptunū: hoc est p̱ mare. diuitie habētur
multe: induit᷑ multis coloribus: hoc est diuersis apparatibus: pauo/
nes: hoc est nobiles solēt talibus diuitibus adulari & seruire. Iris nū/
cius significat viros eccl'iasticos quos ꝓhdolor modernis tēpibus
videmus magnatibus secularibus famulari: vt ita quos liceret aīas
subditorū celesti pabulo reficere isti detrimētū aīę & subditorū dn̄is
tēporalibus blādiunt᷑: famulant᷑ & inseruiūt. ¶ Con. Iuno illa dea: fe
rox. i. crudelis: ventilat. i. agitat oestro cū tali musca: q̄ alio noīe dicit᷑
thabanus vel fucus: Io. i. illā mulierē: decoratā. i. decorā & pulcrā ef
fectā cornibus: & deputat. i. tradit vel cōmittit: ei tutelā. i. custodiā:
argi. i. illius viri. Hęc lr̄a legit᷑ hypallagice. non cui erat tutela argi: sed
ipius Io q̄ custodiebat᷑: Io oblita. i. circūdata: setis. i. pilis horrentibus.
Seta s̄m Cathol'. dicit᷑ a sus: quia a sue ꝓcedit. vel a suo is. quia valet
ad suendū: vn̄ setosus sa. sum. vt in bucolicis Virgilij. Setosi caput
hoc ē apri &c. Et inde seto tas. & inseto tas. setula nomē diminu. mu
git. i. clamat vel vociferat: & est ꝓpriū boum vel vaccarū: sicut ride
re hoīm. grunire porcorū. ꝑ verbis. i. loco verborū: donec ipa mu
tata d' vacca redijt ī priorē effigiē. s. humanā. Istā fabulā aliqui histo
rici de rege crethēsi & Inacho rege patre Io intelligūt. & hoc ē facile.

Offensus Balaam calcaribus vrget asellā
Angelus occurrit pecudē qui stare coegit
Res horrenda nimis laxatur vox animalis

Que cōsueuit homo pducere verba loquēdo.

¶Hic alithia limitat per pseustim ad accipiendū materiā correspondentē materie pmisse p pseustim sicut semp ipa ab eo limitatur. quia pseustis prior semp alithiā limitat iuxta legē istius carminis amabei ideo ponit ab ipa alithia historia que continet vnū qd accidit in pcessu filiorū israel per desertū ad terrā pmissiōis. Et dicit textualiter & breuiter sic q Balaā iratus pūgebat asinā suā calcaribus: cui angelus occurrēs fecit asinā stare: & ibi res mira & horrēda visa est. quia asina cepit voces emittere significatiuas: quales ab ore hūano emitterētur. Hæc historia scribit originaliter Numeri. xxij. ca. Vbi narrat q audiens & timēs balach filius sephor rex Moabitarū aduentū filiorū israel. s. iudeorū & eorū trāsitū per terrā suā ne eā vastarēt misit nunciū ad Balaā ariolū: hoc est pphetā vel diuinatorē qui dixerunt ei ex parte regis q veniret aduersus illos & eis malediceret. qm ille qui p eū bndicebat erat bndictus. Et ita de maledictiōe. Audiēs hoc Balaā petiuit a dño deo quid faceret. Dixit ei dñs. Noli ire cum eis: neq maledicas populo: quia bndictus est. Et istud rnsum Balaā retulerūt nuncij ad regē: qui iterato misit ad eū nobiliores & seniores pmittens ei multa. que primo refutauit. Sed primo petiuit rnsum a dño. qui dixit ei. Si te vocare venerint hoies isti: surge & vade cū eis: ita dūtaxat qd pcepero facias. Surrexit mane Balaā & strata sua asina pfectus est cū eis. Et iratus est dñs: ecce angelus dñi sibi obstitit: & obuiauit gladio euaginato: pp̄ter quod asina stetit: nec vlterius pcedere voluit: qquis eam grauiter verberabat Balaam: nihilominus ire nolebat. Aperuit dominus os asine & locuta est: quid tibi feci: quid me percutis: dixit Balaā: quia meruisti & illusisti mihi: & aptabat gladiū: sed deus aperuit oculos Balaam & vidit angelū & est reuersus: & cōfessus ē āgelo peccasse. Et dicit ei angelus. vade cum istis sed caue ne aliud q pcepero loquaris. Et in sequenti capi. dicitur q Balaam cepit benedicere populo multipliciter & ipm recōmendare: & futura multa bona pdicare. Iste Balaam potest significare luciferum princip̄ē tenebrarū: qui alijs pcepit vt generi humano maledicerent & ipsum tentarēt & ad interitum ducerent: sed angelus quē habemus custodē hoc impedit. Ex hac historia patet q vt di. comicus: non decet cōtra stimulū calces. Sicut etiā legimus dictum Paulē Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et idem Pau. dicit. Si dominus p nobis quis cōtra nos est. Est ergo hic repræhendēdus Balaam qui contra præceptū domini facere moliebatur. Ex quo vlterius habetur q melior est obediētia q victime stultorū: vt dicitur Ecclesiastici. v. ca. Vlterius patet q si aliquē habet deus in custodia: nō

habet homo aut dæmon potestatē in eū. Sic dicit̃ Nūeri.xxiij. Quo modo maledicā cui deus nō maledicit. qua rōne detester quē deus nō detestatur. Et ad obedientiā diuinorū præceptorū & obseruati/ onē instruit nos ipe deus qui vt dicit in euange. Nō veni soluere le gē: sed adimplere. Et ideo ꝓ nobis formā serui accepit: factus obedi ens patri vsq; ad mortē: vt dicitur Phil'.ij. ¶ Const. Balaam iste vir ꝓpheta: offensus.i.iratus & cōmotus contra suā asinā: vrget.i.cogit asellam dimi.est.i.asinā suam: calcaribus.i. cū calcaribus. dicit̃ ab hoc nomine calx cis.mas.generis.ꝓ talo. Angelus ſm Britonē i summa interpretat̃ nuncius. Catholicon dicit ꝙ ab agios: eo ꝙ sit celestis & sine terra. Et scd'm Dionys. nouē sunt ordīes angelorū. In primo se/ raphin: cherubin: & throni. In media virtutes. dominationes: & po testates. In tertia principatus archāgeli & angeli. Vnde dicit Grego. Angelorū uocabulū nomen officij nō naturæ: occurrit.i.obuiauit sibi. qui coegit.i.cōpulit: & cōponitur de con & ago agis: pecudē.i. est illud animal brutū.s.asinam stare: vox animalis.i.asinę. Aduertē/ dum est ꝙ animal sumitur ꝓ homine qui est animal rōnale tm̄. vt in Psal. Imples omne animal benedictiōe. glosa. hominē. Aliquan/ do ꝓ bruto vel irrationali: vt hic. Animal tū in ꝓpria acceptiōe vt dicunt logici vel physici dicitur esse substātia animata sensitiua. laxa/ tur.i.laxando aperitur loquēdo ea: scilicet verba que homo ratio/ nalis cōsueuit.i.solitus est ꝓducere.i.formare & emittere: res horren da: vel quia est sup. res horrenda.i.horrore digna. Cōuenientia in/ ter fabulā & historiā est: quia sicut Io dedit cōtra naturā voces besti ales quādo in vaccā mutata est: ita asina humanas voces emisit con tra naturam.

Sufficeret thalamis vt Iupiter amphitrionis
Noctis opē placide geminauit cādida phebe
Protinus alcimena licet indignante nouerca
Editus alchides immissos strangulat angues.

¶ In hac pte pseustis cōsequēter ponit aliā figurā seu narrationē di. ꝙ nox fuit duplicata & luna gemīauit lucē suā vt Iupiter posset iace cere cū alcimena ex q̃ genit⁹ hercules statim adhuc ipe existens in cu nabulis strangulauit serpentes contra ipm missos a Iunone vxore iouis. Hāc fabulā describit quidā poeta leui & claro stilo breuiter in libello qui incipit. Grecorū studia niuiūq; diu secutus. Amphitrion haberet cōmunes: vbi narrat̃ ꝙ iupiter dilexit alcimenam quæ erat vxor regis thebarū qui appellabat̃ amphitrion. & concubuit cū ea in specie amphitrionis & nox nō sufficiebat ꝓ explenda libidinosa

voluptate sua idcirco eā geminauit. & ex illa natus est hercules. Sed Iuno quę erat dea partus volebat impedire partū eius: & illa laborante ex partu terrę inflectebat digitos genua intricabat quod percipiens gallātis volebat dn̄am suā liberare: & dixit ad Iunonē. Gaude tu: quia domina mea pepit: & tn̄ falsum erat: & surrexit Iuno & iterū dū surrexisset: & nō impediret partū pepit alcimena herculē. Iuno aūt irata gallantē in mustelā transformauit. & quia ore & voce Iunonē deceperat. voluit Iuno ꝙ decetero mustela ꝑ os pareret. Et dicit̄ cōsequēter in duobus vltimis versibus: & illud tangitur a nr̄o Galtero insulensi in sua alexādreide ꝙ Iuno irata ꝙ partū impedire nō potuerat herculi insistenti in cunis misit duos serpētes qui eū interficerēt: quos hercules suffocauit manibus ꝓpriis & mactauit. Historia veritas est: vt dicit Iupiter rex oppssit & deflorauit alcimenā quā duxit amphitrion in vxorē & incātatorie tenebras induxit vel thalami fenestras clausit. Iuno iouis cōiunx irata ad herculem misit duos fortissimos hoīes quos tamē hercules īterfecit. Moraliter hercules puer significare potest quēlibet virtuosum puerū per innocētiā & puram vitā fortē: tamen virtutibus formatū & habituatū qui serpentes. id est demones vicit: frenat stimulos carnis sibi immissos a iunone nouerca. id ē sensualitate quæ semper aduersatur rationi vt dicitur in primo ethi. Et exēplo herculis qui etiā a puericia cepit fortiter & virtuose agere debem⁹ induci ad incipiendū tempestiue opari s̄m virtutē & nos in actibus virtutū exercere: quia teste Oui. Qui nō est hodie cras minus aptus erit. vnde quidā metrice. versus Qui nō assuescit virtutibus dum iuuenescit. A viciis nescit discedere quādo senescit. Quoniam: quod noua testa capit inueterata sapit. vnde di. Hora. Quo semel est imbuta recens seruabit odorem. Testa diu &c. Cōsuetudo enim est altera natura: vt dicit philosophus in. ii. Physi. ¶ Const. phebe. i. luna nomen est græcū: candida. i. lucida vel splendida: geminauit. i. duplicauit: opem. i. auxiliū noctis placide ad hoc vt iupiter ille deus sufficeret. i. sufficiēter & noctiue permaneret thalamis. pertinet ad cōiuges: iuxta illud. Sit thalamus spōsi: dic cameram esse scholaris: amphitrionis regis alchides. i. hercules Sciendum est ꝙ hercules dicitur ab her quod est lis & cleos gloria quasi gloriosus in lite: fuit enim strenuus in bellorum litigiis. Alchides dicitur ab alchos quod est fortis & idea forma: quia fuit fortis & formosus. editus dicitur ab edor eris. i. ꝓductus: natus: ꝓxim⁹. i. statī alcimena illa regina. & hoc dico nouerca. s. iunone dea indignāte. & occidit angues. i. serpētes. & dicit̄ ab angēdo. i. cōstringēdo: immissos. i. cōtra ipm missos a iunone. indignāte. i. indigne ferēte. strangulat. i. strāgulando suffocat.

Victrici populo ne quondã viuida bello
Deficeret virtus gabaon ad prelia phebus
Imperio ioſue ſtabat defixus in arce
Que ſancte fidei ſint premia diſcite cuncti

¶In hac parte alithia cõſeq̃nter ponit hiſtoriã ſuã in qua oñdit qualiter pp̃ls ſe habuit in terra ꝓmiſſionis. Et diuidit̃. Primo oñdit qualiter ſe habuit ſub Ioſue. Secundo ſub Sanſone ibi. Sanſon exuuijs In prima parte dicit ſic. Ne illi qui gabaon inhabitabat vincerent̃ ab aduerſarijs ex diſpoſitiõe & oratione Ioſue ſol ſtetit fixus nec deſcẽdit ad occaſum: vt bellũ cõpleri poſſet. Et ex hoc apparẽt p̃mia ſancte fidei illius. Iſta hiſtoria nõ ſcribit̃ in aliquo librorũ Moyſi. vnde oẽs hiſtorię p̃miſſe ſcribũtur in aliquo quinq; librorũ Moyſi: hoc patuit ex quotatiõibus factis quo ad illas. ſed vt dicit Hiero. in ꝓlogo Ioſue. Tandem finito pẽtateucho Moyſi velut grandi fenore liberati ad Ieſum filiũ naue manũ mittimus. & iõ in p̃ſenti ad vnã hiſtoriã libro Ioſue trãſeundũ eſt: vt habet̃ Ioſue. x. c. vbi recitat̃: ꝙ cũ audiſſet adonizedech rex hieruſalẽ ꝙ. ſ. cepiſſet Ioſue hay & ſubuertiſſet eã: & ꝙ icole citatis q̃ dicebat̃ gabaon eẽnt cõfederati cũ pp̃lo iſrael timuit valde: qa gabaon erat ciuitas valde magna: & in ea erãt bellatores fortiſſimi. Miſit rex hier̃lm ad Obam regẽ Ebron: & ad pharã regẽ hierimoth. ad iaphie quoq; regẽ lachis. & dabir regẽ heglõ dicẽs. Ad me aſcẽdite & ferte p̃ſidiũ: vt expugnemus gabaon q̃re trãſfugerit ad Ioſue & ad filios iſr̃l. Congregati igit̃ illi quinq; reges amorreorũ noĩati: caſtrametati ſunt cõtra gabaon & oppugnabãt eã: hĩtatores aũt illius ciuitatis miſerũt ad Ioſue vt auxiliũ haberent: venit ergo ad galgalis cũ exercitu magno. Et dñs dixit ei. Ne timeas eos: in manus em̃ tuas tradidi eos. Et ita ſup eos irruit Ioſue & fugauit oẽs & cõtriuit. Et dñs miſit de celo magnos lapides & grãdines qui ꝗ̃pl̃es ĩterfecerũt. Et orationibus Ioſue ſol & luna ſteterunt donec vlciſceret̃ gens de inimicis ſuis: & ſtetit ſol ĩ medio celi. & nõ feſtinauit occũbere ſpacio vnius diei. Quo facto reuerſus eſt Ioſue cũ omni iſrael ĩ caſtra galgale. Fugerũt em̃ quinq; reges & ſe abſcõderant in ſpelunca vrbis maceda: & iuſſit Ioſue vt ſaxa ĩmenſa voluerẽt ad os ſpelũcę: & poſiti ſunt viri induſtrij qui clauſos ibi cuſtodirẽt. Et oĩbus aduerſarijs occiſis & fugatis: adducti ſunt quinq; reges ante Ioſue: & iuſſit ꝙ iudei pedes ſuos ponerẽt calcãdo colla eorũ regũ & Ioſue ꝑcuſſit & occidit eos: ac interfecit & ſuſpẽdit eos ſuper quinq; ſtipites vſq; ad veſperũ. & tũc recõditi ſũt in ſpelũca ĩ q̃ latuerãt: & hęc fere de verbo ad verbũ ſũt ṽba origĩalia text⁹ biblie

a qua recedere nō est fas. Allegorice ꝑm glosas cōes per gabaonitas intelligimus genus humanū nō totū: sed tm̄ illos qui vere adherēt chr̄iane religioni. Rex israel inuasit gabaon.i.lucifer genus humanū & illud expugnauit ꝑ quinqꝫ reges.i.per quinqꝫ sensus: sed dn̄s voluit ꝙ rex israel interficeret per Iosue. vn̄ deus pater misit filiū suum vnigenitū ad bellandū cōtra antiquū serpentē: vn̄ ꝙ sol stetit ꝓpter victoriā habendā. hoc est dn̄s qui nō vult mortē pc̄ōris: sed vt cōuertat & viuat: auget & dat nobis spaciū pn̄ie vt possimus habere victoriā sup̱ demonē & pc̄ā nr̄a. De ista fixione solis & ꝑmansiōe in eodē puncto celi cōsiderēt astrologi qualiter fieri potuit remanētibus suis obseruātijs in vigore & virtute sua: sicut etiā legitur ꝙ ita accidit tpe Karoli magni Frācorū regis qui hanc almā vniuersitatē de roma vbi erat impator ad hāc Parisiensem vrbē trāstulit. ¶ Cō. phebus.i.sol stabat fixus in arce vl' turri vel summitate celi impio.i. ad imperiū & rōnem. Iosue.i.illius viri nomen indeclina. ne virtus viuida.i.valida: firma potēs. & dr̄ d' viuo is. & ꝓprie attribuit faci ei bello bellū dicit a bellus la.lum. qd' ē pulcer cra.crum. ꝑ antifrasim populo victrici. victrix reperit in plurali oīs generis. sed in noīatiuo actō & vctō singularibus fœminī: & in alijs oīs generis. Istud ē generale. ideo talia cōstruēdo textum duxi nō omittēda ad ꝓlia.i.ad bella gabaon illius ciuitatis. nomē est indeclinabile. Et ideo quia tale miraculū diuina voluntate ad p̄ces Iosue viri iusti fidelis effectū est vos cuncti discite.i.cognoscite & videte ꝑ illud miraculū: q̄.i.qualia & quāta sint p̄mia sancte fidei.s.catholicę. & sic īuitātur ad mirādū de potētia dei & scītate fidei. Ista historia cōcordat cū p̄cedenti narratiōe: quia sicut iupiter fecit nocte duplicari vt posset potiri alcimena. ita Iosue fecit diem ꝓlongari vt haberet victoriā de aduersarijs suis.

Alchide vigilem spoliauit claua draconē
Gerionis pompā rapit & cōsumpserat hydrā
Cacus cessit ei succumbit ianitor orchi
Incendit demū pellex dianira superbū.

¶ Hic cōseq̄nter pseustis ponit aliā fabulā siue fabulosam narratiōnē di. ꝙ claua herculis occidit draconē qui vigilāter virgultū custodiebat. Dicit scd'o ꝙ hercu. rapuit armēta gerionis. Tertio dicit ꝙ ille idē occidit hydrā serpentē. Dicit quarto ꝙ cacus latro quidā cessit ei. Dicit p̄terea & quinto ꝙ ianitor orchi ab eo subiugatus est. Finaliter dicit ꝙ quedā meretrix vocata dianira cum camisia intoxicata hercu. cōbussit. hoc habet iste textus in breui & in summa. Sciendū

est q᷑ hercu. fuit vir fortissimus & strenuissimus. cuius multa egregia facta breuiter scribit Boe. in de cõsola. philosophiæ metro fi. li. iiij. & Oui. in suo meta. lib. ix. Circa primã partẽ in qua dicit᷑ alchide virilẽ spoliauit claua dracõnẽ. Sciendũ est q᷑ egle cretula & aspertula fuerũt tres filię hesperi qui fuit filius Iapetim & frater athlãtis. He tres fingunt᷑ hortũ habuisse in quo erat arbor ferẽs poma aurea q̃ draco peruigil seruabat. hercu. aũt dracõnẽ supe͂rãs secũ poma deportauit: p has tres soro. intelligimus intellectũ: memoriã & facundiã. Per hortũ in quo erãt poma aurea itelligitur claustrũ pectoris Per arborẽ poma aurea ferentẽ philosophiã sanctissimas sciẽtias & cõclusiones & materias continentẽ. Per dracõnẽ vigilẽ intelligimus animũ cõtinue in exercitio studij pmanẽtẽ. per hercu. quẽlibet discipulũ subtilẽ & diligentẽ qui studẽdo vel disputando rapit aureas & pciosas sñias philosophię. & dracõnẽ: hoc est magistrũ supat. Dicũt tñ alij q᷑ athlas est ille qui habebat inviridario suo poma aurea. Et ad veritatem vt dicũt athlas fuit rex oriẽtalis in astronomia peritus hercules fuit eius discipul⁹: sed habebat athlas magnũ thesaurũ quẽ hercu. sibi rapuit. Exponi põt sic. hercules significat virũ virtuosum athlas significat carnẽ: draco vigil significat motus illicitos carnis q serpunt in hoĩe & vigilãt nocte & die tentãdo nos: sic ergo achilles id est homo ṽtuosus athlãtẽ. i. carnẽ deuicit: & inde thesaurũ asportat scilicet virtutẽ. Et quoniã de athlante hic mẽtio incidit. Sciendum est scd̃m poetas q᷑ vt dicitur in. iiij. meta. athlas habuit respõsum q᷑ filius iouis mala eius aurea raperet: & ideo voluit rapere perseum in domo sua: sed perseus mõstrauit sibi caput gorgonis: & ipse in montẽ lapideũ mutatus est vsq; ad celos eleuatũ: & tunc perseus potuit illi mala rapere ꝓ libito. Et iste athlas dicebat᷑ homo magnus q᷑ celum suis humeris sustinebat: pedes erant supra terrã: vnũ brachium eius erat in oriente & aliud in occidẽte: & fuit rex vltimorũ hispanie finiũ. Iste athlas põt significare quẽlibet diuitem & auarũ. Perseus nobiles principes & tyrãnos: & quia nolũt rustici aliquod subsidiũ ministrare istis nobilibus: & ideo sepe ipi expugnãtur: depauperãtur & depdantur. Vel iste athlas significat altos & subtiles theologos & philosophos disputãtes de celestibus: qui freq̃nter nõ recipiũt in corde suo perseũ: hoc est christũ. sed magis curãt physicas & pegrinas doctrinas & non morales. ideo deus p gorgonẽ. i. diabolũ mutat eos in lapidẽ per duriciã cordis & obstinationẽ: de talibus dicit apostolus ad Rom. i. qui cũ deũ cognouissent ñ tanq̃ deũ glorificauerũt. sed euanuerũt in cogitatiõibus suis: & induratũ est insipiẽs cor eorũ: & istud põt statim applicari ad aliquos nostri temporis qui derelictis moralibus: vt biblia lib. ethi. textus sententi-

rũ scriptis.iiij.doctorũ eccl'ię:se cõferũt ad alias steriles & infructu/osas subtilitates:& hæc de ista prima particula nostri textus.Circa secundũ aduertendũ est ꝙ gerion gigas fuit qui triplicem formã vel tria capita habuit quẽ hercules supauit. Vnde dicit Catholi. in hoc vero ꝙ gerion fuit rex Hispanie tricorpor: quod nihil est aliud nisi ꝙ fuerũt tres fratres eiusdẽ cõcordię vt in tribus corporibus quasi vna anima esset.Et quia iste tribus insulis pfuit balcarib⁹ scilicet ma/iori & minori & ebuso:& eum hercules supauit.Moraliter alchides vt prius significat hoĩem virtuosum qui deuicit gerionẽ.i. terrena: hic habet tres partes principales: quia vel deuicit mundũ: carnẽ vel demonẽ nobis continue assunt tentando: vel gerion est diabolus qui multipliciter hominẽ infestat cogitatiõe visu & opere.Hęc pbi/tas herculis tangitur a Boetio vbi supra.Circa tertiã particulam sciendum ꝙ serpens in palude grecie manebat quem hercules inuasit sed cum vnum caput scinderet multa renascebantur: sed tandẽ hercules principale amputans igne cõbussit.& sic deuictus fuit.Veritas fuit ꝙ in grecia fluuius erat qui maxime parti illius terræ nocebat: serpens hydrus dicit̃ eam inhabitasse:quia ibi erat aqua: hydros em̃ græce est aqua latine:sed hercules riuulos voluit obstruere:vno autem obstructo aqua ad plures crescebat & redundabat:sed tandem congeriem lignorũ illic apposuit & sic illum fluuiũ siccauit. Hercu/les.i.vir virtuosus volẽs abscidere motus carnales debet principa/les abscindere:& aliqñ vno absciso alij nascũtur:sed oportet diligẽ/ter totũ ignem charitatis torrere.Aliqui comparãt materiã de pde/stinatione diuina hydre:quia abscisa & soluta vna difficultate veni/unt due & emergunt.Circa quartã particulã aduertendũ est pulcra hęc narratio.& plixe tangit̃ a Virgi.in.viij.Enei.Et illa probitas ₰m ordinem Boetij:vnde cacus fuit filius vulcani qui ignem p os mittebat.hic aũt multa mala fecit euandro qui regnabat in litore tyberino vbi nunc roma.& multas vaccas sibi furabat̃.& versis vestigijs secũ traxit in foueam quę erat in auentino monte. vel in apennino in quo habitabat.Et cum vna illarũ mugiente furtũ suum esset her/culi nunciatũ extractus est & occisus.Argumentum morale potest esse:quia cacus ponitur p malo.nam cacus græce est malũ latine: & est malus filius vulca.i.ire emittens ignem iracundię & detractionis per os.Per Euandrũ intelligitur vir bonus:ab eu quod est bonum & andros quod est virilis: quę infestabat cacus rapiendo bona sua & frauduletẽr:sed bonũ euandri manifestatur:& ipe cacus punit̃ & superatur.& conuincit̃.Circa quintã particulã sciendũ est ꝙ hercu/les descendẽs ad inferos pter raptũ thesei. Vel ₰m alios pserpinã tenuit ne cerberũ laceraret: pter qđ traxit eum ab ĩferis.Cũq; cer

berus vidiſſet inſolitã lucẽ: ſpumas cepit egerere ab ore ſup herbas vñ venena naſcebant̃ q̃ dicunt̃ aconita. Vnde in. viij. metamor. Eſt via decliuis p quã tirintius heros triſtantẽ contraq; diẽ radioſq; mi cantes. Obliquos oc'os nexis adamãte catenis Cerber; attraxit &c. Intellectus eſt talis. Sapiẽs aliqñ deſcẽdit ad inferos. i. ad bona tempo ralia vt aliũ liberet. ſed dũ cerber; extraxit. i. curã terrenor; q̃ carnẽ deuorat lucẽ nõ poteſt tolerare: ſed venenũ ſpumat dũ ſapiẽs tem palia cõparat ad celeſtia: tũc iſta apparẽt veneno plẽa & corruptõe Vñ cerberus tria capitalia pctã. ſ. irã. ſupbiã inuidiã qbus correſpõ det triplex bonũ. ſ. amor dei: amor proximi: & amor ſuijpi⁹. ſup/ bia em̃ deſtruit amorẽ dei. inuidia amorem pximi. & ira corrodit ſeipm. vt hic vicia hercu. ligat triplici virtute. ſ. fide ſpe & charitate vel humilitate charitate & tpantia. Et d' hoc cerbero etiã tãgit Boe. in metro finali tertij libri. & Virgi. vi. enei. Et de ipo dicit̃ iſtud. Cer berus omne vorãs tria poſſidet ora canina. Ex iſtis. xij. igit̃ probi/ tatibus. & ex pbitatib⁹ etiã agamenonis & vlixis cõcludẽdo Boe. inuitat nos ad libent̃ ſufferendũ labores: habendũ fortitudinẽ ve/ rã in animo: dicẽs. Ite fortes vbi celſa magni duxit exẽpli via &c. Et herculẽ aiũt ppter pbitates ſuas trãſlatũ in celũ: vt dicit̃ meta. ix. vbi mortales tirinti⁹ exuit artus pte ſui meliore viget. Circa finalẽ par ticulã noſtri textus: de qua dicit̃ p Sene. in tragedijs ſicut de aliquib⁹ alijs tangentib⁹ herculẽ. Sciẽdũ eſt q cũ hercu. peteret ſibi vxorem dianirã filiã oenei regis calidonie patris thidei & maleagri. & illa iã achelo p flumine pmiſſa fuiſſet ea pugnauit contra acheloũ. vt etiã tangit Boe quo ſupato ipam accepit in vxorẽ. Et cũ pariter veni/ rent ad fluuiũ quẽdam habenũ. & ille pluuijs intumuiſſet: pmiſit q dam centaur⁹ noĩe nexus ſe fideliter portare illã extra fluuiũ: ſed eã voluit cognoſcere. & eũ ſagittauit hercules ſagitta venenata. ille au tẽ cũ iã moreret̃ tradidit dianire quandã camiſiã ſanguĩe hydre ler uee intoxicatã. quã dixit talis eſſe pprietatis q ſi hercules aliã ab ea duceret vxorẽ & indueret illã camiſiã: ſtatim ad amorẽ ei⁹ reuoca/ retur. Poſt multa tpa hercules debellauit quandã patriã vbi dilexit iolã reginã etholie filiã eritoi. Hoc audiẽſ dianira p lieam pdictã ſibi miſit camiſiã. qua induta veneno cõburebat̃. Cõſiderãs ille eueniſſe illd' p lieã: illũ in ore ſũ de iactauit in aurã q diriguit in lapidẽ qui ad huc in choyca regione humanã ſeruat figurã. Hic patet eſſe q hoĩes pbiſſimi & ſtrenuiſſimi p mulieres ſunt occiſi & victi: ſicut dic̃ egre gius verſificator. Adam ſanſonẽ regẽ dauid et ſalomonẽ. Femina decepit: quis modo tutus erit. Vnde de iſto hercule' dicit Seneca in tragedijs q poſt multa bella pacta hercules ſeruiebat ante ompha lẽ. & iſtud recitat breuiter Terentius in eunucho dicens. Qui minus

ꝙ Hercules seruiunt omphale. Et aduertendũ ꝙ Boeti. hic tangit in metro finali iã allegato ꝙ dũ Hercules se excitaret aspexit geminos centauros: & emissa sagitta vulnerauit. & de istis in metro finali. iij. de cõso. vbi dicit. Non ixio nõ caput velox ꝑcipitat rota &c. Et hęc sufficiãt de isto textu. ¶ Const. claua dicitur a cleo. i. ꝑcutio. alchide. i. herculis: spoliauit. i. priuauit pomis aureis: dracone vigilẽ. i. cõtinue seruantẽ: alchides inquã rapuit pompã. i. turmã vel. i. armẽta aĩalia gerionis illius viri. & ip̃e cõsumpserat. i. oĩno destruxerat & occiderat hydrã. i. illã serpentẽ. cacus ille vir ferox & latro ꝑuersus: cessit. i. locũ dedit ei scilicet hercu. ianitor. s. cerberꝰ. & dicit a ianua quod est porta: orchi. i. inferni. & dicit ab orche suscipere. succũbit. i. supponitur & submittit herculi. demũ. i. finaliter dianira illa mulier: pellex. i. meretrix: quia aliĳs supposita fuit. dicit autẽ a pellẽdo alia: vel a pelliciendo. i. illaqueãdo: incendit. i. cõbussit: superbũ. i. exaltatũ herculẽ ꝓpter egregia gesta sua. & superbũ. i. nobilẽ: vt apud Virgi. iij. enei. in principio cecidit superbũ illũ. superbũ. i. nobilẽ.

Sanson exuuĳs indutus membra leonis
Sternit mille viros deuastat vulpibus agros
Vrbis claustra tulit neruorũ vincula rupit
Fraude sua tandẽ prescindit Dalida crinem.

¶ Hic alithia narrat histo. ꝓportionabilẽ p̃misse dicẽs: ꝙ vir quidã fortissimus dictus Sanson: habens mẽbra tecta pelle leonis occidit mille viros. Dicit præterea ꝙ ille agros cũ vulpibus deuastauit. Vlterius dicit textus ꝙ secũ duxit portas ciuitatis & rupit vincula quibus ligabat: finaliter vxor eius Dalida ꝑ abscisionẽ capillorũ sibi vires subtraxit. In ꝓcedentibus visẽ sunt alique historię posite in libris Numeri & Iosue. Hic cõsequẽter describũtur alia quæ habẽtur in li. Iudi. xiiĳ. ca. vbi dicitur recte in principio ca. Rursum filĳ israel fecerũt malũ in cõspectu dñi qui tradidit eos in manus philistinorũ q̃dragita annis. Erat aũt quidã vir de Sara & stirpe Dan noĩe manue habẽs vxorẽ sterilẽ: cui angelus dñi apparuit & dixit ad eã: sterilis es & absq; liberis: sed concipies & paries filiũ. Caue ergo ne bibas vinum: sicerã: nec immundũ quicq; comedas: quia concipies filiũ cuius nõ tanget caput nouacula: & ip̃e incipiet liberare israel de manu philistinorũ. & hæc illa renũciauit marito suo: vt patet in tex. Et sequitur in fine. peperit itaq; filiũ & vocauit nomen eius Sanson: creuitq; puer & benedixit ei dominus. Istis premissis descendendũ est ad singulas nostri textus particulas. Prima particula tractat de occisione leonis: d' quo habetur Iudicũ. xiiĳ. ca. in quo dicitur ꝙ Sanson

a parentibus suis petiuit mulierē vnā philistinorū in vxorē & cum descenderet in thānata apparuit catulus leonis seuus & rugiens: & occurrit ei: sed Sanson dilacerauit eum & occidit & descendit: & lo/cutus est mulieri illi: & post aliquos dies reuertēs vt acciperet eā de/clinauit: vt videret cadauer leonis: & ecce examen apum in ore leonis erat & fauus melis. Et cū esset in thānata & ciues loci illius venissent dederūt ei sodales trigīta: qui cū essent cum eo illis ꝓposuit Sanson ꝓblema & enigma dicens. De comedēte exiuit cibus: & de forti egressa est dulcedo. quod nisi soluerent triginta syndones & totidē tunicas sibi darent: si soluerent ipē daret eis. Sed cum ipē illud exposuit vxori suę importune eum rogāti. & ipā illud indicauit ciuibus suis. Iste Sanson significat christū qui ab angelo ꝓnūciatus est: qui occidit leonē: hoc est diabolū & deuicit: & portas inferi aperuit & cōfregit. In cuius ore fauus mellis: hoc est in limbo patrū ad quem omēs sancti ante christi passionē descendebāt: repperit sanctos pa/tres & patriarchas & ꝓphetas qui ꝓphetias & alias scripturas dul/ces & sanctas cōscripserūt. Et hoc de prima particula breuiter dicta sufficiat. Circa secundā sciendū est vt dicitur Iudicū. xv. ꝙ cum Sanson esset solus ad eum interficiēdū missi sunt mille viri fortes quos oēs Samson cum maxilla asini interfecit. hoc pōt exponi: vt dicūt glosę ꝙ Iesus christus per validā sanctā predicationē Pauli mille viros ad fidē christi cōuertit: quia Paulus qui ante fuerat seuissimus tyrannus effectus fuit gloriosissimus & electissimus ṗdicator: vt patet decursu suarū epistolaꝝ quas misit modo ad romanos modo ad alios. Circa tertiā particulā aduertendū est ꝙ de istis vulpibus habetur originaliter Iudicū. xv. vbi dicitur ꝙ Sanson prexit & accepit vulpes triticee messis caudasqꝫ earum iunxit ad caudas & faces ligauit in medio quas igne succēdens dimisit: vt huc & illuc discurrerēt: que statim prexerūt ī segetes philistinorū. Hoc est christus: vulpes. i. diabolos permisit hoīes tentare & quasi vastare. Aliȷ̄ ꝑ Sansonem in hoc passu intelligunt diabolum qui agros huius mūdi deuastat: hoc est falsis ṗdicationibus & hereticis qui seminant zizaniam inter fratres in falsam doctrinā disseminant. Circa quartā partem parti/cule considerandū est quod de ista destructiōe portarū habetur Iu/dicū. xvi. c. vbi dicitur ꝙ cū Sanson intrasset gazam ciuitatē philistinorum. ciues circūdederunt eū expectantes cum silētio: vt in crasti/no mane eum occiderent. & Sanson media nocte cōsurgens venit ad portas ciuitatis: & apprǣhēdit ambas fores cum postibus & eas portauit ad verticē montis qui respicit Ebron. Post hęc amauit mulierē que habitauit in valle Soreth: & vocabat Dalida. Istud expo/nitur iuxta ṗcepta ꝙ christꝰ inferni portas fregit & sanctos patres

tibi existentes ad montē. hoc est apud paradisi gloriam deportauit.
Circa quintā particulā sciendū est ꝙ Dalida monita a philistinis in/
quisiuit a Sansone vbinā esset aut lateret eius fortitudo. Et dixit ꝙ
si septē funibus humentibus ligatus esset infirmus esset: vt alij hoies
Quibus & ipe ligatus est: sed eos rupit quomodo si rūpat quis filū
stuppe tortū sputamine: & nō est cognitū in quo esset fortitudo ei⁹
illud habetur Iudicū. xvi. ca. hoc potest exponi d' christo qui vincu
la mortis rupit: quādo tertia die ipe a mortuis resurrexit. Aliter sic si
christus habuisset septē peccata mortalia īfirmus fuisset sicut alij ho
mines: sed nō obstante ꝙ philistini. i. diaboli vellent eum tentare &
inducere ad peccatū ipe restitit & tentatiōes superauit & euasit. Circa
sextā & vltimā particulā aduertendū est ꝙ hec particula originali/
ter sumit̄ Iudi. xvi. vbi dicitur postq̄ Sanson ter ficte dixisset vxo/
ri sue in quo virtus eius cōsisteret. tandē dixit ad eā veritatē rei. Dicit
ergo nunq̄ ascendit supra caput meū ferrum: quia nazareus. i. con
secratus dn̄o sum de vtero matris mee. & si rasum fuerit caput me
um recedet a me fortitudo mea: & illud Dalida mandauit principi
bus philistinorū: & cum dormiret super genua sua tonsor rasit eū
& fortitudo discessit ab eo. Et philistini sibi statim oculos eruerunt:
& cū gazam duxerūt & molere fecerunt. Iāq̄ crines renasci ceperāt
& cōuenerūt principes philistinorū vt immolarent hostias & epu/
larentur & gauderent in epulis: quia Sansonem habebant in mani
bus suis. Adductus aūt ibi de carcere ludebat ante eos: fecerūtq̄ ip
sum stare inter duas colūnas: domus aūt erat plena philistinorū re/
spicientium Sansonem: & oratione facta Sanson vnam colūnā le/
ua: aliam dextera accipiens domum deiecit: & oēs & seipm inter/
fecit: & sepultus est i sepulcro patris. Ex hac parte clare apparet frau
dulenta conditio mulierum que suis fallacijs homines fortissimos
& prudentissimos malos & insipiētes efficiunt. & latius declarari po
test hec particula sicut alie precedentes: quia in qualibet materia pul/
cerrima continetur que summarie superius ꝑ viribus expressa est.
Verum est tamē ꝙ hic per capillos Sansonis: qui sunt superflua vt
sciunt naturales philosophi intelligimus hūanitatē christi que mor
ti tradita fuit: & de medio sublata ꝑ Dalidā: hoc est per synagogam
iudeorū q̄ chr̄m crucifixit: sicut pie & deuote quilibet euangelistarū
describit. Cōst. Sanson iste vir pōt esse indeclinabile: ita fit frequēter
indutus mēbra sua: ecce illud participiū deriuatū a verbo maxime
transitiōis: regit acc̄m casum: licet a verbo passiuo detinet̄: exuuijs. i.
spolijs pelle. Et dicit̄ exuuie exuuiarū: vel singulariter exuuiū. uij. &
dicit̄ ab exuēdo: leonis isti⁹ aīalis fortissimi sternit. i. occidit & hic p̄t
sumi ꝑ tp̄e. s. p̄sens ꝑ p̄terito: mille viros. i. homiēs viriles & fortes

deuastat.i.cōbussit& dissipat agros.i.arua cāpos: vulpibus.i.aīalib⁹ istis fraudulentis vt semꝑ dicunt oēs apologi esopi & aliarū in quibus fit mentio de vulpe.dicit᷑ aūt vulpes quasi volubilis pes. & est etymologia:& per ipam fallaces hoīes intelligunt᷑:ipe inquā tulit .i. portauit secū:claustra vrbis.i.portas ciuitatis:quibus ciuitas claudebatur:rupit.i.fregit:vincula.i. ligamīa:neruorū.i.chordarū factarū de neruis quibus ligatus erat:Dalida est mulier vxor ei⁹:prescindit pōt scribi ꝑ s:& tunc etiā ꝑ n.& tunc cōponitur de pre& scindo dis. vel scribit᷑ ꝑ c.tm̄ & sine s. & tunc cōponit᷑ de pre & cedo dis .cecidi cesum.tandē.i.finaliter:crinē.i.capillos ipsius Sansonis: & sic crinē.i. crines.numerus ꝓ numero:& est ipallage:vt.ij.ęnei.Armato milite id est armatis militibus.vel pōt esse aleotheta de qua dicit᷑. Aleotheta genus nescit numeros neqꝫ casus.sua fraude.i.per suā deceptionē fraudulentā.Hæc historia conuenit clare cū narratione priori: quia ibi de Hercule viro ꝓbissimo & strenuissimo visum est. hic aūt de Sansone fortissimo.

Nomina mille deū vatem defendite vestrum
Qui colitis ditem qui stelliferā regionē
Qui partes mūdi qui stagna tonātis abyssi
Noīa mille deū vatem defendite vestrū

¶Hic incipit secunda pars huius libri incipiēdo a parte executiua .s. primus cretheis:quia si incipiamus a principio erit tertia:& in principio potuisset diuidi secūda pars: Primus cretheis prima diuisione cōtra istā:& hic videtur posse significari prima debilitas pseustis aduersus alithiā.Fabulas em̄ & narrationes varias ꝓposuit pseustis & alithia semper ꝓmptissime rn̄dit.Hic igitur occasione hui⁹ pseustis tanqꝫ de ꝓpriis viribus diffidens auxiliū a diis petit & exposcit. Et istum textū possum⁹ sic diuidere. Primo ponit᷑ debilitatio pseustis & exprimit᷑ ꝑ deorū suorū inuocationē.Secūdo quasi ꝑ desperationē & cōquestionē.ij.ibi.quadrupedes phebi. vel ₛm aliā diuisionē tactā in illa parte primus cretheis.Sic cōtinuat᷑ iste textus ad ꝑcedentes. In ꝑcedentibus posita & narrata sunt multa gesta in tribus etatibus mūdi.hic cōsequēter narrant᷑ gesta in duabus etatibus sequentibus & diuidit᷑. Primo ponūtur gesta in quarta etate tpibus regum. Secūdo in quinta.ij.ibi.Inscius esse deū.Itē prima ī duas.Primo ponit᷑ numinū diuinorū inuocatio.Scd'o disputatōis incepte ꝓsecutio & fabularū & historiarū narratio.scd'a ibi. Certauere sequi:vel ibi. Ne regis corpus.Itē primo ponit᷑ inuocatio facta ꝑ pseustim.Secūdo ꝑ alithiā.secūda ibi.Par ideqꝫ deus.In prima parte inuocat deos

suos dí. O mille dĳ qui mille habetis noĩa: nunc me vestrũ vatẽ & vestri nominis exaltatorẽ: & vestre secte dogmatizatorẽ defendite Vos dĳ infernales & o dĳ celicole: & qui diuersas mundi partes: & etiã abyssum incolitis me vestrũ vatem queso defendite. Ex hoc te/xtu apparet pseustim esse falsum ꝓphetã & infidelẽ cũ inuocet plu/res deos. Et cũ scriptũ est in Psal. Omnes dĳ gentiũ demonia. dñs au tem celos fecit: verũ est tamẽ ꝙ stoici dixerunt vnũ tm̃ deũ esse: sed alia dicebãt deitatis mẽbra vel officia. Et illud videtur sentire Virgi. qui in. vi. ęnei. dicit sic. Aureus & folĳs & lento vimine ramꝰ. Iuno ni inferne dictus sacer. vbi innuit ꝙ est eadem deitas que in celo ap pellatur iuno celestis: & in inferno iuno infernalis. Etsi vellet aliquis latissime & perfectissime materiã de dĳs istis siue celicolis superis & alĳs si tueri videat Fulgentiũ mitologiarũ. & melius in tredecimo li. Ioan. bocacĳ de genealogia deorũ gentiliũ per totũ decursum libri Est tamẽ aduertendũ ꝙ maximi philosophãtes. vt Aristo. plato & alĳ omnes posuerũt vnũ esse deũ primã causam & omnipotentẽ & sibi attribuerũt oĩa que ducunt ad perfectionẽ. vt patet exp̃sse p philosophũ. xĳ. meta. vbi cõcludit: vnus ergo princeps. Qm̃ vero hic de dite deo fit mentio: ideo gratia eius sciendũ est ꝙ dis ditis idẽ ẽ qđ pluto: & fuit vnus filiorũ Saturni. iuxta illa metra. Iupiter astra fretũ neptunus tartara pluto: Regna paterna tenent: tres tria quisq̧ suũ. Est ergo pluto deus infernorũ & tenebrarũ. Describitur aũt ho mo terribilis in solio sulphureo sedens tenẽs sceptrũ regale calcans sub pedibus suis cerberũ triplicẽ: iuxta se erãt tres furie principales infernales & tres arpie de throno eius sulphureo exeunt q̃ttuor flu mina. s. coccytus: lethe: flegeton. & styx. ꝓpe ip̃m sedet regina here/di ꝓserpina. Allego. iste pluto est lucifer ille princeps tenebrarũ dia/bolus: cuius vxor est ꝓserpina. i. iniquitas: & omnis malicia sedet in solio sulphureo: hoc est in corde sordido & fetido ꝓpter duriciam vbi dominatur. Et si in anima alicuiꝰ peccatoris rapiatur ip̃e diabo lus vbi etiã reperiuntur innumere alie pestes & alia vicia multa: vt cerberus. i. auaricia: furie. i. concupiscẽtia: arpie ille aues immundissi/me. i. rapina. Iste arpie sunt tres: scilicet etelle: occipite. & celene: sicut sunt tres species rapinarũ scilicet publica que fit per tyrannos. occul ta per vsurarios: frauduleta per baliuos & p̃positos qui tenent pre/posituras suas vt suas maxime: cum tñ potius deberent dari certa stipendia ꝑ exercitio illorũ q̃ ab eis poscere aliquid: vt dicunt legi/ste ne daretur occasio iniuste & indebite extorquẽdi pecunias pau/peribus: & ista rapina figurat Dañ. viĳ. vbi fit mentio de vrso qui habebat tres ordines dentium: vel iste pluto potest significare queli bet malum & austerum principem vel prelatũ. cuius vxor est aua/

ricia & rapina. Solium aūt habet sulphureū.i.vile. Nomen infame & vituperabile:iuxta quē habitant multa genera hoīm peruersorū & malignorū cōsiliariorū & officiariorū. Super isto videatur aliter Fulgētius. ¶ Const. O noīa mille deū.i.deorū syncopa vsitata: & debet legi ista littera ipallagice. & hoc est o dīj mille noīm defendite.i. ꝓtegite:adiuuate vestrū vatē.i.me vestrū pugilē. O vos dīj qui colitis.i.honoratis:ditem.i.plutonē:deū inferni:iuxta hūc versum. Dis ꝓ plutone ꝓ diuite dis quoqꝫ pone. Et est mascu.gene. ꝓ diuite ꝙ cōis ge. O dīj etiā qui colitis regionē stelliferā.i.ferentē stellas.i. celū: hoc est o dīj celicole qui colitis partes varias mūdi: & qui colitis stagna: Dicit̄ aqua artificialiter stans:abyssi:abyssus ſm Cathol̄. dicit̄ ꝓfunditas aquarū impenetrabilis vel spelunca aquarū latitantiū: & dicitur quasi sine bysso.i.candore: vl̄ dicitur quasi ad ipm:quia ad ipm tanqꝫ ad matrē oēs aquę reuertūtur: tonātis.i.resonantis. O nomina inquā mille deū vt prius & iste versus repetitur in quo pseustis suā orationē cōgeminat & inuocationē deorum.

Par ideoqꝫ deus maiestas gloria virtus
Quod fuit est & erit te collaudat tibi seruit
Cui tres ꝑsone tria noīa sunt sine fine
Tu sine principio nos vincere falsa iubeto.

¶ In hac parte ꝓportionabiliter alithia facit inuocatiōem vnius veri dei dicens. O deus cuius est maiestas virtus & gloria:cui oīa ꝑsentia & futura subseruiūt qui es trinus in personis & vnus in essentia:habens tria nomina scilicet nomen patris & filīj & spiritussancti Tu inquā o summe deus qui nō habuisti principium: nec habebis finē supplico tibi quatinus me adiuuare & dirigere digneris vt falsitatem pseustis deuincere & superare possim. Sciendum est hic ꝙ si pseustis inuocauerit sua numina sicut prius inuocauit. & in ipis suam spem totam deposuerit:qui cum vt dicitur in Psal. Aures habēt & non audient:nares habent & non odorabunt.merito alithia per quam anima fidelis & deuota intelligitur recurrit ad dominū sponsum suum ab ipo auxilium expostulans: & iuxta documentū. Psal. Iacta cogitatum tuum in domino & ipe te enutriet:quoniā sperantem in domino misericordia circūdabit. Aduertēdum est vlterius ꝙ in.xīj.meta. solet reprobari & tractari late ꝙ est ponendus deus qui est omnium rerum primus princeps.vnde ratio & bonum & perfectio vniuersi consistit in ordine entium naturaliū inter se & in ordine ad vnum primum ad quod omnia ordinantur. Et ideo elementa sunt ordinata propter mixta:mixta propter animalia bruta

& bruta propter homines: & inferiora propter superiora: superiora ꝑpter intelligentias & intelligentie propter vnum deum primum. Item primus princeps iste scilicet deus ipsum est semper necesse esse: sed illud necesse nō potest multiplicari: quia si sic iam esset multiplicatum: quia in eternis posse & esse nō differūt patet. ij. Physi. vel ergo necesse esse esset multiplicatū ad finita vel ad infinita. Nō scd'm: quia in nulla specie multiplicatio indiuiduorum est determinata: ergo ad infinita. & ibi omnia possibilia deo sunt: ergo infinita sunt necesse esse: videntur ibi alię rationes. Et latius ponūtur per Albertum magnum in suo tractatu de causis vbi profundissime ista materia pertractatur: & ad idem in propositionibus Procli a quo factus est alius tractatus qui intitulatur liber de causis: vbi ista materia subtilissime pertractatur. Considerādum est vlterius ꝙ beatus Bernar. dicit sic ad deum. ꝗ diues es in via magnificus in iusticia ꝗ munificus in gratia domine deus noster: non est qui similis sit tibi: respicis humiles misericorditer saluas peccatores. & Aug. super. g. sermōe. xxx. Deus tibi totū est. Si esurieris panis tibi est. si sitis aqua tibi est: si es in tenebris lumē tibi est: si nudus es: & vestis tibi &c. Aduertendum est consequenter ꝙ vt tenet fides catholica: deus est trinus in personis vnus in essentia: sicut patet in symbolo Athanasij scilicet Quicūꝗ vult &c. & in symbolo apostolorū. Credo in deum &c. Et pro ista benedictissima trinitate videant̄ tractata in primo sententiarum in textu per Magistrum & alios doctores theologie vbi etiam tractat̄ materia de processione spiritussancti ab vtroꝗ: scilicet a patre & filio. In quo puncto principali est discordia inter nos latinos & græcos: ideo laborandum esset ad vnionem ipsorum nobiscum vnione tamen prius inter nos facta. ¶ Construe O deus existens vel qui es par: id est æqualis patri & filio & spirituisancto: quia sunt tres persone: vnus tamen est deus omnipotēs: ꝗ pro &: idem. id est eadem essentia in trinitate personarum. tu dico maiestas quantum ad patrem: gloria quantum ad filium: virtus quantum ad spiritumsanctum. De attributis diuinis non est hic videndū: quia materia illa per theologos pertractatur. Et cuilibet istorum potest intelligi hoc sit tibi. distinguendo: maiestas sit tibi &c. cui scilicet deo: tres persone sunt scilicet pater & filius & spiritussanctus: tria nomina. sunt etiam sine fine: hoc est eternaliter. Illud quod est in præsenti: fuit in p̄terito & erit in futuro: collaudat te seruit tibi. quia tu es dn̄s dn̄orū &c. Tu inquā qui es sine principio: iubeto nos. i. p̄cipito vt̄ velis & ꝑmittito nos qui ꝑ veritate tuēda decertamꝰ: vincere. i. supare falsa & tenet̄ neutraliter. i. falsitates hominū & fraudes

hereticorū. Et sic patet ꝙ sicut pseustis primus inuocat sua numina: ita alithia hic inuocat vnum verum deum omnipotentē eternum gloriosum infinitum & ineffabilē.

Certauere sequi demissis frondibus orni
Orphea ꝑ siluas modulantē carminis odas
Erudicē motis que regna tenent acherontis
Conditione graui iussit ꝓserpina reddi.

¶ Facta inuocatione ecce pseustis aggredit̄ materiā vel disputationē vel altercationē inchoat: vel inchoata prius cōfidenter cōtinuat. Et diuiditur in duas partes. quia primo ponitur ficta pseustis propositio. secūdo alithie vera narratio: ibi. Ne regis corpus. primo dicit̄ sic breuiter ꝙ arbores sequebātur orpheū per siluas melodiose cū instrumētis musicalibus resonantē. dicit præterea ꝙ dea infernorū voluit ꝙ erudices orpheo restitueret̄ tali cōditione graui adiecta ꝙ si ipe retro aspiceret ipa ad inferos rediret. Ista fabula habet̄ ab Ouidio de trāsformatis in principio. xi. lib. vbi de morte orphei. sed in principio. x. tāgitur fabula de erudice. Sciendū ergo ꝙ orpheus sūmus vates fuit & musicus filius phębi & caliopes vt tāgit maro in bucolicis: habuit vxorē erudicē: quę colligēs flores pedibus pressit serpentē a quo inuenenata mortua est & descēdit ad inferos. Orpheus ita dulciter corā dijs infernalibus cū lyra cātauit qđ ꝓserpina dea infernorū ei vxorē erudicē cōcessit tali pacto qđ si retro se respiceret eā statim ꝑderet & ad inferos rediret. Et quia eūdo & incedendo retro se aspexit: ideo ipa redijt ad inferos: quā nunꝗ̄ recupare potuit. Veritas historica fuit vt dicūt orpheus fuit homo eloquens & discretus: ita vt hoīes passim ꝑ agros bestiarū more vagātes ad ciuilitatē & vitę honestatē redigeret: & cōformiter ad sententiā Tullij in ꝓemio veteris rhetoricę: vbi recōmēdat̄ facultas oratoria. Istā fabulā exponūt glosę cōmunes ꝑ orpheū intelligēdo eloquētiā: ꝑ erudicē mētis discretionē & sapientiā que est amica & vxor eloquētię inquiēte Cicerōe vbi nuꝑ allegabat̄. Ad me quidē cogitātē &c. Iō ipe hāc potissimā sniā3 di. vt existiaui sapiā3 sine eloquētia parū ꝓdesse citatib⁹. Eloq̄ntiā v̄o sine sapiā nimiū obesse plerūꝗ̄ ꝓdesse nūꝗ̄. Ista descriptio lesa est a serpente & detrusa ad inferos qn̄ dedit̄ terrenis & ambitiōi & talibus & sæpe: vt ait Hiero. insipientes & idiotę: & simplices celū rapiūt: nos aūt cū litteris nostris ad inferna demergimur. Ista erudice ꝑ oratiōes & instructiones orphei reuocata erat ad viam salutis. sed reincidit & recidiuauit in peccata priora. & sicut canis redijt ad vomitū: ideo ꝑpetuo īferno tenebitur. vel orpheus:

p̄otest significare rōnem: cuius comes est erudice.i.sensualitas volu
ptatibus dedita quā nititur retrahere ratio: quia sp̄ remurmurat: si
cut patet de synderesi sup̄iori illa portiōe rōnis quę nunq̄ extingui
tur vt dicūt theologi.reuocatur aūt sensualitas a vicijs per dulcedi/
nem p̄lationū & per lecturā scripturarū: sed homo ip̄e nimis sensu
alitati obediēs & p̄mittēs rōnem que dn̄a esse debuerat ancillari ad
infernū iterū descēdit quādo vires inferiores nō plene obediunt su
perioribus & in tali differentia viriū & rebellione damnabit̄ sine re
demptione.Ista est explanatio glosę cōmunis: vltra ista dico qđ or
pheus est christus filius solis.i.dei patris & vxor amica eius est hūa/
na natura quā deus dilexit: & eam serpens.i.diabolus tentauit & pec
care fecit vt visum est prius in illo textu.Incola primus homo &c.
Et ita omnes descenderūt ad inferos ante passionē christi.Sed idem
christus misertus humanę naturę quā creauerat & participē sue glo
rię cōstituerat eam ab inferis liberauit.tamē tali pacto qđ si peccaret
ad infernū descēderet a quo nunq̄ liberaret̄. Consequēter redeun
do ad primā partē textus: sciendū est qđ postea orpheus cōtemne/
bat omnes mulieres & ascendit quendā montē vbi dulcissime cū ly
ra sua resonabat adeo vt arbores venerūt ad audiendū melodiam
illius carminis: & stabāt per ordinem iuxta ip̄m.Ita em̄ saxa lapides:
aues: lepores & talia.Iste orpheus est doctor sanctus vl' p̄dicator iu
stus qui de inferno.i.de mūdo venit ad acumen montis ad cōtem/
platione dei: & lecturā scripturarū sua sancta p̄dicatione & vita pec
catores lapideos & induratos & erectos p̄ superbiā cōuertit ad pe/
nitentiā & vitā rectam.Contingit aūt quādoq̄ qđ quia vir iste fu/
git mulieres & palā viciosos: earū mores predicat: offēditur ab eis
quādoq̄ occiditur taliter grauatur sicut di. Oui.qđ mulieres orphe
um finaliter occiderunt.¶ Constr. orni scilicet ille arbores: certaue/
re.i.certauerūt.sequi orphea.i.orpheū: actūs est græcus: iuxta illud
alexādri. Cum tenet eus græcus aliquādo fit p̄ a quartus.modulan
te.i.cū modulis musicis disponentē & canentē.odas.i. notabulas. &
inde dicit̄ melodia.& inde etiā dicitur odo p̄priū nomē: quia odo/
les sunt alacres: leti: hilares et gaudētes: vel dicit̄ odo quasi odorem
dans omnibus p̄ etymologiā.et est odo nomen p̄fectissimū.p̄pter
duplicē figurā sphericā que inter figuras isopete metrales est perfe/
ctissima: sicut declarari solet circa primū de celo vbi tractat̄ materia
de spheritate celi.Vnde o est l̄ra spherica significās p̄fectionē.et hoc
nomē bis ponit̄ ad denotandū maiorē perfectionē odonis.vel ety
mologizat̄ odo quasi oīa dans oībus.p̄pter eius liberalitatē magni
ficentissimā & largitatē: vel dicit̄ quasi demonē opprimēs p̄ cōstan/
tiā et virtutē.vl' etymologizat̄ q̄si oē diuinū obtinēs quasi ip̄e sit de

numero electorũ & pdestinatorũ: vel dicit̃ odo ab ardore virtutũ & honestate vitę. Odas ergo carminis. i. cãtilene. & est carmẽ equiuocũ vt ponit Ebrardus. Carmẽ dictamen & c. p siluas. i. p nemora: & dicit̃ a sileo les. & hoc dico frõdibus. i. folijs seu ramis: demissis. i. deorsum missis & depssis: pserpina illa dea vxor plutonis: iussit. i. precepit: pmisit. erudicẽ. i. illã mulierẽ: reddi. i. orpheo restitui conditione graui iã declarata: & hoc dico illis motis. i. cõmotis p dulcedinẽ cantus & melodię qui tenẽt. i. obtinent & inhabitãt regna tenebrosa & opaca acherontis. i. inferni acheron. dicit̃ ab a quod est sine & chere salus quasi sine salute.

Ne regis corpus vexaret predo malignus
Chordarũ musa puer adiuuit citharista
Cuius erat studiũ pelles tondere bidentũ
Temporis articulo successit dextera sceptro.

¶In hac parte ponit alithia historiã vbi incipit narrare gesta aliarũ duarũ etatũ. Et diuidit̃ in duas partes principales. Primo agitur de quarta etate in tpe Regũ. secũdo de quĩta. scd'a ibi. Inscius esse. Itẽ primo ponunt̃ historię regũ. vn⁹ regnabat sup totũ populũ. Secũdo quando regnũ diuisum est pꝑter peccata Salomonis. scd'a ibi. Nubes ethereas. Itẽ prima in duas. Primo de duobus primis agit̃. secũdo de tertio. scd'a ibi. omĩpotẽs idide. In prima pte dicit sic. Dauid citharista impẽdebat melodiã chordarũ ne diabolus vexaret corp⁹ saulis. Dicit p̃terea qd' studiũ Dauid erat in tonsiõe ouiũ: sed statim post effectus est rex. Præsens historia originaliter scribit̃. i. Reg. xvi. ca. Et postq̃ in pcedentibus expedite sunt materię librorũ Numeri & Iudicũ: & explanãdo primã partẽ nostri textus: Sciendũ est qd' Israelitarũ primus rex fuit dictus Saul qui ex mandato dñi quandã ciuitatẽ destruxit. Illi aũt deus inhibuerat ne aurum aut bona alia ab ea secũ ferret: sed ip̃e captus auri pulcritudine ip̃um secũ asportauit. Vnde iratus deus ab ip̃o sp̃ũmsc̃m retraxit & eũ sp̃ũ maligno vexari pmisit. Et vt in fine istius ca. ad ppositum textus quãdoq; sp̃ũs malign⁹ arripiebat Saul. Dauid aũt tollebat citharã & pcutiebat eã manu sua & refocillabatur Saul. & leuius habebat: ab eo em̃ recedebat sp̃ũs malignus. Saul potest significare om̃es homĩes mortales: qui cupiditate & ambitiõe temporaliũ bonorũ detenti a sp̃ũ maligno scilicet a diabolo agunt̃ & ad oĩa facinora eorũ animus ĩpellit̃. Dauid em̃ significat chr̃m qui interp̃tat̃ manu fortis & aspectu desiderabil' q ip̃os hoĩes ab erroneo calle ad v̾tutũ tramitẽ dirigit: & sic demonẽ impedit ne noceat hoĩbus p suas versutias & tentatio-

nes. Circa istã pticulã ad videndũ modũ in quo spũs iste mal⁹ cessa bat: & animus Saulis ista musicali armonia recreabat. Sciendũ est ꝙ aliqualiter speculatiuã ingrediendo ꝙ oẽs sensus nostri ex pceptõe firma obiecti tẽperati soluunt in delectatiõe vt p expientiã patet. Et inter voluptates q̃ animis nr̃is & sensibus ingerunt nulla est suaui or aut naturę cõueniẽtior aut iocũdior: ꝙ̃ illa quã auditus defert in mentẽ: & ob hoc oẽs pythagorici & platonici dixerũt oẽm cõpagi nẽ nostri corpis & nostri animi esse cõiunctã & cõpositã q̃dam co aptatione & armonia musicali: & ita sentit Boe. di. Corporis status eisdẽ quodãmodo ꝓportionibus videt esse cõpositus: quibus mo dulatiões armonice in arte musica demonstrant esse. Et Aristo. etiã in. viij. politice attribuit maximã efficaciã vim & potentiã arti mu/ sice. Vñ in olimpiadibus iouis sacerdotes cõfluctiũ ad sacra morta/ liũ quosdã sub phrigij modi sono ĩcitatos reuocata ĩterius vi sen/ suũ rapiebãt: ita vt sopito exteriori tumultu ꝓfundas nõnunꝙ̃ ve ritates attingerẽt. Vñ pythagoras mitigauit: demulsit ad rõnem ad duxit vel eduxit quendã adolescentẽ quasi furentẽ & volentẽ cõbu rere domũ riualis sui ꝑpter meretricem quandã: sed ita graui tactu sponte succinuit pythagoras ꝙ eũ retraxit. Videmus em̃ ad experi/ entiã p sonos tubarũ obsessos demone abduci a pturbatõe animi ad statũ quietũ. Ex quibus satis ꝓbabiliter & verisimiliter concludi põt ꝙ sono dulci cithare animus istius Saulis potuit mulceri: ꝙ̃uis illud attribui possit diuine dispositiõi & pmissiõi. Circa scd'am pti/ culã istius text⁹. Sciẽdũ est ꝙ de successiõe Dauid in regnũ habet. i. Reg. i. ca. vbi Dauid manifestat p quẽdã iuuenẽ mors Saul & iona/ the filij eius & mesticia quã cõcepit Dauid. Et in. ca. describitur quali ter vnctus est Dauid in regẽ sup domũ Iuda. Et in. iij. ca. agit de da uid qui etiã regnauit sup domũ Iuda in Ebron & cõposuit fœdus cũ abner principe exercitus Saul qui traderet regnũ Saul in manu eius. Per Dauid intelligimus chr̃m qui interfecit Goliã. i. diabolũ: & portas inferni cõfregit: & cõtra philistinos. i. iudeos & infideles p̃di cauit. ¶ Const. puer. s. Dauid: citharista. i. ludens cũ cithara: adiuuit. i. musa. i. scia: chordarũ. i. fidiũ musicaliũ ne p̃do malign⁹ &c. cui⁹ stu diũ. i. exercitiũ & labor erat. tondere secũde cõiugatiõis est & signifi cat crines remouere & abradere: pelles bidẽtiũ. i. ouiũ. Vñ Cathol. di. bidẽs est q̃ddã instrumentũ rusticorũ bifurcatũ ꝑpter duos den tes: & qñ est fœminini generis est ouis a duobus dẽtib⁹ qui ꝓminẽt & cũ q̃bus fert nasci. & est ge. icerti: dextera ipsius Dauid successit sce ptro. i. virge regali & dñio regis Saulis: articulo. i. in breui spacio tẽ poris. Hęc histo. habet clarã cõuenientiã & dependẽtiã cũ fabula p̃/ cedenti. p citharã orphei ex vna: & Dauid ex altera partibus.

Herbarũ ſuccos tractans ſillẽnius heros
Exortes lucis virgã renouauit ab vmbris
Arte potens tali credas vt cuncta fateri
Quem natũ maie lactauit mãma nouerce.

¶Hic pſeuſtis pro libito ſuo incipit facere aliã narrationẽ dicens ꝙ mercurius tractabat ſuccos herbarꝫ et ꝓ inferis animas cum virga reuocabat.tantã em̃ habuit artẽ vt illa faceret. Dicit vltimo ꝙ ipe a iunone nouerca fuit nutritus lacte ꝓprio ꝗuis eſſet fili⁹ maie athlãtis. Mercuri⁹ ſꝑ in poetis introducit̃ vt iouis nunci⁹. vt patet in primo metamor.in fabula de Io. & a Virgilio.iiij. enei.clare. vbi Iupiter mandauit ei & p̃cepit venire ad eneã morantẽ cum didone. Declarando textũ latius ſciendũ eſt ꝙ iupiter multos habuit filios ſicut vbiq; ponũt poete.quorꝫ vnus fuit mercurius quẽ iuno tantũ dilexit ꝙ etiã lacte ꝓprio ipm̃ enutriuit.& ſe ſemꝑ illi beniuolã prebuit. Iſte erat diſcretus valde in arte medicinali. & habuit virgã appellatã caduceã. vñ dicebat̃ caducifer: quia in ꝑte tacta ꝑ eam viuificabat.& in parte mortificabat & ſuſcitabat mortuos. & ad vitam de inferis reducebat. Fuit aũt filius maie filie athlantis qui ꝑ gorgonam a ꝑſeo in montẽ conuerſus fuit.& optime deſcribit Virgilius in.iiij.enei. Iãq; volẽs apicẽ & latera ardua cernit. Athlantis duris celũ qui vertice fulſit. Phyſice exponẽdo poteſt dici ꝙ iupiter ẽ aer ſuperior: iuno inferior.et mercuri⁹ eſt mẽtis currus.ſ.ſermo hũan⁹. & dicit̃ filius iouis.quia ꝑ hũc recõciliamur ſuperis. hũc lactauit iuno vberibus ſuis.quia cũ loquimur attrahimus aerẽ inferiorẽ.quo attracto aſpiramus.& mẽtis conceptũ exprimim⁹. vt patet ex primo de aĩa. vbi dicit̃ ꝙ vox eſt ſonus aeris reſpirati ad arteriã vocalem ꝑcuſſi cũ imaginatione ſignificãdi. Ideo dicit̃ in principio ſummularũ logicaliũ. qđ vox eſt ſonus ab ore animalis ꝓlat⁹: naturalibus inſtrumentis format⁹. Qm̃ aũt hic de mercurio agit̃: ideo eius deſcriptionẽ videamus ſcđm Fulgẽtiũ. Pingit̃ aũt vt hõ hñs alas: in talis: caput caninũ. in manibus virgã ſoniferã circũdatã ſerpẽtib⁹ & gladiũ curuũ dictũ harpe.& habens fiſtulã in ore: galerũ in capite vel galeã: ſibi conſecrat̃ gallus: ex altera parte erat argus occiſus. iſte eſt deus mercatorꝫ.& dicit̃ mercurius quaſi mercantiũ heros.i.dñs Et etiã deus furtorꝫ.& đ viro ĩ feminã ſe mutabat.& nigra candida ꝓ libito faciebat. Ariſt. dicit mercuriũ eſſe planetã đ ſe beniuolũ & nũciũ iouis.quia velocit̃ facit curſũ & motũ ſuũ.& iõ dicit̃ mercatorꝫ dñs. quia ipſe dat genus eloquẽtie. mercatores ãt multa eloq̃ntia.& nati in cõſtellatõe eius ſũt eloq̃ntes. Mercuri⁹ ſignificare p̃t quẽlibet bonũ p̃latũ & ſupiorẽ q̃ ẽ cuſtos gregis dñi. ideo habet ca

put caninū eripiēs oues e faucibus luporū infernaliū habet alas con
templationis de quibus di. Boe. Sunt & em̄ penne volucres &c. Ta
lis habere debet virgā prudētię & correctiōis: gladiū seueritatis & iu
sticię: fistulā eloquentię spūalis: debet em̄ habere rhetoricā diuinā de
qua pulcre more suo tractat dn̄s Guillermus Parisi. in suo tractatu
de rhetori. diuina. Debet esse vigil & diligēs ad modū galli. iuxta il
lū hymnū. Ales diei nūcius &c. Iste est deus mercatorū inq̄ntū mer
cādo lucrat̄ aīas deo: & furat̄ a diabolo peccatores: & debet habere
mō rigorē viri. mō suauitatē & benignitatē muliebrē ꝯm diuersas
tpis & negocij circūstātias. Talis occidit argū. i. diabolū vel quēlibet
deprauatū. Aliter significare posset sapiētes huius mūdi & aduoca-
tos vtilitatē ꝓpriā siue priuatā vtilitati publicę ꝑferētes: sed istud cau
sa breuitatis omitto. ¶ Cōstr. hero dicit̄ vir fortis: ꝓbus: strenuus: si-
lēnius. s. mercurius sic dictus a silēnio mōte in quo colitur: vel dicit̄
a ciēdo. i. mouēdo: quia de summo celo ad terrā mouet̄. Ideo dicit̄
interpres diuitū. tractās. i. tractādo disponēs: succos. i. aquas. humo-
res vel liquores herbarū cōficiēdo medicinas: reuocauit. i. liberauit
& retraxit: exortes. i. aīas expertes. Exors ꝯm Catholi. dicit̄ ab ex &
sors. i. extra sortē positus: vt Sap. ij. Nemo nostrū sit exors luxuriæ
vestre. i. alienus: vel extra sortē: lucis. i. claritatis. ab vmbris. i. ab infe-
ris. vmbrę ꝓprie dicūtur animę vagātes adhuc circa sepulcra sc̄d'm
paganorū quorūdā erroneā opinionē: virga. i. cū virga. mercuri⁹
dico: potens. i. doctus & instructus tali arte medicinę: vt credas alia
cuncta fateri. i. cōfiteri simplex ꝓ cōposito illū esse primū potentē in
illa arte: quē. s. mercuriū. natū. i. filiū. hic natus nomē est: & regit gtm.
aliq̄n reperitur participiū. ut a Virgi. i. ęnei. Nate dea &c. maie. i. illi⁹
mulieris filię athlātis: de quo superius aliquid dictum est. māma no
uerce dicit̄ quasi nauos arcēs: vel dicit̄ a nocendo: nouerca eius erat
Iuno: lactauit. id ē sibi lac ministrauit & prebuit. Et hęc de parte dicta
sufficiant.

Omnipotens itide poscenti dona sophie
Annui intantū naturę vincat vt vsum
Preditus ingenio decorauit menia templo
Confectum gazis euertit amor mulieris.

¶ Hic cōsequēter alithia subiūgit historiā suā & dicit breuiter sic. De
us oīpotēs Salomoni cōcessit magna & egregia dona sapiētię. & in-
de Salomō tēplū cōstruxit. Ipe aūt sapiēs & diuitijs abūdās ꝑ amo
rē vnius mulieris subuersus & deceptus fuit. Iste text⁹ habet tres ꝑti
culas. Prima tractat de sapiētia Salomonis: d' quo habet̄. iij. Regū. iij

ca. vbi dicit' q̄ cōfirmatū est regnū in manu Salomonis filij Dauid & accepit filiā Pharaonis. & nō erat edificatū templū dn̄i vsq̄ in diem illū. Et dū imolaret Salomon in gabaon vbi erat excelsum maximū: & obtulit mille hostias in holocaustū. apparuit dn̄s Salomoni per somniū noctis dicēs. Postula quod vis vt dem tibi: & dicit salomon. Dabis mihi dn̄e si placet seruo tuo mihi cor docile: vt possit iudicare pp̄lm: & discernere inter bonū & malum. Et dixit dn̄s. Quia sapientiā & nō aliud postulasti: ideo eris sapiens & intelligens intantū vt nullus ante te similis fuerit tui: & nullus post te surrecturus sit effectus similis tui: & statim in eodē ca. ponit' histo. de iudicio Salomonis qn̄ duabus mulieribus ꝓ filio litigātibus dixit. Afferte mihi gladiū & diuidite infantē viuū &c. Illā histo. tāgebat romanus ille papa. Grego. xij. pius dictus ꝓprio nomīe angelus corrriarius in lr̄is ad monimētū bulle domino Benedicto. xiij. missis. Hic principes clare introducūtur ad sapientiā & prudentiā p̄ oībus alijs exquirendā sine qua impossibile erit ipos regnare bn̄. vnde Egidius in secūda parte primi libri de regimine principū. c. vij. ostēdit q̄ decet reges & principes esse prudētes & causa est: quia sine prudētia nō est rex scd'm veritatē: sed noīe tm̄. Secūdo sine prudētia d' facili vertitur in tyrannū. Tertio sine ipa nō pōt naturaliter dn̄ari. Primū sic patet. rex est nomen officij vel dignitatis: est em̄ regis officiū: vt suā gentē regat & dirigat in debitū finē. & hoc fit p prudentiā. vnde dicitur. vi. ethi. q̄ illos estimam⁹ esse prudentes qui sibi & alijs possunt bona speculari & ꝓuidere: est ergo quidā oculus quo bonū & debitus finis cōspicitur: qui ergo hoc oculo caret: nō sufficienter videre pōt ipm bonū nec finē: igitur ꝓpositū: & sic talis carens prudentia magis est signū regis q̄ sit rex: sicut denarius ereus. vel plūbeus est signū aliquando mille librarū. Alia duo ꝓportionabiliter declarat Secūda pticula nostri textus agit qualiter Salomon edificauit templum dn̄i. & illud originaliter scribitur. iij. Reg. vi. ca. vbi dicitur q̄ domus quā edificauit rex Salomon habebat lx. cubitos ex longitudine & alta ꝓportionabiliter: & ponitur ibi & sequit': edificauit parietes domus intrinsec⁹ tabulatis cedrinis: & cōsequenter describit oraculū. & dicit' cōsequenter q̄ oīa cooperuit laminis aureis ope quadro ad regulā. & ibi mirandū & pulcrū artificiū describit': cuius expositio remittitur oīno ad doctores theologos: & ad sacros doctores. ex hac particula clare patet q̄ decet reges & pricipes esse magnificos: sicut tangit idē Egidi. ca. xx. parte allegata vbi dicit. Tangit philosophus. iiij. ethi. sex ꝓprietates paruifici quę si inessent regibus maxime derogarent regie maiestati. Prima ꝓprietas est q̄ circa oīa deficit: quia paruificū est facere parua & defectiua. Secūda eius pro/

prietas est si contingat etiā paruificū magna expendere ꝓ parua ꝑ/
dit magnū bonū. Tertia est quecūq; facit tarde facit. Quarta est par/
uificus habet intētionem principaliter quō paruos sumptus faciat.
Quinta est ꝙ semp expendit cū tristicia & dolore. Sexta est ꝙ cum
ipē nihil faciat videtur ei semp ꝙ agat maiora ꝗ̄ debeat: ex quibus
patet ꝙ decet principē esse magnificū in cōstructione castrorū eccle
siarū ciuitatū & collegiorū. Summe tñ cauere debet ne hoc faciat dꝫ
rapina subditorū ne dicatᷣ sibi. Congeries lapidū varijs constructa
rapinis. Corruet aut alter raptor habebit eam. In tertia particula te/
xtus ꝓsentis agitur. qualiter Salomon per amorē mulierū fuit euer
sus: & de hoc originaliter. iij. Reg. xi. ca. vbi dicitur ꝙ amauit Salo/
mon mulieres alienigenas multas: cum tamē dixisset deus. Non in/
gredimini ad eas: nec ingredietur ad vos: certissime em̄ auertēt cor/
da vestra: vt sequami deos earū. & habebat Salomon multas vxo
res. &. ccc. cōcubinas. Cūq; senex esset deprauatū est cor eius & per
eas adorauit deos alienos. Quevidens deus dixit: quia habuisti hoc
apud te scindā regnū tuū: & dabo illud seruo tuo: verūtamē in die
bus tuis nō faciā ꝓpter Dauid patrē tuū: sed in manu filij tui scindā
illud. & dabo illi tribum vnā ꝓpter Dauid seruū meum & hierusa
lem quā elegi. Allegorice exponitur sic. Dauid vir fortis nō edifica/
uit templū: sed Salomon. i. christus rex pacificus cōstruxit tēplū scili
cet ventrem gloriose virginis Marię. Finaliter christus ꝓpter eccle/
siam passus est mortem: & sic quasi seipum abnegauit & factus pa
tri obediens vsq; ad mortē mortē autē crucis. Ex hac parte clare ap
paret ꝙ ꝑniciosum est nimis adherere mulieri. Pro quo videatᷣ idē
Egidius in. iiij. parte. c. ij. vbi dicit ꝙ mores iuuenum vituperabiles
sunt sex modis. Primo vt dicitur. ij. rhe. Iuuenes sunt passionum in
secutiui: & maxime insequūtur concupiscentias circa corpus. Sunt
enim incōtinentes & insecutores venereorū actuū: & magis regun
tur passione ꝗ̄ ratione. Secūdo sunt de facili vertibiles. Tertio sunt
nimis creditiui. Quarto sunt contumeliosi. Quinto sunt mendaces
oīno quomodo pertinaciter adherētes. Sexto in actionibus non
habent modum: sed omnia faciunt nimis & in excessu: cōtra docu/
mentum comici in andria. nanq; arbitror apprime in vita esse vti/
le vt ne quid nimis: & ideo per oppositum habentur. vi. alie iuue/
num bone conditiōes: quas iste doctor enumerat in. i. c. quarte par/
tis. Primo enim iuuenes sunt liberales. Secundo sunt animosi & bo
ne spei. Tertio magnanimi. Quarto nō sunt male moti. Quinto de
facili miserentur. Sexto sunt verecundi & erubescitiui: & ista etiam
tanguntur. ij. rhetorice. Vltimo circa istū textum sciendū est ꝙ Salo
lomon multa habuit noīa sicut solet notari: & apte dicitᷣ & declaratᷣ

circa initia librorum biblie quos ipe cõposuit.s.sapientie:pabolarum Ecclesiastes:Canticorũ.vt apparet p hec metra Idida pacific⁹salo.si mul ecclesiastes.Appellãt doctũ quattuor ista virũ. ¶Cõst.omni/ potens.s.deus.annuit.i.cõcessit.idide.i.salomoni.& iterp̃tat̃ discret⁹ poscenti:id ẽ requirẽti dona sophie i.sapiẽtie.grecũ nomẽ est in tãtũ vt vincat vsum nature.quia nõ est visum nec auditũ q̃ aliq̃s habe ret naturalit̃ tantã sapientiam .Iste dico p̃ditus:de predo is. p̃dit⁹.i. diues effectus:ingenio.i.ingenij sapiẽtia:decorauit secũda breuis.id ẽ honorauit.& dicit̃ de dec⁹ ris.menia caret singulari numero. & de clinat̃.menia nium.bus.i.muros.templo dicit̃ a tẽplor:nõ est i vsu amor inordinat⁹mulieris.mulier dicit̃ quasi mollier.vel quasi mul cens herũ.de qua Hiero.contra iouinianũ. Pulcra facile adamatur. quod plures amãt difficile custodit̃.molestũ est possidere qđ nẽo habere dignat̃.miore tñ miseria deformis mulier habet̃ q̃ formo sa seruatur.de qua Esopus .Femina femineũ nil bene finit opus .e/ uertit.i.effrenauit.destruxit eũ confectũ.id ẽ repletũ simul factũ ga/ zis.i.diuitijs .Hec historia cõuenit cum fabula priore.quia ibi visũ ẽ de mercurio.de quo dictũ est. Arte potens &c. Itẽ hic de salomone dicitur:nature vincat vt vsum.& ibi de iunone bona nouerca hic autem de muliere pessima

Gnosia dum raros quateret dodona racemos
Mater larga seres miserata fame pereuntes
Tritolomũ mundo misit serpente ministro
Qui primũ terre speciem mõstrauit ariste

¶Hic cõsequenter pseustis reincipit pro libito tangẽs talẽ fabulam. Quodã tpe quo dodona silua crethensis produceret paucos fruct⁹ seres mater larga humani generis miserta instruxit tritholomũ in agricultura qui prius ministrãte serpẽte omnib⁹ modũ colendi a/ gros p frugibus edocuit.Presens historia scribitur ab Ouidio circa finẽ.vi.metamor.vbi dicit̃.q̃ seres irata de amissione filie sue.pser/ pine misit sterilitatẽ per totã terrã.postq̃ autẽ filiã repperisset misit tritholomũ in currũ qui trahebat̃ a serpẽtibus & p istum seres.vt dicit̃ dedit semina & fruges toti mundo.Dũ aũt iste venisset ad do mũ linci regis voluit eũ occidere lincus. sed ipe p serere mutatus est i lincem.quia suũ militẽ occidere parauerat. Veritas historica vt di cũt fuit q̃ seres domina ditissima que tpe cuiusdã famis acerbe per tritholomũ procuratorẽ suũ vendi iussit frumẽta in diuersis ptib⁹ vrbis. Ista fabula sic exponi potest. Seres ẽ de⁹ pater .tritholomus est chr̃s vl̃ filius dei incarnatus.q seminauit legem & semẽ fidei nr̃e

fructuosum. filia cereris est aĩa humana q̃ p pctm̃ & pũaricationẽ ꝓtoplasti p̃dicta erat. Lincus est popul⁹ iudeoꝝ q effectus est obstinatus & bestialis. Aliter ceres est chr̃s: qui postq̃ filiã suã animã de penetralibus plutonis. i. diaboli liberasset: etiã totũ mũdũ cõseq̃nt post resurrectionẽ & ascensionẽ suã recreauit p semina euãgelij publicata p tritholomũ. hoc est p discipulos suos. quia in omnẽ terrã exiuit sonus eoꝝ &c. Aduertendũ est cõformit ad textũ q in prima etate hoĩes vescebant glãde & fructib⁹ naturalit ĩ siluis & agris sine cultura crescentib⁹: vt dicit Boe. v. de cõso. philosophie. felix nimiũ prior etas contẽta fidelibus aruis nec inerti p̃dita luxu. facile q sera solebat ieiunia soluere glãde. Tales fruct⁹ maxime abundant crescebãt in dodona que semel sterilis fuit Ceres aũt querẽs filiã suã instruxit tritholomũ filiũ cuiusdã hoĩs in cuius domo recepta fuit agricultura. Habebat aũt iste currũ cereris tractũ a serpẽtibus. quia scd'm veritatẽ tritholom⁹ erat hõ astutus & prudẽs. Physcie seres potest significare vim naturalẽ ꝓductiuã reꝝ p calorẽ & humorẽ. cui⁹ filia dicit ꝓserpina quasi ꝓpe terrã serpẽs. quia ĩ celo luna est inferior planeta: que dñat supra humida. & ea nõ vigẽte in reb⁹ fit sterilitas. quia deficiẽte hũore fruct⁹ nõ pullulant. ¶ Cõst. cũ dodona: ista silua quasi dãs dona: gnosia adiectiuũ ẽ: gnosius sia. siũ. i. cretensis: a ciuitate illi⁹ parte sic dicta. quateret. i. ꝓduceret & emitteret: vnde quatere significat cõmouere: cõcutere pcutere: vexare. & habet cõposita. cõcutio: pcutio: incutio: discutio. ita dicit catholicõ. racemos raros. i. paucos fruct⁹. & hic nomẽ speciei sumit ꝓ nõie generis. ceres ista dea frugũ: quasi creãs res: mater larga miserata. de miseror aris: & nõ de misereor. hoĩes sup. pẽutes fame. hec fames famis. misit mũdo. dicit a mũdãdo p̃ antifrasim. quia mũdus nõ mũdat sed magis polluit. ergo q manet in mũdo quõ mũd⁹ erit: tritholomũ istũ virũ. & hoc dico serpẽte quodã mĩstro. i. mĩstrãte sibi. q. s. tritholomus mõstrauit: sine de. & tũc text⁹ ẽ speciẽ & nõ spem. Si aũt textus sit demõstrauit: tũc dicit spem monosyllabũ: primũ spem vl' speciẽ. ariste. i. frugũ bladi vel segetis. & dicit de areo ares: terre. i. terrenis hominibus

Nubes ethereas precibus obstruxit helias
Gramina nulla sup madidus stillaret vt imber
Pulsus humo patria bibit a torrẽte propheta.
Suffecit pastus quẽ detulit assecla coruus.

¶ In hac parte alithia incipit historiã de populo israel q̃n regnũ eorũ fuit diuisũ propter pctã populi. Et diuidit in duas. Primo ponit

gesta tpe malorū. scd'o tpe quorundā bonoꝝ: ibi. occasum iosue Itē prima in tres. scd'a ibi. Effugiū terrę. tertia ibi. Addictus morti. In prima parte dicit̄ sic. ad p̄ces Helie nubes celi obstructe fuerūt: ita vt nullus humor caderet supra herbas terrę ꝓpter qd' ip̄e expulsus est a patria. & bibit de torrēte & comedit pastū sibi allatū ꝑ coruū. Hæc histo. habet̄. iij. Reg. xvij. ca. vn̄. Helias hō diuinus exorauit deū: vt nō plueret sup terrā annos tres mēses sex. vt videbat Iesabel reginā gentilē volentē cogere pp̄l'm israel sacrificare idolis: postea aūt orauit amore pp̄l'i israelitici quasi pereūtis vt plueret & pluit. vn̄ dicit̄ i c. allegato ꝙ factū est verbū dn̄i ad heliā dicēs. Recede hinc & vade cōtra orientē & abscōdere in torrēte charith qui est cōtra iordanē. & ibi de torrente bibes & ita fecit. Corui quoq; deferebāt ei carnes & panē & siccaco illo torrēte iuxta mādatū dn̄i iuit in sarrepta sidoniorū: & ibi a quadam vidua nutritus est. Ex historia patet ꝙ efficax est oratio viri iusti apud deū. quia multū valet dep̄catio iusti assidua: vt dicit btūs Iacobus in ep̄la sua canonica. c. v. vbi allegat hanc historiam &c. Est em̄ oratio quasi nūcia quā ad deū ꝑ parte nr̄a mittimus que si fuerit iusta & honesta & eā porrigam⁹ hūiliter & deuote exaudit̄: quia sic dicit Aug. in quodā sermōe. Oratio si pura est si casta fuerit: celos penetrās: vacua nō redibit. Et idē alibi. Oratio oranti est subsidiū: deo sacrificiū: demonibus aūt est flagellū: & Ambro. sup Psal. di. despiciunt̄ orōnes leues: diffidētes: inutiles: seculi curis anxie & rerū corporaliū curis implicite: bonorū aūt operū fructibus infecūde. Et Cassio. sup Psal. Oratio serena cor abstrahit: & mundat a vicijs: subleuat ad celestia: reddit capacius & dignius ad accipienda dona sp̄ūalia. Iesabel significat diabolū qui hoīes faciebat idolatrare Helias aūt est christus infringēs ptātem demonis: & ante aduentum chr̄i cessauit pluuia & ros p̄dicationis dn̄i ꝙ helias bibit de torrentē in via. dicitur in Psal. hoc est ꝙ christus bibit de torrēte in hac valle miserie: quia vere lāguores nostros passus est: & ꝓ nobis mortuus est: corui: hoc est peccatores ministrabāt christo necessaria vitæ. Finaliter Helias delatus est in celum curru igneo: scilicet post resurrectionē eius: vt apparet textus sequens &c. ¶ Const. Helias iste ꝓpheta obstruxit. i. clausit: & pluere non passus fuit nubes ethereas. i. aereas: quia s'm verā philosophiā nubes sunt in aere & sunt vapores humidi eleuati a corporibus humidis: vt ab aquis & talibus: per calorem solis in aerē. s. in mediā regionē aeris. Et istis nubibus coadunatis: ip̄e graues sunt. & cadunt & ex hoc causatur pluuia: sicut magis declaratur super primo metheororū: p̄cibus suis. Hęc est tertia species cesurę quę dicitur postheptimemeris: quia vltima d'pcis breuis est. & hic ꝓducitur in principio quarti pedis: vt null⁹ imber: dicitur

ab inebriãdo.i.fecundando terrã.i.nulla aqua:nullus humor. nulla pluuia:stillaret.i.stillãdo caderet.super gramina.i.herbas. Et hic pre positio postponit̃ suo casuali per figurã quę dicitur anastrophe:vt apud Virgi. Transtra ꝑ & remos &c. Et vt di. Donatus qñ dicit̃ pu be tenus:ꝓpheta.s. Helias: dicit̃ a ꝓcul & for faris:pulsus humo .i. a terra patria:adiectiuũ est:bibit a torrẽte. & dicit̃ de torreo.i. voluo. vñ Ebrardus. Torrens est veniẽs aqua ex nubibus liquefactis: pa/stus.i.cibus:nutrimentũ. & dicitur a pasco cis.sufficit sibi: quẽ pastũ coruus illa auis assecla. id est minister nũcius. Assecla ſm Catholicõ dicitur a sequor:seruus vel comes qui sequitur aliquẽ: detulit:id est sibi apportauit.

Gorgonis effigie mortalis vertitur Ide
Nam qui viderũt lapides quasi diriguerũt
Bellorophon mõstro cũ palladis arte ꝑempto
Comit equi pẽnas & se dimisit in auras.

¶ Hic pseustis ponit aliã fabulã:& dicit ꝙ mortales hoĩes verteban tur a gorgone:ita vt qui eã videret rigorẽ lapidis cõtraherẽt. Dicit præterea ꝙ Bellorophon monstro deuicto & ꝑempto per artem palladis comit.i.ornat equũ suum & volauit ꝑ aera. Sciendũ est ꝙ in hoc textu duplex põt esse lectura. Prima est vt in istis q̃ttuor ver sibus tm̃modo tractetur vna materia.s. de perseo qui suꝑauit gor/gonẽ qui perseus alio noĩe appellat̃ bellorophon vt inquiũt. Secũ da lectura esset vt in duobus primis versibus tangat̃ fabula de per/seo & gorgone:in secũdis de bellorophonte. Aggrediendo primã expositionẽ hęc fabula describitur ab illo ingenioso poeta Ouidio sæpe cõmemorato in.iiij.meta. circa finẽ. Glosæ cõmunes. Gręcis/mi suꝑ illo versu de trinitatibus poeticis. Gorgone tres monocule ꝙ fuere sorores. Dicunt sic. Phorcus quidã rex fuit qui habuit tres filias.s.medusam:curialẽ & strẽnio.quibus morte superueniẽte ipse reliquit regnũ. Iste tres solum habebant oculum:& gorgone voca bant̃:medusa aũt oẽs cernẽtes se mutabat in lapides.sed missus est ꝑ seus ad gorgonẽ interficiendã & habebat arpẽ gladiũ mercurij & scutũ palladis crystallinũ. Vñ medusam consilio & auxilio palladis interfecit.cui cum caput abscinderet ex sanguĩe eius ortus est equus pegaseus allat⁹. Veritas historica fuit ꝙ phorcus rex tres filias habu it:illas.s.que habere vnũ oculũ dicunt̃.quod nihil aliud est nisi:quia successerũt in regnũ patris:& fere ipe tres vnicã & consimilem pul/critudinẽ habuerũt:vnde monocule nuncupant̃. Dicunt cõiter ille glosę ꝑ allegoria ꝙ phorcus .i. mentis grauitas quam timor comi/

tatur habuit tres filias. strenio interpretatur carnis debilitas. Curiale lata profunditas vel cogitatio fluctuans & instabilis. Medusa obliuio: desperatio vel terror: que ceca dicitur. Cecus enim dicitur ille qui comitatur tres sorores. Medusa vero se intuentes in lapides commutabat id est ille qui habet tria vicia durus quasi lapis efficitur. Perseus est homo virtuosus. Arpe mercurij. i. bona facundia. Clypeus palladis est sapientia cum qua vicit illa tria vicia. Per pegasum equum alatum & diurnum illius bonam famam procedentem ab operationibus virtuosis intelligimus: qui per totum mundum generaliter diuulgatur. Dicuntur autem gorgones quasi terre cultrices. ge enim est terra orge cultura. Ex quibus apparet quod ad superandum hostes feroces non minus requiritur sapientia quam bellica arma. Vltra aliter ita potest exponi hec fabula: gorgones isti sunt aduocati qui homines lapides. i. stupentes & ammirantes eos reddunt qui omnes habent vnum oculum. i. vnum genus malicie ad extorquendas pecunias: & istum oculum. i. sensum naturalem quem appellant: & istam prudentiam & sapientiam mundi affert mors: & eos dimittit sine capite rationis: & ita moriuntur: & a perseo vincuntur. Vel perseus est christus natus de Maria virgine gloriosa. vnde di. Fulgentius quod perseus occidit medusam. i. statim cum aliquis facit aliquod notabile factum statim nascitur equus volucris. s. fama publicans illud: quam famam pulcerrime describit Virgi. iiij. enei. & late dicit. Fama malum quo non aliud velocius vllum. Mobilitate viget: viresque adquirit eundo. Parua metu primo &c. Circa alios duos versus est sciendum quod aliter dicunt alij de inuentione pegasi qui percussione sui pedis fontem in elicone monte musarum fecit. Vnde pretus vel preto rex libye duas vxores habuit. De prima puerum habuit sagacissimum: pulcerrimum: fortissimum & generosissimum: & dictus est bellorophon. prima vxore mortua habuit secundam que illum puerum concupiuit. & quia ipse sibi obtemperare noluit: ideo erga maritum suum accusauit. Quo audito pater decreuit eum mittendum ad quoddam monstrum silicie superandum. s. chimeram que a parte superiori erat leo: in medio hyrcus: & a parte inferiori serpens. Iste iuuenis istud monstrum superauit & pegasum equum adquisiuit. Veritas historica fuit quod in silicia erat quidam mons periculosus in cuius pede leones habitabant. in secunda hirci siluestres fortissimi. in tertia serpentes. In hunc montem accusatione nouerce sue iste puer missus est: sed omnia euasit & chimeram superauit. Istud monstrum potest significare meretricem qualibet iuxta illud Ouidi. Omni re vera meretrix est dicta chimera. Est leo pars prima: medium caper anguis ab ima: est leo per fastus: capra: sordidus anguis adustus. Aliter iste mons est iste mundus qui habet tria genera ferarum. In primo gradu sunt leones violenti raptores: impij

& supbi. In scd'o sunt hirci fetidi & luxuriosi. In tertio sunt serpen/tes & diuites astuti auari. Bellorophon aũt.i.christus vel glibet virtuosus ista supat. & sic mũdũ sine p iculo euadit. Et hoc allegari pt cõtra maliciã nouercarꝝ. ¶ Cõst. sic. Ide dicũt cõmunes fuit regina q̃dã que mutata fuit a medusa: sed ego nunq̃ illud repio: Et ego cre/do ꝙ meli⁹ gloset sic. Ide.i. forma: & est nomẽ grecũ. & declinat hec Ida idos. & inde idea & idos et alcides mortalis.s. hũana vertitur.i. mutat: effigie gorgonis.i. meduse. nã p quia illi q viderũt illũ diri/guerũt.i. rigidi facti fuerũt quasi lapides. bellorophõ ille vir: comit.i. ornat. pẽnas.i. crines equi sui. & dimisit se in auras.i. aera. & hoc di/co mõstro pempto.i. occiso cũ arte palladis illi⁹ dee que ẽ dea sapientie. Monstrꝝ ẽ vt dicũt philosophi naturales effecctus veniẽs ex/tra sp & frequent cũ dispositionib⁹ sibi aut speciei sue discõueniẽtibus. Et potest in genere venire quadruplicit. Primo ex pte mat'ie i se. & hoc dupliciter. vel pter defectũ. vel pter abundãtiã. Scd'o mõ ex dispositõe ipi⁹ mat'ie: vt si sit nimis sicca nõ fluxibil. sic generat gnanus & ecõuerso. Tertio ex cõtinẽte materia: sicut si matricis aliqd rũpat exit aliqua portio materie. & sic fit hõ gibbosus. Quarto mõ ex parte agentiũ vel supiorũ vel particulariũ. & de istis lati⁹ videatur in ij. physicorꝝ circa finem

Effugiũ terre iezabel obstrũxit helie
Cũ distractus equis apparuit igneus axis.
Flãmea que venit vatem quadriga leuauit
Spiritus heredi geminatur amore magistri.

¶ Hic alithia subiũgit historiã suã que depẽdet ab alia tacta pri⁹. Dic ergo ꝙ helie nõ ẽ relictus loc⁹ p quẽ effugere posset: sed oĩs impeditus fuit p iezabel. Dicit vlterius ꝙ ipe helias fuit cũ curru igneo dũ/ctus & eleuatus in celũ. Dicit finalit ꝙ spũs phetizãdi quẽ habebat helias geminat⁹ ẽ in discipulo suo heliseo. Hec historia describit iij. Reg. xix. c. Quantũ ad primũ versũ vbi dicit. nũciauit aũt achab iezabel oĩa que fecerat helias. & quõ interfecisset omẽs phetas Baal gladio. misit nũciũ ad heliã dicẽs. Hec mihi faciant dij & hec addant nisi hac hora cras posuero animã tuã: sicut animã vnius ex illis. Timens ergo helias fugit. venitq̃ in bersabee iuda. & dimisit ibi puerum suũ & iuit in desertum. & petiuit a dño. Dñe sufficit mihi: tolle animã meã: & piecit se & obdormiuit in vmbra iuniperi. & apparuit sibi angelus dñi: vt ibi cõseqnt apit. In ista pte elicit vnũ documẽtũ. s. ꝙ null⁹ pter veritatẽ vel diuini cultus vel fidei assertõem vel exaltationẽ debet aliqd damnũ incurrere: nec a potentib⁹ debet

quoquo mō affici. Viri litterati veritatē & quid agendū & dicere est asserere debēt. Sed sūt aliqui cupiētes eos impedire ne veritatē dicāt vel post causam dictā volunt eos aliqñ opprimere: & hoc est vere tyrānizare. Permittant ergo libere loqui. quecūq; fm deū & iusticiā dici debeāt: saluo tñ semp honore regio verūtamē vt dicit in ethicis. Si veritas & amicicia dissentiāt: veritas ē amicicie pferēda. Et malicia vel tyrānica cōditio istius regine Iezabel in hoc nō est imitāda: sed sceleratissima reputāda. Circa aliā partē sciendū est q̄ .iiij. Reg. ij ca. habet quō Helias cū discipulo suo heliseo de galgalis transiuit in bethel: de bethel in hiericho. & deinde in iordanē & tulit Helias palliū: & inuoluit eū & pcussit aquas que diuise sunt in vtrāq; partē: & trāsierūt ambo p siccū. Et dixit Helias ad heliseum. Postula a me qđ vis vt faciā tibi anteq; tollar a te. Dixit heliseus. Obsecro vt fiat spūs tuus duplex in me. Et ecce currus igneus & equi ignei. Et ascēdit helias per turbinē in celū. & clamabat heliseus. Pater mi pater mi. Et scidit Helias vestimēta ei⁹ in partes duas: et eleuauit palliū helie qđ ceciderat ei & illo percussit aquas & nō sunt diuise. Et dicit vbi est deus helie. Et iterū pcussit & diuise sunt et trāsiuit aquā. Videntes hoc filij pphetarū qui erāt in Hiericho dixerūt. Requieuit spūs helie sup heliseum: et veniētes in occursum eius: adorauerūt eū pni in terrā. Et cōsequenter tangit qualiter misit sal in aquas: et dixit. Sanauit aquas has: et nō erit in eis vltra mors neq; sterilitas. Dicūt glose q̄ Iezabel id est iudei vel synagoga: heliā. i. christū morti tradidit. qui christus a morte resurgēs in celos ascendit. Heliseus aūt depcatus est: vt spūs helie in eo duplicaret. i. anteq; ascenderet dedit discipulis suis spūm scm̄ vt in die Pentecostes in igne et linguis. Aduertendū est q̄ boni discipuli est optare vt magistri spūs in eo duplicet. i. debet diligēter laborare exercendo se in studio: vt possit maiorē scientie gradū in duplo attingere et habere q̄ sit ille quē habuit magister suus. hoc autē fieri poterit. vt de facultate oratoria dicit Cice. Arte imitatione et vsu vel exercitio. ¶ Const. Iezabel ista regina: nomē est indeclinabile: obstruxit. i. clausit et impediuit: helie isti sancto pphete: effugiū dicitur de effugio is. s. recessum vel fugam. et locum per quē effugere vel euadere possit terre cum axis. axis est pars currus. Et in tractatu de sphera dicitur q̄ linea transiens per centrum sphere applicans extremitates suas ad circūferētiam ex vtraq; parte sphere dicit axis sphere. Vnde axis denotat volubilitatem circuli vel sphere circa ipsum quod connotat diameter: hoc est differentia inter ea: axis igneus. i. currus igneus: et sic hic esset synecdoche: distractus. i. diuersimode tractus: equis. i. cū equis apparuit helie. quadriga dicitur de quatuor et iugum: flammea quasi ignea qui venit de celo: leuauit. i. ele/

uauit: vātem.i.illum ꝑphetā.& sic sumitur in bono significato: spūs ꝑphetie gemīatur.i.duplicatur heredi.s.heliseo: amore magistri sui scilicet Helie. magister dicitur a maiori statu.in istis duabus historijs est facilis cōparatio. Primo largitas etheris & sterilitas helie: vt dicūt glo. Quantū ad illā partē. Nubes ethereas &c. Aliter dicit꞉ ꝙ sicut in illa fabula gnosia &c.facta est mentio de bonorū abundātia data ce reri: ita ibi. Nubes &c. De bonorū & pluuię carentia facta ab Helia. Ista aūt historia p̄sens cōuenit cū p̄cedenti fabula in hoc ꝙ sicut pse us: delatus est per auras cū pegaso equo: ita Helias in curru illo.& si/ cut gorgones iste erant mulieres peruerse: ita ista regina Iezabel fu/ it pessima. Item sicut bellorophon habuit artē palladis.s. sapientiā: ita Heliseus spūm magistri sui duplicatū.

Tithonū thalamis dignans aurora sup̄bis
Augendo vitā mutauit in vsꝗ cicadam
Extinctum troie sepeliuit mennona longe
Annua cuius aues venerant꞉ festa frequētes.

¶In hac parte pseustis ꝑ libito incipit fabulari seu disputare: & dicit ꝙ Tithonus fuit maritus aurore qui vitā suam tantum ꝓduxit: do nec i. cicadam mutatus fuit. Dicit praeterea ꝙ Mennon filius auro re mortuus est in bello troiano & sepultus ab ea: cuius festa ab aui/ bus annuatim celebrant꞉. Haec fabula quantū ad primā partē tangit꞉ in.iiij.enei.a Virg.ibi dicitur. Tithoni croceum linquēs aurora cubi le &c. vbi patet ꝙ textus est tithoni sine r in prima syllaba. Fuit autē iste Tithonus frater laomedōtis patris priami regis troianorū. Hu/ ius fabule veritas historica est ꝙ Tithonus fuit rex potētissim⁹ oriē talem terrę partē inhabitans: ideo maritus aurore dicit꞉. Aurora em̄ est hora matutina qua sol oritur: & dicit꞉ ab aura. Est aūt aura vētus dulcis qui tunc flare solet. Mutatus est iste in cicadā aīal paruulū gar rulū.quia in senectute sua more aliorū senum fuit garrulus.iuxta il lud Ouidi. O sola fortes garrulitate senes. Alie sunt ꝓprietates q̄ fa/ ciunt ad recōmendationē senectutis: videant꞉ a Tullio de senectute qui incipit. O tite si quid ego adiuto curā me leuasse &c. Circa secun dā p̄sentis textus particulā sciendū est ꝙ vt habet꞉.xiij.meta. vbi de/ scribitur luctus aurore de morte mennonis. Et dicit Ouidi. Luctib⁹ est aurora suis intēta piasꝗ. Nunc quoꝗ dat lachrymas & toto ro rat in orbe. Et de mutatione Mennonis in volucres dicens. Et pri/ mo similis volucri: nunc vero volucris &c. Vnde Mennō iste iuit ad Troiam: & ibidem interfectus est: ipse autem a matre sua fuit in retheo promontorio Troiano sepultus: & aues singulis annis fe/

sta eius celebrare dicunt. Veritas fuit q Mennon vir strenuus occisus fuit: & ibi sepultus. & iuxta sepulcrũ eius solebãt aues q̃plurime nidificare. Dicit aliter q dũ sepeliebat Mennon ei fiebat ignis regalis: astiterũt aues quarũ due ceciderũt in igne: & mater credidit ideo filij aĩam vel cineres trãsmutari in aues: ideo voluit q ministri singulis annis illic duas aues sacrificarẽt ad honorẽ filij sui. Ex hac parte elicitur pie matris officiũ sepeliẽtis filiũ suũ defunctũ & pie lachrymãtis & gemẽtis: & oratiões & obsequia ꝓ ipso faciẽtis &c. Con. aurora illa regina: dignãs: dicit de dignor ris. i. dignãter accipiẽs thalamis suis: iuxta illud: dic thalamũ sponsi &c. supbis nobilibus & põposis: tithonũ istũ virũ mutauit eũ augẽdo. i. ꝓtrahẽdo vitã suã in vsq cicadã. i. in illud anĩal paruulũ qđ cantat p estatẽ totã in cauernulis terrę per qđ intelligunt hoĩes ociosi & dediti lasciuijs & voluptatibus mũdanis nihil curãtes nisi iocos & illecebras. dicit aũt cicada quasi cito cadens. i. cito moriẽs: aurora sepeliuit mẽnona. i. mẽnonem. actũs est græcus: extinctũ. i. suffocatũ: interfectũ: occisum. troie nomẽ est villę: & est dissyllabũ: & dicit a tros rege: & sita est in phrigia. & inde troius ia. um. dissyllabum: & troianus na. num. & trois. i. troianus: & troodis vel dos. i. matrona troiana. Longe põt esse aduerbiũ qualitatis: vel põt esse nomẽ: longe. i. põpose: ample: magnifice: cuius mẽnonis festa annua. i. annuatim iterata: aues dicit ab auẽdo. i. cupiendo: vel ab a qđ est sine & via: frequentes. i. frequẽtantes nomen est ꝓ participio. venerantur. i. honorãt: verbum est cõmune hic actiue vel transitiue positum.

Addictus morti faciẽ rigat imbre salubri
Rex Ezechias & fati distulit horas
Ne dubitaret item se ꝓmeruisse salutem
Lora sui cui cursus sol retroflexit anhelus.

¶In hac pte alithia ponit suã recreationẽ dicẽs. q Ezechias rex morti adiudicat⁹ fleuit. & tps mortis suę dilatauit siue dilatatũ fuit a deo & ne dubitaret quin salutẽ & vitę ꝓlõgationẽ meruisset sol qui cõtinue mouetur ad motũ tpis deferẽtis: cursum suũ reflexit ad ortum Præsens historia habet originaliter. iiij. Reg. xx. ca. vbi dicit. Egrotauit Ezechias vsq ad mortẽ. venit añ eum Esaias filius amos ꝓphete: dixitq ei. Hæc dicit dñs deus. precipe domui tuę. morieris eñ & nõ viues. Qui cõuertit faciẽ suã ad parietẽ & orauit dñm dicẽs. Obsecro dñe memento quõ ambulauerim in veritate coram te. Fleuit itaq fletu magno & factus est sermo dñi ad Esaiã dicens. Reuertere & dic Ezechie. audiui orationẽ tuã & vidi lachrymã tuam & ecce sa

naui te. Dic tertio ascendes templum dñi & addã diebus tuis.xv.an nos: sed & de manu regis Assyriorũ liberabo te. & ciuitatẽ hãc ꝓte/gã &c. Et dicit Esaias afferte massam ficorũ quã cuꝫ posuisset super vlcus eius curatus est. Et dixit Esaias vis vt ascendat vmbra decẽ li/neis: an vt reuertatur totidẽ gradibus. Et ait Ezechias. Facile est vm brã crescere decẽ lineis. nec etiã vt volo hoc fiat: sed vt reuertatur re trorsum decẽ gradibus: & ita factũ est: & illud factum est: & illud suf ficit ꝑ textuali expositiõe. alia eiusdẽ causa dimittũtur tanꝗ̃ imptinẽ tia: sicut factũ est semꝑ in p̄cedentibus. Ezechias repręsentat quẽlibet peccatorẽ. cui cõcedit deus spaciũ penitẽtie intantũ ꝙ etiã priora cri/mina & pc̃tã põt per cõtritionẽ: pniam: satisfactiõem & cõfessionẽ emendare. Dñs em̃ nõ vult mortẽ peccatoris: sed magis vt cõuer/tatur & viuat. Et hic aliqualiter tãgi posset materia de cõfessiõe quã in libello metrico qui incipit. Peniteas cito peccator &c. & materia il la ad longũ tractatur. iiij. sniarum. verũ est tñ ꝙ notari volo illud quod scribitur Marci. i. ca. Penitemini & credite euãgelio &c. Aliud documẽtũ est hic. s. ꝙ multũ valet oratio cum fletu & amaritudine cordis: vt etiã talis oratio impetret sanitatẽ corporalẽ: imo & vitę ꝓ longationẽ vltra periodũ naturalẽ vt hic: ideo facta est illa cõsuetu/do & religiosa qua ꝑegre eccl'ias dei beate Marię & sanctoꝝ & san/ctarũ visitare solemus: dũmodo tñ intentio sit recta & petitio nõ sit rõni dissona. ¶ Con. Ezechias rex israelita addictus. i. adiudicatꝰ vł deputatus: & est textus melior ꝙ̃ adductus per u. morti rigat acti/uum est aut absolutũ. faciem suã imbre. i. aqua & lachryma: salubri. i. salutifero & vtili: & ip̃e distulit. i. ꝓlongauit horas fati. i. mortis suæ & ne ip̃e dubitaret se ꝓmeruisse. itẽ. i. iterũ. dicitur aũt ꝓmereor de ꝓ & mereor: salutẽ. i. vitę dilatiõem: imo: vt. i. certe sciret: sol dicit̃ quasi solus lucens & est medius inter alios planetas: vt dicũt astrologi si/cut rex in medio regni anhelus. i. festinus vel fatigatꝰ: vel velox cur sus flexit retro. lora. lorum ẽ habena equi: hoc soli metaphorice & poetice attribuit̃ sui cursus. i. motus. Iste versus est astrologicus quo ad sniam: quia in eo tãgitur de sole: de motu eius: de retroflexione vel retrogradatiõe: de quibus videatur in secundo celi & mundi: & tractatu de sphera. Ista historia cõuenit cum p̄cedenti narratõe fabu losa vel poetica in hoc. ꝙ sicut tithoni vita aucta est & in cicada cõ/mutata est: ita vita Ezechie: & sicut cõtra naturã est cineres mutari in aues ita ꝙ sol retroflectatur a motu suo.

Excedit laudes hoĩm qui primus agones
Instituit fieri sub vertice montis olympi

Ardua victrices obnubit laurea crines
Ducit pompa domū sequit̃ confusio victum

¶In hac parte exponit pseustis aliā historiā ꝓuocando alithiā & dicit ꝙ ille qui primus instituit agones non pōt sufficiēter laudari ab hoibus: quia in illis coronabātur laurea qui obtinebant triūphū: & ducebātur domū cū pompa & solēnitate: illi vero qui vincebātur erant cōfusi. Pro istius textus elucidatiōe est aduertendū ꝙ vt dicūt glosę cōmunes. hercules postq̄ a diuersis victorijs insignis in gręciam redijsset: & iā cōfectus labore pariter & etate quietā vitā ducere delegisset. iuxta olympū montē cōsedit: & ne hoīes a virtute desisterent: inertiaq̄ cōsumerēt vitam: diuersi generis ludos instituit quos olympicos ab olympo monte vocauit. nā alij cursu. alij luctatiōe alij alijs pugnis inter se decertabant & qui legitime certassent & in agone pstitissent: laurea corona p̄miabātur: vt philosophus. i. ethi. ait. Frustrat teste ille fortissimus athleta nilo Crotoniensis quinquies victor euasit. Sunt tñ qui dicūt olympicos ludos a ioue īstitutos nā in olympico monte ipm habitasse cōstat oīm approbatorū sententia. verūtñ explanatio textus nr̄i nō stat in decisione huius cōtrouersie: ideo ipam ad p̄sens relinquo. Sed ꝓ habēda informatiōe morali ex textu p̄nti cōsiderandū est ꝙ veluti primus institutor agonū nō pōt iuxta sn̄iam littere sufficiēter laudari ab hoibus: quia scilicet inuenit aliquid quo hoīes ad bene beateq̄ viuendū inuitaret: ita certe viri litterati qui volumina cōponūt & queq̄ optima reperiunt trahūt litteris vt eorū ad posteros memoria accumulet̃ accumulatissimis laudibus sunt extollēdi: & publico stipēdio etiā nutriēdi. Ita em̄ apollo delphicus mēsam aureā ad thalē milesiū qui nunc solus alios sapiētia p̄stabat deferri iussit: & ita clementina de magistris christianissimos frācorū reges facere iubet: saltē doctissimis q̄ttuor idiomatū: vt patet ibidē. hic modus obseruat̃ ꝑ totā ferme Italiā. Etiam datur hic documentū ꝙ hi qui sunt dudū in litteraria palestra versati & ad postremū emeriti principū cura & solicitudīe debēt ꝓmoueri ad hoc vt sciāt. vñ future vitę necessaria accipiāt. Sic veteres romani fecisse multorū testimonio cōperimus: & nūc vsq̄ vniuersitates suos ꝓbos & studiosos viros postq̄ sufficiēter docti sunt laurea ingēti insigniūt & eos a studio absoluūt. Vlterius dat̃ documētū ꝙ illi qui victi passiōibus bestialibus vētri & libidini opam dant & ocio torpēt cōfundēdi sunt: & ab aliorū cōsortio arcēdi. ibi em̄ mores plurimorū corrūpūt: iuxta illud. Morbida sola pecus inficit oē pec⁹. Ob hāc rē etiā sunt apud romanos cōstituti cēsores: quoꝝ erat officiū scire: vñ quisq̄ viueret: & qui nō aliquo artificio aut mō ho

nesto victū haberet: grauiter mactabant: instituere Lauren. vallē. te/ ste significat aīam hoīs moribus & consilio instruere. Etiā significat incipe: vt hic. Olympius teste strabōe mons est in grecia altissimus inter thessaliā & macedoniā. Et alter olympus in gallogræcia. alter vero ad mare rubrū in ethiopia qui oriēte sole vsq3 ad quintā ho/ rā diei flāmas emittit: ab olympo venit olympia fœmi. ge. loc9 vbi fiebāt ludi. neu. vero ge. certamina: hoc Seruius in arte. Inde olīpias tps q̄ttuor anno℞. nā de q̄ttuor annis ī q̄ttuor annos solebāt fieri tales agones. & ƀm hoc nūerabant anni apd' veteres: vt olympiade iij. vel. iiij. &c. sicut olim nūerabāt anni ab vrbe cōdita vt nūc a na/ tiuitate chrī. Obnubere caput. i. caput opire ait festus pōpei9. Vn̄ nu ptie dicte a capitis opertiōe: & est trāslatio a nubibus ƀm Seruiū: qa nubibus celū tegit. Virgil. in. ij. Arsurasq3 comas obnubit amictu. Laurea sertū vl coronula facta ex duobus ramusculis lauri: q̄ olim coronabant milites q bn̄ pugnauerāt: ac etiā poetę coronabāt. Vn̄ poetę laureati dicti st. vn̄ & baccalaurij q̄si baccelaurij: qa corōabāt baccis lauri. Pōpa grecū est Laurē vallē. teste. Pōpa oīs spectaculū ē in ꝓsperis & aduersis. ¶ Con. ille qui primus īstituit incepit fieri. i. pa gi celebrari agones illos ludos: sub vertice. id ē. summitate olympi mōtis sic dicti excedit laudes hoīm sic. s. ꝙ nō p̄t sufficiēter laudari ab hoībus ardua. magna laurea corona de lauro: obnubit. i. operit crines victrices. i. ipius victoris & pōpa ducit. s. victorē: domū. i. ad domū. s. & cōfusio sequitur: victum. i. superatū.

Occasum Iosue deflebant oppida iude
Macedonū cāpos fons detestat & arbos
Omnis adhuc etas & precipue Hieremias
Merēt morte sua leges & nobile pascha.

Hic cōseq̄nter alithia subiūgit histo. suā: vbi facit mētionē ī sua nar/ ratiōe de vno bono rege isrl. Et sic dicit ꝙ oppida iude fleuert ꝓpē Iosue: & dicit etiā ꝙ fōtes & arbores detestate st cāpos & patriā ma cedonū: dicit vlteri9 ꝙ leges & pascha & hoīes cuiuslib3 etatis: & ipē Hiere. p̄ cęteris etiā defleuerūt. hęc historia originalr scribit. iiij. Reg. xxiij. Aduertēdū est tn̄ ꝙ in qbusdā textibus ponit Iosue p u: ꝓ io sie cā metri: & ibi ponit lr̄a ꝓ lr̄a. & ibi est figura spēs metaplasmi q̄ dicit antithesis: iuxta illd'. Dicit antithesis si lr̄a ponit vna. Ponere cū debes aliā: sic dicit olli ꝓ illi. Vn̄ iste rex appellabat iosias & nō iosu as: vt patet in d. ca. allegato. Tūc isto p̄supposito ꝓ explanatōe di. te xtus illi9 c. diffuse & ꝓlixe quō Iosias multū augmētauit cultū diui/ num: & extirpauit hereses & cōfregit oīa idola que vbilibet terrarū

reperire valebat. & legit cunctis audientibus omnia verba libri fede ris dñi. & ordinauit vt pp̄ls teneret omnia p̄cepta illa vt cerimoni as: & omnia que scripta erāt in illo libro & adquieuit pp̄ls pacto. di cit textus q̄ multis īterpositis: reuersusq̄ est in hierl̄m & p̄cepit om ni populo di. facite phase dño deo vestro: & ita factū est. Dicit vlte rius textus ibidē q̄ in diebus eius ascendit rex egypti nechao cōtra regē Assyriorū ad flumē eufratē: & abiit Iosias rex Iuda ī occursum eius: & occisus est ī mageddo cum vidisset eum & portauerūt serui mortuū in hierl̄m & sepelierūt eum sepulcro suo: tulitq̄ pp̄ls ter re Ioacham filiū Iosie & vnxerūt eum & cōstituerunt eū regē p̄ pa tre suo: De isto ergo Iosia dicit textus noster q̄ multū doluerunt & cōtristati sunt iudei de morte eius. iste Iosias significat christū p̄pter cuius mortē aliqui boni viri doluerūt. cāpi aūt macedonū. i. malo rum iudeorū & etiā spirituū infernalium fuerūt facti detestabiles & miserabiles p̄pter fontem sacri baptismatis & arborē sancte crucis Glosę cōmunes in fine lecture illius textus ponūt vnū notabile de occisione agni in pascha masculi albi: sed illud omitto causa breuita tis. Ex hac historia erudiuntur reges & principes vt summa diligen tia augeāt cultum diuinū: modo p̄ edificationē eccl̄iarū nouarū: per sustentatiōem veterū: per virorum eccl̄iasticorū p̄tectionē: p̄ om nium bonorū eccl̄ię tuitionē: p̄ scismaticorum et hereticorū exter minatōem. Item patet q̄ tristes & desolati sunt subditi de morte do mini eorū p̄bi & sancti qui eos ad omnē veritatis viā p̄duxit. Et ecō trario eliciendū est q̄ magno gaudio & ingenti leticia capiūtur sub diti post mortē principis eorum tyrāni iniusti & p̄uersi: cuius mor tem qualibet die imp̄cantur. Quapropter semp̄ cum omni iusticia & equitate sup̄iores quicūq̄ debent inferiores regere: dirigere: & in tendere summis viribus vt ab eis diligātur quantū s̄m deum & ra tionē fieri pōt. ¶ Const. oppida. i. castra: iude. i. iudei oppida incolē tes: & hic est metonomia que fit quando continens ponitur p̄ con to. deflebant occursum: id est mortem. dicitur de occido media bre ui Iosue causa metri s̄m premissa. fons dicitur a fouendo. detestatur id ē maledicit: detestabiles reddit campos macedonum. macedonia est pars græcie de qua natus est Alexander magnus: patet in histo ria sua cuius primi incole macedones dicuntur. & arbos. i. arbor. di citur enim hęc arbor vel arbos: leges. lex dicitur a legendo vel po tius a ligando: de lege & iusticia & iure. in. v. Ethicorum. Et illam ma teriam tractant iuristæ etiam. & pascha illa festiuitas. dicitur a pa sche transitus. Celebrant iudei pascha propter transitum per mare rubrum. & illud erat figura illius quod celebramus propter trans itum Christi de morte ad vitam per resurrectionem. declinatur

hoc pascha pasche prime declinatōis. verūtamen repitur paschatis: ideo nō obstāte auctoritate. Io. de Hirlādia qui hoc ꝓhibet. nobile. i. magnū excellēs & egregiū: merent. i. plorāt sua morte oīs etas. i. homines cuiuslibet etatis etiā merent: & Hieremias iste ꝓpheta etiā meret: ꝑcipue. i. maxime & ꝑ ceteris. s. in libro Threnorū hieremie: hoc est in lamentatiōibus suis. Ista histo. est contraria fabulę ꝑmisse: quia ibi narrata est leticia & pompa ꝓpter ludos olimpicos ab Hercule reptos. hic vero tristicia dolor & mesticia ꝓpter occasum regis Iosie Potest tñ esse cōueniētia. Primo in hoc ꝙ sicut hercules fuit vir strenuus: ita Iosias. Secūdo in hoc ꝙ sicut hercules instituit ludos: ita iste nobile pascha.

Dum tonitrus simulat salmon & fulmina quassat
Lampade terrifica percurrēs helidis arua
In medio pontis nō passus iupiter hostis
Comparis arma sui deiecerat igne minaci.

¶In hac ꝑte pseustis incipit aliā narrationē. Et diuidit in duas partes Primo ꝑmittit pseustis narratio fabulosa. scd'o alithie subiungitur veritas historica. secūda ibi. Inscius. Dicit sic textus ꝙ Salmon simulabat se deū per tonitrua & fulmina quę fingebat & agitabat ꝑ elidē ciuitatē. vñ ira tus iupiter occidit eū fulmīe iacto & arma sua in mari ꝓiecit. Ista fabula describit in. vi. ęnei: vbi dicitur. Vidit & crudeles dantē salmonea penas. Dum flāmas ignis tonitrus imitat olimpi. Quattuor hic inuect⁹ equis & lāpada quassans. Per grauem ꝑplos mediecꝫ ꝑ elidis vrbē. Ibat ouans diuūcꝫ sibi poscebat honorē. Demens qui nymbos & nō imitabile fulmen. Aere cornipedū cursu simul erat equorū. Et depēdet hec historia ab illa quę tacta fuit ibi immediate superius. Excedit laudes: qm̄ helys est ciuitas in pede mōtis olympi vbi erat pons quidā supra quē transiebat iste rex Salmon qui vero noīe salmoneus dicit. sed hic vocat Salmon causa metri cū curribus & fragore maximo & tedis illinitis sulphure accensis. & ita currēs per ciuitatē videbat esse iupiter fulminare volēs ciuitatē quē iupiter occidit & fulminauit: quia ipe qui erat hō mortalis ꝑtātē deorū sibi vsurpare cupiebat. Historia fuit vt dicūt ꝙ salmō dñs elidis sępe cōcertauit cum ioue rege crethēsi. ipm tñ iupiter a ciuitate sua expulit & ipm nauali ꝑlio supauit. Aliter dicūt alij ꝙ salmon fuit hō liberalis & gratus ꝑplo suo. vñ ipe supbire cepit & quasi voluit adorari tancꝫ deus: ideo fecit sibi locū excelsum vñ videbatur emittere fulmina tonitrua & alia hmōi: sed dispositiōe vindicte occisus est. Et iste intellectus videt bñ esse cōformis cū historia textus.

ſequētis. Hic in ſequēti textu notať illď ſalubre documentū. nō plus
ſapere ꝙ oportet ſapere: ſed ſapere ad ſobrietatē. Debet eī quilibet
eſſe cōtentus ea vocatiōe in qua vocatus eſt. nec in dementiā tantā
deuenire: vt illud quod nō eſt in ptāte ſua vel infra ſe eſt: tn̄ audeat
appetere vel aggredi: quia illud eſt nimis p̄ſumptuoſum & ſuper/
bū. Vn̄ de ſupbia dicit Augu. Vermis diuitiarū eſt ſupbia. Difficile
em̄ eſt vt nō ſit ſupbus qui diues eſt. Tolle ſuperbiā diuitie non no
cebūt. Et illud patet exp̄ſſe de Salomōe: & īferi⁹ de nabuchodono
ſor. & idē in de ciuitate dei li. xiiij. audeo dicere ſuperbo ꝓdeſſe vt ca
deret in aliquod apertū & manifeſtū pc̄tm̄: audiat vn̄ ſibi diſpliceat
quę iā ſibi placēdo acciderāt. ſalubrius em̄ Petr⁹ diſplicuit ꝙ p̄ſum/
pſit. & Grego. in mora. di. Radix quippe oīs mali & regina oīm vi
ciorū eſt ſuperbia. de qua teſtāte ſcriptura diciť. Initiū oīs peccati ſu/
perbia. Et ſeptē principalia vicia de ſupbia virulēta radice ꝓferunť.
ſcilicet inanis gl̄ia: inuidia ira: triſticia: gula & luxuria. Nā quia his ſe/
ptē vicijs nos captos diabolus tenuit. iō redēptor noſter ad ſpūalis
liberatiōis bellū ſeptiformis gratię plenus venit. Alia plura quę hic
poſſent dari gr̄a breuitatis omittunť. ¶ Con. dū Salmon nō dicitur
ſalomon triſſyllabū: imulat. i. fingit. tonitrus actūs eſt pluralis q̄rte
declinatiōis. reperiť aūt hoc tonitruū & hoc tonitru: quaſſat dicitur
de quatio: quatis a ſupino. & eſt frequētatiuū. i. frequenter quatit: vel
cōcutit vel quatiēdo librat & mittit fulmina. ď modo per quē gene
ranť tonitrua ex exhalatōe calida & ſicca: & de fulminibus tractať in
li metheororū vbi di. ꝙ tonitruū eſt ſonus factus in locū nubium
ex ꝑcuſſiōe violēta exhalatiōis calide & ſicce cōtinētis nubes. Et ī. iij.
li. Ille dico ꝑcurrēs arua: & hic habet locū iſta regl̄a. Tātū facit p̄poſi
tio addita verbo ꝑ cōpoſitionē: ꝙtū faceret ſi adderet̄ ſuo caſuali ꝑ
appoſitionē quā notat Alexāder in tractatu de regimīe: ibi. Verbo
cōpoſito &c. helidis. i. iſti⁹ ciuitatis: cū lāpade vel claritate terrifica. i.
terrorē faciēte. Iupiter iſte rex eſt ſummus deoꝝ ad quē ꝑtinet fulmi
nare & tonare vt notat Virg. ī. iiij. ęnei. In te cū fulmīa torques: nec
quicꝙ horremus: non paſſus illud deiecerat. i. deorſum iecerat vel
deijciēdo fulminauerat & quaſſauerat: igne. ſ. fulmine minaci in me
dio pontis: hic pons pōtis arma ſui hoſtis. ſ. ſalmonei: cōparis ſui. i.
illius qui ſe ſibi volebat cōparare. & imo equiparare.

Inſcius eſſe deum niſi ſe rex aſſyriorū
Rores & pluuia ſeptē tolerauit ariſtas
Beſtia factus homo cunctis ſuadetur in illo
Diſcāt naturę contenti viribus eſſe.

¶Hic incipit ꝑs illa in qua auctor nr̄ ponit aliqua q̄ acciderūt in quīta etate dicēs: ꝙ Nabuchodonosor rex assyriorū nullū deum recognoscēs aliū a se septē annis rores & pluuias tolerauit: & ex hoīe bestia fuit effectus: exēplo cuius oēs edocent̄ vt sint contenti limitibus nature & terminis rōnis. Legit̄. iiij. Reg. vlti. ca. quō nabuchodonosor obsedit hierusalē: & ibi de hoc. Et ꝓ materia textus nr̄i expediēda oportet facere magnū saltū in biblia. s. de lib. Reg. trāseundo ad librū Danielis. dimittēdo libros Paralipomenon: Esdre: Tobie. Iudith: Hester: Iob: Psalmiste. iiij. libros Salomonis: Eccl'iasticos: cū esaia: hieremia: baruth: & Ezechiele. Sciendū ꝙ Dañ v. ca. habet̄ ꝙ Baltha sar rex babylonis in quodā cōuiuio iussit afferri vasa que pater suus Nabuchodonosor de tēplo hierusalē asportauerat & bibit in illis: tūc apparuerūt in aula digiti manus scribētis circa candelabrū ī superficie parietis aulę suæ. Scriptura autē erat mane Thetel phares. hoc dictū est bñ si cūcta notares. vasa reportares & meliora dares. & verba Danielis vbi supra posita sunt hec. O rex deus altissim⁹ regnū & magnificentiā dedit nabucho. patri tuo & eleuatū est cor ei⁹ & obstinatus est ad sꝑbiā: & depositus est de solio regni sui & eiectus est: & cor eius cū bestiis positū est. & cū onagris erat habitatio eius: fenū quoq; vt bos comedebat: donec recognosceret deū superiorē suū. Tu quoq; qui es filius ei⁹ nō hūiliasti cor tuū tu & primates tui: vxores tuę & cōcubinę tuę vinū bibistis in vasis dñi. ideo deus describi fecit hāc scripturā. Ex hac narratōe apparet q̄ displicens est deo ꝙ eccl'ię a dñis tpalibus spolietur: vt vasa seu alia ornamēta rapiantur & ad alios vsus transferātur. & ideo summa diligētia faciendū esset edictum quo arcerent̄ homīes armati nobiles & alij ad mandatū principū venientes ne eccl'iasticas domos opprimerent. Sciendū est etiā ꝙ iste Nabuchodonosor mirabiliter persecutus est iudeos: & ideo volebat ꝙ alius a se nō adoraret̄ vt deus: cui nolentes idolatrare nō obedierūt tres iuuenes. s. sydrac. misac: & abdenago qui aliis nominibus dicuntur ananias: azarias: misael: quos fecit mitti in fornacē ignis ardentis vbi cōposuerunt illū psalmū. Benedicite oīa opera &c. Et illesi euaserunt ꝓtegente deo: punitus est iste rex vt sibi videretur esse bos & vixit in agris: vt dictum est. Iste nabuchodonosor pōt significare luciferum: qui qm̄ sedem suā voluit ponere in aquilone: & esse similis altissimo deiectus est a celo. Et a ꝓprietate omnis diues superbus & nimis elatus animo fingatur ꝑ istū: sunt em̄ aliqui ad'o bonis tpalibus excecati qui nō recognoscūt deū. Et ꝑ eum fingatur quilibet princeps tyrannus nō humilians se sub oīpotenti manu dei: nec recognoscēs ꝙ oīs ptās a dño deo est Tales enim sunt adeo infixi ambitioni pompę & superbię ꝙ non

cognoscũt se fragiles esse & mortales.iõ sunt brutales & bestiales:& nisi resipiscãt in morte ad locũ penaꝝ detrudent̃ ¶ Con.rex assyriorũ.i.nabucho.inscius.i.nõ sciens deũ aliquẽ esse nisi se tolerauit scribi debet ꝑ vnũ l.quia prima est breuis rores& pluuias:qualiter ista generent̃.videat̃ primo metheo.septẽ aristas.i. septẽ annos. Arista est spica bladi dicta ab areo es.& hic capit̃ ꝑ anno:quia đ' innouatione aristaꝝ sequit̃ renouatio annoꝝ.& in hoc est spẽs tropi.s.metalensis de qua Alexã.in fi.tractatus sui libri'ait.Pro precũte sequẽs positũ facies metalensim.& in hoc ꝙ ibi supplet̃ p̃positio per ẽ eclipsis:hõ.s. nabuchodonosor est fact⁹ bestia.hoc est videt̃ sibi esse bestia. & ergo suadet̃.i.monet̃:impꝑsonaliter tenetur cunctis hoĩbus: in illo.i.ꝑ exẽplũ illius vt discãt esse cõtenti viribus naturę: ne nimis ꝑ p̃sumptuosam superbiã efferãtur.Historia alithie cõuenit cum fabula pseustis in hoc ꝙ sicut excessit limites hoĩs salmoneus:ita Nabuchodonosor:patet intuenti.

Quadrupedes phebi que cogit causa morari
Experiunt̃ item phetontis secula cladem.
Quid vesper cessas saturarũt prata capellas
Ruminat omne pecus nescit discedere phebus

¶ Hic incipit ꝑs illa in qua describit̃ pseustis debilitatio. Et diuidi põt ista ꝑs in tres ꝑtes ẜm tres debilitatiões principales.scd'a ibi. Sponte sua.tertia ibi.Quenã celicolas.prima in duas.Primo iam debilitatus pseustis adhuc fabulosas narratiões recitat.scd'o auxiliũ deorũ suorũ implorat.ibi.Silue prata.Itẽ prima in duas.Primo suã debilitationẽ exprimit. Scd'o vires resumit:ibi.Pignoris egregij. Itẽ primo pseustis iã debilitatus & desperãs vnã falsam opinionẽ ponit. scd'o eã alithia repellit:ibi. Visibus hũanis.In prima ꝑticula sic dicit. Quare sol nõ iã tendit ad occasum.Credo dicit pseustis ꝙ modo accidit clades illa q̃ circa solẽ venit tꝑe phetõtis. Quare o vesper nõdũ venisti:iã capre satis comederũt & iã ruminãt: & tñ phebus nõ est adhuc in occasu. Circa primũ metrũ nr̃i textus sciendũ est ꝙ vt hr̃.ij. meta.in principio sol dicit̃ habere quattuor equos.de q̃bus Ebrar. in gręcis.Erubet eous aurora peller ethous.Feruet pirous se mergit aquis philogeus. Vbi q̃ttuor solis equi ꝓprietates sunt q̃ttuor tẽporũ diei.De q̃bus dicit quidã metrice.Solis equi lucis ꝑtes sunt q̃ttuor horis.Hic rubet:hic splẽdet:vrit hic:ille tepet.& Ouidi. vbi prius dicit.Interea volucres pirous eous & etheous solis equi: quartusq̧ flegon limitibus auras &c. Circa scd'm metrũ sciẽdũ est ꝙ ista fabula inchoat̃ in principio li.meta.& terminat̃ in.ij.& breuiter pheton

qui fuit filius iouis. & climenes dissuadente patre suo voluit regere currũ phebi q erat ignee nature. & quia indoctꝰ erat pheton & inex ptus nesciuit regere eq̃s sed eos vagari per celũ & aera ꝑmisit. ita vt excessiua claritas in terris apparuerit & vltra modũ cõsuetũ: sed ad ꝑces & conquestionẽ terre que nimis adurebat̃ iupiter eũ fulminauit. ¶ Moralit̃ exponenda est. Pheton significare potest ꝑlatũ indiscretũ: qui alicui prelature a papa qñq; cõtra ius & phas instituit̃. ex q̃ quot qualia & quanta politie ecclesiastice incõmoda veniãt facile indicari potest. Et ideo indiscreti potiꝰ deberẽt videre pacletum sc̃m̃ qđ est regẽdo vel ecclesiã eis cõmissam vel rẽpublicã & se diligentiores exhibere. Alit̃ iste pheton significat oẽs ꝑsumptuosos audẽtes aggredi illa q̃ nõ sunt ĩ potestate eoꝝ. Aliter phetõ potest significare antichr̃m. quia ipse currũ solis hoc est chr̃i vsurpabit. & oẽs hoĩes falsis documentis ꝑuertet. & sic totã religionẽ nostrã cõturbabit. sed eũ deus de celo fulminabit. Dicunt aliq ꝙ veritas fuit ꝙ pheton fuit hõ qui de astronomia se intromittebat: & in multis errauit: & multos errores semĩauit. & libꝝ suũ iupit̃ cõburi iussit. Circa tertiũ metrũ sciendũ ꝙ vesper significat diẽ iudicij. capelle aũt sũt fetide intus: prata sunt mundane voluptates. Circa vltimũ metrũ volũt hic glose cões ponere cãm quare bruta ruminãt & ñ hoĩes. quia bruta naturalit̃ sunt frigida. vñ frigus nõ põt bñ digerere intra corpus. quia deest calor sufficiẽs: ideo remittit̃ cibus in os vt masticet̃ & meliꝰ digerat̃. Ouis aũt rumĩat licet sit calida. quia habet paucos dentes: iõ reuertit̃ cibus ad os eius vt meliꝰ minuat̃: vt ita sit aptior ad digestionẽ. ¶ Cõst. ista littera legat̃ interrogatiue vt pseustis timẽs vinci dicat. q̃ causa cogit. i. cõpellit quadrupedes. i. equos. equi dicũt̃ quadrupedes a quattuor pedibꝰ ꝑ antonomasiã phebi. i. solis. morari. i. tãtã moram facere añq; sol occidat. Et secũdus versus iteꝝ legat̃ interrogatiue. secula experiunt̃. i. nunqd ꝓbant̃ vel tentant̃. Itẽ. i. rursus cladẽ phetontis illiꝰ viri. i. que tp̃e phetontis accidit: o vesper quid. i. cur cessas: prata saturarũt capellas. oẽ pecus. i. omne aĩal brutũ ruminat iam quasi sufficientẽ cibũ sũpserit Phebus tñ. i. sol nescit discedere a celo & occidere

Visibus humanis famulantur lumina solis
Fixa tenore suo que prima creauit origo.
Cur noctem reuocas quãuis me fallere tentas
Quã te destituũt vires suspiria produnt

¶ Hic Alithia rñdet quasi reꝑhendendo pseustim. et repellẽdo illđ quod ip̃e videtur sentire. & dicit ꝙ lumina solis totũ mundũ illu

minãt ꝰm legē eis datã a principio creatiõis sue. Et quia illa lex est fi-
xa & immobilis. ideo pseustis nõ debes vocare vesperũ aut noctē
Quia q̄uis tentas me fallere video tamen p̄ suspiria tua ꝙ vires di
mittũt te: & ideo statim vinceris. Et rep̄hendit pseustis qui per inuo-
catiões suas credebat posse facere ꝙ nox potius accederet. hoc autē
inuanũ faciebat: quia deus dedit celestibus corp̄ibus: vt soli & plane
tis certas leges quas nõ prætergradiētur: quia regulariter mouētur:
& alibi est declarandũ. Ista aũt lex est oĩbus entibus indicta a deo cre
atore & rectore vniuersi. ꝑpetua mũdũ rõne gubernat: vt di. Boe.
iij. de cõso. philosophię in illo metro subtili & ꝓfundo. O qui ꝑpe-
tua &c. Sciēdũ est ex philosophia naturali ꝙ celũ agit & regit ista in-
feriora triplici instrumēto. s. motu lumine & influētia: & quia ista &
vires eorũ sunt occulte & varie: & id'o varij effectus ꝓducunt istis
inferioribus. ¶ Const. lumina solis: sol est medius planetarum sicut
rex in medio regni scd'm astrologos: famulant. i. seruiũt. in hoc no-
tatur ꝙ oĩa sunt facta ꝓpter hoĩem: visibus humanis. i. hoĩm: lumi
na dico fixa suo tenore. dicit a tenēdo. i. suo ordine: sua lege quã. s. le
gem vel tenorē: prima origo. i. deus a quo om̄ia originaliter sicut a
fonte: & a creatore potētissimo ꝓfluxerũt creauit: creare verbũ est
excepte actionis. & ergo o pseustis cur reuocas noctē. q. d. hoc facis
frustra: q̄uis tentes. i. niteris. satagis me fallere: hoc est tibi impossibi
le: suspiria tua. i. verba suspirij plena: ꝓdũt. i. manifeste dicũt ꝙ vires
tuę destituũt. i. derelinquũt te. vt facile a me vinci possis. Dependētia
istius textus & precedētis est patens ex dictis circa principium istius
textus.

Pignoris egregij speciē metuens violari
Acrisiusq; seris obstruxit limina turris
Et iam tecta super pluuiã stillauit adulter
Virginis in gremiũ danes corruperat aurũ.

¶ In hac parte incipit pseustis facere narratiões suas quasi resumptis
viribus. Et diuidit in duas. Primo facit ꝓpositiões suas & narratio-
nes detrahēdo mulieribus occulte. Secũdo apte. scd'a ibi. mens ro-
busta. hoc aũt facit vt alithiã ad irã ꝓuocet. Itē prima diuidit in duas
ꝰm ꝙ ponit narratiões cõtra quas alithia subiũgit duas historias. se
cũda ibi. Thura crema the focis. Primo dicit sic ꝙ Acrisi⁹ rex timēs
ne filia sua danes corrũperet ip̄am posuit in turri clausa: sed iupiter
in specie aurei imbris per summitatē domus in gremiũ dane descē
dit & eam corrupit & deflorauit. Sciendũ est ꝙ Acrisius fuit pater
danes: & post concubitũ danes cum ioue eam pater ĩclusit in cistam

& ꝓiecit in mari. Illa aũt in Italiã appulit vbi regnabat pilunus: qui postea rutulis imperauit: vt innuit Virgil. di. Et turno si prima domus repetatur origo. Inachus acrisiusq́ꝫ patres &c. Istam fabulã tangit comicus Terẽtius in eunucho circa mediũ vbi dicitur sic. Iouem quo pacto danẽ misisse aiũt quondã in gremiũ imbrẽ aureum &c. Veritas est vt dicit̃ ꝙ Acrisius habuit filiã decorã valde & speciosam. Iupiter aũt rex crethẽsis custodes illius filie auro & muneribus corrupit: & ita ꝓ libito ea potit⁹ fuit. Hic notant̃ duo. Primũ est turpissimũ & inhonestissimũ omniũ hoĩm & præsertim principũ scelus filias aliorũ rapere & deflorare. per hoc em̃ pricipes mirabiliter habẽtur odio a subditis & cõtemnunt̃. & ideo princeps summopere euitet luxuriã. De qua Hiero. in quadã ep̃la. O ignis infernalis luxuria: cuius flãma sup̃bia: cui⁹ scintillę praua colloquia: cuius fum⁹ infamia: cuius cinis inopia: finis gehenna. Et Innocentius in tractatu de vilitate cõdi. humanę. O extrema libidinis turpitudo que nõ solum mentẽ effeminat. sed eneruat: nõ solũ maculat animã: sed fedat personã. Secundũ ꝙ hic notatur est sciendũ ꝙ auaricia est causa infinitorũ malorũ: ideo di. Virg. in. ęnei. Cur nõ mortalia pectora cogis: auri facta fames. Per eam enim homĩes permittũt se corrumpi. patet hic. Vnde eueniũt infinita iudicia falsa & innumerabilia nocumenta reipu. Et ideo princeps precipue debet habere liberalitatem & non prodigalitatem: quia omnia cum ratione sunt expendenda vbi & quando oportet. Et ista duo vicia scilicet luxuria & auaricia in principibus sunt inhonesta valde. vnde de auaricia dicit Hugo li. iij. de claustro animę. Auaricia est sua illicite retinere: & aliena concupiscere: & Isid. de summo bono di. de auaro. Velit nolit succumbit pene timoris & doloris. Et idcirco generosissimi principes sint lũbi vestri precincti: & duo vicia ab animis vestris tanq̃ hostes perniciosissimos relegate: nec ea mentibus vestris habitare aut requiescere permittite: assumite castitatem illam que optime in coniugio seruari potest. accipite liberalitatem per quam nec subditos indebitis exactionibus grauabitis: & reipublice optime proficietis. ¶ Const. Acrisius iste rex metuens speciem. i. pulcritudinem pignoris. i. filiæ: pignus proprie est dilectio naturalis parentum ad filios: egregij. i. nobilis: violari. i. corrũpi: struxit. i. clausit vel firmauit: limĩa. i. introitus turris seris: sera per s habet primã breuem. & inde sero as. & iõ textus debet esse seris p s: quia cum sera ostia claudunt̃ & adulter q̃si ad lectũ alterius tẽdens: iter. i. iupiter stillauit iã pluuiã sup̃ tecta illius turris in gremiũ virginis. s. danes aurũ corruperat danẽ virginẽ. declinatur hęc dane danes: græcum est

In foueam missum nō attigit ira leonum
Quāuis passa famē tutāte deo Danielem
Signatis foribus cui prandia detulit intus
Abacuch vno transuectus regna capillo

¶ Hic alithia subiūgit historiā suā di. ꝙ leones nō tetigerūt Danielē cū eis in fouea existentē deo eū liberāte: cui Abacuch ꝓpheta portatus ꝑ angelū cū vno capillo apportauit cibū. Hęc historia habet̃ originaliter Dañ. vi. ca. vbi dicit̃. placuit regi Dario babylonie: & cōstituit supra regnum satrapes. cxx. vt essent in regno suo: & super eos principes tres: ex quibus Daniel vnus erat. & quia alios excellebat sibi inuiderūt & ꝑ inuidiā accusatus est de cultu vnius dei: & ꝯ hoc ꝙ ip̄e edictū regiū quo ad illud nō seruabat. Tūc p̄cepit rex vt mitteretur in lacū leonū. & dixit ei. Deus tuus quē semper colis ip̄e liberauit te: & signatū est os lacus sigillo regis. Et vt dicit scd'a ps nostri text⁹. Angel⁹ venit ad Abacuck ꝓphetā. & dixit ei. Porta cibū istū Danieli posito in lacu leonū in babylone: & cepit illum ꝑ capillū: & chaldeā deduxit. & illo cibo recreatus est. Dicit textus istius. vi. c. cōsequēter ꝙ in crastino venit rex ad Danielē dicens. Daniel serue dei viuētis. Deus tuus cui seruis semꝑ putas ne valuit te liberare a leonibus. & Daniel ait. Rex in eternū viue. Deus meus misit angelū suū: & cōclusit ora leonū. Tūc vehemēter gauisus est rex. & educto illo adducti sunt illi qui accusauerāt eū: & ipsi cū filijs & vxorib⁹ missi sunt in lacū leonū & deuorati sunt. Et tūc Darius scripsit vniuerso pp̄lo sibi subdito: ꝙ oēs tremiscāt & paueāt deū Danielis: quia ipse est deus viuēs & potens &c. Hic patet ꝙ nunꝗ̃ deus ꝑmittit bonos indigne pati nisi aliquādo ad ministeriū & ob causam: cū īfinita sint iudicia dei: sed semꝑ iustos & fideles ꝓtegit & liberat: ideo dicitur in psalmo. Nō vidi iustū derelictū &c. ideo summe est in deo cōfidendū. & ad eum recurrendū quicquid tractet̃ & agat̃. Daniel iste significat allegorice chr̄m qui descēdit in lacū tenebrarū tartari post passionē suā. cui leones. i. feroces demones nocere nō poterāt: sed eū illesum exire ꝑmiserūt: & potētia dei clausum est os eoꝝ. & obstructa ptās. Aliter Daniel pōt significare hoīem virtuosum in lacu huius mundi in medio hostiū positū. s. carnis: demonis: & mundi. Sed angelus dei quē ip̄e habet custodē eum sp̄ualiter p̄seruat ab īminētib⁹ ꝑiculis & tēpestatibus. ¶ Cōst. Ira leonū ibi pōt esse endiadis. hoc est leones irati nō attigit. in p̄terito ponit̃ & sine n Danielē illū virum missum in foueā. i. in lacū leonū: ꝗ̄uis passa famē. i. ꝗ̄uis leones eēnt famelici. & hoc dico deo tutante. i. ꝓtegente. dicit̃ de tutor taris. ideo

deriuat̄ de tueor eris.& est frequentatiuū cui danieli abachuch ꝓ/pheta trāsuectus regna.i.vectus & portatus vltra mľta regna vno capillo suo detulit.i.portauit intus prandia.i.cibū.& hoc dico foribus.i.portis.declinat̄ huius foris rē.re.in singulari.signatis.s.cū sigillo regis.Hec historia cōuenit cū fabula priori.quia sicut filia acrisij in turri posita fuit:ita Daniel in lacu.Sed ē discōuenientia in hoc ꝙ puella corrupta fuit.sed daniel illesus & saluus euasit.

Thura cremate focis si quos seruare velitis
Fetus incolumes iubet hoc latonia proles
Ex humero triuie dependēt spicula mille
Cum totidem neruis niobes vindicta loquacis

¶In hac parte ponit pseustis fabulā suā in qua aliꝗ̄tulū aptius magis detrahit mulierib⁹ & earū honorē deturpat.Et primo aliquantulū aperte hoc facit.Scd'o econtrario alithia eas collaudat.ibi Presbyteris flāmas.Dicit ergo primo sic ꝙ ex mādato phebi & diane siquis velit habere fet⁹ sanos debet sacrificia facere.que sacrificia niobe facere recusauit.ideo filij ei⁹ & filie p phebō & dianā filios lathone intempti sunt Hec fabula scribit̄ ab Oui.i.vi.metamor.vbi di.Ecce venit niobe comitū celeberrima turba.& ibi dicit̄ ꝙ niobe filia tātali filij iouis regina erat thebarū.& vxor amphitrionis.& voluit se p̄ferre lathone in ꝓlis pluralitate.quia ipa habebat septē filios & septē filias.& in generis nobilitate & in alijs:iōnolebat celebrare festū lathone:sed voluit ꝙ festū suū celebraret̄.ideo lathona phebo & diane liberis suis cōq̄sta ē de illo cōtēptu.& pheb⁹ dirā vltionē de niobe accepit:quia occidit arcu:& sagitta filios illi⁹ intemit.& dū ipsa gemeret ꝓ morte filiorū diana cū arcu occidit alias sex sorores filiorū eius iam defunctorū.& postea occisus erat iam a phebo maritus suus.& ipsa finalit̄ mutata fuit in lapidē marmoreū.Veritas fuit vt dicūt ꝙ isti liberi niobes multū ꝑbis & sapientibus thebanis inuidebāt.ideo ab eis occisi sunt. Ex isto textu elici potest tale documētū & salubre ꝙ nunꝗ̄ diuin⁹ cult⁹ est diminuēdus negligēdus vel cōtēnend⁹.Ex hoc applicari possent om̄es historice narratiōes quas ponit valerius maximus in.i.c.&.ij.primi libri de religione vera & neglecta religione.Hec fabula introduci potest ꝓpt̄ supbos:ꝓpt̄ nimiā abundantiā tpaliū:q cognoscūt quasi suā fragilitatē.sed phebus.i.de⁹.& diana.i.maria sepe eos sagittis tribulationū afficiūt. Alit̄ pōt dici ꝙ lathona ē religio:que habet duos filios.s.phebū & dianā.i.sapientiā et mūdanā castitatē. Niobe ē mūd⁹ hn̄s septē filios.i.septē pc̄tā mortalia:et totidē filias

imo quasi infinitas & innumerabiles. & iste mūdus cōtēnit religio-
nē: exaltat in lathona & niobe deprimit. Sciendū est vltimo sicut tā
git Ouidi. vbi supra: & latius Virgi. in. iij. ęnei. circa principiū ꝙ Iu-
no sciēs lathonā esse pregnantē de ioue creauit a terra phitonē serpē
tē qui eā īsequeret. venit aūt ipa ad delon insulā. & ibi pepit primo
dianā. & illa nata matri suę parturiēti apollinē obstetricis officiū ges
sit & natus est phebus: tūc minerua nō passa terrā natalē illorū deo-
rū esse instabilē: sed etiā metono & giaro duabus alijs insulis lega-
uerūt ¶ Const. O hoīes cremate thura: a theos quod est deus: vel a
tundo dis. focis. i. ignibus faciēdo sacrificia si velitis seruare: quos. i.
aliquos fetus pueros: incolumes. i. sanos: ꝓles. lathonia. i. phebus fili
us lathone: vel diana iubet hoc. mille spicula. i. tela ponit numerus fi
nitus ꝓ numero infinito. i. determinatus ꝓ īdeterminato dependēt
ex humero triuie. i. diane: cuius descriptio alibi posita est. Dicit autē
triuia: iuxta illud Ebrardi. Tres triuie sedes ꝓserpina luna Diana. cū
totidē neruis. i. arcubus & sagittis. s. sup. vindicta niobes istius regi-
nę loquacis: dicit de loquor loqueris. i. garrule more mulierum. lo
quaciter enim ipa contra honorē deorum locuta fuit: ideo illa vin
dicta de ipa sumpta est.

Presbyteris flāmas nec longi tēporis etas
Nec tanti sexus potuit restringere virtus
Sed distincta licet mortis sibi fata videret
Quā natura dedit legem Susanna subegit.

¶ Hic alithia rn̄det ad dicta pseustis: & ponit suā narrationē histori-
cā di. breuiter ꝙ flāma & ardor libidinis quorūdā p̄sbyterorū nō
restrictus fuit p etatē senilē: vel p virtutē & ꝓbitatē Susannę: sed licet
ipi sibi mortē minarent: tn̄ ipa eis restitit: & ꝓprie naturę fragilitatē
supauit. Ista historia originalr describit Dan̄. xiij. mltū vbi dicit. Et
erat vir habitās in babylone nomē eius Ioachim. & accepit vxorē
Susannā pulcrā nimis & timentē deū: & cōstituti sunt duo iudices
senes in illo anno qui quotidie videntes illā ingredientē p pomeriū
viri sui & egredientē itrauerūt secrete pomeriū dū ipa se lauaret: &
puellis suis egressis venerunt senes & dixerunt. Ecce ostia pomerij
clausa sunt & nemo nos videt: in cōcupiscētia tui sumus: iō cōmisce
re nobiscū: sinaūt dicemus cōtra te testimoniū ꝙ fuerit tecū iuuenis
& dixit illa: angustie mihi sunt vndiqꝫ: & breuiter exclamauit. & illi
duo etiā. Et accesserūt famuli quibꝰ illi narrauerūt q̄ cogitauerāt. &
in crastino eā publice accusauerūt: quia adolescens cōcubuisset cū ea
credidit eis multitudo & senibus & iudicibus ppl'i & cōdēnauerunt

eā ad mortē.& dū duceret ad mortē: dixit Daniel alta voce. Mūdus ego sum a sanguine huius. Et reuersi sunt oēs vt vlterius inquirerēt & sepauit eos Daniel: & dixit vni. O inueterate dierum malorū dic sub qua arbore vidisti adolescentē cū ea: & dixit. Sub cyno. Et amoto illo dixit Daniel ad alterū. Dic mihi sub qua arbore cōprehenderis eos loquētes sibi: & ait sub pruno. Et dixit Daniel. recte mētitus es in caput tuū. Et ex hoc cognita falsitate & fraudulēta accusatōe occisi sunt a populo & sanguis innoxius liberatus est. Ex isto textu apparet q̄ detestanda est luxuria: p̄sertim senū & eccl'iasticorū: sicut de senibus in primo de offi. di. Tullius q̄ luxuria est omni etati turpis sed senectuti turpissima. Scd'o apparet q̄ recōmendāda est ꝓbitas & castitas istius sancte mulieris Susanne: sicut romani recōmendant ꝓbitatē Lucretie quę seipam interfecit: quia cū ipa violēter ꝑpetratū erat viciū carnis. Tertio ōndit' q̄ diligēter sunt negocij circūstantię ꝑquirēde a iudicibus: quia in criminibus & maxime ī talibus debēt esse ꝓbationes clarissime & euidētissime. Hæc historia pōt exponi vt ꝑ Susannā intelligamus eccl'iam quę lauit se in fonte baptismatis Hāc volebāt opprimere sacerdotes iudaici. i. iudei volebāt eccl'iam destruere. quā nō poterāt & dānati sunt ad mortē eternā. & ita sensus huius text' ēēt q̄ etas lōgi tp̄is: hoc est dicta patrū antiquorū nō potuit restringere furorē iudeorū. tñ Susanna: hoc est eccl'ia deuicit legē carnaliū hoīm: & fidē catholicā fundauit. ¶ Const. aliqui incipiunt illā cōstructionē ꝑ illū datiuū presbyteris: sed illd' nō est necesse ideo dicatur sic: nec etas longi tp̄is: nec virtus tāti sexus: q̄tus debet esse sexus sacerdotū. vel. i. ꝓbitas: sexus muliebris: potuit restrīgere flāmas. i. ardores libidinis: p̄sbyteris: sed licet. i. q̄uis susanna illa mulier videret in p̄senti fata mortis districta vel potius distincta. i. distincte ordinata sibi: ipa nihilominus: subegit. i. subtus egit & superauit legem fragilitatis quā natura dedit sibi. Historia d. contrarium illius quod dictum fuit in p̄cedenti fabula: quia ibi vituperabatur sexus mulierū. hic aūt approbat': sed in hoc cōueniūt q̄ iudei fuerūt deuicti & interfecti ꝑ eccl'iam sicut filij niobes per phebum.

Mens robusta viri leuitate cadit muliebri
Hypomanes tractāt gustu sua mēbra cruentāt
Fœmina quid possit therei domus aspera nouit
Scit medea suis infesta clade peremptis

¶ In hac pte pseustis detractorie loquit' cōtra m'ieres honorē earū aptissime infamādo. Et diuidit' ī duas fm q̄ ponit duas narratiōes. scd'a ibi. Ardet scilla thoros. Prima in duas. Primo pseustis m'ieres

vituperat. Secūdo alithia magna gloria extollit:ibi. Aera ne sedent: Et ꝓportionabiliter diuidit̃ alia. Dicit ergo sic textualiter ꝙ robusti hoies ꝑ fraudes mulierū frangunt̃. Nam mulieres tractant venenū & faciunt maleficia sortilegia:& veneficia. & istā peruersam earum maliciā declarat ꝑ ꝓgnem vxorē therei quę ꝓpriū filiū marito cōmedendū dedit:& ꝑ medeā quę sui & Iasonis ꝓprios filios occidit. In tertio versu tangit̃ narratio de ꝓgne:& in quarto de medea. Prima materia scribit̃. v. meta. iuxta finē & eā tangit Ouidi. de re. amo. & etiā aliā. Dicit ergo Ouidi. ꝙ Theseus rex Thracie duxit ī vxorē filiā regis atheniēsis que dicebat̃ ꝓgne. Theseus aūt videns philomenā sororē vxoris suę exarsit in amorē eius. & dum eā adduceret in thraciā & videret sororē suā in silua cōpressit eā:& abscidit ei liguā & in silua dimisit. Philomena aūt existens in illa silua in domo vni⁹ vetulę in tela depinxit & descripsit modū suę defloratiōis. Que videns ꝓgne coxit Itim filiū suū & eum dedit comedendū patri suo. Quē cum ipe peteret dixit ei. Quod petis intus habes: & caput pueri sui ōndit sibi. Volens ille occidere sorores illas nō potuit. s. ꝓgne mutata est in hirundinē & philomena in alaudā:& thereus in vpupā. Veritas fuit totū quod dictū est vsq̧ ad istas mutatiōes: sed ista sunt poeticæ & fabulose. & istud pōt applicari ad illos qui se fingūt cōsobrinos cōsanguineos aliquarū & eas deflorāt:& tales dicuntur comedere suū ꝓpriū: quia in carne ꝓpria delectant̃: & tales mutant̃ in aues: quia coguntur fugere post manifestationē facti. Circa vltimū metrū sciendū est ꝙ ista narratio scribit̃ in. vij. circa mediū & a principio li. Et amor medee & Iasonis narratur ī histo. troiana vbi describit̃ raptus velleris aurei ꝑ Iasonē factus quē tunc dilexit nimis misere medea filia oethe regis colchos & eius auxilio Iason rapuit vellus aureū:& omnia monstra superauit & secum medeā deduxit eā tamē dimisit Iason:& se ab ea sepauit:& quia se sepatā ab eo vidit occidit ꝓprios filios & plures querimonias medee tangit Ouidi. in li. heroidū in ep̃la quę incipit. At tibi cholchorū &c. Et intitulat̃ epistola medee ad Iasonem: ex qua narratione cum p̃cedēti datur materia inuehendi contra crudelitatē & effrenatam audaciam & inhumanitatem mulierū & matrum præcipue quę materno animo deposito filios etiā ꝓprios occiderunt. Exponatur breuiter ista fabula vellus aūt significare potest diuitias temporales & p̃cipue eccl̃ię: vt beneficia: dignitates &c. que sunt vellus arietis. s. christi. Iason est bonus p̄latus. Si quis ergo velit habere aliqua beneficia quę sunt in templo oethe regis. i. dei patris debet contrahere familiaritatē cū filia scilicet virgine Maria: tūc debet expugnare hereticos & superare dra

conē.i.diabolū.& tūc merito ꝓmouebit̄. Vel medea est anima peccatrix quę cū iasone.i.diabolo ꝑ peccatū fornicat̄¶ Const.mens robusta.i.firma:dicit̄ de robur:viri cadit.i.frāgitur:pessundatur: supatur:leuitate muliebri:quia mulieres tractāt.i. tractando palpant:hypomanes.i.talia venena vel tales carminiculas: & in hoc tangit eorum incantationē & sortilegiū.& tales mulieres sunt grauiter puniēde: vt dicunt iuriste.& inquisitor heretice prauitatis cōtra tales debet inquirere. Circa illud nomen di. Catholicon hypomanes is.dicitur quasi velox ad modū equi. Vnde ꝓpter suā velocitatē dicit̄ superare athlantem suo cursu. Sed hoc hypomanes indeclinabile neu. ge. est quædā herba quę se comedētes facit furere. vel potius est virus quod distillat ab inguine eque ex nimia luxuria dum amoris rabie furit. Et dicit̄ ab ipos quod est equus & mano as. & hoc malefice & nouerce solēt capere ꝑ veneno:& ille mulieres inquā:cruentant.i.fedant:hoc est cruētas & sanguinolētas reddūt sua membra: gustu .i. haustu taliū venenorū:domus.i.familia:aspera .i. dura crudelis inhumana therei regis noui:bene cognouit & sciuit quid femina possit facere suis maleficijs medea ista mulier:scit etiā quid fœmina possit:& hoc suis scilicet liberis:& est eclipsis:quia est defectus substātiui peremptis.i.interfectis:clade.i.occisione pestilentia cede:infesta:id est odiosa

Area ne fedent istec conuicia cessent
Fœmineas vires expauit dux holofernes
Insignis vidue vesano captus amore
Deflent assyrij ꝙ crediderunt mulieri.

¶Hic alithia subiūgit histo.suā cōtrariā narratiōi pseustis & di. ꝙ tales diffamatiōes cessent inter eos ꝑ quas deturpat̄ aer quodāmodo. Dicit deinde ꝙ holofernes dux assyriorū qui amore Iudith viduę captus fuit ab ea tandē occisus est: & postꝗ̄ illa eū occidisset redijt ī ciuitatē suā & assyrij flere eiulare & clamare ceperūt ꝙ mulieri crediderāt. Ista est vna bñ grata historia:& scribit̄ in li. Iudith qui incipit. Arphaxat itaqꝫ rex medorū. Et cōtinet.xvi.ca. in quibꝰ ista materia pulcre describit̄. Et eā ꝟsificauit elegāter satis more suo ille petrꝰ qui versificauit bibliā:& incipit. Eustochio pauleqꝫ fauens hie.actus Trāstulit insignes historiāqꝫ Iudith. Et idcirco breuis ꝗ̄ res postulat tangēdo istā histo. sciēdū est cōphēdēdo principalē effectū breuiter & summarie ꝙ nabuchodonosor vocauit ad se oēs maiores natu: & dixit holoferni principi militię suę. Egredere aduersum oē regnū occidētis & cōtra eos p̄cipue qui cōtēpserūt imperium nr̄m:& ita fa

ctum est. Venit ergo & iã subiugauit vi & timore multa regna.s.syrie mesopotamie libye cilicie. Et pcepat Nabuchodonosor vt oẽs deos exterminaret:& ipe solus tanq̃ solus deus coleret. Et vt dicit i iiij.c. q hoc audiẽtes filij israel hi qui habitabant in iudea timuerunt valde a facie eius:& muniuerũt se & ciuitates suas:& occupauerunt vertices & ascẽsus mõtium & clamauit oĩs ppl's ad dñm & humiliauerũt se in ieiunijs & orõnibus. Ista nũciata sunt holoferni: vt dicit iiij.c.& petiuit a suis quis esset ppl's ille. Tũc achior dux oĩm filiorũ amon dixit. Iste ppl's est ppl's dei & colit vnũ deũ & vbiq̃ deus eorũ pugnat p eis:& nisi deus eorũ sit offensus nõ poterimus vincere. Tunc iratus holofernes iussit vt mitteret ad eos: vt eis victis cũ illis occideret:& Ozias suscepit eũ in domo sua & fecit cenã magnã: vt dicit. vi.c. Sed oĩbus existẽtibus in bethulia defecerũt aquę: vt in ciuitate desolati essent oẽs: vt dicitur i. vij.c. Et dixit ozias. Equo animo estote:& hos quinq̃ dies expectemus a dño misericordiã:& si trãsactis quinq̃ diebus nõ adiuuabit nos deus nos obediem⁹ ei. Et in. viij.c. dicit q cũ audisset hæc verba Iudith vidua cuius maritus mortuus erat in bethulia ciuitate sua: & erat ista eleganti aspectu nimis & timebat deũ & dixit. Qui estis vos qui tentatis dñm. Stabitis vos ad portã nocte ista:& ego exeã cũ abra.i. ancilla mea. Et vt dicitur in. ix.c. exiuit humiliter & fecit orationẽ suam ad dñm. & in. x. Permiserũt ozias & alij exire eã ornatã honeste & splẽdide & orauerunt p ea:& ducta est ad tabernaculũ holofernis & adorauit holofernẽ & salutauit & dixit: holofernes equo animo esto & noli pauere: ita dicit in princ. xi. & illa dixit ad eũ: sic mãdauit deus p pphetas suos q eraderet illũ pplm p peccatis suis. iõ ad te cõfugio. Et vt habetur in. xij. petiuit licentiã vescẽdi cibis quos tulerat:& habuit licentiã orãdi & exeũdi foras &c. Bibit holofernes die quarto in psentia illius vinũ nimis tantũ vna die quantũ biberat in vita sua. Et dicit i iij. Iacebat holofernes sopitus vino & Iudith orõne facta cepit pugionẽ: hoc est gladiũ vel cultellũ holofernis:& abscidit caput eius & exiuit & venit ad muros ciuitatis suę:& oĩbus cõgregatis dixit. Ecce caput holofernis:& grãs egerunt deo. & monstratũ est illud caput achior. Et vt dicit in. xiiij. q achior credidit in deũ viuũ & verũ:& tũc assyrij cõperta occisiõe holofernis ceperũt fugere. Et vt dicitur i xv. Alij secuti sunt eos clamãtes. vlulãtes:& illi fuerũt occisi & supati & castra eorũ depdata. & bonis & diuitijs spoliata. Et in vlti. c. ponit canticũ Iudith. s. incipite dña in tympanis &c. Hic habet documẽtũ q pniciosum est principi militię inebriari & mulierib⁹ inherere qm cõiuge p pulcra multi subire sepulcra. No. exponẽdo allegorice holofernes põt significare diabolũ: qm amauit viduã. s. humani

tatē chri̅ putās q̄ eū fragilitas carnis decipet: sed eū ipa vidua. s. chri/
sti humanitas decepit: qm̄ mortē subijt & post resurrectionē infer/
nū spoliauit ¶ Cōst. dictū est prius vituperiū de mulieribus: iō di. ali
ter. ist'c. i. ista: declinat' in masculino istic istec istoc. & ꝓportionabili/
ter in fœminino & in neutro: vt practicat sepe Teren. conuicia. i. liti
gia: increpatiōes: vitupia. cessent & nō amplius a te dicant': ne fedēt. i.
maculēt. aera. i. aerē. actūs est græcus: quia q̄uis dicis multa mala de
mulieribus: tn̄ holofernes dux expauit. i. expauescēs timuit. vires fe
mineas. i. Iudith. ille inq̄ captus amore vesano. i. male sano indiscre
to amāti. vidue insignis. i. nobilis & splendide: assyrij illi ppl'i holō
fernū deflēt: q̄ ꝑ quia: crediderūt mulieri. Clā patet q̄ iste text⁹ cor
rigit dicta pseustis in p̄cedēti & ei cōtrariat' vt alithia declarat.

Ardet scilla thoros torquebat viscera minos
Purpureo veterē spoliauit crine parentē
Sed cōtempta viro plumas capit insita rostro
Vexat vbiq̄ pater curuis sonat vnguibus aer.

¶In hac p̄te pseu. ꝓbat ꝑ aliā narrationē turpitudinē mulierū. & ita
a p̄te eis detrahit. & dicit textualiter q̄ scilla iā nubilis erat & eam fre
quētabat minos que eū adamauit cōtra iussum patris nisi: quare ꝓ/
priū p̄rem crine purpureo spoliauit. Ipa aūt mutata fuit i alaudā &
pater suus in nisum qui eā cōtinue insequit' ꝑ aera. Hec narratio scri
bit' in princi. viij. metamor. vn̄ vt tāgit Virg. in buc. due fuerūt scil/
le: vna filia nisi de qua hic. Alia quā amauit glaucus: quā circe in ca/
nes pube tenus vertit. Dicit. ij. Virgi. Quid loquar aut scillā nisi &c.
Sed ad ꝓpositū de ista filia nisi dicit Oui. sentētialiter q̄ nisus rex erat
atheniēsis h̄ns filiā scillā. Habebat iste rex q̄ndā crinē aureū de q̄ fata
tū erat: q̄ q̄diu capiti suo inhereret regnaret. Cōtra venit in obsidi/
onē minos filius iouis rex crethēsis: quē scilla amauit: & ꝓpter eum
patri crinē eripuit: & ita victus est & ciuitas capta: quia illa crinē illū
tradidit minoi: qui tn̄ eā noluit ducere in vxorē ꝓpter facinus qd'
ꝑpetrauerat: nec in patriā redire audebat: & sic mutata est in alaudā:
& pater eius in nisum vel accipitrē qui adhuc eam persequit'. Histo/
rica veritas est p̄ter hoc quod dicit' de crine aureo: sed hoc est intelli
gendū q̄ scilla furata est thesaurū patris sui: & sic nisus mutatus est ī
auē p̄de: hoc est iste effectus est p̄do & vespilio. quia oīa ꝑdiderat. il
la v'o in alaudā. i. mulierē pauperē q̄ mō nemus mō rura incolebat
In p̄nti etate videre est facile etiā multos qui vt magnatibus cōpla/
ceāt grauissima & horribilissima p̄cā cōmittūt. Aliter p̄t sic exponi
Nisus est itellect⁹ vl' rō q̄ impat ciuitati aīe. Crinis aure⁹ est charitas

quã si bene seruemus expugnari nõ poterimus. Filia eius est concu piscẽtia vel voluptas. Mons est diabolus vel mundus. Si aũt diabo lus obsideat ciuitatẽ aiẽ cõtingit sæpe ꝙ cõcupiscẽtia vel appetitus sensitiuus seu volũtas machinat̃ sibi tradere patrẽ & patriã. i. oratio nẽ & animã quod vt fiat charitatẽ abradit. & sic rõ occubit: & aĩa ꝑ diabolũ occupat̃ & possidet̃. ¶ Construe. scilla illa mulier ardet. i. ar denter amat: vt ibi. corridõ ardebat alexim in buco. iuxta illud do- ctrinalis in tracta. figurarũ. Est euphonismos ꝓ verbo ponere ver bũ: thoros. i. lectos cõiugales. Minos iste rẽ torquebat. i. agitabat vi/ scera sua. Ipa spoliauit parẽtẽ. i. patrẽ suũ: veterẽ. i. senẽ: crine suo pur- pureo: sed ipa scilla. cõtempta. i. despecta viro. i. minoe ꝓpt̃ tãtũ pec catũ: obsita. i. circũdata vel complantata: vł minuta rostro capit plu mas: qm̃ in auẽ cõmutat̃: pater eius qui etiã ĩ auem erat mutatus. ve- xat. i. fatigat vbiq; eã. s. scillã: aer ꝑcussus ictibus alarũ & vnguiũ: so nat. i. sonitum dat vnguibus curuis quos habebat.

Coniugis offensum tumido sermone tyrãnũ
Persidis & medie species commouit edisse
In solio vasthi meruit captiua locari
Ciuibus intentã remouẽs a principe plagã.

¶ Hic alithia subiũgit histo. suã ad laudẽ mulierũ. Et dicit breuiter ꝙ Asuerus rex persidis & medie offensus ꝑ superbiã & arrogantẽ rñ sionẽ cõiugis suę dilexit edissam: & ꝗ̃ꝗ̃ illa ect captiua collocata: est tñ in loco regine prioris quę dicebatur vasthi: & illa edissa remouit a ciuibus iudeis plagã quę eis inferenda erat: quia eis succurrit ipa he ster. ista est honesta valde historia & originaliter scribitur: & late in lib. Hester. qui incipit. In diebus Asueri &c. Et cõtinet. xvi. ca. Et bre- uiter tãgendo summã historię sciendũ est vt ibi scribitur ꝙ rex qui dã babylonię appellabatur Asuerus & vxor eius vasti: & inuitauit multos magnates & principes ad conuiuiũ: & in leticia vocari fecit vxorem suã quę venire recusauit ex sup̃bia: ideo rex existentiũ cõ- silio relegauit eã & fecit venire ante ꝑ̃sentiã suã puellas pulcerrimas vt ex multis sibi placentẽ eligeret. Mardocheus autẽ vnus iudeorũ habebat vnã neptem dictam Hester vel edissa quam ipe ad curiã re gis optime ornatã misit: veniens aũt corã rege ei cõplacuit & eam duxit in cõiugem. Rex iste nepotẽ suũ aman dilectissimum a se om nibus adorare fecit quod noluit facere Mardocheus homo rectus & sctũs: quẽ ideo eunuchi famuli aman occidere voluerũt: sed regi na fecit illos eunuchos ĩterfici. Aman aũt indignat᷒ impetrauit a re- ge ꝙ oẽs iudeos interficeret: ideo Mardocheus dixit reginę petens

vt illud mandatū impediret: & illa dixit se nō audere. Tandē dū rex sederet induit se honestissime & ingressa est ad regē: quā rex videns ꝑtendebat ei sceptrū: & illa in flexione genuū petiuit a rege: vt in crastino rex & aman secum comederet. Et in crastino dum bene comedissent dixit rex. Pete quod vis tibi dabitur. Illa petiuit caput Aman quod sibi cōcessum est licet inuite. Inuenit aūt rex in libris annalibus mardocheum se a morte liberasse. Querēte autē rege quid huic fieri oporteret quē rex vellet honorare. Aman ait ꝙ talis debet ornari vestimentis regijs: & ꝑ totā ciuitatē deduci oībus adorandus. & sic de mādato regis aman taliter ornauit Mardocheū. Sciēs aūt Aman ꝙ caput suū reginę concesserat humiliter ornauit eā: & caput in gremio ponebat. rex vero eum putauit velle reginā opprimere: & iō eum decollari iussit: & toti⁹ regni sui reginā mardocheo cōmissum & ibi tam diu stetit: quousq; iudei in patriā hierosolymitanā ꝑfecti sunt. Asuerus pōt significare christū: vasthi significat synagogā. volebat. eñ deus synagogā iudeorū conuertere ad legē euangelicā: eā tñ cōuertere nō potuit: quia sicut semꝑ dure ceruicis extiterūt: ita in sua ꝑtinaci opinione obstinati remanserūt. Hester aūt significat ecclesiam verā chri sponsam sanctā & mundā. Sic ergo christus qui per Asuerū ītelligitur despexit vasthi. i. synagogā: & exaltauit & edificauit hester. i. catholicā eccl'iam: & ex suo ꝑciosissimo sanguine dedicauit eā. Ex hac historia patet quantū supbia vasthi dānanda fuit: tātū bonitas & humilitas hester collaudāda. De supbia dicit Hugo li. i. de aīa. Tertio: cætera vicia sola: solas virtutes expellūt: quib⁹ ipa destruūtur vt luxuria: prudētia: patientia. sola vero superbia contra oēs animi virtutes se erigit: & quasi generalis & pestifer morb⁹ oēs corrūpit. Signa aūt supbię hęc sunt. clamor in locutiōe: amaritudo in silentio: dissolutio in hilaritate: furor in tristicia: honestas in imaginatione: inhonestas in āctione: rancor in reꝑhensione. & Augu. de verbis dñi dicit. Discite a me non mundū fabricare: nō oīa visibilia & inuisibilia credere. & sequitur. cogita magnas fabricas construere: celsitudines de fundamento erigere. prius cogita humiliare te. & Grego. humilitas vera est qua quis de se parua estimat & bona alterius sine inuidia & liuore cōmendat. ¶ Const. species. i. pulcritudo: quia species est equiuocū. vt Porphirius in ꝑdicabilibus: edisse istius mulieris cōmouit tyrannū. i. dominū: qui antiquitus erat nomen dignitatis: modo nomē ferocitatis. persidis hæc persis persidis & medie. i. illius alteri⁹ patrie: offensum. i. iratū & indignatū: sermone. i. verbo & respōsione: tumido. i. inflato & superbo: a tumeo tumes: cōiugis. i. vxoris suę vasthi: captiua. i. Hester quę captiua erat &

ſub tributo illius regis meruit per ſuã pulcritudinẽ: & mores locari id eſt ſublimari:in ſolio.i.in cathedra: vaſthi illius reginę. hęc vaſthi nomen indeclinabile.iſta ediſſe inquam remouens per ſuas preces & facta plagã intentã ciuibus.ſ.iudeis a principe Aſuero ad petitionẽ Aman nepotis ſui. Clare patet ꝙ hic ponit contrariũ eius quod in ꝑcedenti particula per pſeuſtim dicebatur.

Silue prata virent frondent nũc oĩa rident
Huc elicon muſas huc ꝑtheu mitte napeas
Aſſint precipue qui curant florida tempe
Quos in diſtichĳ ſerie cõplecteris enni

¶Hic pſeuſtis deorũ pluralitatẽ aſſerit: vel deorũ auxiliũ implorat. Et diuidit in duas ſcd'm ꝙ in duobus locis iſtorũ deorũ multitudinem innuit. ſecũda ibi. Triſte mari. Itẽ primo facit quod dictum eſt. Secundo quaſi deficiẽs dicit noctẽ adeſſe: ibi. Sponte ſua. Et eſt vna debilitatio ſm diuiſionẽ alibi factã. Item primo facit ꝓpoſitionẽ ſuã ſecũdo alithia ſibi cõtradicit: ibi. Erroris cauſas. Primo ergo pſeuſtis dicit deorũ pluralitatẽ. & ſtatim alithia dicit dei veri vnitatẽ: dicit ergo ſic ꝙ ſilue frondẽt & prata virent: ea omnia rident. elicon habet ſuas muſas: & ꝑtheus ſuas napeas. Sunt alĳ dĳ circa tempe: de quibus loquitur ennius poeta in ſuo diſtichio. vnde quando iṗe dicit huc elicon &c. Et in alio verſu aſſint videtur inuocare. Circa iſtũ textum aduertendũ eſt ꝙ vt dicit in. v. metamor. Pallas quæ eſt dea belli & etiã ſapientię voluit viſitare eliconẽ montẽ in quo erat fons muſarũ poeticarũ delectabiliſſimus: & eo viſo eas felices reputat & ſtatum earũ quod cõcedunt muſę ſi pallas adeſſet eis: & ſi quiete viuere ꝑmitterentur: & illud recte applicari poſſet ad ſtudẽtes qui habent ſtatum feliciſſimũ & honeſtiſſimum ſi bene ꝑmitterẽtur gaudere ſuis priuilegĳs & libertatibus: & iuxta merita eorũ ꝓmouerentur vt ſi reſpu. per ſapiẽtes iuxta dictum platonis regeret. Iſte elicon vt dicunt poetę eſt mons habẽs fontẽ muſarũ qui mons fuit fact⁹ a pede pegaſi: quia poſtꝗ̃ ſuperauit perſeus gorgonem de ſanguĩe eius natus eſt pegaſus allatus & pede ſuo fontẽ cabalinũ vel cryſtallinũ fecit. Finguntur aũt poetę de fonte illo potare. & illud tactũ eſt prius vbi de gorgone agebatur: ibi. Gorgonis effigie &c. Et de iſto fonte loquitur perſius in principio ſui libri di. Nec fonte labra ꝓlui cabalino &c. Sciendũ eſt vlterius ꝙ vt dicũt poetę nouem ſunt muſę poeticę famulantes apollini in elicone monte iuxta fontẽ cryſtallinum in quodam nemore: & ſunt iouis & memorie filię noĩa ſunt: clyo euterpe melpemone: thalia: polimia: erato: terpſicore: vrania:

& caliope. Macrobius in.ij. super somnium scipionis equiparat eas octo cantibus spherarũ celi: & nonum dicit in his contentũ causatũ ex omnibus montibus. He musę aliter referri possũt ad modos scie & doctrinę. p eas eĩ intelligim⁹ cogitationẽ: delectatõ em diligẽtiã: capacitatẽ meditationẽ vel memoriã: nouorũ inuentiõem: iudicationem de inuentis: electionẽ iudicatorũ: ꝓlationem acceptatorum. Alij intelligunt nouem instrumẽta requisita ad perfectã vocis formationẽ. Circa aliã particulã vbi dicitur. Huc elicon: sciendum est ꝙ ꝓtheus dicitur deus ambiguus: quia non erat certe determinate figure: sed capiebat sibi diuersas figuras. p quem possumus intelligere homines duplices fictos hypocritas & mobiles ad modum arũdinis vento agitate. Napea dicitur esse dea florum: a nape quod est ilos: sicut niades sunt dee fontiũ: nereides maris: driades siluarũ: oreades montium: & sic de alijs. Circa tertiũ metrũ sciendũ est ꝙ tempe sunt loca amena & delectabilia: & tesca sunt loca horrida & siluestria in thessalia. Ita innuit Lucanus dicens.ij. Amplexus fines saltus memoraꝗꝫ tesca &c. Et in principio. viij. Iam super arculeas fauces memorasꝗꝫ tempe &c. Et est tempe nomen indeclinabile carens singulari & neu. ge. iuxta Alex. in suo doctrĩali. Neutrũ plurale fit cete recollige tempe &c. Circa vltimũ metrum sciendũ est ꝙ ennius est quidam poeta antiquus latinus qui precessit Virgiliũ quem aliquando Tullius allegat: vt ibi in de officijs. vnde homo cunctando restituit: & in principio de senec. ipe capit metra Ennij: quãdo dicit. O tite si quid ego adiuto tu iam vel leuasse &c. Eius tamen volumẽ ad nos non peruenit. Distichiũ est liber procedẽs per duo metra vnã sententiam continentia: sicut illud de garlandia. Cespitat in faleris: & dicitur a dia quod est duo & stichos versus. Alij dicunt ꝙ dicitur a dia quost est duo & stichium infernus: vel a stiche fluuio infernali: quia Ennius composuit vnum librum de fluuijs ĩfernalibus & demonibus dijs inferis quos omnes pseustis inuocat in adiutoriũ suum. Vltimo considerãdum est nomina deorum quę apud poetas magis sunt vsitata. sunt ista Saturnus: Iupiter: mars: mercurius: apollo: Venus: Diana: Minerua: Iuno: Vulcanus: Neptunus: Pam. Pluto: iris: sicut patet diligenter perlegenti volumina poetarum &c.

¶ Construe. silue frondent: id ẽ frondes habent. frondeo verbum est neutrum. Silua dicitur de sileo siles. prata virent: id est vigorem habent omnia: rident: id est florent. vel ridere videntur: & est transsumptio vel metaphora. O elicon o tu mons mitte huc. i. ad hunc locum in auxilium meum musas tuas. O protheu: nomen est dei: mitte napeas. id est illas deas. Illi dij scilicet qui curãt tempe. i. loca florida assint mihi: ꝓcipue. i. maxime: & illi sunt incãtationum & magi-

ce artis. Patet ex Lucano. & illi assint etiã quos tu enni sine h. hic enni us declinatur: tu cõplecteris. i. compræhenderis: contines: & enumeras in serie. i. in ordine distichij. i. illius libri tui.

Erroris causas finxit timor atq; voluptas
Singula sint baratro si singula numina celo
Si sua mũdus habet si pontus quid mõ restat
Ni quot mẽbra tenes tot cõfiteare penates

¶ In hac pte alithia rñdet & repellit seu reprobat p̃missam pseustis p positionẽ: & dicit q̄ deorũ multitudo ĩtroducta est p timorẽ & voluptatẽ. Vñ si dicamus in inferno esse vnũ deũ: in celo aliũ: in mũdo alium & sil'r in mari: quia nos poterimus dicere q̄ tot sunt dij quot habemus mẽbra in corpe nr̃o. & sic quasi essent infiniti dij & innumerabiles. Hic ergo vult habere alithia q̄ est tm̃ vnus & nõ plures dij: sicut aliqualiter deductum est superius in illo textu. Par ideq; deus &c. & tãgit causam pp̃ter quã hoies cõfessi sunt pluralitatẽ deoꝝ. Prima est timor: iuxta illud Statij thebaidos. primus in orbe deos fecit timor. scd'a est voluptas: sicut epicurij posuerũt felicitatẽ in voluptatibus: vt circa primũ ethicorum tractat. & ex isto multa & magna incõuenientia inciderunt. & vt verisil'e est etiã vilissimus: & ille detestabilissimus mahumetus p p̃dicatiões suas quę ptim voluptatẽ pmittebãt: ipe seduxit multos & a veritate fidei catholicę deuiare fecit. Hic posset tractari origo idolatrie: & de bel & baal & talibus q̃ omittunt. vñ de timore dicit Hugo. li. iij. de aĩa. Si amor dei teneri nõ põt saltẽ teneat & terreat timor iudicij: dolor inferni ignis vrens vermis corrodẽs. sulphur fetẽs: fulmina: tartara. De voluptate dicit Tulli. multa in detestationẽ ipius. & Isido. lib. iij. de summo bono: licet sępe in medio carnaliũ deus ptegat vitã electorũ. tñ satis raro est vt quisquis inter seculi voluptates positus amicus dei maneat illibatus. ¶ Const. timor finxit causas erroris imponẽdo plures deos: atq; pro &: voluptas inordinata & carnalis delectatio. si singl'a numina. hic numen est deus. vl' sint baratro. i. inferno: & dicitur quasi vo ratrum. & si singula numina sunt celo: si mũdus habet etiam sua numina scilicet si pontus. i. mare. habet etiam sua quid restat modo interrogatiue legit': restat. i. manet vel impedit: quasi dicendo nihil restat: ni. i. nisi: cõfiteare. i. cõfitearis: tot penates. i. deos primatos & domesticos: vt apud Virgi. iij. ęnei. Cum penatibus & magnis dijs q̃t mẽbra tu tenes. i. habes ĩ corpe tuo. sic ergo in hac p̃te alithia reprobat dictũ pseustis q pl'alitatẽ deoꝝ asserebat. & sic hic dic̃ cõtrariũ sui dicti. & ĩ hoc obs'uat' lex isti' carmĩs amabei iuxta dicta alias.

Sponte sua tauri cupiunt ad tecta reuerti
Vesper oues cithiso capras depellit ab vlmo
Ni matura redis lupus insidiabitur agnis
Cede dies celo: quia nescit cedere virgo.

¶In hac pte pseustis oñdit suā debilitatē secundā. Et diuidit. Primo dicit iā noctē venisse: & tps sit imponere finē certamini suo. Scd'o vidēs alithiā nō velle tacere: sed sibi rñdere iterato facit aliā narrationē: ibi. Triste mari vectis. Itē primo ꝓponit pseustis. secūdo alithia rñdet more solito: ibi. Si vos terret oues. Dicit ergo p'mo sic ꝙ tauri iā saturati volūt reuerti ad domos. & ꝓpter vespṫinā horā oportet oues dimittere herbas & pascua: & oportet etiā capras dimittere vlmos: dicit deinde. O alithia nisi ad gregē tuū redieris festināter: lupus insidiabitur agnis tuis & gregi tuo. dicit finaliter: exquo ita est ꝙ ista virgo nō vult recedere vel finire. O dies recede a celo. In isto textu pseustis iā debilitatus multū & pene supatus oñdit noctē esse: hoc aūt facit per circūlocutionē dicēdo sponte sua &c. Scd'o hortat' alithiā ad redeundū ad gregē suū: & cām reddit. Tertio ad deos recurrit vt dies finiat' ne deuincat'. Quarto & pricipaliter intēdit euadere manus alithie ne cōtra ipm p phronesim snīa ferat' tanꝗ cōtra deuictū: & intēdit alithiā suis monitiōibus apparētibus decipe. Sciēdū est vlterius ꝙ iste modus loq̄ndi q ponit' hic sumptus est a Virgil. in buco. obseruādo legē bucolici carminis vbi de reb' ruralibus sermonē facit: & p eas intētionē suā manifestabat: vt ibi. Cogite donec oues stabulis numerūq; referre. iussit & in alto ꝓcessit vesper olipo Et silr dicit in fine prime egloge & tertie & fere vbiq;. Sciēdū est vlterius circa vltimū metrū. s. Cede dies celo &c. qd' repetit' inferi' bis vel ter ꝙ illud metrū ꝓprie appellat' versus: quia pluribus vicibus inter alios ponit' sicut in bucolicis iste versus. Incipe menalios mecū mea tibia versus: vel ille. Ducite ab vrbe domū mea carmina ducite daphnis: & eodē mō dicendū est de illo alio versu in textu sequēti posito. Fige dies cursum &c. Cōsiderādū est vltio ꝙ iste text' pōt legi allegorice: vt dicūt glosę p tauros ītelligēdo supbos: p tecta sua intelligunt' cubilia & fomēta viciorū ad quę reuertūtur viciosi. Vñ vesper: hoc est diuturna memoratio vitę: & q̄si vsq; ad finē vitę depellit simplices & bonos a vera doctrina & fide. per capras ītelligit viciosos & pctōres errātes a bona opatiōe: & iō nisi alithia: hoc est veritas vel eccl'ia vel p̄latus reuertat' ad gregē pascēdū cibo diuino: diabolus insidiabit' gregi querēs quē deuoret: & in hoc hortant' plati solicite curare gregē & vigilare diligēter. ¶ Con. sic. tauri illa aīalia

cupiũt reuerti depones est. sua spõte volũtarie vel affectiõe vel incli natiõe: ad tecta. i. ad stabula: vesp̃ depellit oues cithiso. i. ab illa her ba: & depellit capras ab vlmo arbore. O alithia: ni. i. nisi tu: matura. i. festina: redis. i. reuerteris ad gregẽ tuũ: lup⁹ insidiabit̃. dicit̃ de insideo es. vel de insidie diarũ. agnis tuis: & iõ dies dicit̃ a dia grece qđ est cla rũ latine: cede. i. recede: simplex p̃ cõposito. & est auferesis: vt ibi in Catone. Mitte arcana dei. i. dimitte. celo. i. a celo: quia virgo. s. alithia nescit cedere. i. recedere: hoc est nõ vult litem terminare vel disputa tionem finire.

Si vos terret oũes lupus ad caulas redeũtes
Cornibus elatis illũ mea cura petatis
Quẽ sine fraude pius paschalis vicerat agnus
Fige dies: cursum ne perdat virgo triũphũ

¶ Hic alithia rñdet alloqndo gregẽ suũ ĩ hũc modũ. O oues siqñ re uertimini ad caulã lup⁹ pturbauerit vel terruerit: petatis ipum elatis cornib⁹. Illũ dico diabolũ: resistẽdo ei q ab agno pascali deuict⁹ ẽ. Dicit finalit̃. O dies mane & nõ recede a celo: ne ego perdã triũphũ quẽ habitura sum ď isto pucrso pseusti. Aduertẽdũ est hic ꝙ alithia hortat̃ suas oues resistere diabolo vel lupo. Scđo hortatur imitari agnũ paschalẽ: eo ꝙ oĩs christi actio nr̃a est instructio. Tertio dirigit orõnẽ ad deũ supplicãdo vt sol fixus adhuc maneat. cãm subdit ne ipa pdat victoriã. Iste textus etiã legat̃ allegorice sic p̃cedẽs: vt sit sen sus. si diabol⁹ terret fideles redeũtes ad vitã & fidẽ: tũc ĩ signo crucis & firma fide sibi resistatis & petatis illũ quẽ agnus paschalis. i. chr̃us supauit. & hic vltim⁹ versus ponit orõnẽ aĩe petẽtis spaciũ pniẽ vt diabolũ supare possit: & de ipo victoriã hr̃e. Con. O oues si lupus terret. i. territas reddit vos: redeũtes. i. reuertẽtes: ad caulas. i. ad ouilia O vos incꝫ exñtes: mea cura petatis cornib⁹ elatis. i. erectis loco de fensiõis vr̃e illũ diabolũ quẽ pi⁹ agn⁹ paschalis. i. chr̃s: iuxta illud ap̃li ad Cor̃. i. vicerat. i. supauerat sine fraude: & nõ p̃ fallacias. O dies fi ge sine n. dꝫ scribi. i. fixũ redde. & pone cursum tuũ. hoc ẽ cõtinua cla ritatẽ tuã. ne virgo. s. alithia. pdat triũphũ. i. victoriã suã quã intẽdit hr̃e sup istũ. Obseruat̃ lex isti⁹ carmĩs sicut ĩ textu p̃cedẽti: vt clare ptꝫ

Triste mari vectis helene respectus in astris
Frugibus erugo serpentum sibilus agro
Ortos talpa fodit: digitos vrtica perurit
Omnia quis diuũ potuit cõfringere tantũ.

¶ Hic pseustis nõ vidẽs alithiã desistere iterato narratiõnẽ aliã incho at: & deorũ pluralitatẽ approbat: & dicit ꝙ helena stella ẽ nautis no

ciua & tristis:erugo nocet frugib⁹ & sibilus serpentū agris:talpe viuūt ex humo.urtica de natura sua habet ꝙ sit pūgitiua & adustiua:qs ergo deorū est ille vnicus q oīa ista tam diuersa potuit facere:cōponere:cōfringere. Aduertēdū est ꝙ aliq dicūt hic pseustim aliqn redire ad fidē & veritatē:sed hoc nō video:imo expsse videt poti⁹ pbare & attestari deorū pluralitatē cū ipe dubius & q̄si admirās querit. Oīa quis diuū &c. Alij dicūt qđ ibi pseustis ppōnit alithie p modū interrogatorū vnū enigma:sed hoc nō videt multū pbabile &c:

¶ Con.respectus helene istius stelle lucide: ī cuius ortu freqūter accidūt pcelle in mari ī astris.i.īter astra:& p̄t esse pthesēospara lāge est triste.i.res tristis:vectis de vehor ris.i. portatis.s. nautis vel alijs q p mare deuehunt:mari.i.ī mari Aurugo dicūt aliqui.i. illa herba hoc nō credo:sed debet dici erugo.i.aeris rubigo :& est infectio vel tēpestas: vel corruptio aeris nocēs frugibus. & sic in textu ponit erugo remouet a cā metri est triste frugibus.dicit de fruor ris.sibilus serpētū:iuxta illđ. Sibilus est hoīm:serpentū sibila dicas: q̄ drīa hic cōfundit:est tristis agris.i.cāpis:qa cāpū inficit suo sibilo & reddit cāpū sterilē:talpa illud anīal fodit hortos.i. virgulta & viridaria: vrtica.i.illa herba q̄ dicit ab vrēdo. purit digitos de natura sua:qs diuū.i.deoꝝ q.d.null⁹:imo p̄res potuit vel valuit:tātū.i.rē tātā: vł tm̄ aduerbialr cōfringere.i.cōmiscere oīa supdicta & in vno mittere vt cōuenirēt

Dulce viro mulier:pratis alentibus imber
Mandragore sterili : fons agricole sitienti
Precellit cunctis anime velamina carnis
Exuerit postquā placarit iudicis iram.

Hic alithia rn̄det d. ꝙ mulier ē dulcis viro pluuia locis aridis & siccis mādragore mlīeri sterili.fons agricolis sitibūdis. Dicit vlteri⁹ ꝙ inter cetera vtili⁹ ē aīe placare irā iudicis postq̄ a corpe fuit exuta. Aduertēdū ē hic ꝙ alithia hꝫ hic sermonē oppositū sermōi pseustis:locut⁹ ei fuit pseustis de tristib⁹. Ista aūt de ducib⁹:& ī hoc p̄cat ꝙ ꝟitas de sua natura ē amabilis & dulcis:q̄uis dicat comic⁹: ꝟitas odiū parit:hoc em̄ ītelligit apud malos:falsitas aūt de se est odibilis & tristis Vn̄ de veritate dicit Hie. Vos nobiles vos aūt ignobiles.hec ē cōditio veritatis vt eā inimicicie psequant. Sicut p adulatiōem pniciose amicicie cōquerunt:libēter ꝙ delectat odim⁹:& offendit oē qđ nolum⁹. Et đ falsitate Amb.ī li.de Virg. Venena nō dant nisi melle circūlinita:& vicia nō decipiūt nisi sub specie & vmbra ꝟtutū. Sciēdū est vlteri⁹ ꝙ auc.iste capit istū modū rn̄dēdi p cōtrariū a Virgi.ī illa egloga allegata Forte sub arguta cōsiderat illice daphnis. pꝫ ītuēti p

cessum illius. Circa hāc dictionē mādragore. sciēdū ẽm Cathol. ꝙ mādragora est genus pomi siľis parue peponi: odore: sapore vel specie: quia habet mala suaue redolētia in magnitudine mali maciani. vñ latini vocāt malū terrę: hāc poetę antropo poreos appellāt: qa habet radicē formā hoīm similantē. Huius due sunt spēs. Fœmina folijs lactuce siľis mala generās in siľitudine prunorū. masculus folijs bethe siľis: & accepta in escā vt qdā opinant̃ facit in sterilibus fecūditatē. vt Geñ. xix. c. Egressus rubē tpe messis triticee ī agro reperit mādragoras q̄s matri Lie detulit: & ita sententiaľr dicūt in sūma sua. & Isid. etymolo. li. xvij. Alber. dicit valde multa d' ea li. xvi. de vegetabilibus. dicit em̄ mādragora est herba cuius radix iabio vocat̃. & est magna hñs siľitudinē cū forma hoīs: vt dicit Auicē. est aūt radix ei⁹ linea cinericia. est aūt frigida & sicca. & habet virtutē cōstringēdi & mortificādi: vt si qs eā comedat moriat̃: sed succurritur cū vomitu melle & butyro: mutilatus mēbris bibat de eo & nihil sentiet. Supponit̃ etiā aliq d de lachryma eius & educit fetū & semē mādragore viuificat matricē qñ bibit̃. & ita de multis alijs q̄ omitto ¶ Con. mulier. i. mulcens herū: dulce. i. res dulcis & grata viro: imber est dulcis pratis arētibus. i. siccis. de areo ares: mandragore illa herba est dulcis mulieri sterili quæ nō pōt hr̄e pueros: fons est dulce agricolæ quasi agro colēti sitiēti: ꝓcellit. i. melius est: cūctis hoībus aię. i. q̄ ad aīam. irā iudicis. s. dei oīpotētis: placari. i. pacificari: postq̄ exurit velamīa carnis. i. corpis. Vel pōt esse textus exuerint in plurali: & ly aię est nominatiui casus. Patet ergo ꝙ sicut innuebat prius pseustis deorum pluralitatē: ita alithia dei vnitatē qui est iudex oīm.

Q uenā celicolas auertit dira voluptas
Zodiaci nunquid loca maximus ordo reliquit
Aut stertūt oēs aut tractant pocula lethes
Cede dies celo: quia nescit cedere virgo.

¶ In hac pte signat̃ tertia debilitatio pseustis. Et diuidit̃ in duas. Prio fit hoc. Scd'o resumit vires ꝓponēdo enigma. scd'a ibi: dic mihi. Itē prio ponit suā falsam opinionē. Scd'o alithia ponit cōtrariā assertionē. scd'a ibi. Obtuitu vigili &c. Dicit prio sic. a q̄ voluptate deorū celicolarū affectio īmutata est & aduersa: nunqd ordo mot⁹ zodiaci īmutatus est: aut zodiacus dereliqt loca ꝓpria mot⁹ sui & regulares mot⁹ solis obliq. Et iō o dies ex quo est ꝙ ista vult desistere recede a celo: vt ita cogat̃ recedere. Aduertēdū est hic ꝙ in textu clare apparet debilitatio pseustis & metus vrgēs q̄ ipm occupat ne ab alithia deuincat̃. Scd'o cōquerit̃ sup hoc ꝙ sui dij sup hoc auxiliati nō

ſunt.& illud cōcludit ex verbis ſuis hic poſitis. Tertius ipē tāgit tres errores. Primus eſt ī primo verſu. vbi innuit deos celicolas aliq̄ dira voluptate aduerſos:ī eis tñ nihil dirū cadere pt. Scđs error tāgit in ſcđo verſu đ īmutatōe motus zodiaci qui tñ eſt regulatiſſim⁹:& ab agēte infallibili directus. Tertius error euidēter ponit ī tertio verſu. vbi īponit dījs ꝙ ipī dormiūt & ociātur & hūanos actus negligūt: vt tāgit Boe.ī.i.de cōſo.phi. Et cū hoc ī obliuionē inciderīt: hoc eſt īpoſſibile. In q̄rto verſu nr̄i text⁹ ponit orō pſeuſtis q̄ ſupius etiā ponebat. Circa iſtđ nomē zodiacus ſciēdū eſt ꝙ dicit ab zodia græce q̄d eſt aīalia vel ſigna latine:& ē aīalis circulus vel ſignifer:qa ī eo ſūt ſigna.xīj.noībus aīaliū nūcupata. Vel qa ſol intrās illā ꝓprietatē taliū aīaliū ſortit. In.ij.de gñatiōe appellat ab Ari.obliquus circulus de q̄ poetice pulcre ī.ij.Metamor.paulo poſt principiū. Vñ ſicut hr̄ in.ij. c.tractatus de ſphera. Iſte eſt ſcđus magnus circulus celi. vñ ibi dicit. Eſt aūt alius circul⁹ in ſphera qui interſecat equinoxialē:& iterſcidit ab eodē ī duas ptes equales:& vna eius medietas declinat ad ſeptrionē:alia ꝟo ad auſtrū. Circa illud nomē lethe ſciendū ꝙ lethe lethes eſt nomē vnius fluuīj īfernalis: vbi aīe demergūtur: & oīm p̄teritorū obliuiſcūtur:iō īterp̄tat obliuio.& inde dicit letheus a. um. id ē obliuioſus ſa.ſum.& inde lethargia morbus obliuioſus:vt tāgitur in.i.de cōſo.phi. De noībus fluuiorū infernaliū ponūtur iſti verſus. Styx odiū:lethes obliuio:flegetō ardēs. Luctu coccytus:triſte ſonās acheron. ¶ Con.iſta lr̄a debet legi interrogatiue:quenā.i.q̄. & ē nā ſyllabica adiectio ſicut met & piā in hoc noīe quiſpiā. voluptas: alīj hñt volūtas:dira.i.crudelis & īordinata:auertit.i.alioſum ꝟtit: celicolas.i.deos ſupos quaſi celū colētes. Nunqd ordo maximus.ſ. vniuerſi:eo ꝙ ornatiſſime mūdus ordinat & regit:reliquit.i. dimiſit:loca zodaici.ſ.ꝓpria.q.d. videt ꝙ ſic:aut oēs.ſ.dīj ſtertērt:gloſant aliqui.i.firmiter dormiūt. Stertere aūt magis ꝓprie eſt dormiēdo ſomniū facere:aut ipī tractāt: pocula.i.pot⁹:lethes.i.fluuīj illi⁹ obliuioſi. O dies cede.i.recede:celo.i.a celo:quia virgo.ſ.alithia:neſcit cedere id eſt locū dare.

Obtuitu vigili curat faſtigia celi
Quicquid nutrit humus quicquid ꝓducit abyſſus
Nec ſomnū nouit qui verbo cuncta creauit
Fige dies curſum ne perdat virgo triūphū.

¶ Hic alithia r̄ndēs ponit cōtrariā pſeuſti aſſertionē di.ꝙ de⁹ ille glorioſus qui verbo creauit cuncta curat vigilāter ſine ſomno celeſtia terreſtria & infera. Deinde facit oñſionē ſuā ſicut alias. Aduertendū

est hic ꝙ alithia remouet errorē quē pseustis in hoc ꝙ dicebat deos dormire & stertere: qm̄ hic dicit deū verū ꝓuidēter & vigilāter oīa ꝓuidere & regere obtuitu vigili. Et hic recte incidit materia de ꝓuidētia diuina qua oīa regit fortiter: suauiterq̄ disponit de qua in. iiij. & v. de cōso. philosophie. De ista materia p theologos latissime p̄tractat̄. Hic etiā incidit materia de creatiōe mūdi solo verbo dei: iuxta illud psal. Ipe dixit & facta sunt: ipe mādauit & creata sūt. Aduertendū est vlterius ꝙ totalis mūdi vl̄ totius vniuersi tres sunt partes principales. Prima est celestis. Scd̄a terrestris. Tertia infernalis. Quālibet istarū deus viuificat tanq̄ aīa istius mūdi ſm aliquorū imaginationē: & oēs ptes regit: oībus pn̄s est: eas creauit: eas videt regit & disposuit vnicus de⁹ gl̄iosus. ¶ Const. ille. s. deus oīpotēs qui creauit cūcta verbo suo: curat. i. cū cura regit: fastigia. i. altitudines celi. obtuitu. i. aspectu. ꝓuidētia: dicit̄ de obtuor ris. qd̄ cōpōit̄ d̄ ob & tuor qd̄ est aspicio: vigili. i. prudēti & vigilāti & ꝓuido: curat inq̄ quicqd humus. i. terra nutrit: quicqd etiā abyssus. i. ꝓfunditas terrę pducit: nec p nō & ille inq̄ deus nō nouit somniū sicut dicit pseustis. O dies fige: melius est sine n. vt dictum est cursum: ne virgo alithia pdat triūphū. i. victoriā. Et dicit̄ a tris qd̄ est tres & phonos sonus &c.

Dic mihi dum tristes adijt ꝓserpina sedes
Lege data matri si vellet nata reuerti
Gustum perfidie quis primū ꝓdidit ore
Dic & troianū lauderis scire secretum.

¶ Hic pseustis resumit vires suas & ꝓponit enigma. Est aūt enigma obscurus sermo q̄si mirādus & vulgariter appellat̄ diuinatoriū. Secūdo alithia rn̄det ꝓponēdo sibi aliud ī textu sequēti. Dicit ergo sic pseustis. O alithia dic mihi qn̄ ꝓserpina infernales sedes subijt & matri suę cereri lex p educenda nata sua data est. Dicit ergo: quis fuit iste qui manifestauit gustū ꝓserpine: & si sic rn̄debis ad illud tu laudaberis scire secretū troie. Sciendū est ꝙ ista fabula scribit̄ originaliter. v. meta. post mediū vbi de raptu ꝓserpine de errore cereris & de mutatiōe astalophi in bubonē. vn̄ ceres filiā suā ꝓserpinā incluserat in quadā domo subterranea. venus aūt duxit eā secū ad colligēdū flores quā pluto rapuit & deflorauit. Ista ꝓserpina pōt significare puellas & moniales quę qn̄ clausuram exeūt ad colligendū flores mūdi deflorant̄. Ceres filia sua diu & cū facibus quesita. tādē iuxta iudiciū arethuse descēdit ad inferos: & quia filiā suā retrahere nō potuit illā dixit ioui: qui disposuit ꝙ ꝓserpina p dimidiū annū cū plutone regnaret & p aliū cū matre esset. Ceres est dn̄s platus: ꝓserpina est oīs

peccator ei subditus: pluto diabolus: Iupiter est deus ad quē ꝑ orō/nē recurrendū est. Dicit ulterius ꝙ etiā a ioue rñsum fuit ꝙ illa filia exire nō poterat ab inferis si gustasset de fructibus eius. Sed astalo/phus asseruit se eā vidisse tria grana maligranati comedisse: iō detē/ta est ꝑpetuo. ꝓserpina ei illū testē astalophū mutauit in bubonē. Sic etiā illi qui alios accusant & explorāt mutant̄ in bubones: quia fiūt odibiles & habent̄ odio ab oībus. infernus est iste mūdus in quo si quis gustauerit tria grana. s. delitias: diuitias: & honores: vix vel nūꝗ extrahi poterit. Ista historia tota pōt natural'r & physice exponi: & ꝓserpina sumat̄ ꝓ grano cuiuslibet leguminis. hæc rapta fuit ad inferos. i. semē positū est in terrā: & iō in terra deijcit̄ & putrescit: vt semē redeat a terra: quia ibi primū violēter detinet̄ & corrūpit̄: sed ꝓserpina nō redit nisi postq̄ generauerit: aliter nō. iuxta illud Ioan. xij. Nisi granū frumēti cadēs in terrā mortuū fuerit ipm solum ma net &c. Alia sunt fabulosa. ¶ Const. Dic mihi o alithia: dū. i. qñ ꝓser pina illa puella adijt sedes tristes. s. infernales. & hoc dico lege. i. regu la & ordinatiōe data a ioue matri. s. cerere si nata. i. filia sua vellet re/uerti. deponēs est apud modernos. Tullius tñ ponit ipm sępe neu/traliter. dic quos ꝑdidit. i. māifestauit: vel ꝑdēdo denūciauit: ore ꝑfi die. i. ꝑfido ore & ꝑuerso. Alij adiūgūt ly ꝑfidie cū ly gustū: gustu. s. quo ꝓserpina gustauit fructus inferni. dic ergo illud. & lauderis pōt glosari. i. laudaueris: & ponit̄ tps ꝑ tpe. scire secretū: dicit̄ hic de secer no nis. inq̄tū cōponit̄ de seorsum & cerno nis. & tūc habet primā breuē: quia si cōponeret̄ de se & cerno nis. prima ꝓduceret̄: troianū vnū secretorū troię erat palladiū palladis: de qua fatatū fuit ꝙ troia nunq̄ capetur q̄diu esset in troia. eā tñ vlyxes rapuit: patet ex troia na historia

Cum pelagus mūndo subsidat mūndus olimpo
In medio semper consistit pendulus aer
Dic vbi terra leuem celi supereminet axem
Et te posse dei tetragrammaton annuo fari

¶ Hic alithia rñdet & ꝓponit enigma di. O pseustis tu mihi ꝓposui/sti tuū enigma fabulosum ego ꝓpono tibi aliud tale cū ita sit ꝙ ma re sp subsistat & subsitet mūdo: mundus celo. & cū sp ipe aer stet q̄si pēdulus ī medio elemētorū. Dic mihi vbi terra eminet supra axem seuē celi: & si mihi rñderis ego annuā & dicā te loq posse nomē dei īeffabile: q̄d appellat̄ tetragrāmatō. Istd' enigma ē sat9 obscuꝝ & dif ficultas ꝓuēit ex elemtorū natali ordīe & dispōne ꝓm sub & sup. qa terra est inferior aqua in scd'o loco: deīde aer: demū ignis: & tñ que/

rit hic vbi eſt terra ſupra ignē &c. Primus modus legēdi fuit iſte. Ce-
lius vir quidā habuit plauſtrū in cuius axe ipſe iacuit & ꝓponebat
enigma hoc ꝓpoſitū trāſeūtibus & ipis neſciētibus ſoluere tādē dixit
ꝙ terra eſt altior axe celi.i.celij: & eſt ibi locutio apocopata: ſicut ibi
antoni ꝑ antonij &c. Iſte modus eſt modus ꝓportionalis vni eni/
gmati bucolicorū in ęglo. Dic mihi dameta &c. vbi ponit̄ celi ꝑ ce
lij qn̄ dicit̄. Tres pateat celi ſpaciū nō amplius vlnas. & illud enigma
eſt q̊dāmō fabuloſum & ſatis vanū: veriſiſe eſt ei ꝙ talē ſenſum nō
intendebat alithia q̃ interp̄tat̄ veritas: nō obſtāte reuerētia Bernardi
ſiluestris qui ſic expoſuit. Et eſt alius modus & magis alithie officio
ꝓportionat⁹ ꝙ terra ſupeminet leuē axē celi: qa chr̄s quaſi cōtra na
turā humanā carnē erexit in celos in die aſcēſiōis: & eā beatificā ſup
oēs thronos & alios orbes collocauit ad dexterā dei patris & ibi vt
certū eſt terra.i.caro hūana dicit̄ terra formata eſt ſup̄ axē celi. Et hic
haberet locū materia de chr̄o & de virtutibus ei⁹ in aſcēſiōe de qbus
determinat̄ in.iij.ſn̄iarū. Et de dotibus corꝑis gl̄ificati in.iiij.ſen̄. vbi
materia ꝑ doctores ꝓlixe & diffuſe ꝑtractat̄. Circa vltimū metrū ē
notādū ꝙ tetragrāmaton eſt nomē dei ineffabile vt fert̄ cōiter. Di
cit̄ aūt ineffabile: nō quia nullus ip̄m fari & dicere poſſit: ſed quia ad
plenū nullus p̄t illud exponere ꝓpter ꝓfunditatē diuini nōis. qa il/
lud eſt nomē qđ eſt ſup oē nomē vl̄ nulli licebat illud nomīare: niſi
cā reuerētię in articulo mortis. Et dicit̄ a tetra q̃ttuor & grāma lr̄a:
quia erat q̃ttuor lr̄is exaratū apud hebreos.ſ. Ioth. he. vau. beth. Vi-
de ſup illud Cathol̄. ¶ Cōſt. dū pelagus.i. mare dicit̄ a pellēdo lito-
ra ſubſidat.i. ſubſit dicit Cathol̄. Sido idē eſt qđ ſedeo. & caret p̄teri-
to. Vnde ſido & ſedeo in ſignificatione non differunt nec eorum
cōpoſita q̃ ſunt multa vt ip̄e declarat. Alij textus hn̄t. Subſiſtat mū
do dicūt aliqui.i. terrę: vel.i. alijs corꝑibus tā elemētaribus ꝗ alijs q̃
ſunt fere totus mūdus dū mundus ſubſiſtat olipo.i. celo: & cū aer il
lud elemētū pēdulus: qa pendere videt̄ inter alia. De iſtis elemētis in
primo mete. circa principiū cōſiſtit.i. ꝑmanet: ſiſtit in medio aliorū
Cū ergo ita ſit dico pſeuſti: vbi.i.ī q̊ loco terra ſupeminet.i. apparet
ſup axem. Axis eſt ꝑs currus vt dictū eſt in prin. huius li. in.ij. verſu
Axis vt dicit̄ in tractatu de ſphera eſt linea trāſiēs ꝑ cētrū ſphere ap
plicās extremitates ſuas ad circūferētiā ex vtraq; ꝑte: & cōnotat vo
lubilitatē circl̄i vel ſphere circa ip̄m qđ nō cōnotat diameter: & duo
puncta axē terminātia dn̄r poli mūdi leuē celi. leue dicit̄ quia ſupfert̄
alijs. Et leuiſſimū qđ oībus alijs ſupfert̄: patet in pricipio de celo &
mūdo: vbi de iſta materia: & ego annuo.i. cōcedo: ꝑmitto te poſſe
fari: ꝓferre: loqui. tetragrāmaton.i. illud ſctm̄ nomē dei. patet hic ꝙ
pſeuſtis vidēs ꝙ nō pōt alithiā vincere veritatibus vel narratōibus

tentat si possit eã vincere enigmate vel ꝓblemate. Est autẽ ꝓblema oratio sensum habẽs implicitũ: & alithia ꝓportionabiliter rñdet. Et in hoc videtur simplicitatẽ & morẽ rusticorũ exprimere.

Ista suis hodie si preualet artibus in me
Dum cessit mopso calcantis more dolebo
Fraude puellari non sic patiar superari
Millesies repetã nisi subtrahat hesperus horã.

¶Hic introducit pseustis solus loq̃ns & sup potẽtia vel ptãte alithie cõquerẽs vñ ipe vidẽs se multũ deprimi dicit. Si ista alithia supat me hodie ego dolebo sicut calcas victus a mopso doluit: sed tñ ego ñ pmittã me supari p fraudẽ ei⁹: sed millesies repetã ea quę dixi: & al's aduersus ea quę ꝓposuit nisi vox impediat me. Aduertẽdũ est hic ꝙ mopsus & calcas duo fuerũt poetę quorum quilibet alteri ꝓposuit enigma & vnus inuidebat alteri. mopsus igit̃ tenebat fructũ cuiusdã arboris in manu sua: & quesiuit a calcãte cuius arboris esset. qd' nesciẽs calcas p̃ ira mortuus est. Virgil'. in buco. introducit quendã pastorẽ appellatũ mopsum qñ dicit. Cur nõ mopse boni qm̃ cõuenimus ambo &c. Et in historia troiana legitur d' quodã diuinatore qui dictus est calcas. de quo Virgi. ij. ęnei. donec calcante ministro &c. Sed nõ videt̃ mihi ꝙ iste textus de altero istorũ debeat intelligi: sed de alijs. Sciendũ vltimo circa metrũ finale ꝙ iste textus varijs modis legi solet. Vna opinio dicit ꝙ calcas fecit vnũ librum. dicit ergo pseustis se velle repetere dicta illius libri ad cõfutandũ alithiã. Dicũt alij ꝙ millesium est ciuitas in qua natus est Thales & calcas & multi alij fabulosi. Aliter dicit̃ ꝙ millesies est aduerbiũ. i. mille vicibus: sic cẽties. i. cẽtũ vicib⁹: decies. i. x. vicib⁹ &c. Cõ. si ista dic̃ pseu. alithie p̃ualet i me. i. cõtra me. vt ibi i adulterũ & i desertorẽ: hodie suis artibus ego dolebo more calcãtis qui mortuus fuit dũ. i. qñ: ipe cessit. i. locũ dedit mopso: sed nõ patiar me supari. i. vinci: fraude. i. deceptõe: puellari. i. vnius puellę: quia hoc esset magnũ dedecus: sed repetã millesies iuxta expositiões tactas nisi hesperus illa stella que dicitur quasi vesperus: subtrahat. i. remoueat vel impediat: horã. i. tempus.

Nunc vtinã thales falsorũ fictor adesses
Quattuor in primis euãgelice rationis
Nitar codicibus nostrũ de virgine corpus
Vt deus assumpsit nec me labor iste grauabit.

¶Hic alithia sola loquens introducitur: & perterrefaciens pseustim dicit. Vtinã thales ille fictor falsorum huc veniret in auxiliũ tui: vel

cōtra quē ego disputare deberē: tūc ergo trāsirem ad veritates euangelicas quas in mediū pponerē: & ipm talibus cōfutarē vt de materia incarnatiōis filij dei in btā Maria virgie. Illud aūt ego facerē pm pte: & facilius nec grauaret. Aduertēdū est hic q in pcedētibus supatus est pseustis & deuictus ab alithia principaliter & tmmō p historicas narratiōes veteris testamēti: & finaliter p ppositiōem enigmaticā: hic aūt cōfutat p veritatē euāgelicā: nō tñ ppositā in publicū: sed tmmō cōminatā: quę veritas est adeo sincera: efficax & pura ad cōfutādos hereticos & falsitatē sustinētes q merito pseustis qui interpretat falsitas timet & desperat. Itē sciēdū ē q iste Thales fuit vnus septē sapientū grecie: alij aūt fuerunt solon bias &c. Et credo q eū allegat Aristo. in primo de aīa: vbi tāgit opiniones antiquorū falsas & erroneas de aīa: & iste thales erat fictor optim⁹ fabularū & tenuit multas opiniones falsas in philosophia: qpropter in textu pcedenti qñ dicit millesies repetā aptissime. repetā pōt intelligi de figmentis istius thaletis: & hoc videt dicere psens text⁹: qñ alithia optat etiā ipm thaletē adesse. Sciendū est vltimo q p trāsitū tāgit hic materia de incarnatiōe verbi: de qua dicit Ioā. i. Et verbū caro factū est. de q ī tertio senteñ. Vñ vt habet Luce. i. venit angelus Gabriel ad Mariā & dicit Aue gr̄a plena &c. Et illa dixit. Ecce āncilla dñi fiat mihi sm verbū tuum: & tunc concepit dominum nostrum Iesum christum. non quidem ex virili semine: sed ipse formatus est ex purissimis sanguinibus Marie mystico spiramine. Alia causa breuitatis omittunt ¶ Cōstrue. vtinam aduerbium ē optādi. o thales tu fictor falsorum adesses. id est præsens esses: ego alithia nitar. id ē conabor: in quattuor primis codicibus: id est libris vel voluminibus vel scriptis rationis id est veritatis euangelicę: euāgelium in bono solet scribi per u duplicem. & dicitur ab eu bonum & gelium nunciatio. & additur vna u consonans: licet in curia Romana oppositum seruetur in describendo bullas & talia: vt: id ē qualiter deus assumpsit nostrum corpus humanum de virgine scilicet Maria: nec pro &: & non iste labor grauabit me. & per hoc ostendit alithia se habere validum & magnum animum arguendi adhuc & disputandi contra pseustim & ipm confutandi.

Egregiam sobolem cūi per stilbontis amorem
Vi superum magna sociasti teste capella.
Obsecro te phronesis iubeas reticere soror i
Quo tendit cedo nec me cessisse negabo

¶In ista parte introducitur pseustis. vnde postq̄ prius posita est al/tercatio & debilitatio pseustis. hic cōsequēter ponitur auxilij implo/ratio & victorię confessio. Ista pars intitulatur ſm diuisionē positā in principio & in illo textu. Incola primus homo. dicit ergo sic in p̄senti textu. O phronesis q̄ vt recitat capella poeta: tu matrimōio iunxisti philogiā sobolē tuā & Mercuriū. Obsecro te vt p̄cipias ali thie sorori tuę vt taceat: & me deuictū dimittat. quia ego recedo a li te & certamine tanq̄ victus: nec negabo me superasse. Sciēdū est q̄ pseustis n̄ potēs alithie resistere phronesim alloq̄t: quā ip̄e & ip̄a iu dicē elegerāt sicut dictū est prius. & rogat pseustis ip̄am phronesim vt exoret alithiam vt taceat: quia se fictum cōfitet̄. & istud nō vult: sicut nec potest aliqualiter ip̄e pseustis denegare. Pro intellectu hu/ius textus sciendū est q̄ Mercurius cōsilio apollinis duxit in vxorē filiā phronesis quæ dicta est philogia: quia phronesis soror fuit ali/thie mater philogie. p̄sentes fuerunt istis nuptijs oēs dij & dee. Mer curius dicit̄ cursus mētis. i. sermo qui cōsilio apollinis. i. sapientię: du xit in vxorē philogiā. i. rōnem. Ista philogia dicit̄ filia phronesis: q2 ratio dicitur filia prudētię. Omnes dij & dee venerunt ad nuptias il las. i. cōiunctioni sapientię: eloquētię: rōnis: & prudētię: oēs adsunt virtutes ita dicūt glosę. Vltra quas magis declarādo textū conside randū est q̄ Marcianus qui & capella dictus est fecit vnum librū de ista materia: & incipit. Tu quē psallentē thalamis quē matre camena. progenitum phibent copula sacra deum: & dicitur illud opus eius epithalamicum carmen. i. nuptiale: quia est de nuptijs. & illud can/tauit quasi in pręsentia filij sui: vnde Marcianus iste genere afer, car thaginēsis dignitatis romanus extitit. Studuit autem partim Rome partim Carthagine: volens autem disputare de septem liberalibus artibus composuit hanc fabulam de nuptijs Mercurij & philogie: non tamen absq̄ magna ratione. Nam philogia interpręta̅t amor vel studium rationis. Mercurius dictus est quasi mens currēs: quia Mercurius loco sermonis accipitur qui inter duos seritur. vel mer/curius dicitur quasi mercatorum kyrios. i. domin⁹. Philogia igitur ponitur in persona sapiētię & rationis. Mecurius in similitudine ira/cundię & sermonis: quia vt ait Tul. in principio rhetoricę. eloquen tia sine sapientia sæpe nocet: raro vero aut nunq̄ prodest. Sapiētia vero sine eloquētia semper prodest & nunq̄ obest. Cum ergo in sapiente hęc duo conueniunt. scilicet acumē rationis: & facundia ser monis: tunc Mercurius & philogia sociātur. Sciendum est finaliter q̄ ille Marcianus sic nomine proprio appellabatur: dictus est etiam minius ab habitu faciei. id est a rubore. Cice. a cicere propter triāgu lationem faciei. fœlix ad bonū oīe pertinet. Capella vt dicit̄ in no

ſtro textu ab acumine ingenij .quia capella valde acute videt. Vel
dicit᷑ capella a petulātia.& laſciuia poetica. vel quia ſicut capella aui
dū aīal eſt.ita ip̄e philoſophicas diſciplinas auidiſſime aggreſſus eſt.
Et fecit iſte illud opus qđ dicit᷑ aſtrologia marciani.& ĭcipit liber iſte
Mūdus igit᷑ ex quattuor elemētis.¶ Cōſt. O froneſis dr̄ eſſe ſapien
tia vel prudētia ſcđm Catho.& dicit᷑ a fronos prudēs.inde fronit⁹
& infronitus.obſecro.i.p̄cor te & quaſi p aliq̇d ſacrū obteſtor te: p
amorē ſtilbōtis.i.mercurij.et dicit᷑ quaſi ſtillās bōa.quia ſcđm aſtro
logos eſt planeta beniuol⁹.cui.ſ.ſtilbōti:ſociaſti.i.ſociauiſti p ſynco
pā multū vſitatā. vi.i.virtute & cōuētu ſuperū.i.ſupnorū: magnā
ſobolē filiā tuā philogiā egregiā.i.nobilē.cedo.i.recedo eo loco ſu
p q̊.i ad quē tēdit.i.vadit.vel tēdis:vel cedo.i.cōcedo &c.nec p n̄:ne
gabo me ceſſiſſe vel locū ſibi dediſſe tāq̄ȝ illi a quo vere deuict⁹ fuit.

Mortales cuncti quod contendūt adipiſci
Nec ſi perficiāt vite diſcrimina curāt.
Ex inſperato dn̄s tibi contulit vltro
Vt ceſſare velis deuictus ſupplicat hoſtis.

¶In hac parte expedita lite & finita diſputatione inter pſeuſtim &
alithiā & multis alijs ꝓpoſitōibus poſitis & validioribus alithie rn̄
ſionibus ſubiūctis.Hic ponit᷑ ſentētia finalis.& diuidit᷑. Primo poni
tur ſnīa.& cū hoc froneſis rogat alithiā vt taceat.Scđo ꝓbat p ſile
ꝙ tacere debet & pſeuſti parcere.Secūda in textu ſeq̄nti ibi. Traici⁹
vates.Dicit ergo ſic in hac pte.Mortales hoīes nō curāt diſcrimīa.
hoc eſt.picula vite ſue ſi poſſint pficere quod cōtēdūt pficere & hr̄e
Et ideo O alithia quia dn̄s noſter ieſus chr̄s fecit tibi inſpirans illud
ꝓpter quod debes ceſſare ab vlteriori lite & certamine.& dedit ti/
bi victoriā.ideo tacere debeas & ceſſare:preſertim cum ſup iſto te
exoret & tibi eā ſupplicet aduerſari⁹ tu⁹ a te deuict⁹.ſ.pſeuſtis.Scien
dū eſt ꝙ duo prima metra alit᷑ p n̄t legi ſic.ꝙ mortales curāt diſcri/
mina vite ſi non pficiāt quod contēdūt adipiſci.vt pſeuſtis q̄ꝣuis n̄
potuit volūtatē explere:tn̄ curauit de vite ſue piculo.Patet ergo ꝙ
in hac littera ponit᷑ cōmunis mod⁹ & conditio fere omniū mor/
taliū.Scđo froneſis oñdit dn̄m deū nr̄m ſp veritati aſſiſtere & ean
dē adiuuare & fouere. Tertio inducit alithiā ad tacēdū.quia nō eſt
āpli⁹ op⁹ ſermōe vel v̄bis cū ille cōfiteat᷑ ſe victū.Quarto & prin
cipalit᷑ ponit᷑ ſnīa diffinitiua cōdēnatoria pſeuſtis etiā ex cōfeſſiōe p
pria.Et iſta ſnīa ſatis apte trahit᷑ ex tex. Si q̄rat᷑ q̄ vel qual᷑ ē iſta ſnia
Dđm ē breuit᷑ ꝙ ē diffinitīa vni⁹ ptis cōdēnatoria Hic ei lis erat int᷑
pſeuſtim & alithiā.& qlibet tēdebat ad vincēdū alterū ſicut in duel

lo inter pugiles videm⁹. Pseustis autē primo debilitatus est: deide plene vict⁹: & se habere malā causam cōfitendo succubuit: iō cōdē natus est & silentiū sibi impositum ꝑpetuo. Et de ista snia & de mō ipsam ꝓferendi. & quā ptātē habet iudex arbitrari⁹. qualis fuerit in ista causa fronesis: videat̄ p iuristas ad q̄s ista mat̄ia spectat. ¶ Cōst. cūcti mortales. i. oēs hoīes qui sūt mortales & corruptibiles. & hoc ex parte corporis: curāt discrimina. i. ꝑicula vite sue: si nec ꝑ nō ꝑfi ciant illud qd' cōtendūt. i. satagūt: certāt. i. nitunt̄ adipisci. i. adquire re vel ꝑficere. O alithia dn̄s. s. de⁹ tibi cōtulit. i. dedit & cōcessit ex in sperato. i. ex re insperata. hoc est absq; tua spe. vltro. i. spōte & pro pria volūtate & dispositōe vt velis cessare ab āpliori ꝓsecutōe istı⁹ litis vel cause. hostis. i. tu⁹ aduersarius. s. pseustis deuict⁹. i. a te supa tus supplicat. i. supplet & dep̄ssus est: efflagitat aut postulat vt etiam cessare velis

Traicius vates commouit pectine manes
Te moueant lachryme: iā tollit cornua phebe.
Sol petit occasum frigus succedit opacū.
Desine quod restat: ne desperatio ledat.

¶ Ista est ps finalis hui⁹ opis & ıprobat fronesis alithie ꝙ debet ta cere. iuxta dicta in p̄cedēti tex. & sic arguit p argumētū a sīli. Orphe us cōmouit inferos sonoritate lyre sue. ergo etiā tu debes cōmoue re lachrymis pseustis viso & cōsiderato ꝙ iā est nox: qm̄ luna app a rere incipit & cornua sua erigere. & ꝓpt̄ occasum solis iā frigus in cipit terras incolere. & ergo rogo velis desistere ab vlteriori ꝓsecu tione. ne iste pseustis ducat̄ in despatione. Aduertēdū est hic ꝙ fro nesis hic ponit ꝑsuasiōes ad ꝓbādū intētū suū. Intēdit em̄ ꝓbare ꝙ Alithia debet parcere pseusti. & ab incepto misericorditer desistere. Tres fuerūt posite in textu p̄cedēti. Prima in duob⁹ versib⁹. secūda in tertio. tertia qn̄ dicit̄: deuict⁹ supplicat hostis. Hic aūt ad idem alie subiungunt̄. Prima q̄ tāgit̄ in primo versu. quia orpheus &c. secū da qn̄ dicit̄. Te moueāt lachryme &c̄: debem⁹ em̄ esse misericordes & pij sicut pater noster de⁹ misericors ē. Tertia qn̄ dicit̄. Iā tollit &c̄ Vbi oñdit ꝙ hora nō ē apta vel tp̄s ad continuādū istā litē. Quar ta qn̄ dicit̄. Sol petit occasum &c. & est quasi eadē cū priori. Et cōfir mat̄ qn̄ subiūgit̄ Frigus succedit &c. Vltima tangit̄ in vltimo ver su vbi ip̄a fronesis rogat alithiā sororē suā dicens. Desine quod re stat. Sciēdū est scd'o quo ad primū versum nr̄i textus ꝙ p vatem traiciū intelligim⁹ orpheū. de quo multa dixi supius in illo textu. Certauere sequi &c. vbi dictū ē ꝙ vt recuparet vxorē suam ipse

descendit ad inferos:& melodia sue cithare ipos etiā infernales mul
sit.i.cōmouit. Sciendū est tertio circa vltimū metrū quod illud pōt
sic exponi.O alithia desine:hoc ē cessa dicere plura ne desperatio le/
dat istum pseustim:quod restat si plura dixeris:restat certe vt ipe in
desperationē incidat. Aliter intelligit̄ sic. Desine illud quod nunc re/
stat dicere.i.quod supest modo tibi ad dicendū.Scimus em̄ qd' mul
ta adhuc restāt dicenda. Tertio modo legatur sic. Desine ne despa/
tio ledat te:sicut lesit Cain & Iudā. Vltimo modo pōt sic legi. Desi/
ne plura dicere disputādo cōtra pseustim:quod restat.i.q̄d superest
discurrendo.s.per materiā euāgelij & totius noui testamenti ne de/
speratio ledat istū pseustim aduersariū tuū qui iā victum se spōte &
suppliciter cōfitetur. Vltimo considerandū est circa expositionē ter
minorū huius partis Triacius pōt scribi per a.in tertia lr̄a.vel per e.
Vn Boe.de cōso.philosophie dicit.Vt si traicio boreas emissus &c.
Et dicitur de traicia regione:& istius ppl'i terra dicitur trahe. De qui
bus di.Vir.iij.enei.Traces erāt acri quondā regnata ligurgo &c.in/
de tracensis dicitur.vates q̄n̄q; sumitur ꝓ ꝓpheta:vt in hymno be/
ati Ioānis baptiste.vbi dicitur maxime vatū. Q̄n̄q; sumitur ꝓ quo
cūq; diuinatore:inde vaticinor & vaticiniū. Vates igitur primo di
cit̄ quasi vas theos.i.dei. Aliq̄n capitur ꝓ poeta vt hic. Cōmouere
cōponitur de cō ꝑpositiōe inseparabili & mouere. Pecten est equi/
uocū vt patet per Ebrardū in Græcis.vbi dicit sic. Pecten agit telas
lendes trahit &c.Et hic capitur ꝓ cithara. Manes dicunt̄ anie inferna/
les:& dicūtur quasi amene per defectū:quia deficiūt bono loco vel
amene per cōtrariū:quia nō sunt clare:sed semper tenebrose. Te est
ꝓnomen primitiuū scd'e personæ. Mouere actiuū est. inde motus
motor moto motas mobilis: & multa alia deriuantur. Lachryme
habet singularē hec lachryma.Itē iā cōponitur vt iamiā. Tollere est
eleuare:erigere:efferre: Cornu est equiuocum vt in equiuocis. Pars
crucis est cornu terrena potentia cornu &c. Hic capitur ꝓ vna parte
extrema lune acuta & curua ad modū cornu animalis. Qualiter de/
clinatur patet per alexandrum in suo doctrinali:ibi. cornua muta/
tur &c. Phebe est luna. & dicitur de phebos vel dep hos qd' est lux
vl' ignis:& est nomē grecū.& declinatur hec phebe bes. Sol dicitur
quasi super oīa lucēs:vt dictum est circa scd'm metrū hui⁹ libri. Pe/
to est actiuum: inde appeto:suppeto:impeto:cōpeto cōposita:inde
petitor & petitio petitus ta.tum. Occasus sui.deriuat̄ de occido me/
dia breui quod cōponitur de ob & cado. Frigus dicitur d' frigo gis
vel de frigeo ges. Opacus s'm Catho l'.dicitur ab ops terra.i. obscu
rus.& dicitur quasi celo opertus:etym. est. & declinatur opacus ca.

tũ.& cõparatur opacus.or.mus.inde opacare.i.cõdensare& obſcu
rare:& est actiuũ.ĩde opacitas.Succedere cõponitur de ſub & cedo
Desine de de & ſino nis.cõponitur quod habet in p̃terito desiui vl'
desij desitũ.& reddit ꝓpositionẽ exponibilẽ vt dicũt logici in mate
ria de incipit & desinit &c.quod est nomẽ infinitũ.Resto cõponitur
de re p̃positione inſeparabili & sto stas.Ne aduerbiũ est ꝓhibẽdi.De
speratio dicitur de deſpero as.quod cõponitur de deorſum & ſpe
ro.quod dicitur de ſpes.Ledere notũ est.inde leſus & leſio & illido
illido cõposita.¶ Const.vates.i.poeta traicius ſic dictus a loco.s.or
pheus cõmouit manes.i.aĩas infernales:pectine.i.cum cithara o ali
hia lachryme istius pseustis moueãt te.phebe.i.luna tollit iã cornua
ra:sol petit occaſum:frigus opacum ab effectu ſuccedit.i.ſubſequi
tur:& ergo desine illud quod restat ne deſperatio ledat eum ad ſen
ſum dictum prius.Et p̃ ista taliter qualiter expedita est lectura Theo
doli vbi pseustis per quẽ ĩtelligitur falsitas superatus est ab alithia.i.
a veritate:& diabolus a deo qui dignatus est ꝓ nobis aſſumere car
nẽ humanã:& p̃dicare & dare nobis legem euãgelicã per quã aper
ta est nobis eterne vitæ ianua quã nobis cõcedat deus ille glorioſus
qui est via veritas & vita Amen.

Sanctiſſima explanatio Theodoli finit feliciter